

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANA BİLİM DALI**

**SAMSUN İLİ KIYI KESİMİ'NDEN BİR GRUP
DOKUMA ALETİ**

Yüksek Lisans Tezi

Merve GÜNAY ZEYTİN

Danışman
Doç. Dr. Atila TÜRKER

SAMSUN
2023

TEZ KABUL VE ONAYI

Merve GÜNAY ZEYTİN tarafından, Doç. Dr. Atila TÜRKER danışmanlığında hazırlanan “SAMSUN İLİ KIYI KESİMİ’NDEN BİR GRUP DOKUMA ALETİ” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından 23.1.2023 tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı Üniversitesi Ana Bilim/Ana Sanat Dalı	Sonuç
Başkan	Doç. Dr. Akın TEMÜR Ondokuz Mayıs Üniversitesi Arkeoloji Ana Bilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Doç. Dr. Derya YILMAZ Ankara Üniversitesi Arkeoloji Ana Bilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Doç. Dr. Atila TÜRKER Ondokuz Mayıs Üniversitesi Arkeoloji Ana Bilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

Prof. Dr. Ahmer TABAK
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım Yüksek Lisan tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

Etik Kurul Gerekli mi ?

Evet ☐ (Gerekli ise ekler kısmına ekleyiniz)

Hayır ☒

21/06/ 2022

Merve GÜNAY ZEYTİN

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı : SAMSUN İLİ KIYI KESİMİ'NDEN BİR GRUP DOKUMA ALETİ

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 21.06.2022 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : % 20

Tek kaynak oranı : % 5 çıkmıştır.

21/06/ 2022

Doç. Dr. Atila TÜRKER

ÖZET

SAMSUN İLİ KIYI KESİMİ'NDEN BİR GRUP DOKUMA ALETİ

Merve GÜNAY ZEYTİN
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Arkeoloji Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans, Ocak/2023
Danışman: Doç. Dr. Atila TÜRKER

Bu tez çalışmasında, Samsun Bölgesi Kıyı Kesimi'nde 2015-2017 ve 2019 yıllarında gerçekleştirilen “Prehistorik ve Protohistorik Dönem Arkeolojik Yüzey Araştırması” çalışması ile 1940-1941 yıllarında kazıları yapılan Dündartepe, Kaledoruğu ve Tekkeköy yerleşiminde ele geçen dokuma aletlerinin bir kısmı ile 2021 yılı Dombalaktepe Höyük kazısında bulunan toplam 50 adet dokuma aleti ele alınmıştır. Buluntuların tipolojik ve teknik özellikleri ayrıntılı bir şekilde incelenip, tasnif edilerek, benzer buluntu görülen çağdaş lokalitelerle karşılaştırılıp değerlendirilmiştir.

Tez çalışması sonucunda Samsun Bölgesi'ndeki dokuma aletlerinin bölgede dokumacılık faaliyetlerinin var olduğunu, dokuma üretimlerinin yapıldığını ve farklı tip tezgâhların kullanıldığını bizlere sunmaktadır. Aynı zamanda dokuma aletlerinde görülen formların çeşitliği ve elde edilen bu teknoloji hem bölge içinde hem de bölgelerarası etkileşimin olduğunu kanıtlayarak; Samsun Bölgesi'nde yer alan İkiztepe yerleşiminin Erken Tunç Çağı sonu ve Orta Tunç Çağı'na (Geçiş Çağı/Er-Hitit) kadar tarihlenen tabakalarında benzerlik göstermektedir. Bu benzerlikler ile bölgede kültürel bir birliğin olduğu düşünülebilir.

Anadolu'daki pek çok yerleşimin kirman ağırlığı ve tezgâh ağırlığı incelendiğinde, benzer formların geleneksel bir devamlılık içinde olduğu, dönem olarakta Kalkolitik Çağı'ndan Demir Çağı'n sonuna kadar devam ettiği saptanmıştır. Bu buluntular ve kapsamlı çalışmalar neticesinde dokumacılık faaliyetinin en önemli unsuru olan dokuma aletlerinin erken dönemlerden geç dönemlere kadar kullanıldığı tespit edilmiştir. Bölgede ihtiyaca yönelik farklı kalınlıkta ip üretimi yapıldığı ve dokuma tezgâh sistemiyle dokuma faaliyetlerini gerçekleştirip çeşitli kalitede dokumalar yapıldığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anadolu, Samsun, Orta Karadeniz Bölgesi, Dokuma Aletleri, Kalkolitik Çağı, Tunç Çağları

ABSTRACT

A GROUP OF WEAVING TOOLS FROM THE COASTAL PART OF SAMSUN PROVINCE

Merve GÜNEY ZEYTİN

Ondokuz Mayıs University

Institute of Graduate Studies

Department of Archaeology

Master, January/2023

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Atila TÜRKER

In this thesis, some of the weaving tools found in the settlements of Dündartepe, Kaledoruğu and Tekkeköy, which were excavated in 1940-1941, with the "Prehistoric and Protohistoric Period Archaeological Survey" conducted in the 2015-2017 and 2019 in the Samsun Region Coastal Section and a total of 50 weaving tools found in the Dombalaktepe Mound excavation were handled. The typological and technical features of the finds were examined in detail, classified, and compared and evaluated with contemporary localities with similar finds.

As a result of the thesis study, it presents us that the weaving tools in Samsun Region have weaving activities in the region, weaving productions are made and different type of looms are used. At the same time, the diversity of forms seen in weaving tools and this technology obtained by proving that there is interaction both within the region and between regions; It shows similarities in the layers of the İkiztepe settlement located in the Samsun Region, which are dated to the end of the Early Bronze Age and the Middle Bronze Age (Transitional Period/Er-Hittite). With these similarities, it can be thought that there is a cultural unity in the region.

When the spindle weight and loom weight of many settlements in Anatolia were examined, it was determined that similar forms were in a traditional continuity and continued from the Chalcolithic Age to the end of the Iron Age. As a result of these finds and extensive studies, it has been determined that weaving tools, which are the most important element of weaving activity, were used from early to late periods. It has been understood that different thicknesses of yarn are produced in the region and weaving activities are carried out with the weaving loom system and various quality weavings are made.

Keywords: Anatolia, Samsun, Central Black Sea Region, Weaving Tools, Chalcolithic Age, Bronze Ages

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Samsun Bölgesi’nde yapılan araştırmalar sonucunda ele geçen dokuma aletleri “Samsun İli Kıyı Kesimi’nden Bir Grup Dokuma Aleti” adlı tez çalışmasında ayrıntılı bir şekilde ele alınmış ve incelenmiştir. İncelemeler sonucunda Samsun Bölgesi’nde yaşayan topluluğun dokumacılık faaliyetleri gerçekleştirdikleri, dokuma üretimi yaptıkları ve bu alanda teknolojilerini geliştirdikleri anlaşılmıştır. Aynı zamanda dokuma aletlerinin teknik ve form özellikleri bakımından bölgede ve farklı coğrafyalarda benzerlik göstermesi de hem bölgede kültürel bir birliğin olduğunu hem de bölgelerarası geniş bir coğrafyada varlığını kanıtlamıştır.

Öncelikle bu tez konusunu bana veren, bana güvenerek malzemelerini, arşivini, kişisel kitaplarını kullanmama olanak sağlayan, tez yazma süresinde ve her konuda yoluma ışık tutan saygıdeğer hocam Doç. Dr. Atila TÜRKER’e sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca tez çalışmam sırasında yardımlarını esirgemeyen sevgili arkadaşlarım Uzman Arkeolog Gamze Nur MERİÇ, Uzman Arkeolog Cahide Gizem TIRIL-ÖZBİLGİN ve Uzman Tarihçi İsmat ABBAS’a çok teşekkür ederim.

Çalıştığım tez malzemelerinin bir kısmı Samsun Arkeoloji Müzesi’nde yer almakta olup tez malzemeleri üzerinde çalışma imkânı sunan Müze Müdürü Kenan SÜRÜL, Arkeolog Mustafa KOLAĞASIOĞLU ve Arkeolog Uğur AKYÜZ’e teşekkür ederim.

Son olarak hayatımın her anında yanımda olan maddi ve manevi desteklerini benden esirgeyen canım annem Mine GÜNAY’a ve aileme, bu süreçte her zaman yanımda olup her açıdan destekleyen eşim Onur ZEYTİN’e minnettarlıklarımı sunarım.

Merve GÜNAY ZEYTİN

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI	i
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	ii
TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
TABLolar DİZİNİ	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırma Evreni	1
1.1.1 Konu.....	1
1.1.2. Amaç	1
1.1.3. Problem	1
1.1.4. Kapsam ve Yöntem	3
2. ARKEOLOJİK BULUNTULAR AÇISINDAN DOKUMACILIK	5
2.1. Dokumanın Kökeni ve Gelişimi	5
2.2. Dokuma Kalıntıları	5
2.3. Yazılı Belgelerde ve Betimlemelerde Dokumacılık	12
2.4. Dokumacılıkta Kullanılan Hammaddeler ve İşleme Yöntemleri	14
2.4.1. Hayvansal Ürünlerin Kullanımı	14
2.4.1.1. Yün.....	14
2.4.1.2. İpek	15
2.4.2. Bitkisel Ürünlerin Kullanımı	15
2.4.2.1. Keten.....	15
2.4.2.2. Kenevir.....	15
2.4.2.3. Pamuk	16
2.4.2.4. Jüt.....	16
2.5. Dokuma Teknolojisi.....	16
2.5.1. Elle Kullanılan Dokuma Aletleri	16
2.5.1.1. İğ ve Kirman Ağırlığı.....	16
2.5.1.2. Makara	21
2.5.2. Mekanik Kullanılan Dokuma Aletleri.....	22
2.5.2.1. Dokuma Tezgâhları ve Ağırlıkları	22
2.5.2.1.1. Yatay Yer Tezgâhı.....	22
2.5.2.1.2. Alt ve Üst Kirişlere Sahip Dikey Dokuma Tezgâhı	23
2.5.2.1.3. Uçları Ağırlıklı Dikey Dokuma Tezgâhı	23
3. SAMSUN BÖLGESİ'NİN COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ VE ARAŞTIRMA TARİHİ.....	27
3.1. Samsun Bölgesi'nin Coğrafi Özellikleri	27
3.2. Samsun Bölgesi'nin Araştırma Tarihi.....	29
4. SAMSUN BÖLGESİ DOKUMA ALETİ BULUNTUSU VEREN ARKEOLOJİK LOKALİTELER.....	33
4.1. Kazı Yöntemiyle Araştırılan Lokaliteler.....	33
4.1.1. İkiztepe Höyük.....	33
4.1.2. Dündartepe	34
4.1.3. Akalan Kalesi.....	36
4.1.4. Kaledoruğu.....	36
4.1.5. Dombalaktepe Höyük	37
4.1.6. Tekkeköy.....	38
4.1.7. Oymağaç Höyük.....	38

4.2. Yüzey Araştırmaları Yöntemiyle Araştırılan Lokaliteler.....	39
4.2.1. Dedetepe Höyük.....	39
4.2.2. Kuşçular Höyük (Şirlek Tepe)	39
4.2.3. Doğankaya-Tepecik	40
4.2.4. Paşaseyh.....	41
4.2.5. Azaytepe	41
4.2.6. Aşağı Tepe/Derbent	42
4.2.7. Tatlıgöl Höyük	42
4.2.8. Diklimtepe.....	43
4.2.9. Uzgur Höyük.....	44
4.2.10. Cingirt (Cıngılı)	44
4.2.11. Dingilkalecik.....	45
4.2.12. Dedeüstü Tepe	45
5. SAMSUN BÖLGESİ'NDE BULUNAN DOKUMA ALETLERİNİN TİPOLOJİSİ VE TEKNİK ÖZELLİKLERİ.....	46
5.1. Tipolojik Özellikler.....	46
5.1.1. Kirman Ağırılıklarının Tipolojisi.....	46
5.1.1.1. Tek Konik Formlu Kirman Ağırılıkları (A1)	46
5.1.1.1.1. Asimetrik Konik (Çan) (Tip A1a)	46
5.1.1.1.2. Asimetrik Basık Konik (Tip A1b)	47
5.1.1.1.3. Üstü Kesik Basık Simetrik Konik (Tip A1c).....	47
5.1.1.1.4. Üstü Kesik Basık Asimetrik Konik (Tip A1d)	47
5.1.1.1.5. İğ Deliği Çevresi Hafif Çukurlu Üstü Kesik Basık Asimetrik Konik (Tip A1e).....	47
5.1.1.1.6. Asimetrik Konik (Tip A1f).....	48
5.1.1.1.7. Simetrik Konik (Tip A1g)	48
5.1.1.2. Çift Konik Formlu Kirman Ağırılıkları (A2)	48
5.1.1.2.1. Asimetrik Çift Konik (Tip A2a)	48
5.1.1.2.2. Simetrik Çift Konik (Tip A2b)	49
5.1.1.2.3. İğ Deliği Çevresi Çukurlu Simetrik Çift Konik (Tip A2c).....	49
5.1.1.2.4. Simetrik Basık Çift Konik (Tip A2d)	49
5.1.1.3. Küresel Formlu Kirman Ağırılıkları (A3).....	49
5.1.1.3.1. Asimetrik Küresel (Tip A3a)	49
5.1.1.3.2. Asimetrik Basık Küresel (Tip A3b).....	50
5.1.1.3.3. İğ Deliği Çevresi Çukurlu Asimetrik Basık Küresel (Tip A3c)	50
5.1.1.3.4. Geniş İğ Delikli Asimetrik Basık Küresel (Tip A3d)	50
5.1.1.4. Dış Bükey Gövdeli Disk Formlu Kirman Ağırılıkları (A4).....	50
5.1.1.4.1. Geniş Disk (Tip A4a).....	50
5.1.1.4.2. Asimetrik Disk (Tip A4b).....	51
5.1.1.5. Silindir Gövdeli Üst ve Alt Yarısından Yukarı ve Aşağı Doğru Konik Daralan Formlu Kirman Ağırılığı (A5)	51
5.1.2. Tezgâh Ağırılıklarının Tipolojisi	51
5.1.2.1. Piramidal Formlu Tezgâh Ağırılıkları (T1).....	51
5.1.2.1.1. Alt Köşeleri Yuvarlatılmış İkizkenar Piramidal (Tip T1a).....	51
5.1.2.1.2. Alt Yüzü Yuvarlatılmış Piramidal (Tip T1b)	52
5.1.2.1.3. Alt Yüzü Düz Piramidal (Tip T1c)	52
5.1.2.2. Oval Formlu Tezgâh Ağırılıkları (T2)	52
5.1.2.2.1. Alt Yüzü Düz Yukarı Daralan Oval (Tip T2a).....	52
5.1.2.2.2. Alt Yüzü Düz Gövdesi Yukarı Doğru Hafif Daralan Geniş Oval (Tip T2b)	53
5.1.2.2.3. Alt Yüzü Düz, Yukarı Daralan Yarım Oval (Tip T2c).....	53
5.1.2.3. Alt Yüzü Düz Yukarı Doğru Daralan Üçgen Formlu Tezgâh Ağırılığı (T3).....	53
5.1.2.4. Alt Tabanı Yuvarlatılmış Yarım Küre Formlu Tezgâh Ağırılığı (T4)	53
5.1.2.5. Alt Yüzü Düz Yukarı Doğru Daralan Geniş Gövdeli Konik Formlu Tezgâh Ağırılığı (T5)	54

5.1.2.6. Üst Yarısı Yukarı Doğru Konik Daralan Silindir Formlu Tezgâh Ağırlığı (T6)	54
5.1.3. Makara	54
5.1.3.1. Silindir Formlu Makara	54
5.2. Teknik Özellikler	55
5.2.1. Hamur ve Fırınlama Özellikleri	55
5.2.2. Bezeme Özellikleri	57
5.2.2.1. Kazıma Tekniği (B-TP A)	57
5.2.2.1.1. Konsantrik Yay Bıçimli Yivli Bezeme (B-TP A1)	57
5.2.2.1.2. Yiv Bezeme (B-TP A2)	57
5.2.2.1.3. Çizi Bezeme (B-TP A3)	58
5.2.2.2. Baskı Tekniği (B-TP B)	58
5.2.2.2.1. Nokta Bezeme (B-TP B1)	58
5.2.2.3. Karma Kompozisyonlar (B-TP C)	58
5.2.2.3.1. Konsantrik Yay Bıçimli Yiv Bezeme ve Nokta Bezeme (B-TP C1)	58
5.2.2.3.2. Yiv ve Dairesel Bezeme (B-TP C2)	59
5.2.2.4. Kabartma Tekniği (B-TP D)	59
5.2.2.4.1. Memecik Bezeme (B-TP D1)	59
5.2.2.5. Oyma Tekniği (B-TP E)	59
5.2.2.5.1. Oyuk Yuvarlak Bezeme (B-TP E1)	59
6. ORTA KARADENİZ BÖLGESİ'NDE DOKUMA ALETİ BULUNAN LOKALİTELER	60
6.1. İkiztepe Höyük	60
6.2. Boyabat-Kovuklukaya	62
6.3. Devret Höyük	62
6.4. Oluz Höyük	63
6.5. Maşat Höyük	63
6.6. Çamlıbel Tarlası	64
6.7. Alaca Höyük	64
6.8. Boğazköy	64
6.9. Resuloğlu	65
6.10. Derekutuğun-Erikli Mevkii	66
6.11. Kuşsaray	66
6.12. Büyük Güllücek	66
6.13. Boyalı Höyük	66
6.14. Eski yapar	66
6.15. Hanözü	67
6.16. Çengeltepe	67
6.17. Alishar	67
6.18. Kınık Höyük	68
6.19. Yassıkaya	68
7. DEĞERLENDİRME	69
8. SONUÇ	85
KAYNAKLAR	88
KATALOG	99
EKLER	149
Ek 1. Şekiller	149
Ek 2. Tablolar	174
Ek 3. Haritalar Dizini	200
Ek 4. Levhalar Dizini	201
Ek 5. Grafikler Dizini	202
Ek 6. Haritalar	203
Ek 7. Levhalar	206
Ek 8. Grafikler	219
ÖZ GEÇMİŞ	222

SİMGELER VE KISALTMALAR

Ağr.	: Ağırlık
ATKÇ	: Assur Ticaret Kolonileri Çağı
Bkz.	: Bakınız
B-TP	: Bezeme Tipi
C.	: Cilt
cm	: Santimetre
Ç.	: Çap
Çev.	: Çeviren
DÇ	: Demir Çağ
Ed/Eds.	: Editör/Editörler (Yayına Hazırlayan)
EDÇ	: Erken Demir Çağ
ENÇ	: Erken Neolitik Çağ
ETÇ	: Erken Tunç Çağ
EKÇ	: Erken Kalkolitik Çağ
Fig.	: Figür
GDÇ	: Geç Demir Çağ
gen.	: Genişlik
GKÇ	: Geç Kalkolitik Çağ
gr.	: Gram
GTÇ	: Geç Tunç Çağ
K. Env. no.	: Kazı Envanter Numarası
kal.	: Kalınlık
Kat. No.	: Katalog Numarası
km	: Kilometre
km ²	: Kilometrekare
Lev.	: Levha
m	: Metre
m ²	: Metrekare
mm	: Milimetre
MÖ	: Milattan Önce
MS	: Milattan Sonra
No.	: Numara
ODÇ	: Orta Demir Çağ
OTÇ	: Orta Tunç Çağ

OKÇ	: Orta Kalkolitik Çağ
Pl.	: Plates
Res.	: Resim
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
ss.	: Sayfadan Sayfaya
Taf.	: Tafel
uz.	: Uzunluk
vb.	: Ve Benzeri
vd.	: Ve Diğerleri
Vol.	: Volume
Yük.	: Yükseklik

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Çayönü, yassı kemik orağın üzerinde koruna gelmiş dokuma parçası (Özdoğan, 1999, Pl. 54)	149
Şekil 2.2. Çatalhöyük'te sıra dışı mezarda bireyin beyni, kafatasından çıkartılarak yerine tek renkli fitilli kumaş topağı yerleştirilmiştir (Mellaart, 2003, ss. 148-161; Fig. 99).....	149
Şekil 2.3. Çatalhöyük'te Tapınak VI. A.5'te bir mezarda dokuma parçaları bulunmuştur. Kumaşa sarılan kemik yığınlarını bağlamak için kullanılmış kumaş şeritleri (A), gömülerden birinin uzun kemikleri üzerinde fitilli dokunmuş yünlü kumaş (B), şal veya balık ağı dokusu (C) (Mellaart, 2003, s. 156, 112, 125).....	150
Şekil 2.4. Ulucak Höyük, Mekân 33'te bulunan idol üzerinde yer alan tekstil kalıntısı ve mikroskobik görüntüsü (Çilingiroğlu, 2009, 17, Fig. 7).....	150
Şekil 2.5. Aşağı Pınar, kumaş dokuma izleri bulunan dip (Özdoğan, 2019, Fig. 2).....	151
Şekil 2.6. Aşağı Pınar, hasır ve kumaş dokuma izi bulunan dip (Özdoğan, 2019, Fig. 3)...	151
Şekil 2.7. Alishar'ın Kalkolitik Çağı'na tarihlenen mezardaki kumaş kalıntıları (Osten, 1937, ss. 50-51, Fig. 60).....	152
Şekil 2.8. Kuruçay, çömlek mezarda bulunan kumaş parçası (Duru, 1996, Levha 51/1)....	152
Şekil 2.9. Başur Höyük, metal eserlerin üzerinde yer alan dokuma parçası (Sağlamtimur, 2017, s. 17, Res. 18)	153
Şekil 2.10. Seyitömer'in ETÇ'de V. Tabakasında bulunan çömleğin içinde yer alan dokuma parçası (Bilgen-Bircan, 2017, s. 26, Res. 4 a-e)	153
Şekil 2.11. Seyitömer'de bulunan testi ve tıpa amaçlı kullanılan dokuma parçası (Bilgen-Bircan, 2017, s. 27, Res. 7 a-b)	154
Şekil 2.12. Resuloğlu yerleşiminde M.28 mezarından kumaşa sarılı hançer (Tütüncüler, 2006, s. 147, Res. 3; Yıldırım ve Ediz, 2007, s. 214, Res. 11).....	154
Şekil 2.13. İkiztepe, fosilleşmiş kumaş parçası (Bilgi, 2001, S. 107, Res. 124).....	154
Şekil 2.14. Tekkeköy, bronz kamaların üzerinde yer alan seyrek dokunmuş kumaş parçaları (Kökten vd., 1945, s. 386, Lev. LXVI; 7,8)	155
Şekil 2.15. Devret Höyük, bronz balta ve gaga ağızlı bronz testi üzerinde koruna gelen dokuma kalıntıları (Türker vd., 2018, s. 126, Resim 18).....	155
Şekil 2.16. Devret Höyük, bakır iğne üzerinde yer alan dokuma parçası (Türker vd., 2018, s. 126, Resim 18)	156
Şekil 2.17. Gordion'da Megaron 3'te sitadelde bulunan dokuma parçaları (Ballard vd., 2012, s. 363, Fig. 2).....	156
Şekil 2.18. Frig MM Tümülüs'ünde bulunan dokuma parçaları (Ballard vd., 2012: 372, Fig. 9-10)	157
Şekil 2.19. Çatalhöyük, duvar resimlerinde dokumacılıkta kullanılan kilim desenleri (Mellaart, 2003, s. 60, 35, 36)	157
Şekil 2.20. Gurgun/Maraş Steli, elinde iğ tutan kadın betimlemeleri (Yakar, 2011, ss. 3-4, Fig. 4; Fig. 5).....	158
Şekil 2.21. Kral Warpalawas'ın muhtemel Frig dokuması olan gösterişli giysisi ve Frig fibulasıyla tutturulmuş olan şalı, İvriz Kaya Kabartması üzerinde betimlendirilmiştir (Ballard vd., 2012, s. 360, Fig. 1)	158

Şekil 2.22. Sümek haline getirilen yün (Tütüncüler, 2005, s. 24, Res. 1F)	159
Şekil 2.23. Sümek haline getirilen keten bitkisi (Tütüncüler, 2005, s. 24, Res. 1C)	159
Şekil 2.24. Farklı formdaki kirman ağırlığının ahşap iğle işlevsel kullanımını gösteren çizim (Özdemir ve Bamyacı, 2018, s. 14, Şekil 6), (Yeniden uyarlanan çizim: Merve GÜNAY ZEYTİN)	159
Şekil 2.25. Alaca Höyük, L mezarında bulunan iğ örneği (Koşay, 1951, Lev. CXC VII/Res. 1).....	160
Şekil 2.26. Horoztepe, iğ örnekleri (Özgüç ve Akok 1958, Lev. VIII, 2-3)	160
Şekil 2.27. Karataş-Semahöyük, gümüş iğ ve metal bikonik ve disk biçimli kirman ağırlığı (Mellink, 1969, Pl. 74, Fig. 23)	161
Şekil 2.28. Hacinebi Tepe, kirman ağırlıkları (Keith, 2017, s. 506, Fig. 4).....	161
Şekil 2.29. Maşat Höyüğü'nde ele geçen kirman ağırlıkları (Emre, 1996, Fig 68-75).....	162
Şekil 2.30. Yatay yer dokuma tezgâhı (Fazıloğlu, 1997, Şekil 1)	162
Şekil 2.31. Alt ve üst kirişlere sahip dikey dokuma tezgâhı (Fazıloğlu 1997, Şekil 2)	163
Şekil 2.32. Uçları ağırlıklı dikey dokuma tezgâhı (Fazıloğlu, 1997, Şekil 3).....	163
Şekil 2.33. Maşat Höyüğü'nde ele geçen tezgâh ağırlıklar (Emre, 1996, Fig. 77-78).....	164
Şekil 2.34. Gordion Teras yapında bulunan tezgâh ağırlıkları (Ballard vd., 2012, s. 368, Fig. 7)	164
Şekil 4.1. İkiztepe Höyüğü (A. Türker Arşivi)	165
Şekil 4.2. Dündartepe (Türker, 2017, Res. 2)	165
Şekil 4.3. Akalan Kalesi (Dönmez, 2004, Res. 3).....	166
Şekil 4.4. Kaledoruğu (Türker, 2017, s. 141; Res. 9)	166
Şekil 4.5. Dombalaktepe Höyük (Türker, 2016, Res. 9/a; A. Türker Arşivi)	167
Şekil 4.6. Tekkeköy (A. Türker Arşivi).....	167
Şekil 4.7. Oymağaç (Czichon ve Yılmaz, 2014, Res. 1).....	168
Şekil 4.8. Dedetepe Höyük (Türker, 2017, Res. 2).....	168
Şekil 4.9. Kuşçular Höyük (Şirlek Tepe), (Türker, 2017, Res. 3).....	169
Şekil 4.10. Doğanakaya-Tepecik Tepe I-II-III (Türker vd., 2019, Res. 8).....	169
Şekil 4.11. Paşaseyh (Türker ve Tırıl-Özbilgin, 2022, Res. 10)	170
Şekil 4.12. Azaytepe (A. Türker Arşivi).....	170
Şekil 4.13. Aşağı Tepe/Derbent (Türker, 2019, Res. 9).....	171
Şekil 4.14. Tatlıgöl Höyük, Tepe I-II-III (A. Türker Arşivi).....	171
Şekil 4.15. Diklimtepe (Türker, 2017, Res. 13).....	172
Şekil 4.16. Uzgur Höyük (Türker, 2017, Res. 7).....	172
Şekil 4.17. Cingirt (Cingilli) (Türker, 2017, Res. 10).....	173
Şekil 4.18. Dingilkalecik (Türker ve Tırıl-Özbilgin, 2022, Res. 10).....	173
Şekil 4.19. Dedeüstü Tepe (Türker, 2017, Res. 9).....	173

TABLolar DİZİNİ

Tablo 5.1. Tek konik formlu kirman ağırlıklarının tiplere göre dağılımı	174
Tablo 5.2. Çift konik formlu kirman ağırlıklarının tiplere göre dağılımı	175
Tablo 5.3. Küresel formlu kirman ağırlıklarının tiplere göre dağılımı	176
Tablo 5.4. Dış bükey gövdeli disk formlu kirman ağırlıkları	177
Tablo 5.5. Silindir gövdeli üst ve alt yarısından yukarı ve aşağı doğru konik daralan formlu kirman ağırlıkları	177
Tablo 5.6. Piramidal formlu tezgâh ağırlıklarının tiplere göre dağılımı	178
Tablo 5.7. Oval formlu tezgâh ağırlıklarının tiplere göre dağılımı	179
Tablo 5.8. Alt yüzü düz yukarı doğru daralan üçgen formlu tezgâh ağırlığı	180
Tablo 5.9. Alt tabanı yuvarlatılmış yarım küre formlu tezgâh ağırlığı	180
Tablo 5.10. Alt yüzü düz yukarı doğru daralan geniş gövdeli konik formlu tezgâh ağırlığı	181
Tablo 5.11. Üst yarısı yukarı doğru konik daralan silindir formlu tezgâh ağırlığı	181
Tablo 5.12. Silindir formlu makara	182
Tablo 5.13. Kazıma tekniğiyle yapılan bezeme tipleri	182
Tablo 5.14. Baskı tekniğiyle yapılan bezeme tipi	183
Tablo 5.15. Karma kompozisyonlar sonucunda oluşturulan bezeme tipleri	183
Tablo 5.16. Kabartma tekniğiyle yapılan bezeme tipi	183
Tablo 5.17. Oyma tekniğiyle yapılan bezeme tipi	184
Tablo 5.18. Samsun Bölgesi dokuma aleti buluntularının tipolojik ve teknik özellikleri	185
Tablo 5.19. Tablo 5.18. Samsun Bölgesi dokuma aleti buluntularının tipolojik ve teknik özellikleri	186
Tablo 7.1. Anadolu’da görülen tek konik formlu (A1) kirman ağırlıkları	187
Tablo 7.2. Anadolu’da görülen çift konik formlu (A2) kirman ağırlıkları	188
Tablo 7.3. Anadolu’da görülen çift konik formlu (A2) kirman ağırlıkları	189
Tablo 7.4. Anadolu’da görülen küresel formlu (A3) kirman ağırlıkları	190
Tablo 7.5. Anadolu’da görülen disk formlu (A4) kirman ağırlıkları	191
Tablo 7.6. Anadolu ve Anadolu dışında görülen silindir gövdeli üst ve alt yarısından yukarı ve aşağı doğru konik daralan formlu (A5) kirman ağırlığı	192
Tablo 7.7. Anadolu’da görülen piramidal formlu (T1) tezgâh ağırlıkları	193
Tablo 7.8. Anadolu’da görülen oval formlu (T2) tezgâh ağırlıkları	194
Tablo 7.9. Anadolu’da görülen üçgen formlu (T3) tezgâh ağırlıkları	195
Tablo 7.10. Anadolu’da görülen yarım küre formlu (T4) tezgâh ağırlıkları	196
Tablo 7.11. Anadolu’da görülen konik formlu (T5) tezgâh ağırlıkları	196
Tablo 7.12. Anadolu’da görülen silindirik formlu makaralar	197
Tablo 7.13. Anadolu’da görülen (B-TP A) kazıma tekniğiyle yapılan kirman ağırlıkları ...	198
Tablo 7.14. Anadolu’da görülen (B-TP C) karma kompozisyonlarla oluşturulan kirman ağırlıkları	199

Tablo 7.15. Anadolu’da görülen (B-TP E) oyma tekniğiyle yapılan kirman ağırlıkları 199

1. GİRİŞ

1.1. Araştırma Evreni

1.1.1 Konu

Samsun Bölgesi Kıyı Kesimi'nde 2015-2017 ve 2019 yıllarında gerçekleştirilen “Prehistorik ve Protohistorik Dönem Arkeolojik Yüzey Araştırması” ile 1940-1941 yılları arasında kazıları yapılan Dündartepe, Kaledoruğu ve Tekkeköy yerleşiminde ele geçen ve Samsun Arkeoloji Müzesi'nde yer alan dokuma aletlerinin bir kısmı ile 2021 yılı Dombalaktepe Höyük kazısında bulunan dokuma aletleri tezin konusudur. “Samsun İli Kıyı Kesimi'nden Bir Grup Dokuma Aleti” adlı tez konusunda ayrıntılı bir şekilde ele alınıp, Anadolu'da yer alan benzer buluntu özelliklerini gösteren çağdaş lokalitelerle karşılaştırılmıştır. Aynı zamanda bölgede bulunan dokuma aletleri, Samsun Bölgesi'nde dokumacılık faaliyetlerinin var olup olmadığını ne tür dokuma üretimlerinin yapıldığı, hangi tip tezgâhların kullanıldığı ve kültürel birliklerinin devam edip etmediği sorgulamaktadır.

1.1.2. Amaç

Dokuma üretimi ve dokumacılık geleneğinin devam etmesi için kullanılan dokuma aletlerinin, tarihsel olarak ne amaçla ne zaman, nasıl kullanıldığı, buluntu yerleri ve işlevleri merak konusudur. Samsun Bölgesi'nde ele geçen dokuma aletlerinin teknik ve form özellikleri ayrıntılı bir şekilde incelenip, tasnif edilerek, tipolojik olarak ayrılarak, bezeme ve işlevleri değerlendirilmiştir. Benzer dokuma aleti özelliği gösteren diğer arkeolojik lokalitelerle aralarındaki farklılıklar, benzerlikler, hangi tabakalarda bulunduklarıyla yayılım alanlarındaki etkileşimleri incelenmiştir. Bu buluntulardan yola çıkarak bölgede yaşayan topluluğun, dokumacılıkla ilgilendiğini, bu alanda teknolojilerini geliştirerek devam edip etmediği araştırılmıştır. Samsun Bölgesi'nde dokuma aletleri üzerine çalışmanın olmamasıyla ileride yapılacak çalışmalara model oluşturulması ve yine bölge kültürüyle arkeoloji literatürüne katkı sağlaması en büyük amaçlar arasında yer almaktadır.

1.1.3. Problem

Orta Karadeniz Bölgesinde yapılan araştırmalar diğer bölgelere kıyasla daha sınırlı sayıdadır. Bugüne kadar yapılan araştırmalarda bu bölgede Akeramik, Erken, Orta, Geç Neolitik Çağlara tarihlenen buluntulara rastlanmamıştır. Dönmez'in

varsayımına göre; “Orta Tunç Çağ’ın ortalarından Geç Demir Çağ’a kadar yaklaşık 850 yıllık bir süreçte Orta Karadeniz Bölgesi’nin özellikle kıyı kesimde göçebe yaşam tarzının benimsenmiş olabileceği ve Mezolitik Çağ’dan Geç Kalkolitik Çağ’a kadar 3500 yıllık süreçte savaşçı toplulukların yaşamış olabileceği yönündedir”¹. Bir başka deyişle bu coğrafyada göçebe yaşam tarzı, Paleolitik Çağ’dan Erken Kalkolitik Çağ sonlarına ya da Geç Kalkolitik Çağı başlarına kadar devam etmiş olabilir. Bölge coğrafyasının dağlık oluşu ve genellikle mimaride ahşap kullanımı yapıların günümüze ulaşmasını kısıtlamaktadır. Dolayısıyla bölgede yaşayanların yerleşik mi yoksa göçebe mi sorusu yanıtız kalmaktadır.

Samsun Bölgesi’nde yapılan çalışmalar arasında dokuma aletleri üzerine çok durulmamıştır. Bu bağlamda tez kapsamında bölgede dokuma aleti üzerine çalışmasının olması dönem, teknik, form, bezeme özellikleri ve tipolojileri hakkında bilgiler sunulmuştur. Özellikle dokuma aleti buluntularından yola çıkarak bölgede yaşayan topluluğun, dokumacılıkla ilgilendiğini ve bu alanda teknolojilerini geliştirerek devam edip etmedikleri, Samsun Bölgesi dışında, Anadolu’da yer alan arkeolojik lokalitelerle karşılaştırıldığında bölgelerarası kültürel devamlılığın olup olmadığı araştırmanın problemi olarak ele alınmıştır.

Samsun Bölgesi’nde 1974 yılında U. Bahadır Alkım başkanlığında başlayan ve sistemli bir şekilde uzun süre devam eden İkiztepe Höyüğü’nde bulunan dokuma aletleri, çalışmada yer alan buluntuların karşılaştırılması açısından büyük bir referans kaynağı olmuştur. Ancak İkiztepe’nin kronolojisi, diğer bölgelere kıyasla çok daha geç dönemlere tarihlendiğinden bazı tutarsızlıklara ve tartışmalara yol açmıştır. Bunun sebebiyse yapılan analizlerinin yetersizliğidir. Çalışma kapsamındaki dokuma aletleri, tipolojik karşılaştırma sonucunda İkiztepe yerleşiminin, Erken Tunç Çağı sonu ve Orta Tunç Çağı’na kadar tarihlenen dönemlerine ait tabakalarında, benzer tipolojik ve bezemelere rastlanılmış olup İkiztepe Tepe III’te yığınlar halinde tezgâh ağırlıkları bulunmuş ve burada bir dokuma atölyesi veya tezgâh ağırlıklarının imal edilen bir yerin olduğu düşünülmüştür². Anadolu’da da bu dönemde (ETÇ) dokumacılıkta bir gelişmenin yaşandığı, endüstriyel olarak üretilip, satılmış olabileceğini ve tekstil endüstrisinin bu dönemde çıktığı düşünülmüştür. Çalışmada Samsun Bölgesi’nde bu

¹ Şevket Dönmez, “Orta Karadeniz Bölgesi’nin İlk Tunç Çağı II Öncesi Kültürel Gelişimi Üzerine Yeni Gözlemler”, *Karadeniz Araştırmaları Sempozyum Bildirileri*, Burcu Erciyas ve Elif Koparal (ed.), Ege Yayınları, Ankara 2006, ss. 66-67.

² Alkım, Uluğ Bahadır, Alkım, Handan ve Bilgi, Önder, *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları (1976-1980)*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2003, s. 51.

tekstil endüstrisinin var olup olmadığı varsa hangi dönemlerde başladığı veya yerli bir üretim sonucu mu yoksa bir etkileşim sonucu mu var olduğu gibi soruları yanıtlayabilecektir.

1.1.4. Kapsam ve Yöntem

Samsun Bölgesi Kıyı Kesimi 2015-2017 ve 2019 yıllarında “Prehistorik ve Protohistorik Dönem Arkeolojik Yüzey Araştırması”nda 14 lokaliteden 11 adet kirman ağırlığı, 13 adet tezgâh ağırlığı, 1 adet makara, 1940-1941 kazılarında Dündartepe kazısından 6 adet kirman ağırlığı, Kaledoruğu kazısından 5 adet kirman ağırlığı ve Tekkeköy kazısından 4 adet kirman ağırlığıyla 2021 yılı Dombalaktepe Höyük kazısından 6 adet kirman ağırlığı ve 4 adet tezgâh ağırlığı bulunmuş olup çalışma kapsamında toplam 50 adet dokuma aleti (kirman ağırlığı, tezgâh ağırlığı ve makara) tarafınca "Samsun İli Kıyı Kesimi"nden Bir Grup Dokuma Aleti" olarak ele alınmıştır.

Çalışma kapsamında A. Türker'in Samsun Bölgesi Kıyı Kesimi'nde gerçekleştirdiği yüzey araştırmalarına 2019 yılında katılarak araştırmada yer alan lokaliteler yerinde görülmüştür. 2021 yılında Samsun Arkeoloji Müzesi başkanlığında A. Türker'in danışmanlığındaki Dombalaktepe Höyük kazısına katılarak dokuma aletleri tasnif edilerek değerlendirilmiştir. Samsun Arkeoloji Müzesi'nin deposunda yer alan Dündartepe, Kaledoruğu ve Tekkeköy 1940-1941 yılı kazılarında bulunan dokuma aletlerinin bir kısmı çalışılabilmiştir. Çalışmada yer alan dokuma aletlerinin büyük bir çoğunluğunun ağırlığını bilmediğimizden sadece farklı form, kalınlık ve çap bilgilerinden kirman ağırlıklarıyla farklı kalınlıkta ip üretimi yapıldığı, tezgâh ağırlıklarının uçları ağırlıklı dikey dokuma tezgâhlarında kullanılmış olduğu düşünülmüştür. Bir diğer dokuma aleti olan makaranın da dikiş makarası ya da dikey ve yatay dokuma tezgâhlarında ip gerginliğini sağlamak için kullanılmış olması muhtemeldir.

Buluntuların büyük çoğunluğu yüzey araştırmasından bulunmuş olup belirli bir kontekste ait olmadığından tipolojik ve teknik özelliklerine göre değerlendirilmiştir. Oluşturulan tipolojisi sonucunda hem bölge içinde hem de bölge dışındaki (Anadolu) çağdaş lokalitelerle karşılaştırılmıştır. Çalışmanın kapsamı Anadolu içerisinde 2. bin sonuna kadardır. Sonraki dönemler çalışmaya dahil edilmemiştir.

Çalışmada tez buluntularının tanımı yapıp, mal grupları ve renkleri munsell toprak renk kataloğuna (2009) bakılarak oluşturulmuştur. Ardından el çizimleriyle

bilgisayar çizimleri yapılarak (Corel Draw) fotoğraflanmış, daha sonra Adobe Photoshop programı kullanılmıştır.

Tezin içeriğinde Arkeolojik buluntular açısından dokumacılığa ait bilgiler ortaya konulmuştur. Samsun Bölgesi'nin coğrafi özelliği ve araştırma tarihi hakkında bilgiler verilmiş ve Samsun Bölgesi dokuma aleti buluntusu veren arkeolojik lokaliteler ele alınmıştır. Ardından Samsun Bölgesi'nde bulunmuş dokuma aletlerinin tipolojisi ve teknik özellikleri anlatılarak Orta Karadeniz Bölgesi'nde benzer tipolojik özelliği veren arkeolojik lokalitelerle karşılaştırılmıştır. Değerlendirme ve sonuç kısmı ortaya konulmuştur.

Tez çalışmasında kullanılan kataloglar, haritalar, şekiller, levhalar, tablolar ve grafikler metin akışı dikkate alınarak sıralanmış olup aynı teknik, form, bezeme ve tipolojideki dokuma aletlerinin kökeni ve kültürel devamlılığının varlığı hem bölge içinde hem de bölge dışında ayrıntılı olarak incelenip araştırılmıştır. Pandemi öncesinde temel literatür çalışması için İstanbul Alman Arkeoloji Enstitüsü, Ankara İngiliz Arkeoloji Enstitüsü, Türk Tarih Kurumu kütüphanelerinde yapılmıştır. Pandemi sürecinde dijital ve online veri tabanındaki tez çalışmaları, kazı raporları, makaleler, kitaplar, bildirilerden ve sempozyumlardan yararlanılmıştır. Hangi kaynaktan alıntı yapılmışsa kaynaklar kısmında yer verilmiştir.

2. ARKEOLOJİK BULUNTULAR AÇISINDAN DOKUMACILIK

2.1. Dokumanın Kökeni ve Gelişimi

İnsanların avcılık ve toplayıcılık yaptığı Paleolitik ve Mezolitik Çağlarda, bireyler kendilerini dış etkenlerden koruyabilme iç güdüsüyle beraber giyinme ve örtünme ihtiyacı doğmuştur. İlk zamanlarda ihtiyaçlarını avladıkları hayvanların derilerinden karşılarken ilerleyen zamanlarda değişen ekolojik sistemle birlikte, kendilerine daha uygun giysiler aramaya yönelmişlerdir. E. Barber'e göre, dokumacılığın en önemli göstergesi arasında yer alan ipe ait ilk izler, Üst Paleolitik Çağı'nda Gravetien ve Magdalenien kültürlerinden bilinmektedir. İplere bağlanmış delikli taş, deniz kabuğu, diş, balık kılçığı ve bu gibi malzemeleri kolye ya da bileklik (bilezik) gibi süs eşyaları olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Fransa'da Üst Paleolitik Çağı'nda Magdalenien kültüre tarihlenen St. Michel d'Arudy mağarasında en erken iğ ve kirman ağırlıkları bulunmuştur³. Yine Fransa'nın güneyinde mağara içinde erkek iskeletin bileğinde deniz kabuklarının dizili olduğu bileklik çift ipliklerle bağlanmış hâlde bulunmuştur⁴. Dokumacılık faaliyetleri Anadolu'da Neolitik Çağ'da başlamıştır. Ancak bu dönemde ip ve dokuma üretiminde teknik açıdan bölgesel farklılıklar vardır. Kalkolitik Çağ'da tezgâh sisteminde ve dokuma aletlerindeki küçük yeniliklerle beraber yerel üretimle yapılmıştır. Erken Tunç Çağ'larında yerel üretim yerini tekstil endüstrisine çevirmiştir. Bu dönemde tüketimden daha çok üretimler atölyelerde gerçekleşmektedir. Demir Çağı'ndaysa dokumacılık teknoloji gelişerek geleneksel devamlılıkla varlığını sürdürmektedir.

2.2. Dokuma Kalıntıları

Dokumaların günümüze kadar gelmiş olmaları oldukça zordur. Bunun için kuru, sıcak, oksijensiz ve nemin olmadığı ya da sürekli çok soğuk donmuş toprağa sahip olması gerekir. Örneğin Eski Mısır mezarlarında ahşap eserler ve dokuma kalıntıları, kuru ve havasız bir ortamda korundukları için günümüze kadar ulaşmıştır. Tabii ki bu doğal koruma yöntemi coğrafyaya göre farklılık göstermektedir. Bunun yanı sıra dokuma kalıntılarının günümüze kadar ulaşabilme nedenleri arasında metalle (bakır,

³ Paul G. Bahn, "Palaeolithic Weaving: A Contribution from Chauvet", *Antiquity*, 75/288, Cambridge University Press 2001, ss, 271-272.

⁴ Elizabeth Jane Wayland Barber, *Prehistoric Textiles: The Development of Cloth in the Neolithic and Bronze Ages with Special Reference to the Aegean*, New Jersey: Princeton University, 1991, s. 39.

demir, tunç ve gümüş) temas etmiş olmasıdır. Kazılarda metallerle bulunmuş dokuma parçası örnekleri bulunmuştur⁵. st Paleolitik ağ’a tarihlenen ek Cumhuriyeti’ndeki Pavlov I yerleşiminde, günümüzden yaklaşık 25.000 yıl öncesine tarihlenen bükülmüş ip bulunmuştur⁶. Bu dönemlerdeki ip ve ipliklerin yapımında, bitkisel hammaddelerin kullanıldığı bilinir. Bunun yanı sıra Mısır, Mezopotamya, Anadolu’da da dokuma kalıntılarına rastlanılmıştır. Yunanistan, Girit Adaları’nda ve Kıbrıs’ta Mö 5500 yıllarında dokuma faaliyetlerinin varlığını kanıtlayan bulgulara rastlanılmıştır⁷.

Anadolu’da günümüze ulaşmış dokuma kalıntı oldukça azdır. Sebebiyse Anadolu iklimi ile toprağının nemli ve tuzlu olmasından kaynaklıdır. Toprağın tuzlu ve nemli olması kumaşın rme sürecini hızlandırmıştır⁸. Genellikle dokuma kalıntılarının mezarlardan ele geçtiği bilinir. Ayrıca bu bilgiye ek olarak dokumalara ait bilgileri; dokumada kullanılan aletlerden, yazılı belgelerden, tasvirli sanat eserlerinden ve kil üzerinde bıraktıkları izlerden ğrenilmektedir⁹.

Anadolu’da dokumacılığın en erken örneklerini Neolitik ağ yerleşimlerinde görülmektedir. Bu yerleşimlerde dokuma aletleri, kumaş parçaları, dokuma ve hasır izlerine rastlanılmıştır. Neolitik ağ’da bazı yerleşimlerde kirman ağırlıkları ve tezgâh ağırlıklarının bulunmaması dokumacılık teknolojisinde bölgesel farklılıklar olduğunu göstermektedir. Özellikle bu yerleşimlerde kirman ağırlığı olmayan iğlerle ya da günümüze ulaşamayan ahşap kirman ağırlıklarıyla ip üretimi yapılmıştır. Dokuma yapabilmek için tezgâh sistemine ihtiyaç duyulmuştur. Bu tezgâhlar, ağaç ve iplerden oluşturulan düzenekle, çözgü ipliklerinin gerginliğini sağlamak için kullanılan pişmemiş kil veya pişmiş topraktan tezgâh ağırlıkları bağlanarak oluşturulmuştur¹⁰.

⁵ Mary Elizabeth King, “Analytical Methods and Prehistoric Textiles” *American Antiquity*, 43/1, Cambridge University Press 1978, s. 89.

⁶ Richard Brendan Burke, *From Minos to Midas: The Organization of Textile Production in the Aegean and in Anatolia (Minoan, Mycenaean, Phrygian)*, Michigan: UMI Dissertation Services, 2000, s. 4.

⁷ İsmail Fazıloğlu, *Eskiçağ’da Dokuma*, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları İstanbul 1997, s. 1.

⁸ Derya Yılmaz, “Arkeolojik Buluntular Işığında Neolitik ağ’dan Erken Tunç ağı Sonuna Kadar Anadolu’da Dokumacılık”, *Neolitik ağ’dan Demir ağı Sonuna Kadar Anadolu’da Dokumacılık*, Derya Yılmaz (ed.), Ege Yayınları, İstanbul 2022, s. 1, 9.

⁹ iğdem Maner, “Anadolu’da Dokuma Devrimi Neolitik ağ’dan Demir ağı’na Ynn Tarihi ve Maddi Değeri”, *Tarihi Dokumak, Bir Kentin Gizemi: Sof*, 43-63, Koç Üniversitesi Vehbi Koç Ankara Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara 2018, s. 50.

¹⁰ Yılmaz, “Arkeolojik Buluntular Işığında Neolitik ağ’dan Erken Tunç ağı Sonuna Kadar Anadolu’da Dokumacılık”, ss. 5-15.

Aynı zamanda bu dönemde dokumacılıkta ağırlıksız yatay yer tezgâhlarının kullanılması da muhtemeldir¹¹.

Anadolu'daki dokuma kalıntıları incelendiğinde; Çanak Çömleksiz Neolitik Çağı'nın en iyi temsilcilerinden biri olan Çayönü yerleşiminin Hücre Planlı Evler evresinde MÖ 6650-6350 tarihlere ait tabakalarda yassı kemik oranın üzerinde ketenden yapılmış dokuma parçası ele geçmiştir (Şekil 2.1)¹².

MÖ 6000'lerde Konya'nın Çumra ilçesinde yer alan Çatalhöyük Yerleşiminin Doğu Çatalhöyük'te dokumanın yapıldığını gösteren kanıtlar vardır. MÖ 5950-5880 yıllarında Geç Neolitik Çağı'na tarihlenen VI. tabakada dokuma kalıntılarına rastlanılmıştır. Bu dokuma kalıntılarını Ontario Kraliyet Müzesi'nin Dokumalar Bölümü'nden Bay Harold Burnham'ın incelemeleri sonucunda bu kumaşların hem yün hem de tiftikten yapılmış olduğu belirtmiştir. Burada bulunan dokuma parçalarında ip iki kat bükülmüş yani iki sicimin birbirinin etrafına döndürülmesiyle oluşturulmuştu¹³. Tapınak VI.1'de ilginç bir mezarda, bireyin beyni kafatasından çıkartılarak yerine dokunmuş tek renkli fitilli kumaş topağı yerleştirilmiştir (Şekil 2.2). Üst tabakada yer alan yapı yangın geçirdiğinden bu malzeme karbonlaşmış hâlde bulunmuştur¹⁴.

Tapınak VI. A.5'te bir mezarda kemik yığınlarını bağlamak için kullanılmış kumaş şeritleri bulunmuştur. Bu malzeme fitilli dokunmuş yünlü kumaştan oluşmaktadır. Aynı zamanda şal veya balık ağı dokusu olduğu düşünülen malzemeler de bulunmuştur (Şekil 2.3).

Tapınak E.VI.A.14'te prematüre bir bebeğin aşı boyalı kemikleri çok ince bir beze sarılmış hâlde kerpiç tuğlanın içinde bulunmuştur. Bu sıra dışı olayın çaresiz bir kadının İkiz Tanrıça Tapınağı'na yaptığı bir sunudur. Çatalhöyük'ün bazı tanrıça kabartmalarında, parlak renkli ve desenli giysilerin kullanıldığı gözlenmiştir¹⁵.

¹¹ Yılmaz, "Arkeolojik Buluntular Işığında Neolitik Çağ'dan Erken Tunç Çağı Sonuna Kadar Anadolu'da Dokumacılık", s. 37.

¹² Aslı Erim Özdoğan, "Çayönü", Neolithic in Turkey: The Cradle of Civilization New Discoveries, Mehmet Özdoğan ve Nezih Başgelen (eds.), *Arkeoloji ve Sanat Yayınları*, İstanbul, 1999, s. 55.

¹³ James Mellaart, *Çatalhöyük Anadolu'da Bir Neolitik Kent*, çev. Gökçe Bilge Yazıcıoğlu, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2003, s. 171.

¹⁴ Mellaart, *Çatalhöyük Anadolu'da Bir Neolitik Kent*, s. 148, 171.

¹⁵ Mellaart, *Çatalhöyük Anadolu'da Bir Neolitik Kent*, s. 58.

Tapınak VI.A.25'te genç bir kadın gömütü üzerinde uçlarına ağırlık olarak takılmış saçaklı bir etek bulunmuştur. Tabaka II'de açığa çıkarılan bir heykelcik üzerinde de hem alt hem de üst ucunda püsküllü kısa bir etek gözlemlenmiştir¹⁶.

Ulucak Höyüğü'nün Neolitik Çağı'nın Vb tabakasında mekân 33 içerisinde pişmiş toprak idolün sağ omuz kısmında dokuma kalıntısı ele geçmiştir (Şekil 2.4)¹⁷.

Aşağı Pınar yerleşiminin MÖ 7. bin sonu ve 6. bin yılının ilk yarısına tarihlenen 7 ve 6. tabakaları Erken Neolitik Çağı'na tarihlenmektedir. Burada çanak çömlek dipleri üzerinde dokuma ve hasır izlerine rastlanılmıştır. Bu tabakalarda üzerinde dokuma ve hasır kalıntıları olan toplam 1614 parça bulunmuştur. Aşağı Pınar yerleşiminde toplam 572 adet dip parçasında kumaş dokumanın negatif izine rastlanılmıştır (Şekil 2.5). Bu yerleşimde birbirinden farklı kalınlıklarda iplerin kullanıldığı ve bu iplerin de tezgâhlarda dokunduğu bilinmektedir. Aşağı Pınar'ın 7. tabakasında hendek dolgu içerisinde bulunan bir kabın dip kısmında, üç farklı dokumanın izlerine rastlanılmıştır (Şekil 2.6)¹⁸.

Kalkolitik Çağ'da Alishar yerleşiminde e X14'nolu mezarda çene kemiği üzerinde fitilli dokumanın yer aldığı kumaş kalıntıları bulunmuştur (Şekil 2.7)¹⁹.

Gürpınar yerleşiminde Kalkolitik Çağ'da çanak çömlek kaidesi altında keten ve yün izlerinin negatif izleri ele geçmiştir²⁰.

Kuruçay yerleşiminin Geç Kalkolitik Çağ'a tarihlenen 6. yapı katında bir çömlek içerisinde, kemiklere yapışmış halde kalın dokulu kumaş parçası bulunmuştur (Şekil 2.8). Bazı urnelerin içerisinde de iplik parçalarının ele geçmesiyle ölümlerin kefeneye sarıldıkları kanıtlanmıştır²¹.

¹⁶ Mellaart, *Çatalhöyük Anadolu'da Bir Neolitik Kent*, s. 171.

¹⁷ Çiler Çilingiroğlu, "Of Stamps, Loomweights and Spindle Whorls: Contextual Evidence on the Function(s) of Neolithic Stamps from Ulucak", *Journal of Mediterranean Archaeology* 22, İzmir 2009, s. 15, 17.

¹⁸ Eylem Özdoğan, "Tarihöncesi Dokuma ve Hasırcılık: Aşağı Pınar Çanak Çömleğinde Dokuma ve Hasır İzli Bir Kap", *Arkeolojiyle Geçen Yarım Asır: Sevim Gülçür Armağanı*, Bilgin Kültür Sanat Yayınları, Ankara 2019, ss. 199-200.

¹⁹ Hans Henning von der Osten, *The Alishar Hüyük Season of 1930-32, Researches in Anatolia*, Part I, Vol. VII, The University of Chicago Press Chicago, Illinois 1937, ss. 49-50.

²⁰ Abdülkadir Özdemir ve Abdulvahap Onur Bamyacı, "Erken ve Orta Kalkolitik Dönem'de Batı Anadolu'da Tekstil Üretimi: Gülpınar Buluntusu Ağırşaklarının İşlevlendirilmesi", *Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 28/2, 2018, s. 8.

²¹ Refik Duru, *Kuruçay Höyük II: 1978-1988 Kazılarının Sonuçları Geç Kalkolitik ve İlk Tunç Çağı Yerleşmeleri*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1996, s. 24.

Erken Tunç Çağı I'e tarihlenen Siirt-Başur Höyük yerleşiminde toprak ve taş sandık mezarlarında, metal eserler dokuma parçalarına sarılmıştır. Bu eserler arasında, hayvan figürlü metal eserin göz, baş ve gövde kısımlarının da kumaşlara sarılması oldukça dikkat çekmektedir (Şekil 2.9). Bu tarz mezar hediyeleri olasılıkla kurban ritüelinin izlerini taşımaktadır. Dokuma parçalarının incelenmesi sonucunda, kumaşın ketenden yapıldığı anlaşılmıştır²². Aynı zamanda buluntular arasında ölüyü saran kumaş ya da kefeni tutturmak amaçlı kullanıldığı düşünülen iğneler bulunmuştur²³.

Seyitömer, yerleşiminin Erken Tunç Çağı ve Orta Tunç Çağı tabakalarında, ip/urgan ve dokuma kalıntıları bulunmuştur. Bu kalıntılar genel olarak kap-kacaklar içlerinde ve mekanların tabanları üzerinde ele geçmiştir. Bir örnekte mezarda bulunmuştur. Ele geçen veriler incelendiğinde, dokuz adet numuneden dört adedinin ip, diğer dört adedinin kumaş parçası, bir diğer adedin de ayakkabı olduğu anlaşılmıştır²⁴. ETÇ'de V. tabakasında ip delik tutamaklı çömleğin içerisinde dokuma parçası bulunmuştur (Şekil 2.10). Dokuma parçasının yün olduğu anlaşıp, mikroskopta incelendiğinde taranmış yün elyafın, iğn soldan sağa döndürülmesiyle "S" bükümüyle ipliğe dönüştürülmüştür. Böylece kumaşın "Bezayağı" olarak adlandırılan basit örgü tekniğiyle dokunduğu bilinir. Bu şekilde dokunan kumaşların diğer kumaşlara göre daha dayanıklı olduğu düşünülmüştür. Benzer bir diğer örnek, oluk ağızlı bir testi ve tülbentte benzer nitelikte ince ve seyrek olarak dokunmuş kumaş, topaklaştırılarak testinin ağızını kapatmak için kullanılmıştır²⁵. Asıl amaçları testinin içinde yer alan erzakın küflenmesini, nemlenmesini ve bozulmasını engellemektir (Şekil 2.11)²⁶. Orta Tunç Çağı'nda IV. tabakasının C evresinde bir ip parçası, B evresinde iki ip parçası bulunmuştur²⁷.

Alaca Höyük yerleşiminde M.A ve M.C. olarak adlandırılan mezarlarda, dokuma parçaları bulunmuştur. M.A mezarında ele geçen üç yuvarlak şekilde deliği

²² Haluk Sağlamtimur, "Siirt-Başur Höyük Erken Tunç Çağı I Mezarları: Ön-Rapor", *Arkeoloji Dergisi*, XXII, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 2017, ss. 6-7.

²³ Sağlamtimur, "Siirt-Başur Höyük Erken Tunç Çağı I Mezarları: Ön Rapor", s. 5.

²⁴ Abdurrahman Nejat Bilgen ve Özlem Tütüncüler Bircan, "Seyitömer Höyük Buluntularından İp/Urgan ve Dokuma Kumaş ile Deri Ayakkabı Numuneleri", *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, 115, İstanbul 2017, s. 24.

²⁵ Bilgen ve Tütüncüler, "Seyitömer Höyük Buluntularından İp/Urgan ve Dokuma Kumaş ile Deri Ayakkabı Numuneleri", ss. 26-27.

²⁶ Bilgen ve Tütüncüler, "Seyitömer Höyük Buluntularından İp/Urgan ve Dokuma Kumaş ile Deri Ayakkabı Numuneleri", s. 32.

²⁷ Bilgen ve Tütüncüler, "Seyitömer Höyük Buluntularından İp/Urgan ve Dokuma Kumaş ile Deri Ayakkabı Numuneleri", s. 29.

olan altın tokayla dokuma parçasının bulunması, ölüye ait giysi-kefen olabileceğini düşündürmektedir. M.C. mezarındaysa altın kaplamalı bakır kama üzerinde dokuma izlerine rastlanılmıştır²⁸.

Resuloğlu yerleşiminin Erken Tunç Çağı'nın son çeyreğine tarihlenen M.28 no'lu taş sandık mezarında, tunç hançer üzerinde kumaş izlerine rastlanılmıştır (Şekil 2.12). Hançerin sarıldığı kumaş, ölü kıyafetlerinin kumaşlarından daha farklı olup, günlük hayatta kullanılan düz dokunmuş dokumalardır. Bir ihtimaldir ki birey, ölümden sonraki hayatında silahını sağlam bir şekilde kullanabilmesi amaçlanarak beze sarılmış olabilir. Bu dönem insanların keten lifinden eğirdikleri ipleri boyadıkları ve kumaşlarını farklı dokularda dokudukları anlaşılmıştır²⁹.

İkiztepe'de Erken Tunç Çağı'na tarihlenen, metal silahların üzerinde çok iyi dokunmuş kumaş parçaları ele geçmiştir (Şekil 2.13). Kumaş parçaları incelendiğinde bunları bitkisel liflerden elde edildiği, kirman ağırlıklarıyla iplik üretimi yaptıkları ve birçok tezgâh ağırlıklarının bulunmasıyla tezgâhlarda dokudukları anlaşılmıştır³⁰. İkiztepe Tepe I'de yangın geçirmiş bir mekânın, tabanında bulunan mızrak ucu, delici, balta ve maşa biçimli aletlerin üzerinde dokuma kalıntılarına rastlanılmıştır³¹.

Tekkeköy yerleşiminin Erken Tunç Çağı'na tarihlenen dönemlerinde bir mezarda, kemik üzerine bırakılan kamaların örgü izleriyle oksitlendiği gözlenmiş olup ölülerini kumaşa sardıklarını kanıtlamaktadır (Şekil 2.14)³².

Devret Höyük'te Erken Tunç Çağı'nda III. Tabakada "MA-2" mezarında, bronz baltasının tek yüzünün alt yarısında ve gaga ağızlı bronz testinin kulp ve ağız kenarının içi dâhil gövdesinin tamamında dokuma kalıntılarına rastlanılmıştır (Şekil 2.15). III-IV. Tabakada "MB-4" mezarında bronz iğnenin gövdesine sarılmış dokuma/ip parçası

²⁸ Hâmit Zübeyr Koşay, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alacahöyük Hafriyatı 1936'daki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Türk Tarih Kurumu Yayınları V, Ankara 1938, s. 79, 83; Maner, "Anadolu'da Dokuma Devrimi Neolitik Çağ'dan Demir Çağı'na Yünün Tarihi ve Maddi Değeri", s. 52.

²⁹ Özlem Tütüncüler, "Çorum-Resuloğlu Eski Tunç Çağı Mezarlığı'nda Kumaş Kullanımına İlişkin Yeni Bulgular", *Anatolia* 30, Ankara 2006, s. 139, 143, 147; Tayfun Yıldırım ve İsmet Ediz, "2005 Yılı Resuloğlu Eski Tunç Çağı Mezarlık Kazısı", 28. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 2, Ankara 2007, ss. 216-217.

³⁰ Önder Bilgi, *Protohistorik Çağ'da Orta Karadeniz Bölgesi Madencileri Hind-Avrupalıların Anavatanı Sorununa Yeni Bir Yaklaşım*, TASK Vakfı, İstanbul 2001, ss. 11-12.

³¹ Önder Bilgi, "İkiztepe Kazılarının 1992 Dönemi Sonuçları", 15. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara 1993, s. 237.

³² Kılıç Kökten, Nimet Özgüç, Tahsin Özgüç, "1940 ve 1941 Yılında Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Samsun Bölgesi Kazıları Hakkında İlk Kısa Rapor", *Belleten*, IX/35, Ankara 1945, s. 386; Lev. LXVI; 7,8.

gözlenmiştir (Şekil 2.16). Höyükte bakır ve bronz eserlerin bazılarının yüzeyinde dokuma parçalarıyla beraber koruna gelmiştir. Dokuma parçaları yanı sıra dokuma aletleri de bulunmuştur³³.

Acemhöyük yerleşiminde 1965 yılında bulunan ve MÖ 19 ve 18. yüzyıllarına tarihlenen, Sarıkaya Sarayı'nın III. yapı katında NA-OA/ 46 no'lu oda içerisinde dokuma kalıntılarına rastlanılmıştır. Burada taban üzerine dağınık vaziyette beyaz renkli ketene benzeyen küçük parçalar hâlinde bez parçası bulunmuştur. Bezin bir yüzüne altın iplikle koyu ve açık mavi renkli değerli fayans boncuklar işlenmiştir. Ayrıca, kumaştan kopmuş olarak bulunan küçük halka boncuklar, elbisede süslemenin yapıldığını ve buraya ithal malların geldiğini ve pahalı kumaşların kullanıldığını kanıtlamaktadır³⁴.

MÖ 14. yüzyıla yani Orta Hitit Çağı'na tarihlenen Çorum-Ortaköy yerleşiminde "B" binası olarak nitelendirilen alanın depo mekânında küplerin ağızlarında dokuma parçalarına rastlanmıştır³⁵.

Kültepe-Kaniş yerleşiminde, Aşağı Şehir'de Karum'da evlerde dokumacılığın varlığını kanıtlar nitelikte dokuma aletleri bulunmuştur. Kadınların evlerinde kumaş dokudukları bilinmektedir³⁶.

Gordion sitadelinde Erken Frig döneminde çok sayıda Frig dokumalarına rastlanılmıştır. Bu yerleşimde Teras Binası ve CC Binası olarak adlandırılan sitadelin en büyük iki bitişik mekân alanlarında çok sayıda dokuma aletleri bulunmuş ve bunlar arasında kirman ağırlıkları ve tezgâh ağırlıkları dikkat çekerek dokuma üretimi hakkında önemli bilgiler sunmuştur (Şekil 2.17)³⁷. MÖ 8. yüzyılda Frig Tümülsülerinden ele geçen dokuma kalıntıları, Frig kralı mezarlarıyla ilişkilendirilmiştir. MM adlı Tümülsü'ye dokuma parçaları bulunmuştur (Şekil 2.18)³⁸.

³³ Atila Türker, "Devret Höyük 2013 Yılı Kazısı ve İlk Sonuçları", 36. Kazı Sonuçları Toplantısı, C. I, Ankara 2014, ss. 373-374; Atila Türker, Ayşegül Şarbak, Mustafa Tolga Çırak, C. Gizem Tırıl, "Devret Höyük Ölü Gömme Gelenekleri ve Mezar Uygulamaları", TÜBA-AR, 2018 Özel sayı, Ankara 2018, ss. 112-133.

³⁴ Nimet Özgüç, "Acemhöyük Kazıları", *Anadolu X*, Ankara 1968, ss. 19-22.

³⁵ Aygül Süel, "Ortaköy-Şapinuwa: Bir Hitit Merkezi", TÜBA-AR/1, 1998, ss. 41-42.

³⁶ Fikri Kulakoğlu, "Kültepe Kaniş-Karumu: Anadolu'nun En Eski Uluslararası Ticaret Merkezi", *Anadolu'nun Önsözü Kültepe Kaniş-Karumu Asurlular İstanbul'da*, Fikri Kulakoğlu, Selmin Kangel (eds.), Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2010, s. 47.

³⁷ Mary Ballard, Burke Brendan, Simpson Elizabeth, "Gordion Dokumaları", Frigler: Midas'ın Ülkesinde, Anıtların Gölgesinde, Hakan Sivas, Taciser Tüfekçi Sivas (eds.), *Yapı Kredi Yayınları*, İstanbul 2012, s. 363.

³⁸ Ballard vd., "Gordion Dokumaları", ss. 371-372.

2.3. Yazılı Belgelerde ve Betimlemelerde Dokumacılık

MÖ 3. bin yılından itibaren Mezopotamya’da dokumacılık faaliyetinin varlığını kanıtlayan çivi yazılı tabletler bulunmuştur. Bu tabletlerde Mezopotamya’da ETÇ’de dokumahanelerin olduğu ve erkekler gözetiminde kadınların dokuma yaptığı anlatılmaktadır³⁹. Anadolu’daki dokumacılıkla ilgili yazılı metinlere bakıldığında MÖ 2. bin yılın ilk çeyreğinde Kültepe tabletlerinden, Anadolu’ya Asurlularla beraber çok çeşitli isimlerde kumaşların getirildiği ve yerli kumaşların da varlığıyla bilinirdi. Hitit metinlerinde de dokumacılıkla ilgili bilgiler yer almaktadır. Bu metinlerde yünün eğrilmesinde, temizlenmesine ve dokumanın tezgâhta yapılmasına kadar bilgiler vermektedir. Hitit kanunlarında kadın ve erkeğin dokumacılık eğitiminden bahsetmektedir. Birey eğer çocuğuna dokumacılık eğitimi aldirmek isterse 6 şekel ücret ödemesi gerekmektedir. Dokumacıların para karşılığı satın alındıklarını anlatmaktadır⁴⁰. Aynı zamanda Hitit metinlerinde renkli yünlerden ritüeller yapıldığından bahsedilmiştir. Savaş sırasında kurulan askeri kamp alanında çıkan salgını engellemek için Hitit kralı, kırmızı, siyah ve sarı renkte olan yün iplerini ağzına koyar. Rahipse, salgının savaşılan ülkeye geri gitmesi için ipleri kralın ağzından geri çeker⁴¹.

Dokumacılıkla ilgili betimlemeler arasında MÖ 2000 yıllarında Thebes’de bulunmuş olup Meket-Re’nin mezarındaki bir resim üzerinde ve Mısır’ın XII ve XVIII-XIX. sülaleler dönemine tarihlenen duvar resimlerinde dokuma tezgâhları yer almaktadır⁴².

Anadolu’daki betimlemelere bakıldığında; Çatalhöyük’ün tabaka III’teki iki tapınaktan birinde tapınak A.III.8’in içerisinde duvar resimleri yer alıp, bu duvar resimlerinde kilimden ve dokumalardan türetilmiş desenlerle bezenmiştir. Bu duvar resminin kuzey duvarını kaplayan alanda kırmızı, beyaz ve gri olduğu anlaşılmıştır. Kilim deseni tapınağın kuzeydoğu köşesinde devam eder, fakat burada üçgenler

³⁹ Maner, “Anadolu’da Dokuma Devrimi Neolitik Çağ’dan Demir Çağı’na Yünün Tarihi ve Maddi Değeri”, s. 54.

⁴⁰ Giulia Baccelli, Benedetta Bellucci ve Matteo Vigo, “Elements for A Comparative Study of Textile Production And Use in Hittite Anatolia and in Neighbouring Areas”, Mary Harlow, Cécile Michel, Marie-Louise Nosch (eds.), *Prehistoric, Ancient Near Eastern and Aegean Textiles and Dress*, Oxford 2014, s. 107.

⁴¹ Volkert Haas, *Geschichte der Hethitischen Religion*, Leiden, New York, Köln: Brill 1994, s. 212.

⁴² Diane Lee Carrol, Dating the Foot-Powered Loom: The Coptic Evidence, *American Journal of Archaeology*, Vol. 89, No. 1, Centennial Issue January 1985, s. 168.

bitirilmemiş orijinal haliyle görülmektedir (Şekil 2.19)⁴³. Dokuma motiflerinden referans alınarak yapılan bu bezemeler, diğer tapınakların da duvarlarını süslemiştir⁴⁴.

Çatalhöyük yerleşiminde dokuma faaliyetleri oldukça yaygın olup⁴⁵ dokumaların boyandığı bilinirdi⁴⁶. Bu boyalar höyüğün çevresinde yetiştirilen bitkilerden elde edilirdi. Birçok veriler ışında Neolitik Çağ'da kilimlerin dokunmuş olması olasıdır. Bunun yanı sıra birkaç tapınağın (tapınak VII.8; VI.A.10) duvar diplerinde dokumaları asmak için açılan diziler halinde delikler yer aldığı bilinmektedir⁴⁷.

İkiztepe II'nin Erken Tunç Çağı kat II buluntuları arasında yassı bedenli bir figürinin üzerinde, giyimli olduğunu gösteren kumaş kıvrımları figürinin ayaklarına kadar inmektedir⁴⁸. MÖ 800'de Geç Hitit Çağı'nda Gurgum Krallığına ait olduğu düşünülen Gurgun/Maraş Steli olarak adlandırılan kabartmalar, ölü ziyafet sahnesini yansıtmaktadır ve sahnede oturan kadınlar, ayak bileklerine kadar uzun giysili ve elinde iğ tutup yün eğirirken betimlenmiştir (Şekil 2.20)⁴⁹.

MÖ 9. yüzyılda Urartu Krallığı döneminde, buluntu yeri bilinmeyen Urartu Kemerü üzerinde bir düğün ya da ziyafet sahnesi betimlenmiştir. Bu betimlemede kadınların bileklerine kadar tunik giysiler giydikleri, bazı kadınların başlarının başörtülü olduğu ve sunu taşıyan kadınların dokuma yaptıkları görülmüştür⁵⁰.

Konya yakınlarındaki İvriz'de Anıtsal Bir Kaya Kabartması üzerinde MÖ 8. yüzyıl Tyana'nın hükümdarı olan kral Warpalawas'ın, Frig dokumalarından yapıldığı düşünülen gösterişli desenli giysi giydiği gözlenmiştir (Şekil 2.21). Bu desenler Gordion'da bulunan dokuma parçalarıyla Frig seramikleri üzerinde yer alan desenlere benzemektedir⁵¹.

⁴³ Mellaart, *Çatalhöyük Anadolu'da Bir Neolitik Kent*, s. 60.

⁴⁴ Mellaart, *Çatalhöyük Anadolu'da Bir Neolitik Kent*, s. 62, 63, 118-120.

⁴⁵ Mellaart, *Çatalhöyük Anadolu'da Bir Neolitik Kent*, s. 118.

⁴⁶ Mellaart, *Çatalhöyük Anadolu'da Bir Neolitik Kent*, s. 101.

⁴⁷ Mellaart, *Çatalhöyük Anadolu'da Bir Neolitik Kent*, s. 105.

⁴⁸ Alkım, Uluğ Bahadır, Alkım, Handan ve Bilgi, Önder, *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1988, s. 55; Lev. Pl. XLI, 6.

⁴⁹ Jak Yakar, "Presumed Social Identity of the Occupants of Late Third Millennium BC Alacahöyük and Horoztepe "Royal Tombs", *Journal of Archaeomythology* 7, 2011, ss. 1-8; Erkan Konyar, "MÖ 1. Binyılda Kahramanmaraş Gurgum Krallığı", *Toplumsal Tarih Dergisi*, 180, Ankara 2008, ss. 60-66.

⁵⁰ Ayşe Muhibbe Darga, *Anadolu'da Kadın-On Bin Yıldır Eş, Anne, Tüccar, Kraliçe*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2013, s. 248.

⁵¹ Ballard vd., "Gordion Dokumaları", s. 362.

2.4. Dokumacılıkta Kullanılan Hammaddeler ve İşleme Yöntemleri

Dokumacılık faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için bitkisel ve hayvansal liflere gereksinim duyulmaktadır. İlk dokumalar bitkisel kaynaklardan Paleolitik Çağ'da başlamıştır. Hayvansal kaynaklarsa Neolitik Çağ'da mümkün olmuştur. Dokumacılık yerel ve bölgesel üretim sonucu Orta Asya'dan göçlerle yayıldığı düşünülmüştür. Bu göç merkezleri; Mezopotamya, Mısır, Anadolu, Babil ve Asur'dur. Bu bilgilere ek olarak Mezopotamya'da sazlar, Mısır'da keten ve pamuk⁵² dokumacılık faaliyetlerini gerçekleştirmek için kullanılan hammaddeleri arasındadır. Bu hammaddelerin varlığı coğrafyadan coğrafyaya değişkenlik göstermektedir. İklim çeşitliliği bile dokumacılıkta kullanılacak liflerin birden fazla olmasına sebep olmuştur. Bu lif çeşitliliği arasında bitki lifi olarak; keten, kenevir, pamuk ve jüt gibi bitkilerin gövde, çiçek ve tohumlarından elde edilirken, hayvanlar arasındaysa koyun, keçi, deve, ipek böceğinin yünlerinden; geyik, ayı, tavşan gibi hayvanların da derilerinden yararlanılmıştır⁵³. Anadolu'daysa Neolitik Çağ'da bitkisel lifler kullanır. Kalkolitik Çağ'da bitkisel liflerin yanı sıra hayvansal liflerin özellikle yünün kullanımı artarak devam etmiştir. Erken Tunç Çağı'ndan itibaren de keten ve yünün dokumada kullanıldığı gözlenmiştir⁵⁴.

2.4.1. Hayvansal Ürünlerin Kullanımı

Anadolu'da ilk hayvan evcilleştirme örnekleri Çayönü, Aşıklı Höyük, Demirköy, Çatalhöyük, Can Hasan ve Hallan Çemi gibi Neolitik Çağ yerleşimlerinden bilinmektedir. Evcilleştirmeye birlikte yün kullanımı artmıştır.

2.4.1.1. Yün

Yün elde edebilmek için bakılan koyun ve keçinin kıl uzunluğu en az 7-10 cm olması gerekmektedir. Bu uzunluk miktarı kırpma için önem teşkil etmektedir. Kırpma öncesinde post yıkanıp tarama işlemi yapılarak kesim gerçekleşir. Kesilen yün, sabunotu ya da kül eklenen suda tokaçla dövülerek yıkanır ve güneşte kurutulur. Sümek haline getirilen yün ip üretimi için hazır hâle getirilir (Şekil 2.22)⁵⁵. Yünün

⁵² Macide Gönül, "Dokumacılığın Tarihçesi ve En Eski Dokuma Aletleri", Ayla Sevim Erol (ed.), *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Antropoloji Dergisi*, 02, Ankara 1964, s. 80.

⁵³ Banu Hatice Gürcüm, *Tekstil Malzeme Bilgisi*, Grafiker Yayınları, Ankara 2005, s. 4.

⁵⁴ Yılmaz, "Arkeolojik Buluntular Işığında Neolitik Çağ'dan Erken Tunç Çağı Sonuna Kadar Anadolu'da Dokumacılık", s. 37.

⁵⁵ Özlem Tütüncüler, *M.Ö. 2. Bin Ege Bölgesi Dokuma Aletleri*, (Danışman: H. Erkanal), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı, Ankara 2005, s. 24.

kullanımında ketene göre sıcak tutması, suya dayanıklılığının daha fazla olması, boyanmasının kolay olması ve yolma işleminin daha hızlı olup üretimin daha az zaman tutması gibi özellikler ön plana çıkmaktadır⁵⁶.

2.4.1.2. İpek

İpeğin bilinen en erken kullanımının MÖ 2600 yılında Çin olduğu bilinmektedir. İpek ticareti, Yakın Doğu ve Avrupa üzerinden yapılmaktadır. Çin belli bir dönem ipek üretimini ve kullanım yaptıklarını diğer ülkelerden saklamıştır. MÖ 320 yılında Büyük İskender'in seferi sonunda Anadolu'ya ipek böceklerini getirmesiyle ipeğin Anadolu ve Avrupa'ya yayılımı başlamıştır⁵⁷. Erken dönemlerde Anadolu ve çevresinde keten ve yün gibi kumaşların arasında ipek kullanılıyordu.

2.4.2. Bitkisel Ürünlerin Kullanımı

2.4.2.1. Keten

İp elde edebilmek için kullanılan en eski bitki liflerinden biri ketendir. Anadolu'da kültüre alınmış en erken keten izlerini MÖ 8000'de Çayönü ve MÖ 6000'de Çatalhöyük yerleşimde görmekteyiz⁵⁸. MÖ 2. binde ip yapımında kullanılan bitki lifi ketendir⁵⁹. Ketenin ip üretimi için kullanılır hâle getirilmesi oldukça zahmetlidir. Keten lifi kışın ekilmeli, sık tohum atılmalı ve elle toplanmalı, serilerek kurutulmalıdır. Liftten kalın kısmı ayırmak için 15-35 gün havuzlarda bekletilmeli ve lifler beyazlatılmalıdır. Kurutma işleminden sonra dövülüp taranmalıdır. Taranma sırasında işe yaramayan gövde kısmı aşağıya doğru tarakla sıyırılmalıdır. Taranan kısımda ketenin elyaf hali kalır. Taranma sonrası sümekleşen lifler iğ ve kirman ağırlığı yardımıyla ipe dönüştürülerek üç farklı kalitede iplik elde edilmektedir (Şekil 2.23)⁶⁰.

2.4.2.2. Kenevir

En eski bitkisel hammadde kaynağından biri olan kenevir bitkisinin saplarında lifler elde edilir. MÖ 4000 yıllarına Mısır'da kullanıldığı bilinmektedir. Anadolu'daysa

⁵⁶ Maner, "Anadolu'da Dokuma Devrimi Neolitik Çağ'dan Demir Çağı'na Yünün Tarihi ve Maddi Değeri", s. 45.

⁵⁷ Mustafa Harmancıoğlu, *Lif Teknolojisi (Dokuma Maddelerinin Genel Özellikleri)*, Ege Üniversitesi Matbaası, C. 1, İzmir 1973, s. 18.

⁵⁸ Richard Brendan Burke, *From Minos to Midas: Ancient Cloth Production in the Aegean and in Anatolia*, Owbow Books, 2018, s. 8.

⁵⁹ Tütüncüler, *M.Ö. 2. Bin Ege Bölgesi Dokuma Aletleri*, s. 23.

⁶⁰ Tütüncüler, *M.Ö. 2. Bin Ege Bölgesi Dokuma Aletleri*, ss. 23-24.

MÖ 1500 yıllarında yetiştirilmiştir. Eski çağlarda kevenir kullanımı urgan ve kaba dokuma yapımında kullanırken, Mezopotamya’da bazı yapıların inşasında kenevir urganlarının kullanıldığı bilinmektedir⁶¹.

2.4.2.3. Pamuk

İlk olarak MÖ 3500-3000 yılları arasında Hindistan’da kullanılan pamuğun Anadolu’da ve Kıta Yunanistan’da dokumacılıkta kullanılması çok geç olmuştur. Antik yazarlar pamuktan bahsederken “ağaçta yetişen yün” deyimini kullanırlardı. Bu bitki Anadolu’ya ve çevresine oldukça yabancı olduğunu göstermektedir⁶².

2.4.2.4. Jüt

Bu bitki erken dönemlerden beri Hindistan’da dokuma faaliyetlerinde kullanılan bir hammaddedir. En erken örnekleri MÖ 1. bin yılda halı dokumacılığıyla vermektedir⁶³. Sap kısımları düz ve yuvarlak olan bitkinin kökü kazık şeklinde olup, boyları 2-4 m arasında değişkenlik göstermektedir.

2.5. Dokuma Teknolojisi

2.5.1. Elle Kullanılan Dokuma Aletleri

2.5.1.1. İğ ve Kirman Ağırlığı

Dokuma üretimini gerçekleştirebilmek için ilk aşamada, lif’e ihtiyaç duyulmaktadır. İlk eğirmenin yani life büküm verme işleminin başlangıçta herhangi bir alet kullanmadan iki el arasında ovuşturularak yapıldığı düşünülmüştür⁶⁴. Yün eğirme işlemi kadın, erkek hatta çocukların da yapabileceği bir işlemdir. Bütün lifler ipek hariç üst üste gelecek şekilde bükülmelidir. İplerin kalitesinin bozulmaması için döndürme ve çekme işlemi sürekli tekrar edilmelidir. İpler eğirme sırasında büküm yönüne göre “S” ve “Z” büküm olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. “S” bükümde iğ sağ tarafa, “Z” bükümde iğ sol tarafa dönmesi sonucu oluşur⁶⁵. Bir birey 50 saat işlem yaparak 4 bin metrelik iplik üretebilmektedir⁶⁶. Daha sonraları bu işlem yarı yuvarlak

⁶¹ Fazıloğlu, *Eskiçağ’da Dokuma*, s. 5.

⁶² Fazıloğlu, *Eskiçağ’da Dokuma*, ss. 6-7.

⁶³ Fazıloğlu, *Eskiçağ’da Dokuma*, s. 7.

⁶⁴ Tütüncüler, *M.Ö. 2. Bin Ege Bölgesi Dokuma Aletleri*, s. 92.

⁶⁵ Richard Doniert George Evely, *Minoan Crafts: Tools and Techniques: An Introduction*, Studies in Mediterranean Archaeology XCII/2, Jonsered: Paul Aströms, 2000, s. 489.

⁶⁶ Ballard vd., “Gordion Dokumaları”, s. 364.

bir taşla diz üstünde elle yapılmıştır⁶⁷. Ancak ilerleyen süreçte bu işlem, yoğun ip talebini karşılayamamış ve istenilen kaliteyi sağlayamamıştır. Elde edilen teknolojiyle birlikte, eğrilen ipleri gergin tutabilmek ve belli bir büküm yani eğirme standardı sağlayabilmek için öncelikle ip, ortası şişkin veya düz, tek ya da her iki ucu sivri, bazen de bir ucu çengelli uzun bir çubuktan oluşan ahşaptan veya farklı ham maddelerden de (kemik, tunç ve metal) yapılan iğ adı verilen ve bazı kaynaklarda kirmen, eğirmen ve eğirmeçe sarılır. İğ ise “kirman ağırlığı” olarak adlandırdığımız genel ifadeyle ağırşak olarak nitelendirilen tekerlek, ortasındaki delikten iğ geçirilerek takılır ve ipin aşağı doğru çekilmesini sağlar. Kirman ağırlıklarının kullanım amacı ipin kalitesini sağlamak içindir. Özellikle iğ ve kirman ağırlığı bir arada kullanılmaktadır (Şekil 2.24). Ancak buluntu bakımından bir arada bulmak oldukça zordur. Sebebiyse iğlerin genellikle ahşap gibi kolay bozulabilen ve günümüze zor ulaşabilen bir malzemeden yapılmış olmasıdır. Kirman ağırlıkları iplik üretimine yardımcı dışında bu buluntuların el matkapları aparatlarının bir ürünü olabileceği, küçük kirman ağırlıklarınınsa kıyafet süsü veya düğme amaçlı çok farklı işlevde kullanıldıkları düşünülmüştür⁶⁸.

Anadolu’daki iğ örneklerine bakıldığında; Erken Tunç Çağı’nda Alaca Höyük’ün Kral mezarlarından “L” mezarında, altın başlı gümüşten iğ örnekleri yer alır (Şekil 2.25)⁶⁹.

ETÇ’de Horoztepe bir mezarda ölü hediyeleri arasında iki adet altın kaplı elektron iğ bulunmuştur (Şekil 2.26)⁷⁰.

Oymağaç yerleşiminde Merzifon mezarlığında iki adet iğ örneğine rastlanılmıştır. Karataş-Semahöyük kazılarındaki 366 numaralı mezar içerisinde gümüş iğ ve metalden bikonik ve disk biçimli küçük kirman ağırlıkları bulunmuştur (Şekil 2.27)⁷¹.

⁶⁷ Rahşan Tamsü Polat ve Serap Akça, “Eskiçağ’da Dokumacılığın Başlangıcı ve Pişmiş Toprak Dokuma Aletleri”, *II. Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Eskişehir 2002, s. 202.

⁶⁸ Durmuş, Fuat ve Aksoy, Aslı, *Etnoarkeolojik Yaklaşımlarla Troya’nın Prehistorik Dönem Dokuma Aletleri*, Rüstem Aslan (ed.), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2020, s. 87.

⁶⁹ Hâmit Zübeyr Koşay, *Alacahöyük Kazısı 1937-1939’daki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1951, s. 73.

⁷⁰ Tahsin Özgüç ve Mahmut Akok, *Horoztepe, Eski Tunç Devri Mezarlığı ve İskân Yeri*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1958, s. 16, Lev. VIII, 2-3.

⁷¹ Machteld Johanna Mellink, “Excavations at Karataş-Semayük in Lycia 1968”, *AJA*, 73/3, The University of Chicago Press, 1969, s. 323.

Tunç Çağlarında Troya VI-VII. tabakalarında kemik ve fildişinden yapılmış iğ⁷² ile Troya III'nin "M hazinesinde" kutu içerisinde keten ve yün iplikleri kömürleşmiş ahşap iğ e sarılmış hâlde ele geçmiştir⁷³.

Kirman ağırlıklarının özgün biçimi, eğrilen ipin cinsini ve kalınlığını belirlemektedir. Eğirme işleminde kirman ağırlığının delik çapı oldukça önemlidir. Crewe'nın çalışmasına göre; en küçük kirman ağırlığı deliği çapı 3-4 mm olup genellikle 7-8 mm arasındaki çapa sahiptir. En büyük delik çapıysa en fazla 1 cm'ye kadar çıkar. Eğrilen ipin cinsi, amaçlanan ipin kalınlığı ya da inceliği gibi faktörler kirman ağırlığının ağırlığına ve boyutuna bağlıdır. Büyük ve ağır kirman ağırlığının deliği geniştir ve ağır döner. Küçük ve hafif kirman ağırlığının deliğiys e dardır ve hızlı bir şekilde dönmektedir. Bunun sonucunda farklı kalınlıkta ip üretilip, dolayısıyla da farklı kalınlıkta dokuma yapıldığını göstermektedir⁷⁴. Crewe'na göre 10-35 gr ağırlığındaki kirman ağırlıklarına sahip iğlerle çok ince ip üretimi hedeflenerek, dikiş ipliği veya hafif kumaşlarla kısa yünden kaliteli ip üretmek için kullanılmış olabilir. 40-50 gr ağırlığındaki kirman ağırlığına sahip iğlerle palto, battaniye, kilim gibi daha ağır kumaşların dokunması için kalın yün ipliğinin üretiminde kullanıldığı bilinir. 60-95 gr ağırlığa sahip iğlerde olasılıkla keten eğrilmektedir⁷⁵. E. Barber'de 100-150 gr ağırlığındaki kirman ağırlıklı iğlerin, uzun-kalın yün ipliğinin üretiminde kullanıldığını belirtir⁷⁶. Özellikle kalın-sıkı eğirme için de ağır kirman ağırlıklı iğlerin kullanılması gerekir. Kirman ağırlıklarının sınıflandırılmasında ağırlıkları doğru bir ölçüt olmasına karşın, birçok kirman ağırlığı parçasında bu mümkün olmayabilir⁷⁷. Özellikle J. Smith'nin Kıta Yunanistan'ın güneybatısında yer alan Nichoria yerleşiminde bulunan kirman ağırlıklarının sınıflandırılmasında uyguladığı yönteme göre, büyük bir kirman ağırlığının ayırımını yapabilmek için, "çap x yükseklik" formülünü uygular. Çap ile yüksekliği çarpımı 7 cm'yi geçiyorsa, büyük formu

⁷² Margarita Gleba, *Textile Production in Pre-Roman Italy*, Oxbow Books, Oxford 2008, s.103.

⁷³ Wilhelm Dörpfeld, *Troja und Ilion: Ergebnisse der Ausgrabungen in den Vorhistorischen und Historischen Schichten von Ilion 1870-1894*, Athen: Beck and Barth 1902, s. 340.

⁷⁴ Yılmaz, "Arkeolojik Buluntular Işığında Neolitik Çağ'dan Erken Tunç Çağı Sonuna Kadar Anadolu'da Dokumacılık", s. 12.

⁷⁵ Lindy Crewe, *Spindle Whorls, A Study of form, Function and Decoration in Prehistoric Bronze Age Cyprus*, Jonsered 1998, s. 29.

⁷⁶ Barber, *Prehistoric Textiles: The Development of Cloth in the Neolithic and Bronze Ages with Special Reference to the Aegean*, s. 52.

⁷⁷ Tütüncüler, M.Ö. 2. Bin Ege Bölgesi Dokuma Aletleri, s. 98.

kirman ağırlığı olarak tanımlanmıştır⁷⁸. Büyük formu kirman ağırlıkları, uçları ağırlıklı dokuma tezgâhlarında kullanıldığı düşünülmüştür.

Belirli zaman dilimlerinde kirman ağırlık formlarının farklılıklar görülmektedir. Bu farklılıklar, bireylerin kişisel ve üretim ihtiyaçları, ekonomik ve ergonomik gibi kriterlere göre şekillenerek, kendini form değişiklikleriyle göstermiştir. Yapılan deneysel arkeolojik çalışmalarla kirman ağırlıklarının tipolojik çeşitliliğinin farklı olmasının sebebini daha fazla ya da az ip sarmak için çeşitlendiği düşünülmüştür. Özellikle konik formu kirman ağırlıklarının çok ince ip elde etmek için kullanıldığı⁷⁹ ve küresel formlulara göre daha fazla ip sarıldığı gözlenmiştir⁸⁰. İnce ipler için hafif ağırlık, kalın ipler içinse ağırlığı yüksek kirman ağırlıkları kullanılır. Bunun sebebi, ince lifler ağır kirman ağırlığında eğrildiğinde kopar, kalın lifler de hafif kirman ağırlığında eğrildiğindeyse ağırlığın dönmekte zorlandığı gözlenir⁸¹. Kirman ağırlıkları üzerinde yer alan bezemelerse sadece estetik amaca yönelik değil, eğiriciyi yönlendiren bir kılavuz niteliği taşıdığı ve olasılıkla ip eğirme işlemi sırasında bezemeli tarafın üste gelmesi gerektiği anlatılmaktadır⁸². Kilden yapıldığı takdirde pişirmeden önce bezendiği düşünülebilir. Genele bakıldığında bezemeler, kirman ağırlıklarının üst ve alt kısmında, iğ deliği etrafında ya da omuz çevresinde yer alır.

Kirman ağırlıkları genellikle pişmiş toprak, ahşap, taş, kurşun ve kemikten yapılmıştır. Özenle süslenmiş, değerli (fildişi, altın, gümüş ve kehribar) madenlerden yapılan kirman ağırlıklarının sosyal statüyü belli ettiği ve dokuma tanrıçalarına adak olarak yapılmış olabileceği tahmin edilmiştir⁸³.

Anadolu'daki en erken kirman ağırlığı örneklerini incelediğimizde Neolitik Çağ'da Ulucak Höyüğü IV-V. tabakalarında karşımıza çıkmaktadır. V. tabakada

⁷⁸ Jill Carington Smith, "Spinning and Weaving Equipment", *Excavations at Nichoria in Southwest Greece Vol. II the Bronze Age Occupation*, William Andrew McDonald, Nancy Clausen Wilkie (eds.), Minneapolis: The University of Minnesota Press, 1992, s. 676.

⁷⁹ Durmuş ve Aksoy, *Etnoarkeolojik Yaklaşımlarla Troya'nın Prehistorik Dönem Dokuma Aletleri*, s. 92.

⁸⁰ Özdemir ve Bamyacı, "Erken ve Orta Kalkolitik Dönem'de Batı Anadolu'da Tekstil Üretimi: Gülpınar Buluntusu Ağırşaklarının İşlevlendirilmesi", s. 8.

⁸¹ Eva Andersson, Linda Mårtensson, Marie-Louise B. Nosch, Lorenz Rahmstorf, "New Research On Bronze Age Textile Production", *Bulletin of the Institute of Classical Studies* 51, 2008, ss. 171-174.

⁸² Durmuş ve Aksoy, *Etnoarkeolojik Yaklaşımlarla Troya'nın Prehistorik Dönem Dokuma Aletleri*, s. 95.

⁸³ Lorenz Rahmstorf, "An Introduction to the Investigation of Archaeological Textile Tools", *Tools, Textiles and Contexts, Investigating Textile Production in the Aegean and Eastern Mediterranean Bronze Age*, Ancient Textiles Series 21, Eva Andersson Strand, Marie-Louise Nosch, Joanne Cutler (eds.), Oxford: Oxbow Books, 2015, s. 4.

dokuma ağırlıkları ve kirman ağırlıkları bulunmuştur. Burada yer alan 23 ve 28 No'lu mekânlarda çömlek içerisine istiflenmiş kirman ağırlıkları yer alır⁸⁴. V. tabakada yer alan kirman ağırlıkları ve diğer buluntularla (kil topraklar, kemik ve taş aletler) burada üretimin yapıldığı düşünülmüştür. Ulucak Höyük'ün Erken Tunç Çağı'nda ikincil ürünün bir parçası olarak, çanak çömlek parçalarından yapılan delinmiş diskler ve kirman ağırlıkları bulunmuş ve üzerlerinde yer alan bezemeler bu dönem için tipiktir.

Aşağı Pınar yerleşiminin MÖ 7. bin sonu ve 6. bin yılının ilk yarısına tarihlenen ENÇ'ye tarihlenen 6. tabakada bir yapıda oda içerisinde az sayıda pişmiş topraktan kirman ağırlıkları bulunmuştur⁸⁵. MÖ 6. bin yılın ikinci yarısından önce yünlü dokumacılığa ait bulguların olmayışı, burada yer alan dokumacılığın bitkisel liflerden yararlanılarak keten kullanıldığı düşünülür. Buradaki kirman ağırlıklarının az sayıda oluşu farklı dokuma tekniklerinin ya da ahşap aletlerin kullanıldığı düşünülmüştür⁸⁶.

Kuruçay yerleşiminin ENÇ'nin son yerleşim evresi olan 12. yapı katıyla EKÇ'nin 8. katına tarihlenen tabakalarda hayvanların femurlarından yapılan koni biçimli kirman ağırlıkları bulunmuştur⁸⁷.

Hakemi Use yerleşiminin Neolitik Çağı'na tarihlenen III. yapı katında, E6 açma içerisinde dokuma faaliyetlerinin varlığını kanıtlayan kilden yapılmış kirman ağırlıkları bulunmuştur⁸⁸.

Gülpınar yerleşiminde Kalkolitik Çağı'na tarihlenen tabakalarında 39 kirman ağırlığı buluntusuyla ip üretiminin yapıldığını biliniyor⁸⁹.

⁸⁴ Manfred Korfmann, Fulya Dedeoğlu, Mücella Erdalkıran, "Ulucak Höyük Neolitik Dönem Sapan Taneleri", Gülsün Umurtak, Şevket Dönmez ve Aslıhan Yurtsever (eds.), *Refik Duru'ya Armağan*, Ege Yayınları, İstanbul 2007, ss. 41-42, 44.

⁸⁵ Özdoğan, "Tarihöncesi Dokuma ve Hasırcılık: Aşağı Pınar Çanak Çömleğinde Dokuma ve Hasır İzli Bir Kap", s. 189, 197, 198.

⁸⁶ Özdoğan, "Tarihöncesi Dokuma ve Hasırcılık: Aşağı Pınar Çanak Çömleğinde Dokuma ve Hasır İzli Bir Kap", s. 201.

⁸⁷ Refik Duru, *Kuruçay Höyük I: 1978-1988 Kazılarının Sonuçları Geç Kalkolitik ve İlk Tunç Çağı Yerleşmeleri*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1994, s. 53, 67.

⁸⁸ Halil Tekin, "Hakemi Use (Diyarbakır) 2008 Yılı Kazıları", *31. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 2, Ankara 2009, s. 43.

⁸⁹ Özdemir ve Bamyacı, "Erken ve Orta Kalkolitik Dönem'de Batı Anadolu'da Tekstil Üretimi: Gülpınar Buluntusu Ağırşaklarının İşlevlendirilmesi", s. 8.

Köşk Höyük yerleşiminin MÖ 5200-4900 yıllarına tarihlenen II. katında ünik olarak sığır kaburga kemiğinden kirman ağırlıkları ile bir hayvanın bacak kemiğinden yapılmış makara bulunmuş olup dokumacılıkla ilişkilendirilmiştir⁹⁰.

Şanlıurfa-Hacinebi Tepe yerleşiminin Geç Kalkolitik Çağı'na tarihlenen iki evrede toplam 102 adet kirman ağırlığı bulunmuştur (Şekil 2.28)⁹¹.

Maşat Höyüğü'nün Erken Tunç Çağı'na tarihlenen tabakalarında çok sayıda kirman ağırlıkları ele geçmiştir (Şekil 2.29)⁹².

İkiztepe yerleşiminin Erken Tunç Çağı'nın kat I'inde çeşitli formlarda kirman ağırlıkları bulunmuş olup, oyuk yuvarlak baskılı veya yivlerle bezenmiştir.

Elmalı-Karataş yerleşiminin Erken Tunç Çağı I-II⁹³ tarihlenen tabakalarında, Konya-Karahöyük yerleşiminin ATKÇ'de⁹⁴, Kültepe-Kaniş yerleşiminin Aşağı Şehir'de ve Gordion sitadeline Teras ve CC Binalarında Frigya Krallığı dönemine tarihlenen toplam 1121 kirman ağırlıkları bulunmuştur⁹⁵.

2.5.1.2. Makara

Dokuma işleminin diğer yardımcı elemanları arasında, makaralar yer alır. Makaraların genel olarak tanımı, kilden yapılmış, silindirik gövdeli ve kenarlara doğru genişleyerek konikleşen bir forma sahip olup bazı makaralarda delik bulunmaktadır. Erken Neolitik Çağı'ndan itibaren varlığını bildiğimiz makaralar, geçmişten günümüze benzer şekilde kullanılmış olup farklı işlevlerde de kullanılabilir (pişirme kabı ayağı, ocak desteği, balık ağı ağırlığı, ezgi taşı, maden filizinin hazırlanmasında ve çocuklar için oyuncak)⁹⁶. Günümüzde bilim insanları arkeolojik verilerine göre bu objelerin dokumacılık alanında; dikiş makarası ya da dikey (çözümlerinin sarılarak

⁹⁰ Süleyman Özkan, "Köşk Höyük Kemik Eserleri", *Anadolu Araştırmaları XVI*, İstanbul, 2002, ss. 516-525; Res. 36-39.

⁹¹ Kathryn Keith, "Spindle Whorls, Gender, and Ethnicity at Late Chalcolithic Hacinebi Tepe", *Journal of Field Archaeology*, 25/4, 1998, s. 504; Gürkan Ergün, "Weaving in Anatolia in Prehistoric Period", *III. IMCOFE*, Barselona 2017, s. 122.

⁹² Kutlu Emre, "The Early Bronze Age at Maşat Höyük Seasons 1980-1984", *Essays on Ancient Anatolia and Syria in the Second and Third Millennium*, Takahito Mikasa (ed.), Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 1996, ss. 19-22.

⁹³ Jayne L. Warner, *Elmalı-Karataş II the Early Bronze Age Village of Karataş*, Bryn Mawr College Archaeological Monographs Bryn Mawr, Pa, 1994, s. 9.

⁹⁴ Sedat Alp, *Hitit Çağında Anadolu: Çivi yazılı ve hiyeroglif yazılı kaynaklar*, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları/140, İstanbul 2000, s. 47.

⁹⁵ Ballard vd., "Gordion Dokumaları", ss. 364-365.

⁹⁶ Jill Carington Smith, "The Spinning and Weaving Implements", *Servia I, Anglo-Hellenic Rescue Excavations 1971-73, The British School at Athens*, 2000, ss. 207-263.

gergin durması ve salınması) ve yatay dokuma tezgâhlarında kullanılmış olabildiğine hem fikirdir⁹⁷. Makaralar, Anadolu dışında Neolitik Çağ'da Teselya ve Makedonya bölgelerindeki yerleşimlerde görülmeye başlar⁹⁸. Anadolu'daysa Tunç Çağlarından itibaren Troya, Alishar, Liman Tepe, Alaca Höyük, Norşuntepe, Arslantepe, Tarsus-Gözlükule, Tille Höyük, İkiztepe ve Çeşme-Bağlararası yerleşimlerde tespit edilmiştir.

2.5.2. Mekanik Kullanılan Dokuma Aletleri

2.5.2.1. Dokuma Tezgâhları ve Ağırlıkları

Antik dönemlerde üç tip dokuma tezgâhının var olduğu bilinmektedir. Bunlar arasında yatay yer tezgâhı, alt ve üst kirişlere sahip dikey dokuma tezgâhı ve uçları ağırlıklı dikey dokuma tezgâhlarıdır. Dokuma tezgâhlarının amacı keten, yün ve pamuk gibi benzeri maddelerin eğrilip ip haline getirildikten sonra dokunduğu tezgâhlardır⁹⁹. Ahşaptan yapılan tezgâhların arkeolojik açıdan günümüze ulaşması güçtür. Ancak Erken Frig dönemine tarihlenen Gordion yerleşiminde kömürleşmiş dokuma tezgâhı bulunması oldukça dikkat çekmektedir¹⁰⁰.

2.5.2.1.1. Yatay Yer Tezgâhı

MÖ 2. binde Mısır, Mezopotamya, Anadolu ve Ege'de dokuma üretiminde yatay yer tezgâhları kullanılmıştır¹⁰¹. Bu tezgâh sistemi, bir ön bir de arka olmak üzere birbirine bağlanmış ağaç parçalarından oluşturulmuştur (Şekil 2.30). Arka ağaç kazıklara bağlanarak sabitlenir, ön ağaç kısmında da iplerin gergin veya bol durabilmesi için kazıklara düğmelerle bağlanır¹⁰². Tezgâh üzerinde iplerin arasından bir çubuk geçirilir ve iki yönden ipler ayrılarak doğal bir bölüm oluşturulur. Çubuğun alt kısmında kalan iplerde başka bir çubuğa halkalarla bağlanır ve çubuk dokuma işlemi sırasında kuvvetle yukarıya çekilerek yapay (geçici) bir bölüm (ağızlık) oluşturmuş olur. Daha sonrasında mekik adı verilen araç-gereç sayesinde ipler sağdan

⁹⁷ Özlem Tütüncüler, "MÖ 2. Binde Türkiye Coğrafyasında Tekstil Sektöründe Üretim Süreci", *Neolitik Çağ'dan Demir Çağı Sonuna Kadar Anadolu'da Dokumacılık*, Derya Yılmaz (ed.), Ege Yayınları, İstanbul 2022, s. 65; Tütüncüler, *M.Ö. 2. Bin Ege Bölgesi Dokuma Aletleri*, s. 38.

⁹⁸ Lorenz Rahmstorf, "Clay Spools from Tiryns and Other Contemporary Sites. An Indication of Foreign Influence in LH IIIC?", *2nd International Interdisciplinary Colloquium, The Periphery of the Mycenaean World*, N. Kyparissi-Apostolika, M. Papakonstantinou (Eds.), Athens 2003, s. 398.

⁹⁹ Tamsü ve Akça, "Eskiçağ'da Dokumacılığın Başlangıcı ve Pişmiş Toprak Dokuma Aletleri", s. 204.

¹⁰⁰ Carol Bier, "Textile Arts in Ancient Western Asia", *Civilizations of the Ancient Near East*, V. 3, Jack M. Sasson (ed.), New York 1995, s. 1578.

¹⁰¹ Tütüncüler, *M.Ö. 2. Bin Ege Bölgesi Dokuma Aletleri*, s. 38.

¹⁰² Fazıloğlu, *Eskiçağda Dokuma*, s. 11.

sola veya soldan sağa taşınır ve kılıca benzer nitelikte bir aletle sıkıştırılır. Son olaraksa yukarı çekilen çubuk bırakılır ve ipler eski şeklini alır. Dokumalar, tezgâh boyunda dokunur ve işlem tamamlandığında kumaş kesilerek tezgâhtan alınır. Yatay yer tezgâhı kullanımı zahmetli ve bir o kadarda kuvvet gerektirdiği için zordur. Anadolu’da en erken yatay yer tezgâhı örneği ETC’de Acemhöyük yerleşiminde bulunmuştur¹⁰³.

2.5.2.1.2. Alt ve Üst Kirişlere Sahip Dikey Dokuma Tezgâhı

Anadolu’da el tezgâhı olarak bilinen tezgâhlar arasında yer alan bu tezgâh iki yan çerçeve, üst leventten ve çözgülerin gergin durması amacıyla ağırlıklardan oluşmaktadır (Şekil 2.31). Erken dönemlerde döndürme kirişi olmadığından uzun dokumalar yapılamıyordu. İlerleyen süreçte dokumacılar uzun dokumalar yapabilmek için üçüncü bir kirişi tezgâhın arkasına duvara veya direklere bağlayarak uzun kumaşlar üretebilmişlerdir¹⁰⁴. Bu tezgâhların Mısır, Roma, Anadolu ve Kıta Yunanistan’da MS I. yüzyılda kullanıldığı bilinmektedir¹⁰⁵.

2.5.2.1.3. Uçları Ağırlıklı Dikey Dokuma Tezgâhı

Uçları ağırlıklı dikey dokuma tezgâhı Anadolu’nun batı kesimiyle Kıta Yunanistan olmak üzere Akdeniz çevresinde Kıbrıs ve Girit adaları ve birçok kültürde kullanılan bir tezgâhtır. Bu tezgâhların kökeni hakkında yeterli kalıntılar yoktur. Ancak Neolitik Çağ yerleşimlerinde ele geçen dokuma ağırlıklarından, bu tezgâhların erken dönemlerden itibaren kullanılmış olabileceğini düşünülebilir¹⁰⁶. MS 1. yüzyılda Kıta Yunanistan’da Attika ve Korinthos gibi merkezlerde tezgâh ağırlıklarına rastlanılmaz sebebiye uçları ağırlıklı dikey dokuma tezgâhı yerini alt ve üst kirişlere sahip dikey dokuma tezgâhına bırakmasıdır. Uçları ağırlıklı dikey dokuma tezgâhının sistemi, iki çatal sopa üzerine yatay bir sopa yerleştirilip, çözgü ipleri yatay olarak konumlandırılmış sopanın üzerine gerilerek yerleştirilir ve iplerin alt uçlarına ipler aşağı bir şekilde gergin durması ve karışmaması amaçlanarak ağırlıkların bağlanmasıyla oluşturulmuştur (Şekil 2.32). Bu tezgâh sisteminin varlığı Kalkolitik Çağ’ında da bilinir. Ancak Erken Tunç Çağı’na gelindiğinde yaygın olarak kullanılmaktadır¹⁰⁷.

¹⁰³ Nimet Özgüç, “1982 Acemhöyük Kazıları”, 5. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, İstanbul 1983, s. 110

¹⁰⁴ Fazıloğlu, *Eskiçağda Dokuma*, s. 13.

¹⁰⁵ Fazıloğlu, *Eskiçağda Dokuma*, s. 12.

¹⁰⁶ Fazıloğlu, *Eskiçağda Dokuma*, ss. 13-15.

¹⁰⁷ Yılmaz, “Arkeolojik Buluntular Işığında Neolitik Çağ’dan Erken Tunç Çağı Sonuna Kadar Anadolu’da Dokumacılık”, ss. 37-38.

Bu tezgâh sisteminde kullanılan tezgâh ağırlıklarının farklı formlarda oluşu zamansal ve coğrafi dağılımını göstermiştir¹⁰⁸. Formların fazla değişime uğramadan uzun bir dönem devam etmesi, buluntuların tarihlendirmesini zorlaştırmıştır. Tezgâh ağırlıklarının formu, ağırlığı ve boyutu/kalınlığı kumaşın türünü ve yoğunluğu üzerinde büyük bir etkiye sahiptir¹⁰⁹. Yapılan deneysel arkeolojik çalışmalar sonucunda, kalın ipliklerle dokunmuş gevşek dokumalar için ağır ve kalın tezgâh ağırlıkları, sıkı dokuma için ağır ama ince tezgâh ağırlıklarının kullanılması gerektiği anlaşılmıştır¹¹⁰. Kalın bir kumaş dokunması için ağır, ince bir kumaş dokunması için hafif bir tezgâh ağırlıklarının kullanılması muhtemeldir¹¹¹. Uçları ağırlıklı dikey dokuma tezgâhlarında kullanılan bu ağırlıklar, genellikle pişmiş topraktan ya da taştan yapılan ağırlıklardır. Ağırlıkların asıl işlevi, çözgü iplerinin üst kirişe bağlanan uçlarıyla ağırlıklara bağlanan uçlar arasındaki gerginliği sağlayarak sabit bir şekilde durmasını amaçlar¹¹². Çözgü iplerinin kalınlığına göre de tezgâhta ne dokunduğu hakkında fikir edinmemizi sağlar¹¹³. Genellikle bu ağırlıklar tezgâhlara 6'lı ya da 30'lu olarak bağlanır¹¹⁴. Ağırlıkların gramı artıkça da ağırlık sayıları azalır, gram düştüğündeyse ağırlık sayıları artmaktadır¹¹⁵. Özellikle bazı ağırlıkların üzerlerinde yer alan ip izleri, ağırlıkların uzun zaman boyunca kullanıldığının göstergesi olabilir.

Anadolu'da Neolitik Çağı dokuma tezgâhı ve ağırlıklarına ait buluntulara baktığımızda, Körtik Tepe yerleşiminin Çanak Çömleksiz Neolitik Çağ'a tarihlenen mezarda ölü hediyesi olarak, bilinçli kırılarak konulan dokuma ağırlıkları ele geçmiştir¹¹⁶.

¹⁰⁸ Tütüncüler, M.Ö. 2. Bin Ege Bölgesi Dokuma Aletleri, s. 101.

¹⁰⁹ Agnete Wisti Lassen, "Weaving with Crescent Shaped Loom Weights: An Investigation of a Special Kind of Loom Weight", Cécile Michel and Marie-Louise Nosch (eds.), Oxford: *Ancient Textiles Series, Volume. 21*, 2015, ss. 127-137.

¹¹⁰ Maner, "Anadolu'da Dokuma Devrimi Neolitik Çağ'dan Demir Çağı'na Yünün Tarihi ve Maddi Değeri", ss. 43-61.

¹¹¹ Derya Yılmaz, "Geç Tunç Çağı'nda Batı Anadolu'da Tekstil Üretimi: Çine-Tepecik Höyüğü Tezgâh Ağırlıkları" *TÜBA-AR 19*, Ankara 2016b, ss. 93-111.

¹¹² Tzachili, Iris, "All Important yet Elusive: Looking for Evidence of Cloth-Making at Akrotiri", *Thera & the Aegean World III Vol. I, Archaeology Proceedings of the third International Congress Santorini, Greece 3-9 September 1989*, D. A. Hardy-D. G. Doumas, J.A. Sakellarakis, P. M. Warren (eds.), 1990, ss. 380-389.

¹¹³ Yılmaz, "Arkeolojik Buluntular Işığında Neolitik Çağ'dan Erken Tunç Çağı Sonuna Kadar Anadolu'da Dokumacılık", s. 12.

¹¹⁴ Barber, *Prehistoric Textiles: The Development of Cloth in the Neolithic and Bronze Ages with Special Reference to the Aegean*, s. 104.

¹¹⁵ Durmuş ve Aksoy, *Etnoarkeolojik Yaklaşımlarla Troya'nın Prehistorik Dönem Dokuma Aletleri*, s. 127.

¹¹⁶ Vecihi Özkaya, Aytaç Coşkun, Marion Benz, Yılmaz S. Erdal, Levent Atıcı, Feridun S. Şahin, "Körtik Tepe 2010 Yılı Kazısı", *33. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara 2012, ss. 317-318.

Erken Neolitik Çağ'da Aşağı Pınar yerleşiminin 6. tabakasında yapı içerisinde bir odanın içinde duvar boyunca sıralı olarak dokumacılıkla ilişkilendirilen ağırlıklar bulunmuştur. Yine burada bulunan direk yeri ve yapıların içinde duvara yaslı tezgâhların olabileceği düşünülmüştür¹¹⁷. Bu buluntuların varlığı Orta ve Geç Neolitik Çağı'nda da varlığını sürdürmüştür¹¹⁸. Yerleşmenin tüm evrelerinde dokumacılık faaliyetini kanıtlayan aletlere rastlanılmıştır¹¹⁹.

MÖ 6000-5700 yılları Neolitik Çağ'da, Yeşilova yerleşiminde bir mekân içlerinde dokuma işlikleri yer alırdı. Bu alanlar günlük yaşamın en önemli bir parçası haline gelmiştir. Aynı zamanda bu yerleşimde pişmiş toprak tezgâh ağırlıklarının da varlığı bilinir¹²⁰.

Geç Neolitik Çağ'da Ulucak Hüyük'te pişmiş topraktan yapılan tezgâh ağırlıkları bulunmuştur¹²¹. Bu yerleşimde Erken Tunç Çağı'nda birçok alanda dokuma ağırlıkları tespit edilmiş ve bu dönemde tezgâh ağırlıklarının kaba bir şekilde yapıldığı gözlenmiştir¹²².

Kalkolitik Çağ'da Gülpınar yerleşiminde tezgâh ağırlıkları ele geçmiştir¹²³. Değirmentepe'nin Kalkolitik Obeyd Evresine ait tabakalarında (MÖ 5. binin 2. yarısı MÖ 4. bin başı), "DO" mekânının 15 K açmasında kap parçalarından yapılmış tezgâh ağırlıkları ele geçmiştir¹²⁴.

¹¹⁷ Mehmet Özdoğan, Hermann Parzinger, Necmi Karul, "1998 Yılı Kırklareli Höyüğü Kazıları", *21. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt 1, Ankara 2000, ss. 93-108; Zeynep Eres, "Die Hüttenlehmreste von Aşağı Pınar", *Aşağı Pınar I Einführung, Forschungsgeschichte, Stratigraphie und Architektur*, N. Karul, Z. Eres, M. Özdoğan ve H. Parzinger (eds.), Studien im Thrakien-Marmara-Raum Band 1, Archäologie in Eurasien 15, Verlag Philipp von Zabern, Mainz am Rhein 2003, ss. 126-154; Özdoğan, "Tarihöncesi Dokuma ve Hasırcılık: Aşağı Pınar Çanak Çömleğinde Dokuma ve Hasır İzli Bir Kap", s. 189, 197, 198.

¹¹⁸ Eylem Özdoğan, *Trakya'da Yapılan Son Araştırmalar Işığında Balkanlar'da İlk Neolitik Çağ'dan Orta Neolitik Çağ'a Geçiş Sorunu, C. I-II*, (Danışman: M. Özdoğan), Doktora Tezi İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2009, s. 457.

¹¹⁹ Özdoğan, "Tarihöncesi Dokuma ve Hasırcılık: Aşağı Pınar Çanak Çömleğinde Dokuma ve Hasır İzli Bir Kap", s. 198.

¹²⁰ Zafer Derin, "İzmir'in Prehistorik Yerleşimi-Yeşilova Höyük", *Ege Üniversitesi Arkeolojik Kazıları*, İzmir 2012, ss. 428-429.

¹²¹ Zafer Derin, Eşref Abay, Turan Özkan, "Kemalpaşa-Ulucak Höyük Kazıları, 1999-2000", *23. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara 2002, s. 346, 349.

¹²² Altan Çilingiroğlu, Zafer Derin, Eşref Abay, Haluk Sağlamtimur and İlhan Kayan, *Ulucak Höyük: Excavations Conducted Between 1995 and 2002*, Near Eastern Studies, Supplement 15, Louvain 2004, s. 17.

¹²³ Coşkun Özgünel, Davut Kaplan, "2009 Yılı Gülpınar Kazıları (30. Yıl)", *32. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara 2011, ss. 213-214.

¹²⁴ Ufuk Esin ve Savaş Harmankaya, "1984 Değirmentepe (Malatya) Kurtarma Kazısı", *7. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara 1985, ss. 82-83, Lev. XII.

Erken Tunç Çağı'nda İkiztepe'de yerleşiminde seramik fırının yakınlarında çok sayıdaki tezgâh ağırlıkları bulunmuştur. Bu buluntular, İkiztepe'de dokumacılık faaliyetlerinin yoğun bir şekilde gerçekleştiğini kanıtlamaktadır¹²⁵. Yine bu dönemde Troya'nın I-IV. tabakalarında, Maşat Höyük'te (Şekil 2.33)¹²⁶ ve ETÇ I-II Elmalı-Karataş tabakalarında¹²⁷ dokuma ağırlıkları ele geçmiştir.

Assur Ticaret Kolonileri Çağı'nda Konya-Karahöyük yerleşiminin evlerinde¹²⁸, Kültepe-Kaniş yerleşiminin Aşağı Şehir Karum'da evlerde bol miktarda tezgâh ağırlıkları bulunmuştur.

Erken Frig döneminde Gordion sitadelinde kirman ağırlıklarının yanı sıra Teras Binası 7'de dokuma işlikleri tespit edilmiş ve bu alanlarda tezgâh ve çok sayıda tezgâh ağırlıkları bulunmuştur (Şekil 2.34)¹²⁹.

¹²⁵ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, s. 53, 94, 97; Önder Bilgi, *İkiztepe Kazılarının 1993 Dönemi Sonuçları, 16. Kazı Sonuçları Toplantısı, C. 1*, Ankara 1994, ss. 141-142.

¹²⁶ Emre, "The Early Bronze Age at Maşat Höyük Seasons 1980-1984", ss. 19-22.

¹²⁷ Warner, *Elmalı-Karataş II the Early Bronze Age Village of Karataş*, s. 9.

¹²⁸ Alp, *Hitit Çağında Anadolu: Çivi Yazılı ve Hiyeroglif Yazılı Kaynaklar*, s. 47.

¹²⁹ Ballard vd., "Gordion Dokumaları", s. 365.

3. SAMSUN BÖLGESİ'NİN COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ VE ARAŞTIRMA TARİHİ

3.1. Samsun Bölgesi'nin Coğrafi Özellikleri

Samsun ili, Karadeniz Bölgesi'nin Orta Karadeniz Bölümü'nde, Yeşilırmak (Çarşamba Ovası) ve Kızılırmak (Bafra Ovası) nehirlerinin Karadeniz'e döküldükleri deltalar arasındadır. İlin kuzeyi Karadeniz kıyılarıyla sınırlandırılarak, batısında Sinop ve Çorum, güneyinde Amasya ile Tokat, doğusundaysa Ordu ili yer almaktadır. Konum olarak 40° 50' 07" - 41° 44' 07" kuzey enlemleri ve 34° 52' 39" - 37° 10' 31" doğu boylamları arasındadır¹³⁰. Yüz ölçümü olarak 9,083 km²'lik bir alana sahiptir. İlin kıyı kesiminde yer alan Bafra Ovası (Yakakent, Alaçam, Bafra ve 19 Mayıs ilçeleri), Merkezde ilçeler (Atakum, İlkadım, Canik), Çarşamba Ovası (Tekkeköy, Çarşamba, Salıpazarı, Terme ilçeleri); iç kesimlerde Vezirköprü, Havza, Kavak, Lâdik, Asarcık, Ayvacık ve Salıpazarı ilçeleri bölgeyi kuşatmaktadır.

Samsun bulunduğu konum itibarıyla Orta Karadeniz Bölgesi'nde yer aldığı için, yer şekilleri Doğu ve Batı Karadeniz Bölgeleri'nde yer alan illere oranla daha sadedir. Bölgede dağlar denize paralel olup, iç kesimlere göre daha alçaktır. İç kesimlerdeyse durum tam tersidir. Özellikle vadiler, sarp yükseltiler ve ormanlık alanların sık oluşu coğrafi yapıyı farklılaştırmaktadır. Samsun'daki dağlar arasında doğudan batıya doğru uzanan ve birbirinin uzantı olarak görünen iki dağ sırası vardır. Bu dağlardan ilki Kuzey Anadolu Dağları'nın Orta Karadeniz'deki uzantısı olan Canik Dağlarıdır. Bununla beraber sıralı dağlar arasında, Sıralı Dağları, Kocadağ, Hacılar Dağı ve Nebiyan Dağları yer alır. Bu dağların ortalama yükseltileri 1500 m civarındadır¹³¹. İç kesimlerdeyse Akdağ, Kunduz Dağları, Tavşan Dağı önemli dağlar arasındadır. Bir diğer dağ sırasıysa Canik Dağları'nın devamı olarak bilinen Çangal Dağları'dır.

Samsun Bölgesi akarsular bakımından oldukça verimlidir. Bölgede Kızılırmak Bafra Ovası'ndan, Yeşilırmak ise Çarşamba Ovası'ndan geçerek Karadeniz'e dökülmektedir¹³². Türkiye'nin en uzun akarsuyu olan Kızılırmak, Sivas'ın İmralı ilçesinin doğusundan yer alan Kızıldağ'dan doğarak İç Anadolu Bölgesi'nden geniş

¹³⁰ Cevdet Yılmaz ve H. İbrahim Zeybek, "Samsun Coğrafyası", Canik Belediyesi Kültür Yayınları, Samsun 2016, s. 1.

¹³¹ Reşat İzbirak, *Geography of Turkey*, Directorate General of Press and Information, Ankara 1976, s. 18.

¹³² Halil İbrahim Zeybek, "Sosyoekonomik Kriterlere Göre Samsun İlinin Karadeniz Coğrafi Bölgesi ve Türkiye'deki Yeri", *Geçmişten Geleceğe Samsun Sempozyumu*, 2006, s. 504.

bir yay çizerek Karadeniz'e dökülmektedir. Bölgenin bir diğer önemli nehri Yeşilırmak ise üç büyük kola sahiptir. Bu kollar, Tokat il sınırlarındaki Tozanlı Irmağı, Tokat-Sivas il sınırlarındaki Çekerek Irmağı ve Gümüşhane il sınırındaki Kelkit Çayı'dır¹³³. Yeşilırmak kaynaklarını bölge dışındaki illerden alarak Karadeniz'e dökülmektedir. Kızılırmak ve Yeşilırmak dışında Güzelceçay, Akçay, Alaçam Deresi, Kürtün, Engiz, Mert, Abdal, Terme Çayları ve iç kesimlerde Tersakan Çayı ilin önemli akarsularını oluşturmaktadır¹³⁴. Samsun'daki göller arasında tektonik kökenli tek doğal göl Lâdik Gölü olup Kızılırmak Deltası'nda Liman Gölü, Tatlıgöl, Gernek Gölü, Uzungöl ve Balık Gölü; Yeşilırmak Deltası'nda Akgöl ve Simenlik kıyı set gölleri yer alır. İl sınırları içerisinde Kızılırmak üzerinde Altinkaya ve Derbent; Yeşilırmak üzerinde Hasan Uğurlu ve Suat Uğurlu barajı gölleri suni göller bakımından oldukça önemlidir. Samsun Türkiye'de en fazla kıyı set gölüne ve suni göllerini barındıran iller arasındadır.

Samsun ilinde ovalar geniş bir alanı kaplamaktadır. Yeşilırmak Deltası'nın oluşturduğu Çarşamba Ovası ile Kızılırmak Deltası'nın oluşturduğu Bafra Ovası, ülkemizin ikinci ve üçüncü büyük deltaları olup en verimli, tarım potansiyeli yüksek ovaları arasında yer alır. Çarşamba Ovası, yaklaşık 600 km²'lik bir alana sahip olup Karadeniz kıyılarındaki en büyük ova niteliğindedir. Delta ovasının gelişiminde büyük rolü olan Yeşilırmak'ın dışında Terme Çayı, Abdal Çayı gibi diğer akarsuların taşıdığı malzemelerin birikmesi de ovasının oluşumunda etkili olmuştur¹³⁵. Bafra Ovası, yaklaşık 564 km²'lik ölçülerinde olup bu özelliğiyle Anadolu'nun en büyük üçüncü delta ovasıdır. Ovanın doğusu Taflan Deresi, batısı Alaçam'dan geçen Uluçay, kuzeyi Karadeniz, güneyi de dağlarla çevrilidir¹³⁶. İlin diğer önemli ovaları ise tektonik kökenli olan Lâdik, Havza ve Vezirköprü'dedir. Bu ovalarda yerleşim lokaliteleri ve yoğun tarım faaliyetleri gerçekleştirilir¹³⁷.

Samsun, coğrafi yapısı nedeniyle iklim açısından çeşitlilik gösteren bir ildir. Özellikle kıyı kesiminde yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlıdır. İç

¹³³ Yılmaz ve Zeybek, "Samsun Coğrafyası", s. 81.

¹³⁴ Yılmaz ve Zeybek, "Samsun Coğrafyası", s. 3.

¹³⁵ Yılmaz ve Zeybek, "Samsun Coğrafyası", ss. 3-4, 20-21.

¹³⁶ Cevdet Yılmaz, *Bafra Ovası'nın Beşeri ve İktisadi Coğrafyası*, Kızılırmak Ofset, Samsun 2007, s. 2.

¹³⁷ Yılmaz ve Zeybek, "Samsun Coğrafyası", s. 27.

kesimlerdeyse yazlar sıcak, kışlarsa kıyı kesime göre daha düşük olup karasal iklime sahiptir¹³⁸.

3.2. Samsun Bölgesi'nin Araştırma Tarihi

Samsun'da yapılan ilk kazı çalışması 1883 yılında A. Biliotti tarafından Samsun'un Kavak ilçesi yakınlarındaki Çamurlu Tepe/Çirişli Tepesi'nde gerçekleştirilmiştir. Çamurlu Tepe'deki araştırmalarda, Roma Çağı'na ait çift dilli bir yazıt ve çok sayıda pişmiş toprak ve boğa figürinlerinin bulunduğu bilinmektedir. Bu yerin özellikle Apollon Tapınağı olabileceği bildirilmiştir¹³⁹. 1907 yılında Müze-i Hümayun adına T. Macridy tarafından Geç Demir Çağı merkezi olan Akalan Kalesi'nde kazılar yapılmıştır¹⁴⁰. 1940-1941 yıllarında K. Kökten, N. Özgüç ve T. Özgüç tarafından Dündartepe, Kaledoruğu ve Tekkeköy'de kısa süreli kazılar gerçekleştirmişlerdir¹⁴¹. 1971-1977 yılları arasında U. B. Alkım başkanlığındaki büyük bir ekip Samsun sınırları içinde yüzey araştırması yapmış ve 2. bine tarihlenen yerleşmeler tespit ederek, bu yerleşmelerin özellikle Bafra'nın batı, güneybatı ve güneyinde, kısmen Kızılırmak Havzası'nda ve bu havzanın batısında yoğun olduğunu belirtmiştir¹⁴². 1974 yılında U. B. Alkım başkanlığındaki aynı ekiple, Samsun'un Bafra ilçesi yakınlarındaki İkiztepe kazılarına başlanmıştır. Alkım'ın 1981 yılında vefat etmesinin ardından İkiztepe kazı başkanlığı Ö. Bilgi tarafından 2014 yılına kadar sürdürülmüştür. Uzun bir aradan sonra 2021 yılında Aslıhan Beyazıt tarafından İkiztepe kazılarına başlanmış ve devam ettirmektedir. 1996 yılında Sümer Atasoy tarafından İlkadım ilçesinde yer alan Amisos Tepe'si kazısı gerçekleştirilmiştir.

2005-2006 yıllarında R. M. Czichon tarafından Samsun'un Vezirköprü ilçesinde Oymaağaç Höyük'te yüzey araştırmaları yapılmış ve 2007 yılında kazı çalışmalarına başlanılıp hâlen devam edilmektedir¹⁴³. Bölgede yapılan son kazı çalışmaları 2021-

¹³⁸ Yılmaz ve Zeybek, "Samsun Coğrafyası", s. 3.

¹³⁹ Şevket Dönmez, *İlk Tunç Çağı II Öncesi Orta Karadeniz Bölgesi'nin Kültürel Gelişimi (İkiztepe Çanak-Çömleği Küçük Eserleri Işığında)*, (Danışman: Ö. Bilgi), (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2000, s. 23.

¹⁴⁰ Theodor Macridy, *Une Citadelle archaïque de Pont*, Mittheilungen der Vorderasiatischen Gesellschaft 12, Berlin 1907, ss. 167-175; (Ayrıca bkz. Şevket Dönmez, "Akalan Hakkında Yeni Gözlemler", *Anadolu Araştırmaları*, XVII/1, İstanbul 2004, s. 67.

¹⁴¹ Kökten vd., "1940 ve 1941 Yılında Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Samsun Bölgesi Kazıları Hakkında İlk Kısa Rapor", s. 365; Tahsin Özgüç, "Samsun Hafriyatının 1941-1942 Yılı Neticeleleri", *III. TTK. Kongre-I*, Ankara 1948, ss. 393-419.

¹⁴² Zeynep Kızıltan, "Samsun Bölgesi Yüzey Araştırmaları", *Belleten*, LVI/215, Ankara 1992, ss. 213-241.

¹⁴³ Rainer Maria Czichon, "Oymaağaç-Vezirköprü Yüzey Araştırması 2006", *25. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara 2008, ss. 187-196.

2022 yıllarında Samsun Arkeoloji Müzesi başkanlığında Doç. Dr. Atila Türker'in danışmanlığında Dombalaktepe Höyük'te başlamıştır.

Bölge hakkındaki bilgiler kazı çalışmaları yanı sıra yüzey araştırmalarıyla sınırlıdır. Bölgeye ilk gelen araştırmacılardan Filolog E. Forrer, bölgenin ormanlık alandan ve yoğun bitki örtüsünden kaynaklı yerleşimlerin dağınık konumlandırıldığı ve bölgenin höyükleşmeyi engelleyebileceğini savunmuştur¹⁴⁴. Bunun aksini savunan H. H. von der Osten, 1926 yılında Samsun, Lâdik, Suluova, Kavak lokalitelerinde yüzey araştırmaları gerçekleştirmiş ve Kavak-Kaledoruğu lokalitesinin Karadeniz'in kıyı kesimine doğru eski ve höyük tipi yerleşimlerin olduğunu kanıtlamıştır¹⁴⁵. 1940-1941 yıllarında K. Kökten'in Tekkeköy'deki yüzey araştırmaları sonucunda Prehistorik Çağ'a ait çok mağara ve farklı boyutlarda kaya sığınakları saptamıştır¹⁴⁶. Aynı yıllarda K. Kökten, N. Özgüç ve T. Özgüç tarafından Bafra-Alaçam arasında yüzey araştırmaları yaparak; İkiztepe, Şirlek Tepe ve Sivri Tepe höyüklerini bilim dünyasına tanıtmış, Lâdik, Havza, Vezirköprü ve Suluova'da incelemelerde bulunmuşlardır¹⁴⁷.

1950 yılında Batı ve Orta Karadeniz Bölgesi'nde yüzey araştırmaları gerçekleştiren A. Gökoğlu, Samsun'un Bafra ilçesindeki Kuşçular Höyüğü'nü (Şirlek Tepe) Hoşkadem ismiyle adlandırmış, İkiztepe'de incelemelerde bulunmuş ve Alaçam ilçesindeki Gökçeboğaz Höyüğü'nden bahsetmiştir¹⁴⁸. 1955 yılında C. A. Burney, Kuzey Anadolu üzerine yaptığı araştırmalarında Gökçeboğaz Höyüğü'nü ayrıntılı olarak ele alarak¹⁴⁹ aynı yıl Kuşçular Höyük (Şirlek Tepe) ve İkiztepe Höyüğü'nde incelemelerde bulunmuştur¹⁵⁰.

¹⁴⁴ von Emil Forrer, "Ergebnisse einer archaologischen Reise in Kleinasien", *MDOG* 65, Berlin 1927, ss. 27-43.

¹⁴⁵ Hans Henning von der Osten, *Explorations in Central Anatolia Season of 1926*, Researches in Anatolia Vol. 1, The University of Chicago Press Chicago, Illinois 1929, ss. 28-32.

¹⁴⁶ İsmail Kılıç Kökten, "Samsun Vilayeti Tekkeköy Civarında Prehistorik Araştırmalar", *Ülkü*, XVII/98, Ankara 1941, ss. 121-124.

¹⁴⁷ Kökten vd., "1940 ve 1941 Yılında Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Samsun Bölgesi Hakkında İlk Kısa Rapor", s. 394.

¹⁴⁸ Ahmet Gökoğlu, *Paphlagonia (Kastamonu, Sinop, Çankırı, Safranbolu, Bartın, Bolu, Gerede, Mudurnu, İskilip, Bafra, Alaçam ve Civarı) Gayri Menkul Eski Eserleri ve Arkeolojisi*, C. I, Doğrusöz Matbaası, Kastamonu 1952, ss. 40-41.

¹⁴⁹ Charles Allen Burney, "Northern Anatolia Before Classical Times", *Anatolian Studies*, Vol VI, Londra 1956, s. 182.

¹⁵⁰ Burney, "Northern Anatolia Before Classical Times", ss. 181-182, 189.

1970 yılında J. A. Dengage¹⁵¹, Samsun'un Kızılırmak havzası ve Vezirköprü ilçesinde yüzey araştırmalarında bulunmuştur. Ancak ilk bilimsel bilgileri 1971-1973 yılları arasında U. B. Alkım tarafından yapılan yüzey araştırmalarından öğrenmekteyiz¹⁵². 1986 yılında M. Özsait'in Orta Karadeniz Bölgesi üzerine başlattığı kapsamlı çalışmalarda Samsun'un iç kesimlerindeki Lâdik, Havza ve Vezirköprü ilçelerinde incelemelerde bulunmuştur¹⁵³. 1987-1988 ve 1997-1999 yılları arasında Ö. Bilgi tarafından İkiztepe buluntularını sentezlemek amacıyla Samsun ili olmak üzere Bafra, Havza ve Vezirköprü ilçelerinde yüzey araştırmaları gerçekleştirmiştir¹⁵⁴. 1997-1999 yılları arasında Ş. Dönmez, Samsun ili, Merkez, Bafra, Alaçam, 19 Mayıs, Tekkeköy, Çarşamba, Terme, Asarcık, Ayvacık, Kavak, Vezirköprü, Havza ve Lâdik ilçelerinde yüzey araştırmalarını ayrıntılı olarak yapmıştır¹⁵⁵.

2015 yılında¹⁵⁶ A. Türker tarafından başlatılan 2016¹⁵⁷, 2017¹⁵⁸ ve 2019¹⁵⁹ yılları arasında gerçekleştiren “Samsun Bölgesi Prehistorik ve Protohistorik Dönem Arkeolojik Yüzey Araştırması”, ilk olarak Samsun'un kıyı kesimi hedeflenmiş, bölgede daha önce keşfedilen erken dönem yerleşimlerine tekrar gidilerek incelemeler yapılmış ve yeni yerler tespit edilmiştir¹⁶⁰. Bölgede yürütülen son yüzey araştırmalarıysa 2018-2019 yılları arasında A. Temür tarafından Vezirköprü ilçesinde

¹⁵¹ James Andrew Dengage, “A Site Survey Along the South Shore of the Black Sea”, *The Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology*, TTK, Vol. I, Ankara 1978, ss. 245-258.

¹⁵² Uluğ Bahadır Alkım, “Samsun Bölgesinde 1973 Çalışmaları”, *Belleten*, XXXVIII/151, Ankara 1974a, ss. 553-554.

¹⁵³ Mehmet Özsait, “1986 Yılı Amasya-Ladik Çevresi Tarihöncesi Araştırmaları”, *5. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, C. 2, Ankara 1988, ss. 239-256; “Orta Karadeniz Bölgesi Yüzey Araştırmaları”, Oktay Belli (ed.), *Türkiye Arkeolojisi ve İstanbul Üniversitesi (1932-1999)*, Ankara 2000, ss. 335-341

¹⁵⁴ Dönmez, *İlk Tunç Çağı II Öncesi Orta Karadeniz Bölgesi'nin Kültürel Gelişimi*, s. 26.

¹⁵⁵ Dönmez, *İlk Tunç Çağı II Öncesi Orta Karadeniz Bölgesi'nin Kültürel Gelişimi*, s. 27.

¹⁵⁶ Atila Türker, “Samsun Bölgesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2015 Yılı Çalışmaları: İlkadım ve Canik Lokaliteleri”, *34. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara 2017a, ss. 391-416; “Samsun Bölgesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2015 Yılı Çalışmaları Sonuç Raporu: Atakum Lokalitesi ve Kültürel Mirasını Koruma Önerileri”, *Atakum'a Akademik Bir Bakış Yeni Atakum*, Samsun 2016, ss. 27-44.

¹⁵⁷ Atila Türker, “Samsun Bölgesi 2016 Yılı Prehistorik ve Protohistorik Dönem Arkeolojik Yüzey Araştırması Sonuç Raporu”, *35. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara 2017b, ss. 117-146.

¹⁵⁸ Atila Türker, Semih Yaşar Çizikci, Cahide Gizem Tırıl, “Samsun Bölgesi Post-Neolitik Dönem Arkeolojik Yüzey Araştırması 2017 Yılı Çalışma Raporu”, *36. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara 2019, ss. 213-236.

¹⁵⁹ Atila Türker, Cahide Gizem Tırıl-Özbilgin, “Samsun Kıyı Kesimi 2019 Yılı Arkeolojik Yüzey Araştırması Raporu”, *2019-2020 Yılı Yüzey Araştırmaları*, C. 1, Ankara 2022, ss. 193-210.

¹⁶⁰ Atila Türker, “Atakum Arkeoloji Araştırmaları: Kamaz Vadisi ve Çevresinin Tarih Öncesi”, *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 12/3, 2022, s. 1738.

gerçekleştirilmiştir¹⁶¹. 2022 yılında M. D. Yılmaz tarafından Akalan Kalesi ve çevresinde çalışmalar başlatılarak devam etmektedir.

¹⁶¹ Akın Temür ve Davut Yiğitpaşa, “Neoklaudiopolis Antik Kenti ve Territoryumu 2019 Yüzey Araştırması ve Envanter Çalışmaları”, *History Studies*, Vol. 12, No. 6, Aralık 2020, ss. 2865-2894; Akın Temür ve Semanur Karadeniz, “Neoklaudiopolis’ten Bir Grup Roma Seramiği”, *Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, Sonbahar Özel Sayı, 2020, ss. 22-36.

4. SAMSUN BÖLGESİ DOKUMA ALETİ BULUNTUSU VEREN ARKEOLOJİK LOKALİTELER

Çalışma kapsamındaki dokuma aletlerinin büyük çoğunluğu Samsun Bölgesi'ndeki prehistorik dönem kazı ve yüzey araştırmaları sonucunda bulunmuştur. Bu buluntular Bafra Ovası; Kuşçular Höyük (Şirlek Tepe), Doğankaya-Tepecik, Paşaşeyh, Azaytepe, Aşağı Tepe/Derbent, Tatlıgöl Höyük, Dedetepe Höyük, Merkez ilçe ve iç kesim lokaliteleri; Akalan Kalesi, Dündartepe, Kaledoruğu ve Dombalaktepe Höyük, Diklimtepe, Uzgur Höyük, Cingirt (Cıngılı), Dingilkalecik, Dedeüstü Tepe, Çarşamba Ovası'nda Tekkeköy lokalitesinden ele geçmiştir (Harita 4.1), (Grafik 1). İkiztepe Höyük literatürden derlenerek, tez çalışmasına konu olan lokaliteler kazı ve yüzey araştırması olmak üzere iki başlık altında ele alınmıştır.

4.1. Kazı Yöntemiyle Araştırılan Lokaliteler

4.1.1. İkiztepe Höyük

Samsun ilinin batısında Bafra ilçesi'nin 7 km kuzeybatısında, Bafra Ovası'nın batısında, İkiztepe Köyü'nün kuzeyinde konumlanır (Şekil 4.1). Höyük ilk kez 1940-1941 yılları arasında TTK adına K. Kökten, N. Özgüç ve T. Özgüç tarafından keşfedilmiştir. 1941 yılında yapılan yüzey araştırması sonucunda ETÇ III ve Eski Hitit Çağı arasındaki Orta Tunç Çağı'na (Er-Hitit) tarihlenen keramik parçaları bulunmuştur. 1955 yılında C. A. Burney, Bafra-Alaçam arasında yaptığı araştırmalar sırasında İkiztepe yerleşiminde keramik parçalarına rastlamış ve bu keramiklerin KÇ, ETÇ, OTÇ'ye (Geçiş Çağı/Er-Hitit) ait olduğunu belirtmiştir¹⁶². 1974 yılında U. B. Alkım başkanlığındaki kazılar başlatılmış olup, 1980 yılına kadar devam etmiştir. U. B. Alkım'ın 1981 yılında vefat etmesinin ardından İkiztepe kazı başkanlığı Ö. Bilgi tarafından kazılar devam edip 2014 yılına kadar kazılmıştır. Bu yıldan sonra uzun bir dönem kazılmayan İkiztepe yerleşimi, 2021 yılında Aslıhan Yurtsever Beyazıt tarafından yeniden başlatılmıştır.

İkiztepe Samsun Bölgesi'nin en büyük höyüğüdür. 1980 dönemi sonuna kadar Tepe I ve Tepe II'de kazılar yapılmıştır. Diğer Tepe III ve Tepe IV'de daha küçük boyutlarda çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda Tepe I'de Hellenistik Çağ'a ait olan dromoslu mezar yapısı keşfedilmiştir.

¹⁶² Burney, "Northern Anatolia Before Classical Times", ss. 181-182, 189.

İkiztepe Tepe I, genel yüksekliği 29,42 m, doğu-batı doğrultusunda 180 m, kuzey-güney genişliğinde 130 m'dir. Tepe, erozyon ve tarımsal faaliyetler sonucunda zarar görmüştür. Tepe I'in Tepe kesiminde A sondajı, kuzey yamacındaysa C sondajı açılmıştır¹⁶³. A sondajında yapılan çalışmalarda ETÇ ve OTÇ'ye (Geçiş Çağı/Er Hitit), ait olduğu anlaşılan örnekler bulunmuş olup daha eski bir geleneğin bu dönemde etkisini göstermiş olduğu anlaşılmıştır. C sondajı A sondajının 25 m kuzeyinde, Tepe I'in kuzey yamacının batı kesiminde yer alıp yine A sondajında olduğu gibi ETÇ I (5 mimari tabaka), ETÇ II (10 mimari tabaka), OTÇ'ye (6 mimari tabaka) tarihlenen buluntular ele geçmiştir¹⁶⁴.

İkiztepe Tepe II, Tepe I'in 45-50 m kuzeyinde 22,54 m yüksekliğindedir. Tepe II'de B sondajı açılmış ve ETÇ I (6 mimari tabaka) ve ETÇ II'ye (2 mimari tabaka) tarihlenen kültür tabakalarına rastlanılmış olup ilerleyen çalışmalarda GKÇ'ye (8 mimari tabaka) ait keramikler bulunmuştur¹⁶⁵. İkiztepe ETÇ I'de Batı, Ege Adaları ve Balkanlarla ilişki içerisinde olup, ETÇ II-III'te Orta Anadolu yerleşimleriyle etkileşimdedir¹⁶⁶.

Tepe III'te Tepe I'in 50 m kuzeybatısında yüksekliği 14 m'dir. Tepe III'te ETÇ II-III ve OTÇ, Geç Demir Çağ, Hellenistik Çağ'a tarihlenen tabakalar tespit edilmiştir¹⁶⁷. İkiztepe Tepe IV, Tepe I'in kuzeybatısında eteğinde yer alıp burada bulunan keramik parçaları ETÇ ve OTÇ özelliklerini vermiştir.

4.1.2. Dündartepe

Samsun ilinin 3,5 km güneydoğusunda yer alan Dündartepe 1940-1941 yılları arasında İ. K. Kökten, T. Özgüç ve N. Özgüç'ün Samsun Bölgesi'nde yaptığı arkeolojik yüzey araştırmalarıyla keşfedilip¹⁶⁸ aynı yıl kazı çalışmaları başlatılarak bilim dünyasına tanıtılmıştır (Şekil 4.2). Demiryolu çalışması sırasında tespit edilen Höyük/Tepe ve Teras/Yamaç/Etek kesimi (Aşağı Şehir olarak nitelendirilerek)¹⁶⁹

¹⁶³ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, s. 6.

¹⁶⁴ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, ss. 11-12.

¹⁶⁵ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem Kazıları (1976-1980)*, s. 7, 21.

¹⁶⁶ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, s. 58.

¹⁶⁷ Önder Bilgi, "Samsun-İkiztepe Arkeolojik Kazıları Tepe III Çalışmaları 1993 ve 1994 Dönemi Sonuçları", *Anadolu Araştırmaları XV*, İstanbul 1999, ss. 137-165.

¹⁶⁸ Kılıç Kökten ve Tahsin Özgüç, "Samsun'da Prehistorik Araştırmalar (1)", *Ülkü*, XVI/89, Ankara 1940, ss. 413-419; Kökten vd., "1940 ve 1941 Yılında Yapılan Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Samsun Bölgesi Kazıları Hakkında İlk Kısa Rapor", s. 365.

¹⁶⁹ Türker, "Samsun Bölgesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2015 Yılı Çalışmaları: İlkadım ve Canik Lokaliteleri", s. 392.

demir yolu hattıyla ikiye ayrılmış ve kazı çalışmaları bu şekilde devam etmiştir¹⁷⁰. Höyük “Öksürük Tepe” ve “Söğüdlübahçe” olarak da bilinir. Höyük Mert Irmağı’nın kenarında yer alıp, Mert Irmağı’na inen yamacın eteğine kurulmuştur. Höyük üzerinde yapılan araştırmalar sonucu höyüğün ortalama 200 m x 220 m büyüklüğünde ve 15 m yüksekliğinde olduğu belirlenmiştir¹⁷¹. Düdartepe yerleşiminde 3 kültür katı tespit edilerek; en erken en alt yerleşme I. kültür katıdır. Bu kat I. Alishar ve IV. Alaca Höyük ile çağdaş olarak GKÇ tarihlenmektedir. I. kültür katı höyüğün iki ayrı yerinde varlığını gösterip oldukça geniştir ve burada 4 yerleşme katı tespit edilmiştir. II. kültür katıysa tepedeki Kalkolitik Çağı kültürü olarak iki safhadan oluşmaktadır¹⁷². II. kültür katı KÇ’ye tarihlendirilip, II. Alishar ve III. Alaca Höyük ile çağdaştır. Ancak II. Alishar ve III. Alaca Höyük tabakaları ETÇ’ye tarihlenmektedir. II. kültür katı höyüğün tepe ve eteklerinde yani Aşağı Şehir’de varlığını göstermiş ancak yangın tabakalarına rastlanılmıştır. Aşağı Şehir’de pişmiş topraktan yapılmış halde konik, düz dipli bezemeli ya da bezemesiz farklı formlarda oldukça çok sayıda kirman ağırlıkları bulunmuş olup¹⁷³ bu kültür katında dokuma atölyesinin varlığı bilinir¹⁷⁴. Düdartepe tepe kültürü Karadeniz yerleşimlerine has benzerlikleri gösterir. Bu benzerlikler buluntular açısından kendini göstermiştir. Bu buluntular; midye kabukları, el değirmenleri, dibek taşları ve hayvan kemikleridir. III. kültür katıysa höyüğün son yerleşmesi olup Hitit Çağı/Eti Çağı¹⁷⁵ olarak adlandırılmıştır. Bu kültür katında 3 yapı katı tespit edilmiştir. 1940-1941 yılları arasında gerçekleştiren kazı çalışması sonucunda bulunan dokuma aletlerinin bir kısmı çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. A. Türker’in 2015 yılı yüzey araştırmasında höyüğün güncel ölçümlerine göre 650 m² çapında, 17 m yüksekliğinde ve 32 m rakımındadır. Çalışma kapsamında GKÇ (?) / ETÇ’ye tarihlenen bir adet pişmiş toprak tezgâh ağırlığı bulunmuştur.

¹⁷⁰ Türker, “Samsun Bölgesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2015 Yılı Çalışmaları: İlkadım ve Canik Lokaliteleri”, ss. 392-393.

¹⁷¹ Kökten vd., “1940 ve 1941 Yılında Yapılan Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Samsun Bölgesi Kazıları Hakkında İlk Kısa Rapor”, ss. 365-367.

¹⁷² Özgüç, “Samsun Hafriyatının 1941-1942 Yılı Neticeleri”, s. 399; Kökten vd., “1940 ve 1941 Yılında Yapılan Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Samsun Bölgesi Kazıları Hakkında İlk Kısa Rapor”, ss. 367-381.

¹⁷³ Kökten vd., “1940 ve 1941 Yılında Yapılan Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Samsun Bölgesi Kazıları Hakkında İlk Kısa Rapor”, s. 377.

¹⁷⁴ Özgüç, “Samsun Hafriyatının 1941-1942 Yılı Neticeleri”, s. 402.

¹⁷⁵ Özgüç, “Samsun Hafriyatının 1941-1942 Yılı Neticeleri”, s. 404.

4.1.3. Akalan Kalesi

Samsun'un Atakum ilçesine bağlı, Çatmaoluk Köyü, Yeniköy Mahallesi'nin 2 km güneyinde yer alır (Şekil 4.3). 1906 yılında Müze-i Hümayun adına T. Macridy tarafından kazılar gerçekleştirilir ve Geç Demir Çağ'ı merkezi olarak nitelendirilir¹⁷⁶. 2000 yılında, Ö. Bilgi başkanlığında, S. Atasoy ve Ş. Dönmez'in yer aldığı ekipleriyle yerleşimde çalışmalar başlamıştır. Kale tipi mimariye sahip olan Akalan, yüksek bir platonun dik yamaçlarına konumlandırılan yamaç yerleşimidir. Kuzeybatı ve güneybatısındaki vadilere egemen bir konumda inşa edilmiş ve savunma açısından topografyayı kullanarak, çok uygun bir yere kurulmuş olduğu gözlenmektedir. Kalenin kurulmuş olduğu tepenin büyük kısmını kapladığı anlaşılan kayalar, kimi yerlerde surlara doğal bir temel oluşturmaktadır. Yaklaşık olarak 300 m uzunluğunda 50-70 m genişliğe sahip olup günümüzde bir kısmı toprak altında kalan Akalan, uzunluğu 500 m'ye yakın savunma sistemiyle çevrelenmiştir. A. Türker'in 2016 yılı yüzey araştırmasında DÇ'ye (?)tarihlenen pişmiş toprak tezgâh ağırlığı ele geçmiştir¹⁷⁷.

4.1.4. Kaledoruğu

Samsun'un 46 km güneyinde¹⁷⁸ Kavak ilçesinin merkezinde, doğal kayalık yükseltinin üzerine konumlanmıştır (Şekil 4.4). Yaklaşık 25 m yüksekliğinde, 350 m uzunluğunda ve 250 m genişliğinde rakım 622 ± 3 m ölçülerine sahiptir. Höyük üzerinde yasadışı kazı çukurları açılmış ve tahribata uğratılarak tepe kısmı düzleştirilmiştir. 1940-1941 yılları arasında, İ. K. Kökten, T. ve N. Özgüç başkanlığında kazısı başlatılan Kaledoruğu'nda Bizans dönemine ait sur açığa çıkarılmıştır. Tepe kısmında, Osmanlı-Selçuk ve Bizans-Roma kültür katlarına rastlanıp, höyüğün en önemli kültür katlarının Kalkolitik Çağı'nda olduğu tespit edilmiştir. Höyükte yer alan Hitit Çağı tabakalarının çok zengin olmadığı ve geniş bir alana yayılmadığı anlaşılmıştır¹⁷⁹. Höyüğün ETÇ ve OTÇ'de¹⁸⁰ iskân görüldüğü anlaşılmıştır. A. Türker'in 2016 yılı yüzey araştırmasında höyüğün doğu ve güneydoğu yamaçlarında keramik parçaları bulunmuş olup bu kesimlerinde konutların

¹⁷⁶ Macridy, "Une Citadelle archaïque du Pont", ss. 167-175.

¹⁷⁷ Türker, "Samsun Bölgesi 2016 Yılı Prehistorik ve Protohistorik Dönem Arkeolojik Yüzey Araştırması Sonuç Raporu", s. 123.

¹⁷⁸ Kökten vd., "1940 ve 1941 Yılında Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Samsun Bölgesi Kazıları Hakkında İlk Kısa Rapor", s. 389.

¹⁷⁹ Kökten vd., "1940 ve 1941 Yılında Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Samsun Bölgesi Kazıları Hakkında İlk Kısa Rapor", s. 390.

¹⁸⁰ Şevket Dönmez, "Tunç Çağı'nda Orta Karadeniz Bölgesi ve Kelkit Havzası Yerleşmeleri", *Belleten*, LXXII/264, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2008, s. 233.

yer aldığı gözlenmiş ve tahribata uğramıştır. 1940-1941 yılları arasında gerçekleştiren kazı çalışması sonucunda bulunan kirman ağırlıklarının bir kısmı çalışma kapsamında değerlendirilmiştir.

4.1.5. Dombalaktepe Höyük

Samsun'un Atakum ilçesinde, Gökcelik Sırtı'nın kuzeybatı düzlüğünde Kamaz Deresi'nin kıyısında, doğal kayalığın üzerine konumlanmıştır (Şekil 4.5). Höyüğün ölçülebilen büyüklüğü 115 x 100 m, batı ve kuzey eteğine göre yüksekliği 22 m'dir. Höyüğün etrafını batı ve kuzey kesimde yüksekliği 2,50-2,80 m, doğu ve güney kesimde 1 m ve altında duvarlar çevrelemektedir. Bu duvarların su taşkınlarını önlemek amacıyla yapıldığını düşünülmektedir¹⁸¹. Höyükte ayrıntılı yüzey araştırmaları 2015-2016¹⁸², 2017¹⁸³ ve 2019¹⁸⁴ yılları arasında A. Türker tarafından yapılmış olup 2021-2022 yıllarında kazı çalışmaları yapılmıştır. Höyüğün üzerinde çok sayıda yasadışı kazı çukurları tespit edilmiştir. Höyüğün etrafı ormanlık ve çalılıkla çevrilidir. Höyüğün açıkta kalan yüzeyinde, GKÇ/ETÇ, Demir Çağ ve az sayıda Erken Hellenistik Çağ'a ait olduğu düşünülen keramik parçalarına rastlanılmıştır. Bu buluntularının yanı sıra insan kemikleri ve ocak yapı tabanı ile çamurla sıvanmış ahşap dikme parçaları bulunmuş olup yerleşimin mimarisi hakkında bilgi sunmaktadır. Aynı zamanda höyüğün batı ucunda, Kamaz Deresi'nin menderesi yaptığı kesimde büyük boyutlarda taş kütleleri tespit edilmiştir. Taş kütlelerinden biri diğerine göre daha büyüktür. Bu taş kütleleri, Trakya ve Kafkasya dışında Anadolu'da pek tanık olunmayan bir gelenektir ve bu coğrafyada ilk kez keşfedilmiştir¹⁸⁵. 2021 yılında gerçekleştiren kazı çalışması sonucunda bulunan dokuma aletleri çalışma kapsamında değerlendirilmiştir.

¹⁸¹ Türker, "Atakum Arkeoloji Araştırmaları: Kamaz Vadisi ve Çevresinin Tarih Öncesi", ss. 1740-1741.

¹⁸² Türker, "Samsun Bölgesi 2016 Yılı Prehistorik ve Protohistorik Dönem Arkeolojik Yüzey Araştırması Sonuç Raporu", s. 123-123.

¹⁸³ Türker vd., "Samsun Bölgesi Post-Neolitik Dönem Arkeolojik Yüzey Araştırması 2017 Yılı Çalışma Raporu", s. 214,

¹⁸⁴ Türker ve Tırıl-Özbilgin, "Samsun Kıyı Kesimi 2019 Yılı Arkeolojik Yüzey Araştırması Raporu", s. 195.

¹⁸⁵ Türker, "Samsun Bölgesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2015 Yılı Çalışmaları Sonuç Raporu: Atakum Lokalitesi ve Kültürel Mirasını Koruma Önerileri", s. 30; Türker ve Tırıl-Özbilgin, "Samsun Kıyı Kesimi 2019 Yılı Arkeolojik Yüzey Araştırması Raporu", s. 195, 204.

4.1.6. Tekkeköy

Samsun'un Çarşamba Ovası'nda, Samsun iline 14 km uzaklıkta, Tekkeköy ilçesinin güneyinde Samsun-Çarşamba demiryolu üzerinde yer alır (Şekil 4.6). Bölgede çok sayıda mağara ve sığınakların olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda vadi içlerinde çok sayıda keramiklerin bulunması bölgede ayrıntılı bir çalışmanın yapılmasını gerekli kılmıştır. 1940 yıllarında Kılıç Kökten ve ekibi tarafından yerleşimde kazı sezonu başlatılmıştır¹⁸⁶. İlk başlarda kaya sığınaklarından başlanılmış olup gruplara ayrılarak üç ana tip oluşturulmuştur. "A" sığınağı olarak nitelendirdiği alanda işlenmiş taş alet bulunmuştur. Kazının ikinci safhasında, sığınığın karşısında yer alan bütün tarlasında çalışmalar başlatılmıştır. Bu alanın çevresinde sarp kayalarla çevrelenmiştir. Yapılan kazılar sonucunda iki kültür katı bulunmuş olup I. kültür katında Hitit Çağı'na ait keramiklere rastlanılmıştır. II. kültür katıysa Kalkolitik Çağı'na tarihlenmektedir. Bu dönemde on yedi adet mezar tespit edilmiş olup, bu alanın yakınlarda yer alan düz bir yerleşmenin mezarlığı olduğu anlaşılmıştır¹⁸⁷. ETÇ ve OTÇ'de tespit edilmiştir¹⁸⁸. A. Türker'in 2017 yılında Tekkeköy'de yüzey araştırması gerçekleştirmiştir¹⁸⁹. 1941 yılında kısa süreli kazılmış olan yerleşimde KÇ, ETÇ ve DÇ'ye tarihlenen keramik buluntuları tespit etmiştir¹⁹⁰. Kazı sırasında bulunan dokuma aletlerinin bir kısmı çalışma kapsamında değerlendirilmiştir.

4.1.7. Oymaağaç Höyük

Oymaağaç Höyük, Kalkolitik Çağı'dan, ETÇ, GTC, DÇ, Hellenistik Çağ-Roma-Bizans dönemine kadar uzun yıllar iskân görmüş bir yerleşim yeridir (Şekil 4.7)¹⁹¹. Oymaağaç'ın Hititlerin kutsal kenti olan Nerik olduğu düşünülmüştür. Oymaağaç'ın dokuma aletleri incelendiğinde pişmiş topraktan yapılan üzeri (B-TP A1) ile bezenmiş

¹⁸⁶ Kökten vd., "1940 ve 1941 Yılında Yapılan Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Samsun Bölgesi Kazıları Hakkında İlk Kısa Rapor", s. 382.

¹⁸⁷ Kökten vd., "1940 ve 1941 Yılında Yapılan Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Samsun Bölgesi Kazıları Hakkında İlk Kısa Rapor", s. 385.

¹⁸⁸ Kızıltan, "Samsun Bölgesi Yüzey Araştırmaları 1971-1977", s. 226; Dönmez, "Tunç Çağı'nda Orta Karadeniz Bölgesi ve Kelkit Havzası Yerleşmeleri", s. 415.

¹⁸⁹ Türker vd., "Samsun Bölgesi Post-Neolitik Dönem Arkeolojik Yüzey Araştırması 2017 Yılı Çalışma Raporu", ss. 213-224.

¹⁹⁰ Atila Türker, "Tekkeköy Höyük Kazısı ve Güncel Değerlendirmeler", *III. Uluslararası Eskiçağda Karadeniz ve Tekkeköy: Karadeniz'in Güney Kıyısında Eski Bir Yerleşme*, Gocha R. Tsetschladze, Sümer Atasoy, Davut Yiğitpaşa ve Akın Temür (eds.), Bildiri Özet, Samsun 2017c.

¹⁹¹ Rainer Maria Czichon, "Archäologische Forschungen am Oymaağaç Höyük/Nerik 2011–2015: Kleinfunde", *MDOG 148*, Berlin 2016, s. 13.

konik formu kirman ağırlıkları ETÇ tabakalarında rastlanılmıştır¹⁹², Tezgâh ağırlıklarından T2 ve T5 formlular Hitit Çağı buluntularıyla benzeşmektedir¹⁹³.

4.2. Yüzey Araştırmaları Yöntemiyle Araştırılan Lokaliteler

4.2.1. Dedetepe Höyük

Samsun'un Alaçam ilçesinde, Yenice Köyü'nün 2 km kuzeyinde, Bafra-Alaçam karayolunun 20 km güneyinde¹⁹⁴, Dedeyanı Mevkii'nin; batısında yer alan Pınar Deresi seviyesinden 69 m yüksekliğe sahip olan doğal bir tepenin üzerine konumlanır (Şekil 4.8). Yerleşim ilk olarak 1971 yılında U. B. Alkım tarafından tespit edilmiştir¹⁹⁵. Höyüğün Karadeniz'e kuş uçuşu uzaklığı 4 km'dir. Aynı zamanda höyük 180 m x 130 m ölçülerine sahip olup yerleşimin batı ve güney kesimleri düzleşerek genişlerken, kuzey yamacıysa dar, teraslı ve sarp bir yapıya sahiptir. Özellikle kuzey yamacında ve üst kesimlerinde hem yasadışı kazılar hem de tarımsal faaliyetlerden dolayı tahribatlar görülmektedir. A. Türker'in 2016 yılı yüzey araştırmasında GKÇ, ETÇ, OTÇ ve GDÇ'ye tarihlenen keramik parçalarıyla çalışma kapsamındaki ETÇ (?)/OTÇ (?) tarihlenen bir adet 1/3'ü koruna gelmiş pişmiş toprak tezgâh ağırlığı bulunmuştur¹⁹⁶.

4.2.2. Kuşçular Höyük (Şirlek Tepe)

Samsun'un Bafra ilçesinin 10 km batısındaki, Kuşçular Köyü'nün kuzeybatısı çıkışında, İkiztepe Höyüğü'nün 2 km güneyinde yer alır. Höyüğün taban çapı yaklaşık 400 m olup, höyük yüksekliği 18 m, deniz seviyesinden yüksekliği 35 ± 3 m'dir (Şekil 4.9). Höyük arkeoloji dünyasına K. Kökten, N. Özgüç ve T. Özgüç tarafından tanıtılmıştır¹⁹⁷. Kuşçular Höyüğü literatürde birden fazla ismi yer almaktadır. Bu isimler arasında, Cirlektepe, Hoşkadem, Şirlektepe'dir. Günümüzde höyüğün kuzeybatı yarısında, makinalı tarım dışında tahribat unsuruna

¹⁹² Czichon, "Archäologische Forschungen am Oymaağaç Höyük/Nerik 2011–2015: Kleinfunde", s. 60, Abb: 25, 17.

¹⁹³ Oymaağaç-Nerik kazılarında dokuma aletlerinin varlığı bilinir. Ancak yayınlanmadığından tez kapsamına dâhil edilmemiştir. Bazı bilgileri Oymaağaç veri tabanından öğrenilebilmektedir. Bkz. www.nerik.de

¹⁹⁴ Dönmez, *İlk Tunç Çağı II Öncesi Orta Karadeniz Bölgesi'nin Kültürel Gelişimi*, s. 70.

¹⁹⁵ Uluğ Bahadır Alkım., "Tilmen Höyük ve Samsun Bölgesi Çalışmaları (1971)", *Türk Arkeoloji Dergisi*, XX/2, Ankara 1974b, s. 8.

¹⁹⁶ Türker, "Samsun Bölgesi 2016 Yılı Prehistorik ve Protohistorik Dönem Arkeolojik Yüzey Araştırması Sonuç Raporu", ss. 118-119.

¹⁹⁷ Kökten vd., "1940 ve 1941 Yılında Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Samsun Bölgesi Kazıları Hakkında İlk Kısa Rapor", s. 394.

rastlanılmamıştır¹⁹⁸. A. Türker'in 2016 yılı yüzey araştırmasında OKÇ/GKÇ, ETÇ, OTÇ (ATKÇ), DÇ'ye tarihlenen keramikler bulunmuş ve bu dönemlerin kesintisiz olarak devam ettiği düşünülmüştür. Çalışma kapmasında ETÇ/DÇ'ye (?) tarihlenen bir adet üst yarısı noksan pişmiş toprak tezgâh ağırlığı ele geçmiştir.

4.2.3. Doğankaya-Tepecik

Samsun'un Bafra ilçesinin 7 km güneyinde, Doğankaya Köyü'nün 2 km güneydoğusunda yer alan, üç ayrı höyükten (Tepe I, II ve III) oluşmaktadır (Şekil 4.10). Burada yer alan üç höyük de bulunduğu alanı bir hilâl gibi çevrelemektedir. Düz bir ovalığa kurulmuş olan yerleşim, geniş tarım alanlarıyla çevrilmiş olup, kavşak noktası oluşturarak özel bir konuma sahiptir. A. Türker'in 2017 yılında yapmış olduğu yüzey araştırmasında yerleşim "Tepecik" adıyla bilinse de Samsun Bölgesi'nde birden çok aynı isimde yerleşim vardır. Diğer yerleşimlerden ayırt edilmesi için, yerleşimin ismi A. Türker tarafından yakınındaki köy dikkate alınarak "Doğankaya-Tepecik" olarak adlandırılmıştır. Aynı zamanda Doğankaya-Tepecik yerleşimi, Bafra Ovası'nda İkiztepe ile Tatlıgöl Höyüğü ve Çarşamba Ovası'ndaki Beyyenice Höyüğü gibi birden fazla höyüğün belirgin bir alanda yer aldığı yerleşim tiplerinden birisidir. Tepe I'in güneyiyle Tepe III'ün batısında bir tepe daha tespit edilmiş olup hiçbir arkeolojik buluntu vermemiştir. Bu tepenin doğal yükseltili görünümünden kaynaklı buranın nekropol veya yerleşimle ilgili bir alan olabileceği düşünülmüştür. Tüm tepelerin toplamda 1300 m²'den büyük bir yayılım alanına sahiptir. Doğankaya-Tepecik birden fazla tepelerden oluşmasıyla Bafra Ovası'nda yer alan İkiztepe ile Tatlıgöl Höyüğü ve Çarşamba Ovası'ndaki Beyyenice gibi yerleşimlerle benzeşmektedir.

Toprak ova yolunun doğusunda, oval formlu Doğankaya-Tepecik Tepe I höyüğü yer alır. Tepenin ortalama yüksekliği 8 m, taban çapı 230 m² olup, rakım olarak alt 34 ± 2 m üst 40 ± 2 m ölçümlere sahiptir. Tepe I doğu-batı yönünde uzanmaktadır. Güneydoğusunda yer alan Tepe III'te 250 m mesafededir. Tepe I'de höyüğün üst noktasında kuzey, doğu ve batı eteklerinde KÇ, ETÇ, güney eteği boyunca OTÇ ve DÇ gibi birden fazla döneme tarihlenen keramik parçaları bulunmuştur.

Doğankaya-Tepecik Tepe I'in 200 m doğusunda yer alan Tepe II yerleşimi, taban çapı yaklaşık 200 m², yüksekliği 5 m, rakım alt 37 ± 2 m ve üst 42 ± 2 m olarak

¹⁹⁸ Türker, "Samsun Bölgesi 2016 Yılı Prehistorik ve Protohistorik Dönem Arkeolojik Yüzey Araştırması Sonuç Raporu", s. 119.

ölçülmüştür. Tepe üzerinde makinalı tarım yapıldığından kaynaklı tahribata uğramıştır. Özellikle Höyüğün yüksekliği, belirgin bir noktadan bakıldığında fark edilebilecek ölçüde seçilebilmektedir. Güneyinde yer alan Tepe III'e 150 m mesafededir. Kalkolitik Çağ ve Erken Tunç Çağı'na tarihlenen keramik parçaları ele geçmiştir.

Doğankaya-Tepecik Tepe III bu tepeler arasında en büyüğüdür ve tepenin etrafında makinalı tarım yapıldığından kaynaklı batı kesimi oldukça tahribata uğramıştır. Özellikle kuzeyinde yer alan Tepe II ile aralarındaki belirgin çukurlaşmayla ayrılmaktadırlar. Tepenin taban çapı yaklaşık 350 m², yüksekliği 9 m olup rakım alt 34 ± 2 m ve üst 45 ± 2 m'dir. Tepe III'ün üst noktası, güney, batı ve kuzey eteğinde yapılan yüzey araştırmasında Kalkolitik Çağı, Erken Tunç Çağı ve Demir Çağı'na tarihlenen keramik parçaları tespit edilmiştir¹⁹⁹.

A. Türker'in 2017 yılı yüzey araştırmasında çalışma kapsamında Tepe I'den bir adet pişmiş toprak tezgâh ağırlığı ve iki adet pişmiş toprak kirman ağırlığı, Tepe II'den bir adet pişmiş toprak tezgâh ağırlığı, Tepe III'ten bir adet pişmiş toprak tezgâh ağırlığı ele geçmiştir.

4.2.4. Paşaseyh

Samsun'un Bafra ilçesinin 17,5 km güneybatısında, Paşaseyh veya bir diğer adıyla Paşacık Köyü sınırları içerisinde, doğal bir yükselti üzerinde yer alan höyüktür (Şekil 4.11). Höyük erozyon nedeniyle oldukça aşınmıştır. 1971 yılında U. B. Alkım tarafından tespit edilmiştir²⁰⁰. Yörede yer alan, İkiztepe Tepe I'in kat I evresiyle paralellik göstermiştir. A. Türker'in 2019 yılı yüzey araştırmasında çalışma kapsamında bir adet pişmiş toprak kirman ağırlığı bulunmuştur²⁰¹.

4.2.5. Azaytepe

Samsun'un Bafra ilçesinin 18 km güneybatında, Azay Köyü'nün kuzey kesiminde, Merkez Mahalle ile Karşı Mahalle arasında konumlanmıştır (Şekil 4.12). 1971 yılında U. B. Alkım'ın bölgede yaptığı çalışmalar sonucunda keşfedilmiştir²⁰².

¹⁹⁹ Türker vd., "Samsun Bölgesi Post-Neolitik Dönem Arkeolojik Yüzey Araştırması 2017 Yılı Çalışma Raporu", ss. 219-222.

²⁰⁰ Alkım, "Tilmen Höyük Kazısı ve Samsun Bölgesi Araştırmaları", s. 24.

²⁰¹ Türker ve Tırıl-Özbilgin, "Samsun Kıyı Kesimi 2019 Yılı Arkeolojik Yüzey Araştırması Raporu", s. 197, 208.

²⁰² Alkım, "Tilmen Höyük Kazısı ve Samsun Bölgesi Araştırmaları", s. 24.

Höyüğün rakımı 130 ± 2 m, güneybatı kesimi 119 ± 2 m ve güneydoğu kesimi 114 ± 2 m'dir. Höyüğün kuzey ve batı kesimlerinde yamaç yerleşimi yer alır. A. Türker'in 2017 yılında yaptığı yüzey araştırması kapsamında, makinalı tarım sebebiyle höyük ve yamaç yerleşimi tahribata uğrayarak höyüğün yükseltisi hemen hemen yok olmuş, yamaç yerleşimin sınırları belirsizleşmiştir. Hem yamaç hem de höyük üzerinde Geç Roma dönemine tarihlenen keramik parçaları bulunmuştur. Höyük doğu ve güney yönde belirgin bir şekilde vadi sınırına kadar alçalmıştır. Höyük üzerinde, Kalkolitik Çağ, Erken Tunç Çağ ve Demir Çağı'na tarihlenen keramik parçaları tespit edilmiştir. 2017 yılı yüzey araştırmasında çalışma kapsamında bir adet pişmiş toprak tezgâh ağırlığı bulunmuştur²⁰³.

4.2.6. Aşağı Tepe/Derbent

Samsun'un Bafra ilçesinin 15 km güneyindeki Derbent Köyü'nün Aşağı Mahallesi'nin güneydoğusundaki ikiz tepeliğin arasında, iki terastan oluşan bir yamaç yerleşimidir (Şekil 4.13). 1973 yılında U. B. Alkım'ın bölgede çalışmalar yaptığı bilinmektedir²⁰⁴. Höyüğün rakımı 128 ± 3 m'dir. Güneydoğu ve kuzeye doğru alçalarak alana hâkim bir konumdadır. A. Türker'in 2017 yılında yaptığı yüzey araştırması kapsamında, höyüğün kuzeybatısında yer alan kayalık doğal tepede ormanlık alan ve toprağın iğneli yapraklı oluşu sebebiyle bir buluntuya rastlanılmamış. Bu alanda yasadışı kazı çukurları olduğu düşünülen büyük çukurlar gözlenmiştir. Bu alanda çalışma kapsamında bir adet pişmiş toprak makara bulunmuştur. Yüzeyde gözlenen buluntular arasında; Geç Demir Çağ, Doğu Roma ve ETÇ'ye tarihlenen keramikler bulunmuştur. Yamaç yerleşiminin diğer terasında, Geç Demir Çağ ve Doğu Roma dönemine tarihlenen keramik parçaları gözlenmiştir²⁰⁵.

4.2.7. Tathgöl Höyük

Samsun'un Bafra ilçesine 12 km mesafede, Samsun-Bafra karayolunun 8 km kuzeyinde, Taşköprü Köyü'nün Afurcuk Mahallesi'nin 1 km kuzeydoğusundaki "Zekeriya'nın Evi Mevkii"nde konumlanmış olup Tatlı Göl'ün güney kesimindeki iki yükseltiden oluşmaktadır (Şekil 4.14). Doğu tepesi 310 x 210 m olup 7 m

²⁰³ Türker vd., "Samsun Bölgesi Post-Neolitik Dönem Arkeolojik Yüzey Araştırması 2017 Yılı Çalışma Raporu", s. 218.

²⁰⁴ Uluğ Bahadır Alkım, "Samsun Region 1973", *Recent Archaeological Research in Turkey*, Anatolian Studies, Vol. 24, Ankara 1974c, s. 50.

²⁰⁵ Türker vd., "Samsun Bölgesi Post-Neolitik Dönem Arkeolojik Yüzey Araştırması 2017 Yılı Çalışma Raporu", s. 222.

yüksekliğinde, Batı tepesi 230 x 120 m ölçülerinde ve 4 m yüksekliğindedir. Höyük üzerinde yapılan tarımsal faaliyetler sonucunda doğal görünümünü kaybetmiştir ve her iki yükselti arasında sulak bir arazi yer alır. Özellikle doğu tepesi üzerinde yapılan tarımsal faaliyetler sonucunda höyüğün yüksekliği büyük oranda kaybolmuştur. Güney tepesiye batı tepesinin 200 m güneyinde yer alır. Bu tepede 120 x 130 m ölçülerinde ve 4 m yüksekliğindedir. A. Türker'in 2016 yılı yüzey araştırmasında doğu ve batı tepelerinde Asur Ticaret Kolonileri Çağı, Demir Çağı, Geç Roma/Türk-İslam dönemlerine tarihlendirilen keramik parçaları ele geçmiştir²⁰⁶. Çalışma kapsamında bir adet pişmiş toprak kirman ağırlığı ile üç adet tezgâh ağırlığı bulunmuştur.

4.2.8. Diklimtepe

Samsun kent merkezine 50 km güneydoğusunda, Canik Dağları'nın kuzey eteklerine doğru çok engebeli bir topografyaya sahip olup Düzardıç Köyü'nün 3 km doğusunda, Kızılağaç ve Tekke Dereleri'nin birleştiği çatalla Düzardıç sırtının batı ucundaki doğal tepenin 24 m'lik kültür dolgusu üzerinde yer alır (Şekil 4.15). Höyük, 1977 yılında U. B. Alkım tarafından tespit edilerek, kısıtlı bilgi verilmiştir²⁰⁷. Diklimtepe, yuvarlak ve konik görünüme sahip olup terasla birlikte 570 m² bir alan içerisindedir. Höyüğün hemen kuzey yamacındaki derin ve sarp vadi höyük için doğal bir korunak sağlamıştır. Höyüğün bulunduğu lokalite itibarıyla kültürlerin kıyı kesimine geçişini sağlaması bakımından önemli bir nokta arasındadır²⁰⁸. Özellikle yöre halkı höyüğün görünümünden kaynaklı "Baca Tepe" olarak adlandırırlar. A. Türker'in 2015 yılında yapmış olduğu yüzey araştırması kapsamında GKÇ, ETÇ, ATKÇ, Demir Çağı ve Hellenistik Çağ'a ait olduğu düşünülen keramik parçaları tespit edilmiştir. Aynı yıl biri kemikten olmak üzere pişmiş topraktan dört kirman ağırlığı bulunmuş olup 2019 yılı yüzey araştırmasında taştan kirman ağırlığı ele geçmiştir²⁰⁹.

²⁰⁶ Türker, "Samsun Bölgesi 2016 Yılı Prehistorik ve Protohistorik Dönem Arkeolojik Yüzey Araştırması Sonuç Raporu", s. 121; Türker ve Tırıl-Özbilgin, "Samsun Kıyı Kesimi 2019 Yılı Arkeolojik Yüzey Araştırması Raporu", s. 198.

²⁰⁷ Uluğ Bahadır Alkım, "İkiztepe and Samsun Region 1977", *Recent Archaeological Research in Turkey*, Anatolian Studies, Vol. 28, 1978, s. 27.

²⁰⁸ Türker, "Samsun Bölgesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2015 Yılı Çalışmaları: İlkadım ve Canik Lokaliteleri", ss. 401-402.

²⁰⁹ Türker ve Tırıl-Özbilgin, "Samsun Kıyı Kesimi 2019 Yılı Arkeolojik Yüzey Araştırması Raporu", s. 194, 202.

4.2.9. Uzgur Höyük

Samsun'un İlkadım ilçesinde, Uzgur Köyü'nün 1 km güneyindeki yüksek teras üzerinde, Kuşçular Tümülüsü'nün kuş uçuşu 700 m batı-kuzeybatısında, Çatkaya (Kadamut) Köyü'ne bakan yamacın sarp kıyısında yer almaktadır. Höyük, alçak ve yayvan bir topografyaya sahip olup yüksek olanı tümülüstür (Res. 14). Höyüğün üzerinde tümülüs yer alırken, her ikisinin kapladığı alan 1080 m² gibi büyük bir alanı çevrelemektedir. Tümülüs'ün ilk kez Osten tarafından arkeoloji bilim dünyasına tanıtıldığı bilinmektedir. 2012-2013 yılları arasında da Samsun Arkeoloji Müzesi tarafından tümülüste kazılar başlatılarak, tümülüsün yapımında höyük toprağının büyük ölçüde kullanıldığı, hatta höyüğün tümülüs altından devam ettiği keramik ve kültür toprağı sayesinde tespit edilmiştir²¹⁰. Burada yer alan tümülüs 20 m yüksekliğinde 120 m çapında sivri ve konik bir görünüme sahip olup tarihi bilinmemektedir. Höyük, tümülüsün batı bitiminde yüksek terasın güney ve batı yamacının kesiminde yer alır. Güncel araştırmalarda höyüğün yüksekliği yaklaşık 8 m genişliği kuzey-güney yönde olup 70 m x 40 m ölçülerindedir. Höyük yüzeyindeki GKÇ, ETÇ, OTÇ (?), Demir Çağ, Hellenistik Çağ (?) ve Bizans dönemlerine ait olduğu düşünülen keramik parçaları bulunmuştur. A. Türker'in 2019 yılı yüzey araştırmasında çalışma kapsamında bir adet pişmiş toprak kirman ağırlığı bulunmuştur²¹¹.

4.2.10. Cingirt (Cıngılı)

Samsun'un İlkadım ilçesinde, Samsun Büyükşehir Belediyesi Şehirlerarası Otagarı'nın 500 m güneyinde, Dedeüstü Tepe lokalitesinin 1,0 km kuzeydoğusunda, Kürtün Irmağı'na inen yamaçta 1450 m²'lik büyük bir alana yayılan yerleşim ve nekropol alanıdır (Şekil 4.17). Burası Deli İlyaz Mevkii olarak da bilinmektedir. A. Türker'in 2015 yılında yaptığı yüzey araştırmasında yoğun tarım faaliyetleri ve topografik yapısı sebebiyle yerleşim yerinin yüksekliği ölçülememiştir. Ancak alanın tepe noktasında ve yamacın en kuzey kesiminde ETÇ'ye tarihlenen keramiklere rastlanılmış olup, batı kesiminde ve yamacın diğer kesimlerinde keramik ve amphora parçaları bulunmuştur. Bu buluntuların Hellenistik Çağ (?) - Roma, Doğu Roma/Türk-

²¹⁰ Türker, "Samsun Bölgesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2015 Yılı Çalışmaları: İlkadım ve Canik Lokaliteleri", ss. 396-397.

²¹¹ Türker ve Tırıl-Özbilgin, "Samsun Kıyı Kesimi 2019 Yılı Arkeolojik Yüzey Araştırması Raporu", ss. 194-195.

İslam dönemlerine ait olduğu düşünülmüştür. Yüzey araştırmasında bir adet taş (traverten) tezgâh ağırlığı bulunmuştur.

4.2.11. Dingilkalecik

Samsun'un Kavak ilçesinin 8 km güneydoğusunda, Ortaköy'ün 300 m doğusunda, Kosaca Deresi'nin hemen güneyinde, Ilısu Deresi'nin de kuzeybatısında yer alan yerleşme, Asarcık-Samsun karayolunun 130 m batısına konumlanmaktadır (Şekil 4.18). Höyük kuzey-güney hattında uzanmakta olup ETÇ, OTÇ, Erken Demir Çağı ve Roma dönemi yerleşmelerine tanıklık eder²¹². Günümüzde yerleşme yasadışı kazılar ve yapılaşma nedeniyle tahrip olmuş durumdadır. A. Türker'in 2019 yılı yüzey araştırmasında ETÇ ve OTÇ'ye ait olduğu düşünülen keramik parçaları tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında DÇ'ye (?) tarihlendiği düşünülen bir adet pişmiş toprak tezgâh ağırlığı ele geçmiştir²¹³.

4.2.12. Dedeüstü Tepe

Samsun'un İlkadım ilçesinde yer alan Dedeüstü lokalitesi, U. B. Alkım tarafından tespit edilmiş olup²¹⁴ simetrik dairesel formlu, kuzeyi hariç her yönden 17 m yüksekliğe sahiptir. (Şekil 4.19). A. Türker'in 2015 yılında yaptığı yüzey araştırmasında Dedeüstü'nün fiziki görünümü ve buluntuların yayılımı açısından buranın höyük değil de tümülüs olabileceğini belirtmiştir. Yüzey araştırmasında Protohistorik Çağ keramik buluntularına rastlanmazken, Hellenistik Çağ (?) ve Türk-İslam dönemlerine ait olduğu düşünülen keramik parçaları ele geçmiştir. Çalışma kapsamında bir adet taştan kirman ağırlığı bulunmuştur²¹⁵.

²¹² Dönmez, "Tunç Çağı'nda Orta Karadeniz Bölgesi ve Kelkit Havzası Yerleşmeleri", s. 416; Kızıltan, "Samsun Bölgesi Yüzey Araştırmaları 1971-1977", s. 233.

²¹³ Türker ve Tırıl-Özbilgin, "Samsun Kıyı Kesimi 2019 Yılı Arkeolojik Yüzey Araştırması Raporu", s. 194, 202.

²¹⁴ Alkım, "Samsun Region 1973", s. 52.

²¹⁵ Türker, "Samsun Bölgesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2015 Yılı Çalışmaları: İlkadım ve Canik Lokaliteleri", s. 398.

5. SAMSUN BÖLGESİ'NDE BULUNAN DOKUMA ALETLERİNİN TİPOLOJİSİ VE TEKNİK ÖZELLİKLERİ

Samsun Bölgesi'nde çalışma kapsamında toplam 50 adet dokuma aleti tipolojik ve teknik özellikleri başlığı altında, hamur ve fırınlama ile yüzey (bezeme) özellikleri ayrıntılı bir şekilde ele alınıp tasnif edilerek tipolojileri oluşturulmuştur.

5.1. Tipolojik Özellikler

Çalışma kapsamında değerlendirilen 50 adet dokuma aleti kirman ağırlıkları (A), tezgâh ağırlıkları (T) ve makaradan oluşmaktadır. Tez malzemelerinin tipolojisi yapılarak bu başlıklar altında ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır (Tablo 5.18/5.19), (Grafik 2).

5.1.1. Kirman Ağırlıklarının Tipolojisi

Çalışmada toplam 32 adet kirman ağırlığı beş farklı ana tipte değerlendirilmiş ve bu tipler kendi aralarında alt tiplere ayrılarak ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır (Grafik 3).

5.1.1.1. Tek Konik Formlu Kirman Ağırlıkları (A1)

Tek konik formlu kirman ağırlıkları asimetrik konik (çan) (tip A1a), asimetrik basık konik (tip A1b), üstü kesik basık simetrik konik (tip A1c), üstü kesik basık asimetrik konik (tip A1d), iç deliği çevresi hafif çukurlu üstü kesik basık asimetrik konik (tip A1e), asimetrik konik (tip A1f), simetrik konik (tip A1g) olmak üzere tek konik yedi alt tip altında değerlendirilmiştir (Tablo 5.1).

5.1.1.1.1. Asimetrik Konik (Çan) (Tip A1a)

Asimetrik konik (çan) tip, dört örnekle değerlendirmeye alınarak Diklimtepe ve Dünderpe'de bulunmuştur. Pişmiş topraktan yapılmış bu formun ölçüleri gen: 4,1-5,2 cm, yük: 2,3-3,0 cm, üst delik ç: 0,6-1,0 cm, alt delik ç: 0,7-1,0 cm'dir. Altı düz iç deliği geniş üst yüze yukarı doğru asimetrik ve tamdır (Kat. No. 5). İç bükey alt kesimi kenarlara doğru asimetrik, iç deliği dar ve tamdır (Kat. No. 6). Altı düz iç deliği geniş ve üst yüzeyinde iç deliği çevresinde dokuz oyuk yuvarlak (B-TP E1) bezemeli ve tama yakındır (Kat. No. 7). Altı düz kenarlara doğru asimetrik, iç deliği dar ve tamdır (Kat. No. 8).

5.1.1.1.2. Asimetrik Basık Konik (Tip A1b)

Asimetrik basık konik tip, iki örnekle değerlendirilmeye alınarak Doğankaya-Tepecik (Tepe I) ve Diklimtepe’de pişmiş topraktan yapılmış bu formun ölçüleri gen: 3,0-4,9 cm, yük/kal: 1,4-2,0 cm, üst delik ç: 0,6-0,7 cm, alt delik ç: 0,8-0,7 cm’dir. Alt yüzü tam düz, iç deliği dar, alt delik çevresinde küçük bir parçası kırık ve noksandır (Kat. No. 9). Kalın kenar gövdeli; üst yarısında delik çeperi yükseltilmiş, iç deliği dar, alt yüzeyde deliğe doğru uzanan dört adet ip izi bulunmakta olup tamdır (Kat. No.10).

5.1.1.1.3. Üstü Kesik Basık Simetrik Konik (Tip A1c)

Üstü kesik basık simetrik konik tip, bir örnekle değerlendirilmeye alınarak Dündartepe’de bulunmuştur. Pişmiş topraktan yapılmış bu formun ölçüsü; gen: 4,9 cm, yük: 1,8 cm, üst delik ç: 0,8 cm, alt delik ç: 0,9 cm’dir. Yatay kesitli üstü kesik altı düz basık simetrik ve iç deliği dardır. Üst yüzeyinde iç deliği çevresinde doğru iç içe iki yaydan dört, alt yüzeyinde kirman ağırlığının çevresini saran bir yaydan beş adet konsantrik yiv bezeme (B-TP A1) bulunmakta olup tamdır (Kat. No.11).

5.1.1.1.4. Üstü Kesik Basık Asimetrik Konik (Tip A1d)

Üstü kesik basık asimetrik konik tip, bir örnekle değerlendirilmeye alınarak Dündartepe’de bulunmuştur. Pişmiş topraktan yapılmış bu formun ölçüsü; gen: 5,5 cm, yük: 2,7 cm, üst delik ç: 0,9 cm, alt delik ç: 1,0 cm’dir. Yatay kesitli yuvarlak bir forma sahip alt yüzeyinin bir kısmı pişirilmeden kaynaklı cüruflaşmış altı düz ve iç deliği geniştir. Üst yüzeyinde iç deliği çevresinde dört adet oyuk yuvarlak bezeme (B-TP E1) bulunmakta olup tama yakındır (Kat. No. 12).

5.1.1.1.5. İç Deliği Çevresi Hafif Çukurlu Üstü Kesik Basık Asimetrik Konik (Tip A1e)

İç deliği çevresi hafif çukurlu üstü kesik basık asimetrik konik tip, bir örnekle değerlendirilmeye alınarak Kaledoruğu’nda bulunmuştur. Pişmiş topraktan yapılmış bu formun ölçüsü; gen: 4,1 cm, yük: 1,7 cm, üst delik ç: 0,8 cm, alt delik ç: 0,9 cm’dir. İç deliği çevresi hafif çukurlu altı düz, iç deliği dar, alt yüzü kenarlara doğru asimetriktir. Üst yüzeyinde iç içe dört yay grubundan konsantrik yiv bezeme ve yivlerin çevresini saran nokta bezeme (B-TP C1) bulunmakta olup üst yüzeyin bir kısmı kırıktır (Kat. No. 22).

5.1.1.1.6. Asimetrik Konik (Tip A1f)

Asimetrik konik tip, iki örnekle değerlendirilmeye alınarak Dündartepe ve Tatlıgöl Höyük'te bulunmuştur. Pişmiş topraktan yapılmış bu formların ölçüleri; gen: 3,8-3,4 cm, yük/kal: 1,6-1,9 cm, delik ç: 0,6-0,8 cm'dir. Altı düz kenarlara doğru asimetrik iç deliği dar, üst ve alt yüzeyinde iç içe dört ve üç yay grubundan oluşan dört konsantrik yiv bezeme (B-TP A1) bulunmakta olup tek konik ve tamdır (Kat. No. 4). Merkezde yuvarlak delik yer alıp asimetrik, iç deliği dar, tek konik, bir yarısının üst ve alt kısımları hafif kırık ve noksandır (Kat. No. 31).

5.1.1.1.7. Simetrik Konik (Tip A1g)

Simetrik konik tip, üç örnekle değerlendirilmeye alınarak Diklimtepe, Doğankaya-Tepecik (Tepe I) ve Tekkeköy lokalitelerinden bulunmuştur. İkisi pişmiş topraktan biri kemik eklem başından yapılmış bu formun ölçüleri; gen: 3,7-4,8 cm, yük: 1,8-2,5 cm, üst delik ç: 0,5-0,7 cm, alt delik ç: 0,6-0,8 cm'dir. Kemik eklem başının üst yarısı tam ortadan delinmiş; simetrik yarım daire üst yarısı, iç deliği dar, altı düz olup bir kenarında küçük bir kısım kırık ve noksandır (Kat. No. 1). İç deliği dar tek konik, alt yüzü tam düz, üst delik çevresinde dar bir alanla alt kenarın küçük bir parçası kırık ve noksandır (Kat. No. 2). Altı düz iç deliği dar, alt yüzü kenarlara doğru simetrik, üst yüzeyde iç içe dört ve üç yay grubundan oluşan dört konsantrik yiv bezeme (B-TP A1) bulunmakta olup tama yakındır (Kat. No. 3).

5.1.1.2. Çift Konik Formlu Kirman Ağırlıkları (A2)

Çift konik formlu kirman ağırlıkları, asimetrik çift konik (tip A2a), simetrik çift konik (tip A2b), iç deliği çevresi çukurlu simetrik çift konik (tip A2c), simetrik basık çift konik (tip A2d) olmak üzere çift konik dört alt tip altında değerlendirilmiştir (Tablo 5.2).

5.1.1.2.1. Asimetrik Çift Konik (Tip A2a)

Asimetrik çift konik tip, altı örnekle değerlendirilmeye alınarak Dombalaktepe, Kaledoruğu ve Tekkeköy lokalitelerinden bulunmuştur. Pişmiş topraktan yapılmış bu formun genel ölçüleri; gen: 2,4-4,0 cm, yük: 1,6-2,9 cm, üst delik ç: 0,4-0,7 cm, alt delik ç: 0,3-0,8 cm'dir. Delik çeperi yükseltilmiş altı düz iç deliği dar ve tamdır (Kat. No. 13). Hafif şişkin gövdeli, altı düz iç deliği dar ve bir yarısı kırıktır (Kat. No. 14). Yukarı doğru daralan iç deliği dar, üst ve alt yüzeyinde çizgi bezeme (B-TP A3)

bulunmakta olup yarısı kırıktır (Kat. No. 15). İğ deliği dar kenarları dış bükey asimetrik gövdeli ve tamdır (Kat. No. 16). İğ deliği dar, üst yüzeyinde iğ deliği çevresini sarmış on dokuz adet nokta bezeme (B-TP B1) bulunmakta olup tamdır (Kat. No. 17). İğ deliği dar, alt kısmı düz ve tamdır (Kat. No. 27).

5.1.1.2.2. Simetrik Çift Konik (Tip A2b)

Simetrik çift konik tip, iki örnekle değerlendirilmeye alınarak Kaledoruğu'nda bulunmuştur. Pişmiş topraktan yapılmış bu formun genel ölçüleri; gen: 2,5-2,9 cm, yük: 2,0-2,3 cm, üst delik ç: 0,5-0,4 cm, alt delik ç: 0,6 cm'dir. Altı düz iğ deliği dar (Kat. No. 18). İğ deliği dar, simetrik çift konik gövdeli, iğ deliği çevresiyle gövde kısmında, alt ve üst yüzeyinde yiv ve dairesel bezeme (B-TP C2) bulunmakta olup tamdır (Kat. No. 19).

5.1.1.2.3. İğ Deliği Çevresi Çukurlu Simetrik Çift Konik (Tip A2c)

İğ deliği çevresi çukurlu simetrik çift konik tip, bir örnekle değerlendirilmeye alınarak Paşaseyh'te bulunmuştur. Pişmiş topraktan yapılmış bu formun genel ölçüsü; gen: 4,2 cm, yük: 2,2 cm, delik ç: 0,7 cm'dir. İğ deliği çevresi çukurlu ve dar, üst yüzeye iç içe iki yaydan dört, alt yüzeyde yan yana üç yay grubundan oluşan yiv bezeme (B-TP A1) bulunmaktadır (Kat. No. 21).

5.1.1.2.4. Simetrik Basık Çift Konik (Tip A2d)

Simetrik basık çift konik tip, bir örnekle değerlendirilmeye alınarak Tekkeköy'de bulunmuştur. Pişmiş topraktan yapılmış bu formun genel ölçüsü gen: 2,7 cm, yük: 1,2 cm, üst delik ç: 0,7 cm, alt delik ç: 0,8 cm'dir. İğ deliğinin çeperi yükseltilmiş ve dar olup dış bükey gövdeli ve tamdır (Kat. No. 20).

5.1.1.3. Küresel Formlu Kirman Ağırlıkları (A3)

Küresel formlu kirman ağırlıkları, asimetrik küresel (tip A3a), asimetrik basık küresel (tip A3b), iğ deliği çevresi çukurlu asimetrik basık küresel (tip A3c), geniş iğ delikli asimetrik basık küresel (tip A3d) olmak üzere dört alt tip altında değerlendirilmiştir (Tablo 5.3).

5.1.1.3.1. Asimetrik Küresel (Tip A3a)

Asimetrik küresel tip, iki örnekle değerlendirilmeye alınarak Diklimtepe ve Tekkeköy'de bulunmuştur. Pişmiş toprak ve taştan yapılmış bu formun genel ölçüleri; gen: 2,7-4,6 cm, yük: 1,9-3,2 cm, üst delik ç: 0,7-1,4 cm, alt delik ç: 0,8-1,6 cm'dir.

Pişmiş topraktan yapılmış kirman ağırlığının iğ deliği dardır (Kat. No. 24), üst kısmında taşın doğal yuvarlaklığı bırakılmış olup, ortasına açılan delik düzensiz olarak açılmış ve alt kısmı düzleştirilmiş geniş iğ delikli, 1/3'ü kırık ve noksandır (Kat. No. 25).

5.1.1.3.2. Asimetrik Basık Küresel (Tip A3b)

Asimetrik basık küresel tip, bir örnekle değerlendirilmeye alınarak Dombalaktepe'de bulunmuştur. Pişmiş topraktan yapılmış bu formun genel ölçüsü; gen: 3,4 cm, yük: 1,4 cm, üst delik ç: 1,1 cm, alt delik ç: 1,1 cm'dir. Merkezde yuvarlak delik yer alıp, iğ deliği geniş bir yarısı kırıktır (Kat. No. 26).

5.1.1.3.3. İğ Deliği Çevresi Çukurlu Asimetrik Basık Küresel (Tip A3c)

İğ deliği çevresi çukurlu asimetrik basık küresel tip, bir örnekle değerlendirilmeye alınarak Diklimtepe'de bulunmuştur. Pişmiş topraktan yapılmış bu formun genel ölçüsü; gen: 3,7 x 3,1 cm, yük: 1,7 cm, üst delik ç: 0,6 cm, alt delik ç: 0,7 cm'dir. Merkezde yuvarlak deliği yer alıp, alt yüzeyi düzensiz, iğ deliği çevresi çukurlu dar ve tamdır (Kat. No. 23).

5.1.1.3.4. Geniş İğ Delikli Asimetrik Basık Küresel (Tip A3d)

Kirman ağırlığı olarak kullanıldığı düşündüğümüz geniş iğ delikli asimetrik basık küresel tip, bir örnekle değerlendirilmeye alınarak Uzgur Höyük'te bulunmuştur. Pişmiş topraktan yapılmış bu formun genel ölçüsü; gen: 3,6 cm, yük: 1,6 cm, delik ç: 1,5 cm'dir. Merkezde yuvarlak geniş iğ deliği yer alıp altı düzdür ve tamdır (Kat. No. 28).

5.1.1.4. Dış Bükey Gövdeli Disk Formlu Kirman Ağırlıkları (A4)

Kirman ağırlığı olduğu düşündüğümüz dış bükey gövdeli disk form, geniş disk (tip A4a) ve asimetrik disk (tip A4b) olmak üzere iki tip altında değerlendirilmiştir (Tablo 5.4).

5.1.1.4.1. Geniş Disk (Tip A4a)

Geniş disk tip, merkezde her iki yönden karşılıklı delik açma izleri mevcut olup delinmemiş ve her iki yöne eşit oranda kalınlaştırılmıştır. Dedeüstü Tepe'de bulunmuştur. Taş (kum taşı?) formun genel ölçüsü; gen: 5,7 cm, yük: 2,5 cm, üst delik ç: 0,6 cm, alt delik ç: 0,8 cm'dir. İğ deliği dar, bir yüzünde 1/4'ü bir kenarın küçük bir parçası kırık ve noksandır (Kat. No. 29).

5.1.1.4.2. Asimetrik Disk (Tip A4b)

Asimetrik disk tip, merkezde yuvarlak delik yer alıp, dış bükey gövdeli asimetrik ve iç deliği geniştir. Dombalaktepe’de bulunmuştur. Kemik formun genel ölçüsü; gen: 5,0 cm, yük: 1,0 cm, üst delik ç: 1,4 cm, alt delik ç: 1,3 cm’dir. Üzerinde dikey ve yatay olarak yapılan derin yiv (B-TP A2) bezeme bulunmakta olup yarısı kırıktır (Kat. No. 30).

5.1.1.5. Silindir Gövdeli Üst ve Alt Yarısından Yukarı ve Aşağı Doğru Konik Daralan Formlu Kirman Ağırlığı (A5)

Kirman ağırlığı olarak değerlendirilen silindir gövdeli üst ve alt yarısından yukarı ve aşağı doğru konik daralan formlu bir örnekle (Tablo 5.5) Dombalaktepe’de bulunmuştur. Pişmiş topraktan yapılmış bu formun genel ölçüsü; gen: 3,1 cm, yük: 6,6 cm, kal: 2,7 cm, delik ç: 0,9 cm’dir Merkezde yuvarlak iç delikli bulunup silindir gövdeli, dış yüzeyinin üst kesiminden alt kesimine doğru oluklu, tam ve noksansızdır (Kat. No. 32).

5.1.2. Tezgâh Ağırlıklarının Tipolojisi

Çalışmada toplam 17 adet tezgâh ağırlığı altı farklı formda değerlendirilmiş ve bu tipler kendi aralarında alt tiplere ayrılarak ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır (Grafik 4).

5.1.2.1. Piramidal Formlu Tezgâh Ağırlıkları (T1)

Piramidal formlu tezgâh ağırlıkları, alt köşeleri yuvarlatılmış ikizkenar piramidal (tip T1a), alt yüzü yuvarlatılmış piramidal (tip T1b), alt yüzü düz piramidal (tip T1c) olmak üzere üç alt tip altında incelenmiştir (Tablo 5.6).

5.1.2.1.1. Alt Köşeleri Yuvarlatılmış İkizkenar Piramidal (Tip T1a)

Alt köşeleri yuvarlatılmış ikizkenar piramidal tip tezgâh ağırlığı, bir örnekle değerlendirilmeye alınarak Akalan Kalesi’nde bulunmuştur. Pişmiş topraktan yapılmış bu formun genel ölçüleri; gen: 6,0 cm, uz: 7,9 cm, kal: 6,2 cm., delik ç: 0,8 cm’dir. Üst/yukarı gövdeden alt köşelere doğru yuvarlatılmış, iç deliği dar gövde kısmında bir yüzüyle tabanın 1/2’si kırık ve noksandır (Kat. No. 33).

5.1.2.1.2. Alt Yüzü Yuvarlatılmış Piramidal (Tip T1b)

Alt yüzü yuvarlatılmış piramidal tip tezgâh ağırlığı, bir örnekle değerlendirilmeye alınarak Kuşçular Höyük'te (Şirlek Tepe) bulunmuştur. Pişmiş topraktan yapılmış bu formun genel ölçüsü; gen: 6,1 cm, uz: 5,6 cm, kal: 5,9 cm., delik ç: 0,7 cm'dir. İğ deliği dar, ip deliğinden itibaren üst kısmı kırık ve noksandır (Kat. No. 34).

5.1.2.1.3. Alt Yüzü Düz Piramidal (Tip T1c)

Alt yüzü düz piramidal tip tezgâh ağırlığı, bir örnekle değerlendirilmeye alınarak Dingilkalecik'te bulunmuştur. Pişmiş topraktan yapılmış bu formun genel ölçüsü; gen: 3,6 cm, uz: 1,6 cm, delik ç: 1,5 cm'dir. İğ deliği geniş, ön alt kısım iyi korunmuş, ip deliğinden itibaren üst ve arka kısım kırık ve noksandır (Kat. No. 35).

5.1.2.2. Oval Formlu Tezgâh Ağırlıkları (T2)

Oval Formlu tezgâh ağırlıkları, alt yüzü düz yukarı daralan oval (tip T2a), alt yüzü düz gövdesi yukarı doğru hafif daralan geniş oval (tip T2b), alt yüzü düz yukarı daralan yarım oval (tip T2c) olmak üzere üç alt tip altında değerlendirilmiştir (Tablo 5.7).

5.1.2.2.1. Alt Yüzü Düz Yukarı Daralan Oval (Tip T2a)

Alt yüzü düz yukarı daralan oval tip tezgâh ağırlıkları, beş örnekle değerlendirilmeye alınarak Doğankaya-Tepecik (Tepe-I), Dombalaktepe ve Tatlıgöl Höyük'te bulunmuştur. Pişmiş topraktan yapılmış bu formun genel ölçüsü; gen: 7,4-8,6 cm, uz/yük: 4,1-12,3 cm, dip ç: 4,5-5,2 cm, delik ç: 0,8-2,1 cm'dir. Alt yüzü düz, yuvarlak kesitli, yukarı doğru daralan gövdeli, üst noktası hafif çukurlaştırılmış (0,2 cm), gövde üst yarısına kalın ip deliği yer alıp, ip deliği dar üst yan kenarının küçük bir parçası kırık ve noksandır (Kat. No. 36). Alt yüzü düz yukarı doğru daralarak oval gövdeli, büyük bir kısmı kırık ve noksandır (Kat. No. 37). Alt yüzü düz, yuvarlak kesitli, yukarı doğru daralan gövdeli, gövde üst yarısında kalın ip deliği yer alıp, ip deliği dar, gövdesi aşınmış, üst kısmında küçük bir kırık yer alıp noksandır (Kat. No. 47). Alt yüzü düz, yuvarlak kesitli, yukarı doğru daralan gövdeli, gövdenin ortasında kalın ip deliği olup ip deliği geniştir, gövdesinde aşınma izleri yer alıp tamdır (Kat. No. 48-49).

5.1.2.2.2. Alt Yüzü Düz Gövdesi Yukarı Doğru Hafif Daralan Geniş Oval (Tip T2b)

Alt yüzü düz gövdesi yukarı doğru hafif daralan geniş oval tip tezgâh ağırlıkları, dört örnekle değerlendirilmeye alınarak Azaytepe ve Dombalaktepe’de bulunmuştur. Pişmiş topraktan yapılmış bu formun genel ölçüleri; gen: 7,9-9,1 cm, uz/yük: 9,0-13,2 cm, dip ç: 4,5-6,0 cm, ön delik ç: 0,7-1,2 cm, arka delik ç: 0,8-1,1 cm’dir. İp deliği gövde üst yarısına yakın yapılmış, ip deliği geniş, üst yan kenarında büyük (0,5 x 3,3 cm) altı düz yuvarlak kesitli gövdesi bir parça kırık ve noksan (Kat. No. 39). Alt yüzü düz bir tarafı cüruflaşmış üst kısmı kırık ve noksan (Kat. No. 40). Bir tarafı cüruflaşmış ip deliği geniş üst kısmı kırık ve noksan (Kat. No. 41). Bir tarafı hafif ısıya maruz kalmış ve cüruflaşmış, ip deliği dar ve tamdır (Kat. No. 42).

5.1.2.2.3. Alt Yüzü Düz, Yukarı Daralan Yarım Oval (Tip T2c)

Alt yüzü düz, yukarı daralan yarım oval tip tezgâh ağırlığı, bir örnekle değerlendirilmeye alınarak Doğankaya-Tepecik’te (Tepe-II) bulunmuştur. Pişmiş topraktan yapılmış bu formun genel ölçüsü; gen: 7,0 x 7,5 cm, uz: 9,6 cm, dip ç: 5,0 cm, delik ç: 1,0 cm, delik ç: 1,0 x 1,2 cm’dir. İp deliği üste yakın yapılmış tepe kısmında 0,4 cm derinliğinde çukur bulunup, ip deliği geniş, gövdesinin bir yarısıyla alt kısmın bir kenarı kırık ve noksandır (Kat. No. 38).

5.1.2.3. Alt Yüzü Düz Yukarı Doğru Daralan Üçgen Formlu Tezgâh Ağırlığı (T3)

Alt yüzü düz yukarı doğru daralan üçgen formlu tezgâh ağırlığı, bir örnekle değerlendirilmeye alınarak Doğankaya-Tepecik’te (Tepe-III) bulunmuştur (Tablo 5.8) Pişmiş topraktan yapılmış bu formun genel ölçüsü; gen: 4,7 x 4,2 cm, uz: 6,9 cm, dip ç: 5,0 cm, ön delik ç: 0,7 cm, arka delik ç: 0,6 cm’dir. İp deliği üste yakın yapılmış, yüksek ateşe maruz kaldığı için bir yarısı kısmen cüruflaşmış, ip deliği dar, gövde ve dip kısmında küçük bir kırık yer alıp noksandır (Kat. No. 43).

5.1.2.4. Alt Tabanı Yuvarlatılmış Yarım Küre Formlu Tezgâh Ağırlığı (T4)

Alt tabanı yuvarlatılmış yarım küre formlu tezgâh ağırlığı, bir örnekle değerlendirilmeye alınarak Dedetepe Höyük’te bulunmuştur (Tablo 5.9). Pişmiş topraktan yapılmış bu formun genel ölçüsü; gen: 11,1 cm, uz: 9,9 cm, kal: 10,4 cm, dip ç: 6,0 cm, delik ç: 0,5 cm’dir. Kısmen gövde parçası olup yarım küre formunda, ip

deliği dar, yuvarlatılmış alt (taban) ve bir kısım gövde parçasıyla ip deliği izi korunmuş, ip hizasında tabanı altında ip genişliğinde derin aşınmış, yaklaşık 1/5'i kırık ve noksandır (Kat. No. 44).

5.1.2.5. Alt Yüzü Düz Yukarı Doğru Daralan Geniş Gövdeli Konik Formlu Tezgâh Ağırlığı (T5)

Alt yüzü düz yukarı doğru daralan geniş gövdeli konik formlu tezgâh ağırlığı, bir örnekle değerlendirilmeye alınarak Dündartepe'de bulunmuştur (Tablo 5.10). Pişmiş topraktan yapılmış bu formun genel ölçüsü; gen: 6,2 x 6,6 cm, uz: 11,4 cm, dip ç: 4,1 x 4,6 cm'dir. Düzensiz ve hafif şişkin gövdesi yukarıya doğru geniş gövdeli konik yükselmektedir. Gövde üst yarısının ortasına karşılıklı simetrik açılmış ip deliklidir. Altı düz, alt yüzeyinde çatlak ve zedelenmeler var olup tam ve noksansızdır (Kat. No. 45).

5.1.2.6. Üst Yarısı Yukarı Doğru Konik Daralan Silindir Formlu Tezgâh Ağırlığı (T6)

Üst yarısı yukarı doğru konik daralan silindir formlu tezgâh ağırlığı bir örnekle değerlendirilmeye alınarak Cingirt'te (Cıngıllı) bulunmuştur (Tablo 5.11). Taştan (Traverten) yapılmış bu formun genel ölçüsü; gen: 4,1 x 5,3 cm, uz: 4,1 x 5,3 cm, kal: 3,5 x 4,0 cm, dip ç: 4,0 cm'dir. Üst yarısı yukarı doğru konik daralan, alt yarısı kalınlaşan silindir gövdeli tam ve noksan olup üst yarısının orta-alt kesiminde gövdeyi tam tur dolaşan derin yiv (B-TP A2) bezeme, ön yüzde tek arka yüzeyde çift sıralıdır (Kat. No. 46).

5.1.3. Makara

Çalışmada bir adet makara değerlendirilmiş ve ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır (Tablo 5.12).

5.1.3.1. Silindir Formlu Makara

İp deliği olmayan silindir formlu makara, bir örnekle değerlendirilmeye alınarak Aşağı Tepe/Derbent'te bulunmuştur. Pişmiş topraktan yapılmış bu formun genel ölçüsü; üst ç: 2,8 cm, yük: 2,2 cm, alt ç: 3 cm, orta ç: 2,2 cm'dir. Yuvarlak kesitli, bir yüzeyi diğerinden küçük, her iki yüzeyin aynı kenarında küçük kırık mevcut olup tamdır (Kat. No. 50).

5.2. Teknik Özellikler

Lokalitelerde bulunan dokuma aletlerinin hamur ve fırınlama özellikleri ile yüzey özellikleri (bezeme), teknik özellikler başlığı altında ele alınıp anlatılmıştır.

5.2.1. Hamur ve Fırınlama Özellikleri

Çalışma kapsamında değerlendirilen dokuma aletleri kil, taş ve kemik gibi ham maddelerden yapılmıştır. Geneli pişmiş topraktan olan dokuma aletleri elde veya çarkta şekillendirilerek yapılmıştır²¹⁶. Kilden yapılan dokuma aletlerinin hamurlarında farklı katkı maddelerinin kullanıldığı gözlenmektedir. Bunun sebebiyse kilin dayanıklılığını artırarak, kuruma ve pişme sırasında çatlamasını önlemek amaçlıdır. Katkı maddeleri organik ve inorganik olarak iki gruba ayrılır. Organik katkı maddeleri; saman, tahıl, kavkı ve yumuşakça kabuğu, inorganik katkı maddeleri; kireç, kum, seramik tozu, kuvars, taşçık ve mikadır²¹⁷.

Çalışmada değerlendirilen 50 adet dokuma aletinden 40 adedin pişmiş topraktan yapıldığı, geriye alan 5 adedinse kemik eklem başı ve taş (kum taşı (?) travertenden) olduğu belirlenmiştir (Grafik 5). Kirman ağırlığının 28 adeti pişmiş topraktan yapılmıştır. Hamur özellikleri için katkı maddelerine bakıldığında; kum, iri ve beyaz taşçık, kireç, beyaz ve sarı mika, iri şamot ve arena²¹⁸ yer alırken, talaş ve saman da az miktarda kullanıldığı görülmüştür. Pişirilen kirman ağırlıklarından sadece 2 adedin orta pişmiş olup büyük çoğunluğunun iyi pişmiş ve iyi arıtılmış olup 1 adet kirman ağırlığının bir kısmı pişirilmeden kaynaklı cürufişmiştir. Pişmiş topraktan yapılan 16 adet tezgâh ağırlıkları hamur özelliklerine bakıldığında; kum, kireç, arena, iri şamot, irili-ufaklı taşçık, az talaş ve saman katkılı olup pişirilen tezgâh ağırlıklarının sadece 4 adedinin bir yarısında yüksek ısıya maruz kaldığı için kısmen cürufişmiştir. 7 adedin iyi pişmiş, iyi arıtılmış, az gözenekli, 2 adedinse kötü pişmiş ve gözenekli bir yapısı vardır. 1 adedi taşandır. Pişmiş topraktan yapılmış olan 1 adet makaranın da hamur özelliklerine bakıldığında; arena ve kireç katkılı olup iyi pişmiş ve iyi arıtılmıştır.

²¹⁶ Tamsü ve Akça, “Eskiçağda Dokumacılığın Başlangıcı ve Pişmiş Toprak Dokuma Aletleri”, s. 205.

²¹⁷ Ayşe Tuba Ökse, *Önasya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1993, ss. 2-5.

²¹⁸ Asidik lavların oluşturduğu taneli kuvars, mika ve feldspat minerallerinden oluşan granit kayacının oluşan kumuna denir ve siyah parlak bir görünüme sahiptir.

Çalışmada yer alan dokuma aletleri hamur renklerine göre tasniflediğimizde²¹⁹ farklı mal grupları olarak birbirlerinden ayrılmaktadır. Kirman ağırlıklarının mal gruplarına bakıldığında üst ve alt yüzeyi hamuru renginde pembemsi gri (Kat. No. 9), açık gri ve soluk kahve (Kat. No. 10), açık gri ve açık sarımsı kahve (Kat. No. 12), grimsi açık kahve ve gri (Kat. No. 18), gri ve pembemsi gri (Kat. No. 24), açık gri ve gri (Kat. No. 26), pembe (Kat. No. 27), kahverengi (Kat. No. 28) ve koyu kahve (Kat. No. 32) rengindedir.

Üst ve alt yüzeyi farklı olup, dışı koyu pembesi gri ve açık kahvemsı gri, içi hamuru renginde açık gri (Kat. No. 2), alt yüzeyi açık kahve üst yüzeyi pembe (Kat. No. 3), alt ve üst yüzeyi açık kahve ve kırmızımsı sarı, hamuru pembemsi gri (Kat. No. 4), alt yüzeyi gri, grimsi kahve üst yüzeyi gri, açık kahve (Kat. No. 5), dışı pembe hamuru sarı (Kat. No. 6), alt yüzeyi açık gri üst yüzeyi açık gri ve pembe, hamuru açık gri (Kat. No. 7), alt yüzeyi alacalı gri, açık kırmızı kahverengi, üst yüzeyi açık kırmızı, kahverengi, hamuru gri (Kat. No. 8), alt yüzeyi açık kırmızımsı kahve ve gri, üst yüzeyi açık kırmızımsı kahve ve kırmızımsı kahve (Kat. No. 11), koyu gri, üst yüzeyi gri, açık gri (Kat. No. 13), koyu gri, gri ve kahve renginde hamuru açık kahve (Kat. No. 14), gri, koyu gri, hamuru soluk kahve (Kat. No. 15), alt yüzeyi açık gri, üst yüzeyi gri ve açık gri (Kat. No. 16), alt yüzeyi pembe, üst yüzeyi pembe, hamuru pembemsi gri (Kat. No. 17), alt yüzeyi gri üst yüzeyi pembemsi gri (Kat. No. 19), alt yüzeyi gri üst yüzeyi gri ve açık gri renginde hamuru açık gri (Kat. No. 20), yüzeyi gri ve açık gri renginde (Kat. No. 21), alt yüzeyi pembemsi gri üst yüzeyi açık kahvemsı gri hamuru gri (Kat. No. 22), soluk kırmızı, hamuru pembe kırmızı rengindedir (Kat. No. 23). Kirman ağırlıkların yüzeyi iyi perdahlanmış, iyi astarlanmış ve iyi sıvazlanmıştır (Kat. No. 2-24, 26-28, 31-32).

Tezgâh ağırlıklarının mal gruplarına bakıldığında; üst ve alt yüzeyi hamuru renginde, açık kırmızı (Kat. No. 33, 38, 47), çok soluk kırmızı (Kat. No. 49), hamuru kırmızımsı gri soluk kırmızı (Kat. No. 34), hamuru sarımsı kırmızı (Kat. No. 35), kırmızımsı sarı (Kat. No. 36), pembe (Kat. No. 46), pembe ve çok soluk kahve, hamuru kırmızımsı sarı (Kat. No. 37), kırmızı (Kat. No. 39, 48), üst ve alt yüzeyi farklı olup, sarımsı kırmızı ve kırmızımsı kahve, hamuru kırmızımsı sarı (Kat. No. 40), koyu kırmızı ve kırmızımsı kahve (Kat. No. 41), açık kırmızı ve kırmızı, pembe alacalı,

²¹⁹ Malzemelerin renk tasnifinde Munsell kataloğu (2009) esas alınarak yapılmıştır.

hamuru kırmızımsı sarı (Kat. No. 42), kahve (Kat. No. 43), soluk kırmızı hamuru pembe (Kat. No. 44), beyaz, hamuru pembemsi beyaz (Kat. No. 45) rengindedir. Tezgâh ağırlıkları yüzeyi iyi ve kabaca sıvazlanmış olup aşınmalar gözlenmiştir (Kat. No. 33-49).

Makaranın iç ve dış yüzeyi farklı olup çok soluk kahvedir. Hamuru açık kahve renginde, yüzeyi kendinden astarlıdır (Kat. No. 50).

5.2.2. Bezeme Özellikleri

Çalışma değerlendirilen 38 adet dokuma aleti bezemesizdir. Bazı dokuma aletlerinde yüzeylerinde ip izleri gözlenmiştir (Kat. No. 9, 44). Bu ip izlerinin uzun zaman kullanımından kaynaklı mı yoksa süslemek amaçlı mı yapıldığı bilinmemektedir. Tez kapsamında 12 adet kirman ağırlığı ve 1 adet tezgâh ağırlığı üzerinde kazıma, baskı, kabartma, oyma tekniğiyle yapılmış farklı bezeme çeşitleri yer alır (Grafik 6). Bu bezeme çeşitleri konsantrik yay biçimli yiv bezeme, çizi bezeme, nokta bezeme, karma kompozisyonlar, memecik bezeme, oyuk yuvarlak bezemedir.

5.2.2.1. Kazıma Tekniği (B-TP A)

Pişirilmeden önce ince uçlu alet yardımıyla, kirman ağırlığının yüzeyinin çizilmesiyle yapılan bir tekniktir. Bu teknikle konsantrik yay biçimli yiv bezeme, yiv bezeme, çizi bezeme ve dairesel bezeme yapılmıştır (Tablo 5.13).

5.2.2.1.1. Konsantrik Yay Biçimli Yivli Bezeme (B-TP A1)

Ucu sivri bir aletle çizilen “V” kesitli kalın ve derin çizgilerden oluşturulan bezeme çeşididir²²⁰. Genellikle içleri beyaz dolgu malzemeye doldurulan bu bezeme çeşidi çalışma kapsamında yer alın kirman ağırlıkları üzerinde en fazla görülen bezemedir. Bu bezemeler A1g (Kat. No. 3), A1f (Kat. No. 4), A1c (Kat. No. 11) ve A2c (Kat. No. 21) tip kirman ağırlıkları üzerinde yer alır. Bu buluntular toplam dört örnekle Paşaseyh, Dündartepe ve Tekkeköy lokalitelerinden bulunmuştur.

5.2.2.1.2. Yiv Bezeme (B-TP A2)

Üst yarısının orta-alt kesiminde gövdeyi tam tur dolaşan derin yiv, ön yüzde tek, arka yüzünde çift sıralı halde yiv bezeme, T.6 formlu tezgâh ağırlığı üzerinde (Kat. No. 46) yer alıp bir örnekle Cingirt’ten (Cingilli), A4 formlu kemik kirman ağırlığı

²²⁰ Ökse, *Önasya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, s. 28.

üzerinde dikey ve yatay olarak yapılan derin yiv bezeme yer alıp bir örnekle Dombalaktepe’de ele geçmiştir (Kat. No. 30).

5.2.2.1.3. Çizi Bezeme (B-TP A3)

Ucu sivri ince bir aletle yapılan bezeme çeşididir. Bezeme yapılacak kirman ağırlığı kuruyken yapılırsa çizgiler ince olur. A2a tip kirman ağırlığı yüzeyinde yer alıp (Kat. No. 15) bir örnekle Dombalaktepe’de bulunmuştur.

5.2.2.2. Baskı Tekniği (B-TP B)

Nemli kirman ağırlığı yüzeyine kamış, tarak, damga vb. malzemeleri bastırarak uygulanan bezeme türüdür. Nemli kil yüzeyine yapıldığında bezemelerin kenarlarında taşkınlar ve pütürler oluşurken yarı kurumuş yüzeye uygulandığında baskı bezekler daha düzenli olur²²¹. Çalışmada bu teknikle yapılan nokta baskı bezeme yer alır (Tablo 5.14).

5.2.2.2.1. Nokta Bezeme (B-TP B1)

Baskı tekniğiyle yapılan nokta bezeme çeşidi üst yüzeyinde iç deliği çevresini sarmış on dokuz adet nokta bezeme A2a tip kirman ağırlığı üzerine yapılmış olup (Kat. No. 17) bir örnekle Kaledoruğu’nda bulunmuştur.

5.2.2.3. Karma Kompozisyonlar (B-TP C)

Farklı ya da aynı teknikleriyle birden fazla bezeme çeşitlerinin bir arada yapılmasıyla oluşturulur. Bu karma kompozisyonlar kazıma ve baskı tekniği kullanılarak yapılan konsantrik yay biçimli yiv bezeme ve nokta bezeme ile yiv ve dairesel bezemelerden oluşmaktadır (Tablo 5.15).

5.2.2.3.1. Konsantrik Yay Biçimli Yiv Bezeme ve Nokta Bezeme (B-TP C1)

Kazıma ve baskı tekniğinin bir arada kullanılarak yapıldığı bezeme çeşididir. A1e tip kirman ağırlığının üst yüzeyinde iç içe dört yay grubundan konsantrik yiv bezeme ve yivlerin çevresini saran nokta bezeme yer alıp (Kat. No. 22) bir örnekle Kaledoruğu’nda bulunmuştur.

²²¹ Ökse, *Önasya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, s. 30.

5.2.2.3.2. Yiv ve Dairesel Bezeme (B-TP C2)

Kazıma tekniğinin kullanılıp A2b tip kirman ağırlığının alt ve üst yüzeyine iğ deliği çevresinde ve gövdesinde yiv ve dairesele bezeme uygulanmış olup (Kat. No. 19) bir örnekle Kaledoruğu'nda ele geçmiştir.

5.2.2.4. Kabartma Tekniği (B-TP D)

Nemli malzemenin yüzeyine şerit ve düğme biçimli, ya da figürlü parçaların yapıştirılmasıyla oluşturulur²²².

5.2.2.4.1. Memecik Bezeme (B-TP D1)

Kabartma tekniğiyle yapılan, A3d tip kirman ağırlığının merkezdeki geniş delikten itibaren her iki yüzde yanlara doğru incelen kenarlarına eşit aralıklı dört adet küçük memecik konduurulmuş (Kat. No. 28) ve bir örnekle Uzguur Höyük'te bulunmuştur (Tablo 5.16).

5.2.2.5. Oyma Tekniği (B-TP E)

Sivri uçlu keskin bir alet yardımıyla kirman ağırlığı yüzeyinden yuvarlak parçalar çıkarılmasıyla oluşturulmuştur (Tablo 5.17).

5.2.2.5.1. Oyuk Yuvarlak Bezeme (B-TP E1)

Oyma tekniğiyle yapılan kirman ağırlıklarında üst yüzeyinde iğ deliği çevresinde dokuz oyuk yuvarlak bezeme A1a tip (Kat. No. 7) ve üst yüzeyinde iğ deliği çevresinde dört adet oyuk yuvarlak bezeme A1d tip (Kat. No. 12) yüzeyinde yer alarak iki örnekle Dündartepe'de bulunmuştur.

²²² Ökse, *Önasya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, s. 31.

6. ORTA KARADENİZ BÖLGESİ'NDE DOKUMA ALETİ BULUNAN LOKALİTELER

Çalışma kapsamında yer alan dokuma aletlerinin tipolojisi ve teknik özellikleri beşinci bölümde ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Bu bölümde genellikle Orta Karadeniz Bölgesi'nde bulunan ve aynı özellikleri gösteren dokuma aletleri üzerine durulmuş olup Kuzey ve Batı Karadeniz Bölgesi lokalitelerinde ele geçen benzer dokuma aletlerine de değinilmiştir.

6.1. İkiztepe Höyük

İkiztepe yerleşiminde (Samsun), Kalkolitik Çağ'dan başlayarak OTÇ (Geçiş Çağı/Er Hitit) sonuna kadar devam eden bir yerleşmedir. Tepe I-kat I evre 1-7 OTÇ ve ETÇ I, Tepe II-kat II evre 1-2 ETÇ II, evre 3-7 ETÇ I'e tarihlenmektedir²²³. Kat III'te evre 1-7 Kalkolitik Çağ, Tepe III'te kat I evre 2 ve kat II evre 1, ETÇ II ve ETÇ III ve OTÇ, Geç Demir Çağ ve Hellenistik Çağ, Tepe IV'te OTÇ olarak nitelendirilmiştir²²⁴.

İkiztepe I'de çok sayıda farklı formlarda kirman ağırlıkları ve tezgâh ağırlıkları bulunmuştur. Çok fazla dokuma aletlerinin bulunması İkiztepe'nin dokumacılıkta ileri düzeyde olduğunu göstermiştir²²⁵. İkiztepe'nin dokuma aletleri incelendiğinde A1 tip kirman ağırlıkları, İkiztepe Tepe I-II yerleşimlerinden karşımıza çıkmaktadır. Özellikle birinci dönem kazılarında²²⁶ İkiztepe I'in kat I, 6. evre yapı katında; OTÇ (Geçiş Çağı/Er-Hitit) tabakalarında²²⁷ ve İkinci dönem kazısında²²⁸, Tepe I-III'ün üçüncü dönem kazısında (Tepe I'in Erken Tunç Çağ'ı eserleriyle benzerlik gösterir), beşinci dönem kazısında²²⁹, Tepe I'in yedinci dönem kazısında²³⁰ ve Tepe II'nin Erken Tunç Çağı'nın 6. evresindeki tabakalarından görmekteyiz. A4 dış formlu kirman ağırlıklar, İkiztepe'nin birinci dönem kazılarında, Tepe I yerleşiminde, Tepe II'nin

²²³ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları* (1974-1975), ss. 111-114.

²²⁴ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları* (1976-1980), ss. 38-39.

²²⁵ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları* (1974-1975), s. 53.

²²⁶ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları* (1974-1975), s. 55.

²²⁷ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları* (1974-1975), s. 8, 11, 13, 53.

²²⁸ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları* (1974-1975), s. 97.

²²⁹ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları* (1976-1980), s. 99.

²³⁰ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları* (1976-1980), s. 23.

Erken Tunç Çağ'ına ait olan kat I, evre 7'de²³¹. Silindir formlu makara, İkiztepe Tepe I, birinci dönem kazılarındaki OTÇ (Geçiş Çağı/Er-Hitit) makarayla benzeşmektedir²³². Kirman ağırlıkları üzerinde yer alan bezemeler, (B-TP A1) bezeme, İkiztepe I birinci dönem kazılarında, kat I evre 6 yapı katında; OTÇ'de (Geçiş Çağı/Er-Hitit) üzeri çizik bezekli olarak adlandırılan kirman ağırlıklarıyla benzeşmektedir²³³. (B-TP C1)²³⁴, (B-TP E1)²³⁵ bezemelerine rastlanılmıştır. A2a ve A2b tip kirman ağırlıkları, İkiztepe'nin OTÇ'ye (Geçiş Çağı/Er-Hitit) tarihlenen çeşitli evrelerinde görmekteyiz. Bununla beraber Tepe I'in²³⁶ birinci dönem kazılarında OTÇ (Geçiş Çağı/Er-Hitit), dördüncü dönem kazılarında kat 1, evre 2'de, beşinci dönem kazılarında kat I, evre 5 ve Tepe II'nin kat I, evre 3'te²³⁷, ve Erken Tunç Çağ'ının 6. evresine²³⁸, kadar inen tabakalarda, A3a ve A3b tip kirman ağırlıkları, İkiztepe Tepe I'in birinci²³⁹ ve altıncı dönem kazılarında²⁴⁰ OTÇ evrelerinde gözlenmiştir. T1a, T1b²⁴¹ ve T5 formu tezgâh ağırlığı²⁴², İkiztepe Tepe I-II'de²⁴³, dördüncü dönem kazılarında Tepe I ve Tepe III'te yığınlar halinde bulunmuş olup, Tepe III'ün bir dokuma atölyesi veya tezgâh ağırlıklarının imal edilen bir yerin olduğu düşünülebilir. T2a tip tezgâh ağırlıkları, İkiztepe'nin birinci ve ikinci dönem kazılarında ve üçüncü dönem kazılarının OTÇ kat I, evre 2'sinde ve dördüncü dönem kazılarında Tepe III'te²⁴⁴, Tepe I kat I, evre 3 ve 4'te, Tepe II'nin 6. evresinde ETÇ'de²⁴⁵, Tepe III'te²⁴⁶

²³¹ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları (1976-1980)*, s. 104.

²³² Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, s. 54.

²³³ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, s. 97; Lev. LV/8.

²³⁴ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, s. 97; Lev. LV/4.

²³⁵ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, s. 97; Lev. XL, 3-4, 14; Lev. LXXIV/61; 2003, Lev. LXXXIV/2, 4, 6, 15, 16.

²³⁶ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, s. 97.

²³⁷ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları (1976-1980)*, s. 4.

²³⁸ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları (1976-1980)*, s. 23.

²³⁹ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, s. 53.

²⁴⁰ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları (1976-1980)*, s. 121.

²⁴¹ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları (1976-1980)*, s. 51; Lev. XXXIII, 3; Lev. LVIII, 24.

²⁴² Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, s. 97; Lev. LV, 17.

²⁴³ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları (1976-1980)*, s. 51.

²⁴⁴ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, s. 97; Lev. XL, 30; Lev. LV, 17, 9; Lev. LXXIV, 65.

²⁴⁵ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları (1976-1980)*, s. 24; Lev. XVII, 17, 18; Lev. XVIII, 1, 9.

²⁴⁶ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları (1976-1980)*, s. 51; XXXII, 25-26, 29; Lev. XXXIII, 3.

karşımıza çıkmaktadır. T3 formu tezgâh ağırlıkları ikinci dönem kazılarında iki adet olarak gözlenmiştir²⁴⁷.

6.2. Boyabat-Kovuklukaya

Boyabat-Kovuklukaya (Sinop) yerleşiminde iki evre tespit edilmiştir. Erken evre ETÇ III, geç evre OTÇ I-II'ye tarihlendirilmiştir²⁴⁸. Dokuma aletleri incelendiğinde A3 ve A4 tipi kirman ağırlıkları OTÇ I-II'de bulunmuştur.

6.3. Devret Höyük

Devret Höyük (Amasya) Merzifon ilçesinin 28 km güneydoğusunda, Suluova ilçesine bağlı Kanatpınar Köyü'nün 2 km kuzeydoğusunda yer alır. Höyük, Kanatpınar Höyüğü olarak da bilinmektedir²⁴⁹. Höyüğün yüksekliği yaklaşık 12 m olup, 60 x 50 m'lik yüzölçümüne sahiptir²⁵⁰. Höyükte bilimsel kazı çalışmaları 2013 yılında Amasya Müzesi başkanlığında ve A. Türker'in danışmanlığında gerçekleştirilmiştir²⁵¹. Kazılar sonucunda beş tabakaya rastlanılmıştır. I. tabaka "Karışık Birikim" olarak tanımlanıp keramik buluntularıyla ETÇ, Selçuklu-Bizans ve Demir Çağı özellikleri göstermektedir. II. tabaka, bozaj ve sıkıştırılmış toprak dokusuyla tanımlanarak ETÇ III ortası/sonu buluntuları vermektedir. III. tabaka mimari unsurları ve mezar buluntularıyla ETÇ II sonu ve ETÇ III başına aittir. IV ve V. tabaka ise korunan mimari unsurlarıyla GKÇ/ETÇ I ve ETÇ II'ye tarihlendirilmiştir²⁵². Dokuma aletleri incelendiğinde biri taş diğer üçü pişmiş topraktan yapılan kirman ağırlıkları, iki adet ip delikli tezgâh ağırlığı ve bir adet tezgâh ağırlığı tipinde delikleri açılmamış taş ağırlık bulunmuştur²⁵³. Höyükte bulunan taş kirman ağırlığıyla çalışma kapsamındaki A3a tip kirman ağırlığı benzeşmektedir.

²⁴⁷ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, s. 97; Lev. LV, 9-10.

²⁴⁸ Şevket Dönmez, "Yeni Arkeolojik Bulguların Işığında İÖ 2. Binyılda Sinop", *Belleten*, LXVIII/251, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2004, 5-20; Lev. 9, 4-5.

²⁴⁹ Mehmet Özseit, "1987 Yılı Amasya-Suluova Tarihöncesi Araştırmaları", 6. Araştırma Sonuçları Toplantısı, Ankara 1989, s. 288.

²⁵⁰ Türker, "Devret Höyük 2013 Yılı Kazısı ve İlk Sonuçları", s. 364; Türker vd., "Devret Höyük Ölü Gömme Gelenekleri ve Mezar Uygulamaları", s. 107.

²⁵¹ Türker, "Devret Höyük 2013 Yılı Kazısı ve İlk Sonuçları", s. dp 1; Türker vd., "Devret Höyük Ölü Gömme Gelenekleri ve Mezar Uygulamaları", s. 107.

²⁵² Türker, "Devret Höyük 2013 Yılı Kazısı ve İlk Sonuçları", s. 370.

²⁵³ Türker, "Devret Höyük 2013 Yılı Kazısı ve İlk Sonuçları", s. 373; Türker vd., "Devret Höyük Ölü Gömme Gelenekleri ve Mezar Uygulamaları", s. 128, 158.

6.4. Oluz Höyük

Oluz Höyük (Amasya) yerleşimi MÖ 3. bin yılın ortalarından MS 13-16. yüzyıllarına kadar iskân görmüştür²⁵⁴. Genel itibariyle dokuma aletleri incelendiğinde daha çok DÇ’de varlığını göstermektedir. 7. mimari tabaka (EDÇ)²⁵⁵, 6. mimari tabakada (ODÇ)²⁵⁶ ve Geç Demir Çağı’na tarihlenen 3-4. mimari tabakada kirman ağırlığı ve tezgâh ağırlığı ele geçmiştir. Bu bilginin yanı sıra höyüğün yüzeyinde Hitit Çağı’na tarihlendirilen ancak tez çalışmasında yer almayan hilal formu tezgâh ağırlığı parçası ele geçmiştir²⁵⁷.

6.5. Maşat Höyük

Maşat Höyük yerleşiminde (Tokat) ETÇ, ATKÇ, Eski Hitit ve Hitit Büyük Krallık ile DÇ saptanmıştır²⁵⁸. Dokuma aletleri incelendiğinde A1a tip kirman ağırlıklarıyla (B-TP A1) ve (B-TP B1) bezemeleri ETÇ’de²⁵⁹, bezemesiz kirman ağırlıkları, Aşağı Şehir’de V. Hitit Katı’na tarihlenen MÖ 1945-1973 (Karum II-Ib) ATKÇ’de, A3a ve A2d tip kirman ağırlıkları V. Hitit Katı’nda bulunmuştur²⁶⁰. Tezgâh ağırlıklarından T2 oval formu batı terasın II. yapı katında, T1 formu ise I. Hitit Katı’nda rastlanılmıştır²⁶¹.

²⁵⁴ Şevket Dönmez ve Aslıhan Yurtsever Beyazıt, “Oluz Höyük Kazısı Sekizinci Dönem (2014) Çalışmaları: Sonuçlar ve Değerlendirmeler”, *Colloquium Anatolicum* (14), 2015, ss. 49-50.

²⁵⁵ Dönmez ve Beyazıt, “Oluz Höyük Kazısı Sekizinci Dönem (2014) Çalışmaları: Sonuçlar ve Değerlendirmeler”, s. 37-46; Fig. 27 a-b.

²⁵⁶ Şevket Dönmez ve E. Emine Naza-Dönmez, “Amasya-Oluz Höyük Kazısı 2008 Dönemi Çalışmaları: Yeni Sonuçlar ve Değerlendirmeler”, *Höyük* (2), Türk Tarih Kurumu, Ankara 2010, s. 17.

²⁵⁷ Şevket Dönmez ve E. Emine Naza-Dönmez, “Amasya-Oluz Höyük Kazısı 2007 Dönemi Çalışmaları: İlk Sonuçlar”, *Belleten*, LXXIII/267, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2009, ss. 402-407; Res. 40.

²⁵⁸ Tahsin Özgüç, *Maşat Höyük Kazıları ve Çevresindeki Araştırmalar-Excavations at Maşat Höyük and Investigations in its Vicinity*, TTK Basımevi, Ankara 1978, ss. 1-17; Tahsin Özgüç, *Maşat Höyük II, Boğazköy’ün Kuzeydoğusunda Bir Hitit Merkezi-A Hittite Center Northeast of Boğazköy*, TTK Basımevi, Ankara 1982, ss. 1-30.

²⁵⁹ Emre, “The Early Bronze Age at Maşat Höyük Seasons 1980-1984”, ss. 19-22; Fig. 68-72; Fig. 73-75; Kutlu Emre, “Maşathöyük’te Eski Tunç Çağı”, *Belleten*, XLIII /169, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1979, s. 9.

²⁶⁰ Filiz Divarçı, *Hitit Döneminde Maşat Höyük: Arkeolojik Açidan Bir Yeniden Değerlendirme Çalışması*, (Danışman: Ş. Dönmez), (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2019, s. 21, 50-51, 63, Tablo. 3.18, 3. 28.

²⁶¹ Özgüç, *Maşat Höyük II, Boğazköy’ün Kuzeydoğusunda Bir Hitit Merkezi-A Hittite Center Northeast of Boğazköy*, s. 48, Pl. 61; 1, 4.

6.6. Çamlıbel Tarlası

Çamlıbel Tarlası yerleşimi (Tokat), Geç Kalkolitik Çağ tarihlenmekte olup dört ana evre tespit edilmiştir²⁶². Çamlıbel Tarlası'nın dokuma aleti incelendiğinde A1a tip kirman ağırlıkları, kemik örneğiyle GKÇ'de benzeşmektedir²⁶³.

6.7. Alaca Höyük

Alaca Höyük yerleşiminde (Çorum) 4 kültür katı ve 14 yapı katı tespit edilmiştir. Bu kültür katlarından IV. kültür katı Kalkolitik Çağı (9-14. katlar), III. kültür katı Erken Tunç Çağı (5-8. katlar), II. kültür katının (2. yapı katı Hitit İmparatorluk Çağı), 3a-b. yapı katı (Orta Hitit Çağı), 4. yapı katı (Eski Hitit Çağı/Asur Ticaret Kolonileri Çağı), I. kültür katı 1. yapı katı olup geç dönemlere tarihlendirilmiştir²⁶⁴. Dokuma aletleri incelendiğinde A2b tip kirman ağırlıkları KÇ ve ETÇ III'te²⁶⁵, üzerin (B-TP A1) bezemeli olarak ETÇ²⁶⁶ ve Hitit Çağı tabakalarında rastlanılmıştır²⁶⁷. A4 formulu kirman ağırlıklar, KÇ'de yarım kirman ağırlığı olarak adlandırılıp²⁶⁸ EKÇ'de kullanılır²⁶⁹. Silindir formulu makaralarsa Yeni Hitit Çağı'na tarihlenen tabakalarında rastlanılmıştır²⁷⁰.

6.8. Boğazköy

Boğazköy yerleşimi (Çorum) üst, orta ve alt olmak üzere üç ayrı platodan oluşmaktadır. En erken Kalkolitik Çağı'na (MÖ 6000-5600) tarihlendiği bilinir. Üst platoda Kalkolitik ve ETÇ tabakaları yer alıp, orta ve alt platolarda da Kalkolitik Çağı buluntularına rastlanılmıştır. Tabakalanma; 16-15. evre Kalkolitik Çağı, 14. evre

²⁶² Ulf-Dietrich Schoop, "Çamlıbel Tarlası ve Kuzey-Orta Anadolu'da Geç Kalkolitik Dönem", 1. Çorum Kazı ve Araştırma Sempozyumu, Çorum 2011, s. 140.

²⁶³ Ulf-Dietrich Schoop, "Technologie und Innovation im Anatolischen Chalkolithikum", *Innovation versus Beharrung, Macht den Unterschied des hethitischen Reichs im Anatolien des 2. Jahrtausends: Chr. Byzas 23*, Andreas Schachner (ed.), Veröffentlichungen des Deutschen Archäologischen Instituts, Istanbul 2017, ss. 6-7; Res. 3.

²⁶⁴ Koşay, *Alacahöyük Kazısı 1937-1939'daki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, s. 5.

²⁶⁵ Koşay, *Alacahöyük Kazısı 1937-1939'daki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, ss. 51-52; Levha CXIII, 1b, 2b.

²⁶⁶ Hâmit Zübeyr Koşay ve Mahmut, Akok, *Alacahöyük Kazısı, 1963-67 Çalışmalar ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1973, s. 136; Lev. LXVIII Pl. LXVIII, Al. s. 100, 200.

²⁶⁷ Koşay vd., *Alacahöyük Kazısı, 1963-67 Çalışmalar ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, s. 118; Lev. L. Pl. L. Al. s. 91., Lev. LI. Pl. LI. Al. t. 20.

²⁶⁸ Koşay, *Alacahöyük Kazısı 1937-1939'daki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, ss. 51-52; Res. 2.

²⁶⁹ Koşay vd., *Alacahöyük Kazısı, 1963-67 Çalışmalar ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, s. 137; Lev. LXIX Pl. LXIX.

²⁷⁰ Hâmit Zübeyr Koşay, Ahmet Ünal, Abdullah Çizgen, "1964 Alaca Höyük Kazısı Raporu", *Türk Arkeoloji Dergisi*, XIV/1-2, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1967, s. 168; Res. 25 a.

Erken Tunç Çağı, 13. evre Karum, 12-10. evre Antik Hitit, Orta Hitit, 9-8. evre Hitit İmparatorluk dönemi, 7-5. evre Erken Demir Çağı, 4-3. evre Orta Hitit Çağı, 2. evre Geç Demir Çağı, 1. evre Roma/Hellenistik Çağ'dır²⁷¹. Dokuma aletleri incelendiğinde A1a, A2, A1e ve A2c tip kirman ağırlıkları, yerleşimin MÖ 1700'den MÖ 1400'e kadar inen katmanlarında gözlenmiştir²⁷². T3 formulu tezgâh ağırlığı geç dönemlerde bulunmuştur²⁷³. Büyükkaya II'de 3. binin sonlarında ETÇ, iki evreden oluşmaktadır. Büyükkaya II'nin dokuma aletleri incelendiğinde A2b tip kirman ağırlıkları ile silindir formulu²⁷⁴ makaralar EDÇ'de bulunmuştur²⁷⁵. Burada ele geçen makaraların, dokumacılıkta kullanıp kullanılmadığı kesin değildir. Sebebiyse bu makaraların çok küçük olmalarıdır. Bu makaralar, EDÇ'nin tüm tabakalarında bulunmuştur.

6.9. Resuloğlu

Resuloğlu mezarlığı ve yerleşim alanında (Çorum), I. yapı katında Demir Çağı'na, II. yapı katında ETÇ'ye tarihlenmektedir. Mezarlık alanı, 3-2. Seviyeler MÖ 3. binin ikinci yarısı ETÇ II sonu, 1. Seviye MÖ 2. binin başları OTÇ'ye tarihlenmektedir²⁷⁶. Resuloğlu dokuma aletleri incelendiğinde üzeri (B-TP A2) bezemeli kirman ağırlığı bir oda tabanında bulunmuştur (ETÇ)²⁷⁷. Bir diğer odadaysa T1c tip tezgâh ağırlıkları bulunmuştur²⁷⁸.

²⁷¹ Jürgen Seeher, *Büyükkaya II Bauwerke und Befunde der Grabungskampagnen 1952–1955 und 1993–1998*, Edited by Jürgen Seeher, with contributions by Ulf-Dietrich Schoop and Sven Kühn. Boğazköy-Hattuša, Ergebnisse der Ausgrabungen 27. Berlin: Walter De Gruyter GmbH, Berlin 2018, s. 5.

²⁷² Kurt Bitter, *Boğazköy die Kleinfunde der Grabungen 1906-1912, I-Funde Hethitischer Zeit*, Leipzig J. C. Hinrichs Verlag 1937, ss. 22-25; Taf, 18, 9-II, 14, 17-19, 21-24.

²⁷³ Bitter, *Boğazköy die Kleinfunde der Grabungen 1906-1912, I-Funde Hethitischer Zeit*, ss. 22-25; Tafel 15, 3.

²⁷⁴ Seeher, *Büyükkaya II Bauwerke und Befunde der Grabungskampagnen 1952–1955 und 1993–1998*, s. 159; Abb. 39, 1.

²⁷⁵ Seeher, *Büyükkaya II Bauwerke und Befunde der Grabungskampagnen 1952–1955 und 1993–1998*, ss. 159-160.

²⁷⁶ Gonca Dardeniz ve Tayfun Yıldırım, "Resuloğlu Erken Tunç Çağı Frit (?) ve Maden Buluntuları Üzerinde Arkeometrik Çalışmalar", 33. *Arkeometri Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara 2018, s. 2.

²⁷⁷ Tayfun Yıldırım, "Resuloğlu 2011 Yılı Çalışmaları", 2. *Çorum Kazı ve Araştırmalar Sempozyumu*, Çorum 2012a, s. 9; Tayfun Yıldırım, "Resuloğlu 2012 Yılı Çalışmaları", 3. *Çorum Kazı ve Araştırmalar Sempozyumu*, Çorum 2012b, s. 5.

²⁷⁸ Yıldırım, "Resuloğlu 2012 Yılı Çalışmaları", ss. 8-11.

6.10. Derekutuğun-Erikli Mevkii

Derekutuğun-Erikli Mevkii (Çorum), GKÇ ve ETÇ boyunca iskân görmüştür. Bu lokalitede madencilik izleri araştırılmış ve yasadışı kazı çukurları tespit edilerek çok sayıda kırık kirman ağırlık parçaları bulunmuştur²⁷⁹.

6.11. Kuşsaray

Kuşsaray Höyüğü'nde (Çorum) KÇ, ETÇ ve Hitit Çağı tespit edilmiştir. Dokuma aletleri incelendiğinde KÇ ve ETÇ'ye ait T2 ve T5 formlu tezgâh ağırlıklarıyla benzerdir²⁸⁰.

6.12. Büyük Güllücek

Büyük Güllücek yerleşimde (Çorum) KÇ ve Frig dönemi tespit edilmiştir. Bu dönemlerde A1 formlu kirman ağırlıkları ile T1 formlu tezgâh ağırlıklarına rastlanılmıştır²⁸¹.

6.13. Boyalı Höyük

Boyalı Höyük yerleşimi (Çorum), Erken Tunç Çağı, Eski Hitit Çağı, Demir Çağı ve Roma dönemleri tespit edilmiştir. Yerleşimde Eski Hitit Çağı ve Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nda çok sayıda kirman ağırlığı ve tezgâh ağırlıkları ele geçmiştir. Höyükte dokuma aletleri incelendiğinde Eski Hitit Çağı'na ait "A" yapısında (B-TP A1) bezemeli kirman ağırlıklarına rastlanılmıştır²⁸².

6.14. Eskiyyapar

Eskiyyapar yerleşimi (Çorum), Kalkolitik Çağı, Eski Tunç Çağı, Hitit Çağı, Demir Çağı, Bizans, Roma, Hellenistik dönemleri saptanmıştır. Dokuma aletleri

²⁷⁹ Ünsal Yalçın ve Önder İpek, "Derekutuğun Eski Maden İşletmeleri 2009 Dönemi Çalışmaları", 32. Kazı Sonuçları Toplantısı, C. 2, Ankara 2011, s. 483; Ünsal Yalçın ve Hatice Gönül Yalçın, "Derekutuğun Tarihöncesi Madenci Çıraları", *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 47/2, 2019, s. 117.

²⁸⁰ Halit Zübeyr Koşay, "Kuşsaray (Çorum) Sondajı", *Türk Arkeoloji Dergisi*, 15/1, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1966, ss. 92-96; Res. 15-17.

²⁸¹ Hamit Koşay ve Mahmut Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Büyük Güllücek Kazısı 1947 ve 1949'daki Çalışmalar Hakkında İlk Rapor*, Türk Tarih Kurumu Yayınları V/16, Ankara 1957, ss. 5-18, 42.

²⁸² Tunç Sipahi, "2007 Yılı Boyalı Höyük Kazısı" 30. Kazı Sonuçları Toplantısı, C. 2, Ankara 2009, ss. 178-180; Tunç Sipahi, "Hitit Çağında Boyalı Höyük ve Eskiyyapar" *Çorum Kültür Sanat Dergisi*, 14, Çorum 2013, s. 6, 9, 13; Res. 13.

incelendiğinde Eski Hitit Çağı'na tarihlenen tabakalarda farklı formlarda (B-TP A1) bezemeli kirman ağırlıkları bulunmuştur²⁸³.

6.15. Hanözü

Hanözü (Yozgat) iki yapı katı tespit edilerek Hitit Çağı'nda iskan edilerek²⁸⁴ MÖ 2. bine tarihlendirilmiştir. Dokuma aletleri incelendiğinde II. yapı katında A2a, A2d tipi kirman ağırlıkları ve T2b tipi tezgâh ağırlıkları gözlenmiştir²⁸⁵.

6.16. Çengeltepe

Çengeltepe yerleşimi (Yozgat) ETÇ, Frig, Hellenistik Çağı ve Galat dönemlerinde iskân görmüştür. Dokuma aletleri incelendiğinde ETÇ'de yanmış bir evin zemininde kirman ağırlıklar ile 13 adet tezgâh ağırlığı bulunmuştur²⁸⁶. Bu dokuma aletleri A4b tip kirman ağırlıkları, T2 ve T3 formu tezgâh ağırlıklarıyla benzeşmektedir.

6.17. Alishar

Alishar yerleşiminde (Yozgat) Geç Kalkolitik, Erken Tunç, Yeni Hitit, Frig, Pers, Med, Hellenistik Çağ, Galat, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemleri tespit edilmiştir²⁸⁷. Dokuma aletleri incelendiğinde A1a tip kirman ağırlıkları, 12. tabakada (KÇ)²⁸⁸. A2b tip kirman ağırlıkları üzerinde (B-TP A1) bezeme gözlenmiştir²⁸⁹. A3a tip kirman ağırlıkları KÇ'de²⁹⁰ ve Hitit tabakalarında²⁹¹, A4 tip kirman ağırlıkları KÇ'de bulunmuştur²⁹². T2a tip tezgâh ağırlıkları 13. tabakada üç grup hâlinde

²⁸³ Tunç Sipahi, "Eskiyapar Kazıları", *1. Çorum Kazı ve Araştırma Sempozyumu*, Çorum 2010, ss. 8-17; Res. 13.

²⁸⁴ Özgüç, *Maşat Höyük II, Boğazköy'ün Kuzeydoğusunda Bir Hitit Merkezi-A Hittite Center Northeast of Boğazköy*, ss. 70-71.

²⁸⁵ Kutlu Emre, "Hanözü: Maşathöyük Çevresinde Bir Hitit Yerleşimi", *Sedat Alp'a Armağan, Hittite and Other Anatolian and Near Eastern Studies in Honor of Sedar Alp*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1992, ss. 143-145; Şek. 15-20.

²⁸⁶ Ahmet Ünal, "Çengeltepe (Yozgat) Sondajı Önerisi", *Türk Arkeoloji Dergisi*, 15/1, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1968, ss. 121-138; Res. 54-57, 59.

²⁸⁷ Remzi Oğuz, "Anadolu Arkeologya Tarihinde Alishar Hafriyatı", *Türk Tarih, Arkeologya ve Entografya Dergisi*, I, Devlet Matbaası, İstanbul 1933, s. 26, Şek. 6, s. 27, Şek. 7; Winfried Ortmann, "Die Keramik der Frühen Bronzezeit aus Inneranatolien", *Verlag Gebr. Mann*, Berlin 1963, s. 16 Tab. 2.

²⁸⁸ Osten, *The Alishar Hüyük Season of 1930-32*, s. 101; Fig. 98, c 599, c 520.

²⁸⁹ Osten, *The Alishar Hüyük Season of 1930-32*, s. 185; Fig. 189, c 1545; s. 198; Fig. 198-203

²⁹⁰ Osten, *The Alishar Hüyük Season of 1930-32*, ss. 100-101; Fig. 98, c 269-270, c 484, c 556.

²⁹¹ Osten, *The Alishar Hüyük Season of 1930-32*, s. 185.

²⁹² Osten, *The Alishar Hüyük Season of 1930-32*, s. 185; Fig. 190, 20, 21.

gözlenmiştir²⁹³. T1a tip tezgâh ağırlığı, T1b tip tezgâh ağırlığı²⁹⁴ ve T1c tip tezgâh ağırlıkları ETÇ’de karşımıza çıkmaktadır²⁹⁵.

6.18. Kınık Höyük

Kınık yerleşimi (Kastamonu), MÖ 3. binden MÖ 1. bine kadar inmektedir. I. tabaka ETÇ, II. tabaka MÖ 3. binden MÖ 2. bin yıla geçişe tarihlenmektedir (Geçiş Çağı). Dokuma aletleri incelendiğinde ETÇ’ye ait çok sayıda kirman ağırlıkları, tezgâh ağırlıkları ve silindir formlu makara ele geçmiştir²⁹⁶.

6.19. Yassıkaya

Yassıkaya lokalitesinde (Zonguldak), yoğun bir mimari olmaması ve bulunan taş aletlerin az sayıda olması sebebiyle buranın ana yerleşme yakınlarında kamp yerleşimi olabileceği belirtilmiştir. Dokuma aletleri incelendiğinde ETÇ’ye tarihlenen A1 formlu kirman ağırlıkları ve T2 formlu tezgâh ağırlıkları bulunmuştur²⁹⁷.

²⁹³ Osten, *The Alishar Hüyük Season of 1930-32*, s. 93; Fig. 99, e 2103c, 2105c-d.

²⁹⁴ Osten, *The Alishar Hüyük Season of 1930-32*, s. 207; Fig. Fig. 205, e 681.

²⁹⁵ Osten, *The Alishar Hüyük Season of 1930-32*, s. 270; Fig: 279. c 2075.

²⁹⁶ Aykut Çınaroğlu ve Elif Genç, “Kastamonu Kınık 2002 Yılı Kazısı”, 25. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara, ss. 356-358; Çiz. 9-10.

²⁹⁷ Turan Efe ve Ahmet Mercan, “Yassıkaya: Karadeniz Ereğli (Heraclea Pontica) Yakınlarında Bir İlk Tunç Çağı Yerleşmesi”, 23. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara, s. 364; Çiz. 5, 8-9.

7. DEĞERLENDİRME

Dokumacılığın en somut göstergeleri arasında yer alan ipe ait ilk izler Üst Paleolitik Çağ'da Gravetien ve Magdalenien kültürlerinden bilinmektedir²⁹⁸. Anadolu'daysa en erken ip örneklerini Neolitik Çağ'da Çayönü ve Doğu Catalhöyük'te görmekteyiz. Ancak Catalhöyük'te kirman ağırlıkları ve tezgâh ağırlıklarının bulunmaması bu dönemde dokumacılık teknolojisinde bölgesel olarak farklı tekniklerin uygulandığını göstermektedir²⁹⁹. Anadolu'da dokuma aletleri varlığı (kemik, taş, pişmemiş kil veya pişmiş toprak) Neolitik Çağı'ndan itibaren görülmeye başlar. Bu dönemde dokuma yapabilmek için farklı tekniklerin uygulandığı bilinir. Kalkolitik Çağ'da dokuma aletleri (kemik, taş ve pişmiş toprak) tipolojik anlamda Neolitik Çağı'yla uyum içerisinde olup, fazla bir değişikliğe uğramadan devam etmiştir. Ancak Kalkolitik Çağ'da tekstil üretiminde yerel üretimde artış söz konusudur. Bu dönemde dokumacılıkla ilişkilendirilen yapıların varlığı bilinir³⁰⁰. Genel olarak bütün yerleşimlerde dokuma aletlerinin varlığı yerel üretimle beraber etkileşim sonucu devam etmiştir. Erken Tunç Çağı'na gelindiğindeyse dokuma aletleri (kemik, taş ve pişmiş toprak) hem buluntu bakımından hem de çeşitlilik açısından büyük bir artış görülmektedir³⁰¹. Anadolu'da nüfusun ve yerleşimlerin artmasıyla beraber dokumacılıkta da bir gelişmenin yaşandığı bilinir. Bu dönemde dokuma aletlerinin takas aracı olarak kullanıldığı, endüstriyel olarak üretilip satılmış olabileceğini ve tekstil endüstrisinin Erken Tunç Çağı'nda ortaya çıktığı düşünülebilir³⁰². Bu çağda yerleşimlerde fazla sayıda dokuma aletlerinin bulunması tüketimden çok üretimin bir parçası olduğunu göstermektedir. En belirgin örneklerini de İkiztepe yerleşiminin Erken Tunç Çağı³⁰³ tabakasında bulunan seramik fırının yakınlarında ve Troya'nın I-IV. tabakalarında çok sayıda dokuma aletlerinin ele geçmesiyle bilmekteyiz. Artık dokumacılık faaliyetleri sadece ev içinde değil konut

²⁹⁸ Barber, *Prehistoric Textiles: The Development of Cloth in the Neolithic and Bronze Ages with Special Reference to the Aegean*, s. 39.

²⁹⁹ Yılmaz, "Arkeolojik Buluntular Işığında Neolitik Çağ'dan Erken Tunç Çağı Sonuna Kadar Anadolu'da Dokumacılık", s. 16.

³⁰⁰ Yılmaz, "Arkeolojik Buluntular Işığında Neolitik Çağ'dan Erken Tunç Çağı Sonuna Kadar Anadolu'da Dokumacılık", s. 19.

³⁰¹ Fazıloğlu, *Eskiçağ'da Dokuma*, s. 3; Yılmaz, "Arkeolojik Buluntular Işığında Neolitik Çağ'dan Erken Tunç Çağı Sonuna Kadar Anadolu'da Dokumacılık", s. 24-27.

³⁰² Yılmaz, "Arkeolojik Buluntular Işığında Neolitik Çağ'dan Erken Tunç Çağı Sonuna Kadar Anadolu'da Dokumacılık", s. 24.

³⁰³ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, s. 53, 97.

dışında atölyelerde de gerçekleşmektedir. Elde edilen bu teknoloji gelişerek, geleneksel bir devamlılıkla Demir Çağı'nda da varlığını sürdürmektedir.

Orta Karadeniz Bölgesi'nde yer alan Samsun ili, insanlık tarihi boyunca korunaklı topoğrafik yapısı, verimli jeomorfolojik oluşumları ve eko sistemdeki biyolojik çeşitliliğiyle yüzyıllar boyu cazip bir yerleşim alanı haline gelmiştir. "Samsun İli Kıyı Kesimi'nden Bir Grup Dokuma Aleti", adlı tez çalışmasındaki toplam elli adet dokuma aletinin tipolojik ve teknik özellikleri ayrıntılı bir şekilde incelenip, tasnif edilerek, Anadolu'da benzer form buluntusu veren çağdaş lokalitelerle karşılaştırılıp değerlendirilmiştir (Harita 7.2). Elde edilen bu buluntular sonucunda Samsun Bölgesi'ndeki dokuma aletlerinin, bölgede dokumacılık faaliyetlerinin var olduğunu, önemli ölçüde dokuma üretimlerinin yapıldığını ve hangi tip tezgâhların kullanıldığını bizlere sunmaktadır. Aynı zamanda dokuma aletlerinde görülen formların çeşitliği ve elde edilen bu teknoloji Samsun Bölgesi'nde yer alan ve çalışmadaki buluntuların karşılaştırılmasında büyük bir referans kaynağı olan İkiztepe yerleşiminin, Erken Tunç Çağı sonu ve Orta Tunç Çağı'na (Geçiş Çağı/Er-Hitit) kadar tarihlenen tabakalarında varlığını göstermiştir. Bu formların benzerlikleriyle bölgede kültürel bir birliğin olduğu düşünülebilir. Anadolu'daki pek çok yerleşimin kirman ağırlıkları ve tezgâh ağırlıkları incelendiğinde benzerlik ve devamlılık olduğu anlaşılmıştır. Bu formlar Kalkolitik Çağı'ndan Demir Çağı'n sonuna kadar küçük değişikliklerle devam etmiştir.

Samsun Bölgesi'nde yapılan kazı ve yüzey araştırmaları, Anadolu'daki birçok bölgeye göre daha az olmasına rağmen bölgenin Prehistorik ve Protohistorik tarihi hakkında önemli bilgiler sunmuştur.

Tez çalışması kapsamında toplam 50 adet dokuma aleti ayrıntılı olarak tasnif edilmiş; buna göre 12 ana form belirlenmiştir. Bunlar 24 alt tipe ayrılmıştır. Bunun yanı sıra 5 ana bezeme tipoloji tespit edilmiş, bunlar da 8 alt tipe göre düzenlenebilmiştir.

32 adet kirman ağırlığının, A1 tek konik formulu kirman ağırlıkları KÇ'den itibaren görülmeye başlar. Bu formun alt tipolojisine giren A1a asimetrik konik (çan) tip, Diklime ve Dündartepe'de bulunmuştur (Kat. No. 5-8). Bölgede İkiztepe Tepe

I-II, birinci dönem kazılarında³⁰⁴ Tepe I'in kat I, 6. evre yapı katında; (OTÇ)³⁰⁵ İkinci dönem kazısında³⁰⁶, Tepe I-III'ün üçüncü dönem kazısında (Tepe I'in Erken Tunç Çağ'ı eserleriyle benzerlik gösterir), beşinci dönem kazısında³⁰⁷, Tepe I'in yedinci dönem kazısında³⁰⁸ ve Tepe II, 6. evre (ETÇ)³⁰⁹, gözlenmiştir. Anadolu'daysa benzer formlar Alişar'ın 12. Tabakasında (KÇ)³¹⁰, Çamlıbel Tarlası (GKÇ)³¹¹, Beycesultan XXII. tabakası (GKÇ), Kuruçay (GKÇ-ETÇ)³¹², Hacınebi Tepe A ve B evreleri (GKÇ)³¹³, Norşuntepe (ETÇ), Seyitömer (ETÇ)³¹⁴, Kusura B'nin son evresinde ve C evresinde (OTÇ)³¹⁵, Maşat Höyük (ETÇ)³¹⁶ ve höyüğün Aşağı Şehir'de (ATKÇ)³¹⁷, Boğazköy'de MÖ 1700'den MÖ 1400'e kadar inen katmanlarındaki³¹⁸ kirman ağırlıklarıyla benzerlik göstermiştir.

A1b asimetrik basık konik tip kirman ağırlıkları Doğanakaya-Tepecik (Tepe I) ve Diklimtepe'de (Kat. No. 9-10), A1c üstü kesik basık simetrik konik tip kirman ağırlığı Düdartepe'de (Kat. No. 11), A1d üstü kesik basık asimetrik konik tip kirman ağırlığı Düdartepe'de (Kat. No. 12) bulunmuş olup bu tip bölgeye özgüdür.

A1e iğ deliği çevresi hafif çukurlu üstü kesik basık asimetrik konik tip kirman ağırlığı Kaledoruğu'nda bulunmuştur (Kat. No. 22). Anadolu'da Kusura B (ETÇ II ve

³⁰⁴ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları* (1974-1975), s. 55

³⁰⁵ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları* (1974-1975), s. 8, 11, 13, 53.

³⁰⁶ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları* (1974-1975), s. 97; Lev. XL, 1-5, 9, 12; Lev. LV, 7.

³⁰⁷ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları* (1976-1980), s. 99.

³⁰⁸ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları* (1976-1980), s. 23.

³⁰⁹ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları* (1976-1980), s. 23; Lev. XV, 8, 16, 17, 21; Lev. XXXII, 4, 10; Lev. LVIII, 1-6; Lev. LXXV, 2, 6, 7; Lev. LXXXIV, 6, 13-16.

³¹⁰ Osten, *The Alishar Hüyük Season of 1930-32*, s. 101; Fig. 98, c 599, c 520.

³¹¹ Schoop, "Technologie und Innovation im anatolischen Chalkolithikum", ss. 6-7; Res. 3.

³¹² Duru, *Kuruçay Höyük I: 1978-1988 Kazılarının Sonuçları Geç Kalkolitik ve İlk Tunç Çağı Yerleşmeleri*, s. 67.

³¹³ Keith, "Spindle Whorls, Gender, and Ethnicity at Late Chalcolithic Hacınebi Tepe", s. 508.

³¹⁴ Abdurrahman Nejat Bilgen, *Seyitömer Höyük I*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2015, ss. 166-174; Fig. 184-185.

³¹⁵ Winifred Lamb, "Excavations at Kusura Near Afyon Karahisar", *Archaeologia* 86, Oxford 1936 s. 34; Fig. 13, 22, 23.

³¹⁶ Emre, "The Early Bronze Age at Maşat Höyük Seasons 1980-1984", ss. 19-22; Fig. 68-72; Fig. 73-75.

³¹⁷ Divarçı, *Hitit Döneminde Maşat Höyük: Arkeolojik Açidan Bir Yeniden Değerlendirme Çalışması*, s. 21; Tablo. 3.18.

³¹⁸ Bitter, *Boğazköy die Kleinfunde der Grabungen 1906-1912, I-Funde Hethitischer Zeit*, ss. 22-25; Taf. 18, 9-II, 14, 17-19, 21-24.

III)³¹⁹, Gordion Hitit Mezarlığı (OTÇ)³²⁰, Gözlükule (OTÇ ve GTÇ)³²¹, Boğazköy MÖ 1700'den MÖ 1400'e kadar inen katmanlarındaki³²² formlarla benzerlik bulunmaktadır.

A1f asimetrik konik tip kirman ağırlıkları (Kat. No. 4, 31) Düdartepe ve Tatlıgöl Höyük'te bulunmuş olup bu formun benzerlerine karşılaştırılan yerleşimler arasında rastlanılmamıştır.

A1g simetrik konik tip kirman ağırlıkları Diklimtepe, Doğankaya-Tepecik (Tepe I) ve Tekkeköy lokalitelerinden (Kat. No. 1, 2, 3) bulunmuştur. Formun benzeri Anadolu'da Arslantepe'de iki odalı özel konutların içerisinde GKÇ'de in-situ hâlinde bulunan kemik (femur başından) kirman ağırlıklarıyla benzeşmektedir. Yine Arslantepe'nin Erken Tunç Çağı I'ın VI. tabakalarına B1, B2, C, D'e tarihlenen katmanları arasında da bu formlar gözlenmiştir.

A2 çift konik formlu kirman ağırlıkları EKÇ'de kullanımı başlamış olup uzun bir dönem devam etmiştir. Bu formun alt tipolojisine giren A2a asimetrik çift konik tip (Kat. No. 13-17, 27) Dombalaktepe, Kaledoruğu ve Tekkeköy lokalitelerinden bulunmuştur. Bu formlar OTÇ'den GTÇ'ye kadar kesintisiz olarak devam etmektedir. Formun benzeri bölgede İkiztepe (OTÇ), Tepe I'in³²³ birinci dönem kazılarında OTÇ (Geçiş Çağı/Er-Hitit), dördüncü dönem kazılarında kat 1, evre 2'de, beşinci dönem kazılarında kat I, evre 5 ve Tepe II'nin kat I, evre 3'te³²⁴, ve 6. evresinde (ETÇ)³²⁵, Anadolu'daysa Troya I'³²⁶, II'de³²⁷, Troya IId, IIg evrelerinde ve Troya III'te³²⁸,

³¹⁹ Winifred Lamb, "Excavations at Kusura Near Afyon Karahisar: II", *Archaeologia* 87, Oxford 1937, ss. 254-256; Fig. 20, 13-18.

³²⁰ Machteld Johanna Mellink, *A Hittite Cemetery at Gordion*, The University Museum University of Pennsylvania Philadelphia 1956, s. 43; Pl. 23.

³²¹ Hetty Goldman, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, from the Neolithic Through the Bronze Age*, Volume II, Princeton University Press, 1956, ss. 333-334; Fig. 450, 77.

³²² Bitter, *Boğazköy die Kleinfunde der Grabungen 1906-1912, I-Funde Hethitischer Zeit*, ss. 22-25; Taf, 18, 9-II, 14, 17-19, 21-24.

³²³ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, s. 97; XL, 20, 23.

³²⁴ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları (1976-1980)*, s. 4.

³²⁵ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları (1976-1980)*, s. 23; Lev. XV, 27, 28; Lev. XVI, 4; Lev. XXXII, 7, 11.

³²⁶ Carl William Blegen, John Langdon Caskey, Marion Rawson, Jerome Sperling, *Troy General Introduction The First and Second Settlements*, Vol. I, Part I-II, Princeton University Press, 1950, s. 50; Fig. 221-222.

³²⁷ Blegen vd., *Troy General Introduction the First and Second Settlements*, s. 216; Fig. 366-368.

³²⁸ Blegen vd., *Troy General Introduction the First and Second Settlements*, s. 216; Fig. 366, 367.

Norşuntepe (ETÇ)³²⁹, Çiledir Höyük (ETÇ II)³³⁰, Hanözü (2. bin)³³¹ ve Maydos Kilisetepe (GTÇ)³³² örnekleriyle benzerlik göstermiştir.

A2b simetrik çift konik tip kirman ağırlıkları Kaledoruğu'nda (Kat. No. 18-19) bulunmuştur. Bu formlar bölgede İkiztepe OTÇ (Geçiş Çağı/Er-Hitit)³³³, dördüncü dönem kazılarında kat 1, evre 2'de, beşinci dönem kazılarında kat I, evre 5 ve Tepe II'nin kat I, evre 3'te³³⁴, ve 6. Evre (ETÇ)³³⁵, Anadolu'da Alaca Höyük (KÇ ve ETÇ III)³³⁶, Alishar (KÇ)³³⁷, Mersin-Yumuktepe XXII-XXI. (EKÇ)³³⁸, XVIz (OKÇ)³³⁹ ve XV. tabakalarda (GKÇ)³⁴⁰, Demircihöyük Grup II³⁴¹ ve Grup VI (KÇ)³⁴², Troya I³⁴³, II'de³⁴⁴, Troya IId, IId ve Troya III evrelerinde³⁴⁵, Ulucak Höyük (ETÇ)³⁴⁶, Kuruçay

³²⁹ Klaus, Schmidt, *Norşuntepe Kleinfunde II: Artefakte aus Felsgestein, Knochen und Geweih, Ton, Metall und Glas, Metall und Glas*, Verlag Philipp von Zabern, Mainz am Rhein 2002, s. 25; Taf. 27, 31, 32.

³³⁰ Metin Türktüzün, Serdar Ünan, Semih Ünal, "Çiledir Höyük Erken Tunç Çağı II Bulguları", *TÜBA-AR 17*, Ankara 2014, s. 60; Res. 27/Fig. 27.

³³¹ Emre, "Hanözü: Maşathöyük Çevresinde Bir Hitit Yerleşimi", ss. 143-145; Şek. 15.

³³² Derya Yılmaz, "Late Bronze Age Textile Tools from Maydos Kilisetepe in Gallipoli (Turkey) and Their Aegean Connections", *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6/12, Edirne 2016a, s. 64; Fig. 4, 2, 8

³³³ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, s. 97; Lev. XL, 19, 22; Lev. LV, 1-3.

³³⁴ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları (1976-1980)*, s. 4.

³³⁵ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları (1976-1980)*, s. 23; Lev. XV, 25, 26; Lev. LXXV, 3-5.

³³⁶ Koşay, *Alacahöyük Kazısı 1937-1939'daki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, ss. 51-52; Levha CXIII, 1b, 2b.

³³⁷ Osten, *The Alishar Hüyük Season of 1930-32*, s. 185; Fig: 189, c 1545.

³³⁸ John Garstang, *Prehistoric Mersin: Yümük Tepe in Southern Turkey*, Oxford: At the Clarendon Press 1953, s. 76.

³³⁹ Garstang, *Prehistoric Mersin: Yümük Tepe in Southern Turkey*, s. 135.

³⁴⁰ Garstang, *Prehistoric Mersin: Yümük Tepe in Southern Turkey*, s. 156; 1953: Fig. 47, 1-2; Fig. 81, 3; Fig. 96, 4.

³⁴¹ Julia Obladen Kauder, "Die Kleinfunde aus Ton, Knochen und Metall", *Demircihöyük IV die Ergebnisse der Ausgrabungen 1975-1978*, Herausgegeben von Manfred Korfmann, Die Kleinfunde, A die Lithischen Kleinfunde (Ayşe Baykal-Seeher), Die Kleinfunde aus Ton, Knochen und Metal (Julia Obladen-Kauder), Mainz am Rhein 1996, s. 227; Taf. 90, 12-15; Taf. 91, 2-3.

³⁴² Kauder, "Die Kleinfunde aus Ton, Knochen und Metall", *Demircihöyük IV die Ergebnisse der Ausgrabungen 1975-1978*, s. 228; Taf. 93, 1-3, 10-13.

³⁴³ Blegen vd., *Troy General Introduction the First and Second Settlements*, s. 50; Fig. 221-222.

³⁴⁴ Blegen vd., *Troy General Introduction the First and Second Settlements*, s. 216; Fig. 366-368.

³⁴⁵ Blegen vd., *Troy General Introduction the First and Second Settlements*, s. 216; Fig. 366, 367.

³⁴⁶ Çilingiroğlu vd., *Ulucak Höyük: Excavations Conducted Between 1995 and 2002*, s. 13; Fig. 33, 2, 3, 11.

(ETÇ)³⁴⁷, Kusura A (ETÇ I)³⁴⁸, Gözlükule (ETÇ I-II³⁴⁹ ve ETÇ III)³⁵⁰, Elmalı-Karataş I (ETÇ I) ve IV-V:2 (ETÇ II)³⁵¹, (ETÇ III), (OTÇ ve GTÇ)³⁵², Yortan Mezarlığı (ETÇ)³⁵³, Beycesultan XVII. (ETÇ I), XVI-XIII. (ETÇ II)³⁵⁴, IX-X-XI. ve IV. tabakasında³⁵⁵ (ETÇ III)³⁵⁶, Liman Tepe (OTÇ)³⁵⁷, Kaman-Kalehöyük III. kat (MÖ 2. bin)³⁵⁸, Çeşme-Bağlararası (OTÇ ve Geç Minos IA)³⁵⁹, Maydos Kilisetepe’de (GTÇ)³⁶⁰ ve Büyükkaya II’de (EDÇ) benzerlerine rastlanılmıştır³⁶¹.

A2c iç deliği çevresi çukurlu simetrik çift konik tip kirman ağırlığı Paşaseyh’te (Kat. No. 21) bulunmuş olup bu formlar Anadolu’da Kusura B ETÇ II-III’te³⁶², Gordion Hitit Mezarlığı (OTÇ)³⁶³, Gözlükule (OTÇ ve GTÇ)³⁶⁴, Boğazköy’de MÖ 1700’den MÖ 1400’e tarihlenen tabakalarındaki³⁶⁵ örneklerle benzerdir.

³⁴⁷ Duru, *Kuruçay Höyük II: 1978-1988 Kazılarının Sonuçları Geç Kalkolitik ve İlk Tunç Çağı Yerleşmeleri*, s. 82; Lev. 152, 3-5; Lev. 153, 7-9.

³⁴⁸ Lamb, “Excavations at Kusura Near Afyon Karahisar”, s. 30; Fig. 13, 14.

³⁴⁹ Goldman, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, from the Neolithic Through the Bronze Age*, ss. 330-331; Fig. 447: 2, 6.

³⁵⁰ Goldman, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, from the Neolithic Through the Bronze Age*, ss. 330-331; Fig. 447: 17, ss. 331-332; Fig. 448: 43.

³⁵¹ Warner, *Elmalı-Karataş II the Early Bronze Age Village of Karataş*, s. 9; Fig. 183, 184, 185.

³⁵² Ann C. Gunter, *The Gordion Excavations Final Reports Volume III the Bronze Age*, E. L. Kohler (ed.), University Museum Monograph 73, The University Museum of Archaeology and Anthropology University of Pennsylvania Philadelphia 1991, s. 23, 45, 74; Pl. 16; 79. Pl. 25; 492.

³⁵³ Turhan Kâmil, *Yortan Cemetery in the Early Bronze Age of Western Anatolia*, BAR International Series 145, Oxford 1982, s. 21; Fig. 85-86.

³⁵⁴ Seton Lloyd and James Mellaart, *Beycesultan, I: The Chalcolithic and Early Bronze Age Levels*, London: The British Institute of Archaeology At Ankara 1962, ss. 228-277; Fig. F. 5.

³⁵⁵ James Mellaart and Ann C. Murray, *Beycesultan Vol. III Part II Late Bronze Age and Phrygian Pottery and Middle and Late Bronze Age Small Objects*, London: The British Institute of Archaeology At Ankara 1995, s. 138; Fig. O 13, V. Tabaka, 148, 151, 155; Fig. O 14, IV Tabaka, 159, 160, 162.

³⁵⁶ Lloyd and Mellaart, *Beycesultan, I: The Chalcolithic and Early Bronze Age Levels*, ss. 228-277; Fig. F.6.

³⁵⁷ Hayat Erkanal, Vasıf Şahoğlu, Rıza Tuncel, Ourania Kouka, Levent Keskin, İrfan Tuğcu, “Liman Tepe 2007 Kazıları”, *30. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara 2009, s. 305.

³⁵⁸ Sachihiro Omura, “1993 Yılı Kaman-Kalehöyük Kazıları”, *16. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara 1994, s. 320, çizim 10/2.

³⁵⁹ Tütüncüler, *M.Ö. 2. Bin Ege Bölgesi Doküman Aletleri*, ss. 92-178.

³⁶⁰ Yılmaz, “Late Bronze Age Textile Tools from Maydos Kilisetepe in Gallipoli (Turkey) and Their Aegean Connections”, s. 64; Fig. 4, 3-4.

³⁶¹ Seeher, *Büyükkaya II Bauwerke und Befunde der Grabungskampagnen 1952–1955 und 1993–1998*, ss. 159-160.

³⁶² Lamb, “Excavations at Kusura Near Afyon Karahisar: II”, ss. 254-256; Fig. 20, 13-18.

³⁶³ Mellink, *A Hittite Cemetery at Gordion*, s. 43; Pl. 23.

³⁶⁴ Goldman, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, from the Neolithic Through the Bronze Age*, s. 333; Fig. 449: 59.

³⁶⁵ Bitter, *Boğazköy die Kleinfunde der Grabungen 1906-1912, I-Funde Hethitischer Zeit*, ss. 22-25; Taf. 18, 9-II, 14, 17-19, 21-24.

A2d simetrik basık çift konik tip kirman ağırlığı Tekkeköy'de (Kat. No. 20) bulunmuş olup benzeri Anadolu'da Maşat Höyük (V. Hitit Katı)³⁶⁶ ve Hanözü'nde (2. bin) rastlanılmıştır³⁶⁷.

A3 küresel formlu kirman ağırlıklarının KÇ'de görülmeye başlar. Bu formun alt tipolojisine giren A3a asimetrik küresel tip kirman ağırlıkları Diklimtepe ve Tekkeköy'de bulunmuştur (Kat. No. 24-25). Benzer formları bölgede İkiztepe Tepe I'in birinci³⁶⁸ ve altıncı dönem kazılarında (OTÇ)³⁶⁹. Anadolu'da Alishar 12. tabakasında (KÇ)³⁷⁰ ve en erken Hitit seviyesinin temellerinin altında³⁷¹, Demircihöyük Grup I (KÇ)³⁷², Norşuntepe (ETÇ)³⁷³, Troya I boyunca Troya II'de Ilg ve Ild evrelerinde (ETÇ I-II)³⁷⁴, Elmalı-Karataş I (ETÇ I), IV-V:2 (ETÇ II)³⁷⁵, Gözlükule (ETÇ III)³⁷⁶, Kanlıgeçit 19-25. tabakalarında (ETÇ III-II)³⁷⁷, Seyitömer (ETÇ)³⁷⁸, Kuruçay (ETÇ)³⁷⁹, Liman Tepe (OTÇ)³⁸⁰, Maşat Höyük'teki (V. Hitit Katı)³⁸¹ formların benzerliğinin bulunduğu görülür.

A3b asimetrik basık küresel tip kirman ağırlığı Dombalaktepe'de bulunmuş olup (Kat. No. 26), benzer formları bölgede İkiztepe Tepe I'in birinci³⁸², altıncı dönem

³⁶⁶ Divarçı, *Hitit Döneminde Maşat Höyük: Arkeolojik Açından Bir Yeniden Değerlendirme Çalışması*, ss. 50-51.

³⁶⁷ Emre, "Hanözü: Maşathöyük Çevresinde Bir Hitit Yerleşimi", ss. 143-145; Şek. 16.

³⁶⁸ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, s. 53; Lev. XL, 21.

³⁶⁹ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları (1976-1980)*, s. 121; Lev. XV, 23, 24; Lev. XXXII, 14,

³⁷⁰ Osten, *The Alishar Hüyük Season of 1930-32*, ss. 100-101; Fig. 98, c 269-270, c 484, c 556; s. 93; Fig. 98, c 269-270, c 484, c 556.

³⁷¹ Osten, *The Alishar Hüyük Season of 1930-32*, s. 185.

³⁷² Kauder "Die Kleinfunde aus Ton, Knochen und Metall", *Demircihöyük IV die Ergebnisse der Ausgrabungen 1975-1978*, s. 227; Taf. 90, 1-5.

³⁷³ Schmidt, *Norşuntepe Kleinfunde II: Artefakte aus Felsgestein, Knochen und Geweih, Ton, Metall und Glas*, s. 29, Taf. 31, 32.

³⁷⁴ Blegen vd., *Troy General Introduction the First and Second Settlements*, s. 216; Fig. 366, 36-13, 36-272; Fig. 368, 36-252, 36-272, 36-166, 36-11.

³⁷⁵ Warner, *Elmalı-Karataş II the Early Bronze Age Village of Karataş*, s. 9; Fig. 183, 184, 185.

³⁷⁶ Goldman, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, from the Neolithic Through the Bronze Age*, ss. 330-331; Fig. 447: 22.

³⁷⁷ Mehmet Özdoğan and Özgür Yılmaz, "Clay, Bone, Horn and Fine Groundstone Objects", *Die frühBronzezeitliche Siedlung von Kanlıgeçit bei Kırklareli-Ostthracien während des 3. Jahrtausends v. Chr. im Spannungsfeld von anatolischer und balkanischer Kulturentwicklung*, M. Özdoğan and H. Parzinger (eds.), Deutsches Archaeologisches Institut (Eurasian-Abteilung), Darmstadt: Verlag Philipp von Zabern, 2012, ss. 193-195; Fig. 181, 3-22.

³⁷⁸ Bilgen, *Seyitömer Höyük I*, ss. 166-174; Fig. 184-185.

³⁷⁹ Duru, *Kuruçay Höyük II: 1978-1988 Kazılarının Sonuçları Geç Kalkolitik ve İlk Tunç Çağı Yerleşmeleri*, s. 82; Lev. 152, 6; Lev. 153, 10-13.

³⁸⁰ Erkanal vd., "Liman Tepe 2007 Kazıları", s. 305.

³⁸¹ Divarçı, *Hitit Döneminde Maşat Höyük: Arkeolojik Açından Bir Yeniden Değerlendirme Çalışması*, ss. 50-51.

³⁸² Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, s. 53.

kazılarında OTÇ evrelerinde³⁸³, Anadolu’da Norşuntepe (ETÇ)³⁸⁴ ve Gözlükule’deki (OTÇ) örneklerle benzerdir.

A3c iğ deliği çevresi çukurlu asimetric basık küresel tip kirman ağırlığı Diklimtepe (Kat. No. 23) ve A3d geniş iğ delikli asimetric basık küresel tip kirman ağırlığı Uzgur Höyük’te bulunmuştur (Kat. No. 28). Bu tip bölgeye mahsustur.

A4 dış bükey gövdeli disk formulu kirman ağırlıklarının alt tipolojisine giren A4a geniş disk tipi Dedeüstü Tepe’de (Kat. No. 29), A4b asimetric disk tipi Dombalaktepe’de (Kat. No. 30) bulunmuştur. Formun benzerini bölgede yer alan İkiztepe’nin birinci dönem kazılarında, Tepe I’de OTÇ (Geçiş Çağı/Er-Hitit), Tepe II’nin Erken Tunç Çağı’na ait olan kat I, evre 7’de³⁸⁵, Anadolu’da Alaca Höyük’ün Kalkolitik Çağı’nda yarım kirman ağırlığı³⁸⁶ olarak adlandırılarak ETÇ tabakalarında³⁸⁷, Mersin-Yumuktepe XXIII-XIX. (KÇ) ve XVIz. tabakalarında (OKÇ)³⁸⁸, Alişar (KÇ)³⁸⁹, Demircihöyük³⁹⁰, Tilkitepe II. tabakada (Obeyd döneminde)³⁹¹, Arslantepe (GKÇ) Hacinebi Tepe A ve B evrelerinde (GKÇ)³⁹², Kusura B (ETÇ II-III)³⁹³, Ulucak Höyük a-b. tabakalarında (ETÇ II)³⁹⁴, Kanlıgeçit 14-

³⁸³ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları (1976-1980)*, s. 121; Lev. LVIII, 17.

³⁸⁴ Schmidt, *Norşuntepe Kleinfunde II: Artefakte aus Felsgestein, Knochen und Geweih, Ton, Metall und Glas*, ss. 35-36, Taf. 38; 512, 513, 514.

³⁸⁵ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları (1976-1980)*, s. 104.

³⁸⁶ Koşay, *Alacahöyük Kazısı 1937-1939’daki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, ss. 51-52; Res. 2.

³⁸⁷ Koşay vd., *Alacahöyük Kazısı, 1963-67 Çalışmalar ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, s. 137; Lev. LXIX Pl. LXIX.

³⁸⁸ Garstang, *Prehistoric Mersin: Yümük Tepe in Southern Turkey*, s. 72; Fig. 18, 1; Fig. 31, 2-5; Fig. 40, 6-10; Fig. 81, 11.

³⁸⁹ Osten, *The Alishar Hüyük Season of 1930-32*, s. 185; Fig. 190, 20, 21.

³⁹⁰ Brigitte Kull, *Demircihöyük V die Ergebnisse der Ausgrabungen 1975-1978: Die MittelBronzezeitliche Siedlung, Mit Einem Anhang Von H. Kammerer-Grothaus und A.-U. Kossatz zu Antiken Funden aus Demircihöyük*, Herausgegeben von Manfred Korfmann, Mainz Rhein, 1988, s. 35; Taf. 49, 3, 4.

³⁹¹ Manfred Korfmann, *Tilkitepe: Die ersten Ansätze prähistorischer Forschung in der östlichen Türkei*, Istanbul Mitteilungen Beiheft 26, Verlag Ernst Wasmuth, Tübingen 1982, ss. 38-40, Taf. 15; 5; Taf. 16; 1.

³⁹² Keith, “Spindle Whorls, Gender, and Ethnicity at Late Chalcolithic Hacinebi Tepe”, s. 508.

³⁹³ Lamb, “Excavations at Kusura Near Afyon Karahisar”, s. 30; Fig. 13, 1-7.

³⁹⁴ Çilingiroğlu vd., *Ulucak Höyük: Excavations Conducted Between 1995 and 2002*, s. 17; 2004: Fig. 33, 4-7.

16. tabakalarında (ETÇ III-II)³⁹⁵, Çeşme-Bağlararası (OTÇ)³⁹⁶, Maydos Kilisetepe (GTÇ)³⁹⁷, Çine-Tepecik'te (GTÇ)³⁹⁸ rastlanılmaktadır.

A5 silindir gövdeli üst ve alt yarısından yukarı ve aşağı doğru konik daralan formlu kirman ağırlığı Dombalaktepe'de bulunmuştur (Kat. No. 32). Bu formlar literatürde kirman ağırlığı ya da tezgâh ağırlığı olarak değerlendirilmiştir. Anadolu'da bu formu karşılaştırdığımızda tezgâh ağırlığı olarak Çukuriçi Höyük'te (GKÇ) rastlanılmıştır³⁹⁹. Anadolu dışındaysa kirman ağırlığı olarak Yunanistan'ın Kastanas yerleşimde gözlenmiştir (GTÇ ve DÇ)⁴⁰⁰.

17 adet tezgâh ağırlığından T1 piramidal tezgâh ağırlıkları, KÇ'den itibaren sevilerek kullanılan bir formdur. Bu form geç dönemlerde de kullanılmıştır (Hellenistik Çağ). T1 formun alt tipolojisine giren T1a alt köşeleri yuvarlatılmış ikizkenar piramidal tip tezgâh ağırlığı Akalan Kalesi'nde bulunmuş olup (Kat. No. 33), benzer tip bölgede İkiztepe Tepe I-II'de⁴⁰¹, dördüncü dönem kazılarında Tepe I ve Tepe III'te, Anadolu'da Troya'nın Troya II⁴⁰² ve Troya III (ETÇ), Alishar (KÇ)⁴⁰³ ve ETÇ'de⁴⁰⁴, Kuruçay (GKÇ)⁴⁰⁵, Gözlü Kule (ETÇ I-II)⁴⁰⁶ ve (GTÇ), Elmalı-Karataş V:2 (ETÇ II)⁴⁰⁷, Kusura'nın B (ETÇ II-III)⁴⁰⁸, Beycesultan V ve II. tabakalarda (OTÇ

³⁹⁵ Özdoğan vd., "Clay, Bone, Horn and Fine Groundstone Objects", ss. 193-195; Fig. 168, Fig. 180, 1-4.

³⁹⁶ Tütüncüler, M.Ö. 2. *Bin Ege Bölgesi Dokuma Aletleri*, s. 126.

³⁹⁷ Yılmaz, "Late Bronze Age Textile Tools from Maydos Kilisetepe in Gallipoli (Turkey) and Their Aegean Connections", s. 64; Fig. 4, 13.

³⁹⁸ Yılmaz, "Geç Tunç Çağı'nda Batı Anadolu'da Tekstil Üretimi: Çine-Tepecik Höyüğü Tezgâh Ağırlıkları", ss. 93-111; Res. 5.

³⁹⁹ Barbara Horejs, "Proto-Urbanisation without Urban Centres? A Model of Transformation for the Izmir Region in the 4th Millennium BC", *Western Anatolia Before Troy Proto-Urbanisation in the 4th Millennium BC?*, *Proceedings of the International Symposium held at the Kunsthistorisches Museum Wien, Vienna, Austria, 21-24 November, 2012*, Barbara Horejs, Mathias Mehofer (eds.), Austrian Academy of Sciences Press, Vienna 2014, s. 23-25; Fig. 8, 1-2.

⁴⁰⁰ Sascha Mauel, *Die Spinnwirtel und Webgewichte der bronze- und eisenzeitlichen Siedlung von Kastanas Zur Textilproduktion Nordgriechenlands im 2. vorchristlichen Jahrtausend Teil 1*, Ulla Lund Hansen (Supervisor), Extended Research Master's Thesis/Magisterkonferensafhandling, University Of Copenhagen-Faculty Of Humanitie, 2009, s. 74, Abb. 24, 22.

⁴⁰¹ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları (1976-1980)*, s. 51; Lev. XVIII, 6-8; Lev. XXXIII, 2.

⁴⁰² Blegen vd., *Troy General Introduction the First and Second Settlements*, s. 218, 219; Fig. 369, 36-295, 36-296, 35-282.

⁴⁰³ Osten, *The Alishar Hüyük Season of 1930-32*, s. 93; Fig. 99, e 2103a-e, e 2104a-e, e 2105a-d.

⁴⁰⁴ Osten, *The Alishar Hüyük Season of 1930-32*, s. 270; Fig. 279. c 2075.

⁴⁰⁵ Duru, *Kuruçay Höyük II: 1978-1988 Kazılarının Sonuçları Geç Kalkolitik ve İlk Tunç Çağı Yerleşmeleri*, s. 53; Lev. 147, 5; Lev. 150, 2.

⁴⁰⁶ Goldman, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, from the Neolithic Through the Bronze Age*, s. 313, 319, 323.

⁴⁰⁷ Warner, *Elmalı-Karataş II the Early Bronze Age Village of Karataş*, s. 44, 74, 82; Fig. 196, s. 102, 120-121, Fig. 195.

⁴⁰⁸ Lamb, "Excavations at Kusura Near Afyon Karahisar: II", s. 256; Fig. 19, 2 a.

ve GTÇ)⁴⁰⁹, Çine-Tepecik (GTÇ)⁴¹⁰, Maşat Höyük'ün Hitit Çağı'ndaki⁴¹¹ formlarla benzerlik söz konusudur.

T1b alt yüzü yuvarlatılmış piramidal tip tezgâh ağırlığı Kuşçular Höyük'te (Şirlek Tepe) bulunmuştur (Kat. No. 34). Benzer formları bölgede İkiztepe Tepe I-II'de⁴¹², Anadolu'da Alishar'ın (KÇ)⁴¹³, Elmalı-Karataş V:2'de (ETÇ II)⁴¹⁴ karşımıza çıkmaktadır.

T1c alt yüzü düz piramidal tip tezgâh ağırlığı Dingilkalecik'te bulunmuş olup (Kat. No. 35) benzer form Anadolu'da Resuloğlu mezarlığı ve yerleşim alanında (ETÇ)⁴¹⁵, Alishar (ETÇ)⁴¹⁶, Seyitömer (ETÇ)⁴¹⁷, Elmalı-Karataş (ETÇ II)⁴¹⁸ ve Çine Tepecik'te (GTÇ)⁴¹⁹ görmekteyiz.

T2 oval formlu tezgâh ağırlığı "Anadolu Tipi" olarak adlandırılarak KÇ'den itibaren görülmeye başlar⁴²⁰. T2 formun alt tipolojisine giren T2a alt yüzü düz yukarı daralan oval tip tezgâh ağırlığı Doğanakaya-Tepecik (Tepe-I), Dombalaktepe ve Tatlıgöl Höyük lokalitelerinden bulunmuştur (Kat. No. 36, 37, 47-49). Bu formlar bölgede İkiztepe'nin birinci ve ikinci dönem kazılarında ve üçüncü dönem kazılarının OTÇ kat I, evre 2'sinde ve dördüncü dönem kazılarında Tepe III'te⁴²¹, Tepe I kat I, evre 3 ve 4'te, Tepe II'nin 6. evresinde (ETÇ')⁴²², Tepe III'te⁴²³, Anadolu'da Alishar'ın

⁴⁰⁹ Lloyd and Mellaart, *Beycesultan, I: The Chalcolithic and Early Bronze Age Levels*, s. 118.

⁴¹⁰ Yılmaz, "Geç Tunç Çağı'nda Batı Anadolu'da Tekstil Üretimi: Çine-Tepecik Höyüğü Tezgâh Ağırlıkları", ss. 93-111; Res. 3.

⁴¹¹ Özgüç, *Maşat Höyük II, Boğazköy'ün Kuzeydoğusunda Bir Hitit Merkezi-A Hittite Center Northeast of Boğazköy*, s. 48, Pl. 61; 4.

⁴¹² Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları (1976-1980)*, s. 51; Lev. XXXIII, 3; Lev. LVIII, 24.

⁴¹³ Osten, *The Alishar Hüyük Season of 1930-32*, ss. 206-207; Fig. 205.

⁴¹⁴ Warner, *Elmalı-Karataş II the Early Bronze Age Village of Karataş*, s. 44, 74, 82; Fig. 196, s. 102, 120-121, Fig. 195.

⁴¹⁵ Yıldırım, "Resuloğlu 2012 Yılı Çalışmaları", ss. 8-11.

⁴¹⁶ Osten, *The Alishar Hüyük Season of 1930-32*, s. 270; Fig. 279. c 2075.

⁴¹⁷ Bilgen, *Seyitömer Höyük I*, ss. 166-174; Fig. 184-185.

⁴¹⁸ Warner, *Elmalı-Karataş II the Early Bronze Age Village of Karataş*, s. 44, 74, 82; Fig. 196, s. 102, 120-121, Fig. 195.

⁴¹⁹ Yılmaz, "Geç Tunç Çağı'nda Batı Anadolu'da Tekstil Üretimi: Çine-Tepecik Höyüğü Tezgâh Ağırlıkları", ss. 93-111; Res. 3.

⁴²⁰ Tütüncüler, "MÖ 2. Binde Türkiye Coğrafyasında Tekstil Sektöründe Üretim Süreci", s. 63.

⁴²¹ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, s. 97; Lev. XL, 30; Lev. LV, 17, 9; Lev. LXXIV, 65.

⁴²² Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları (1976-1980)*, s. 24; Lev. XVII, 17, 18; Lev. XVIII, 1, 9.

⁴²³ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları (1976-1980)*, s. 51; XXXII, 25-26, 29; Lev. XXXIII, 3.

13. Tabakasında (KÇ)⁴²⁴, Demircihöyük Grup IV-V. evrelerinde (KÇ)⁴²⁵, Yazır Höyük (OKÇ)⁴²⁶, Elmalı-Karataş (ETÇ I-II)⁴²⁷, Troya IV'de⁴²⁸ ve Troya II'de⁴²⁹ (ETÇ ve Geçis Çağı), Troya VIIb evresinde (GTÇ)⁴³⁰, Bademağacı (OTÇ)⁴³¹, Aphrodisias (OTÇ)⁴³² Hanözü'nde (2. bin)⁴³³ ve Maşat Höyük'ün Hitit Çağı'ndaki⁴³⁴ örnekleriyle benzerdir.

T2b alt yüzü düz gövdesi yukarı doğru hafif daralan geniş oval tip tezgâh ağırlığı Azaytepe ve Dombalaktepe'de bulunmuş olup (Kat. No. 39-42) formun benzerleri Anadolu'da Maydos Kilisetepe'de (GTÇ)⁴³⁵ karşımıza çıkmaktadır.

T2c alt yüzü düz, yukarı daralan yarım oval tip tezgâh ağırlığı Doğankaya-Tepecik'te (Tepe-II) bulunmuştur (Kat. No. 38). Formun benzeri Anadolu'da Seyitömer (ETÇ)⁴³⁶, Norşuntepe (ETÇ)⁴³⁷ ve Maydos Kilisetepe (GTÇ)⁴³⁸ tabakalarında gözlenmiştir.

T3 alt yüzü düz yukarı doğru daralan üçgen formlu tezgâh ağırlığı KÇ'den itibaren kullanılmaya başlar. Bu form, Doğankaya-Tepecik'ten (Tepe-III) bulunmuştur (Kat. No. 43). Bu formlar bölgede İkiztepe'nin ikinci dönem kazılarında

⁴²⁴ Osten, *The Alishar Hüyük Season of 1930-32*, s. 93; Fig. 99, e 2103c, 2105c-d.

⁴²⁵ Kauder "Die Kleinfunde aus Ton, Knochen und Metall", *Demircihöyük IV die Ergebnisse der Ausgrabungen 1975-1978*, s. 238; Taf. 98, 4, 5.

⁴²⁶ Temizer, "Yazır Höyüğü Buluntuları", s. 157, Res. 6.

⁴²⁷ Warner, *Elmalı-Karataş II the Early Bronze Age Village of Karataş*, s. 44, 102, 120-121; Fig. 195.

⁴²⁸ Carl William Blegen, John Langdon Caskey, Marion Rawson, *Troy The Third, Fourth and Fifth Settlements*, Vol. II, Part I-II, Princeton University Press, 1951, s.172, 181; Fig: 150, 37-285, 36-389.

⁴²⁹ Blegen vd., *Troy General Introduction the First and Second Settlements*, s. 218; Fig. 369.

⁴³⁰ Carl William Blegen, John Langdon Caskey, Cedric. G. Boulter, Marion Rawson, *Troy The VIIa, VIIb, and VIII Settlement*, Vol. IV, Part I, Princeton University Press, 1958, s. 199; Fig. 226, 37-286.

⁴³¹ Refik Duru, *MÖ 8000'den MÖ 2000'e Burdur-Antalya Bölgesi'nin Altıbin Yılı*, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya 2008, s. 179; Res. 360.

⁴³² Martha Sharp Joukowsky, *Prehistoric Aphrodisias: An Account of the Excavations and Artifact Studies*, Vol. I-II, Tony Hackens and R. Ross Holloway (eds.), Brown University, Center for Old World Archaeology and Art Providence Rhode Island, Usa 1986, s. 379; Fig. 314, 1-7.

⁴³³ Emre, "Hanözü: Maşathöyük Çevresinde Bir Hitit Yerleşimi", ss. 143-145; Şek. 17-20.

⁴³⁴ Özgüç, *Maşat Höyük II, Boğazköy'ün Kuzeydoğusunda Bir Hitit Merkezi-A Hittite Center Northeast of Boğazköy*, s. 48, Pl. 61; 1, 3.

⁴³⁵ Yılmaz, "Late Bronze Age Textile Tools from Maydos Kilisetepe in Gallipoli (Turkey) and Their Aegean Connections", s. 64; Fig. 6, 2.

⁴³⁶ Bilgen, *Seyitömer Höyük I*, ss. 166-174; Fig. 184-185.

⁴³⁷ Schmidt, *Norşuntepe Kleinfunde II: Artefakte aus Felsgestein, Knochen und Geweih, Ton, Metall und Glas*, ss. 35-36, Taf. 38; 517; Taf. 39; 520.

⁴³⁸ Yılmaz, "Late Bronze Age Textile Tools from Maydos Kilisetepe in Gallipoli (Turkey) and Their Aegean Connections", s. 64; Fig. 6, 1.

(OTÇ)⁴³⁹, Anadolu’da Demircihöyük’ün Grup IV-V. evrelerinde (KÇ)⁴⁴⁰, Arslantepe’nin VII. tabakasında (GKÇ)⁴⁴¹, Boğazköy’de⁴⁴², Troya II (ETÇ)⁴⁴³, IV (ETÇ III-Geçiş Çağı)⁴⁴⁴, VI (OTÇ), VIIa (GTÇ)⁴⁴⁵ ve VIIb evresinde⁴⁴⁶, Acemhöyük’ün geç evrelerine tarihlenen tabakalarında (ATKÇ)⁴⁴⁷ benzerleri görülmektedir.

T4 alt tabanı yuvarlatılmış yarım küre formu tezgâh ağırlığı Dedetepe Höyük’te (Kat. No. 44) bulunmuştur. Formun benzerleri Trakya’da Kanlıgeçit’ten ele geçmiştir (ETÇ)⁴⁴⁸.

T5 alt yüzü düz yukarı doğru daralan geniş gövdeli konik formu tezgâh ağırlığını KÇ’den itibariyle görmeye başlarız. Bu form Dündartepe’de (Kat. No. 45) bulunmuş olup benzer formları Anadolu’da Kuşsaray KÇ ve ETÇ’de⁴⁴⁹, İkiztepe Tepe I-III’te (ETÇ-OTÇ)⁴⁵⁰ ve Gözlükule’de bulunmuştur (ETÇ I-II ve GTÇ)⁴⁵¹.

T6 üst yarısı yukarı doğru konik daralan silindir formu tezgâh ağırlığı olarak değerlendirdiğimiz dokuma aleti Cingirt’te (Cıngıllı) bulunmuştur (Kat. No. 46). Bu formun benzerine karşılaştırmada kullanılan yerleşimlerin herhangi birinde rastlanılmamış olup bölgeye özgüdür.

Çalışma kapsamında bir adet ip deliği olmayan silindir formu makara yer alır. Bu form, Anadolu’da Erken Tunç Çağı’ndan Erken Demir Çağı’na kadar kullanımı

⁴³⁹ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, s. 97; Lev. LV, 10.

⁴⁴⁰ Kauder “Die Kleinfunde aus Ton, Knochen und Metall”, *Demircihöyük IV die Ergebnisse der Ausgrabungen 1975-1978*, ss. 237-239; Taf. I-II.

⁴⁴¹ Marcella Frangipane, Eva Andersson Strand, Romina Laurito, Susan Möller-Wiering, Marie-Louise Nosch, Antoinette Rast-Eicher and Agriete Wisti Lassen, “Arslantepe, Malatya (Turkey): Textiles, Tools and Imprints of Fabrics from the 4th to the 2nd Millennium BCE6-10”, *Paléorient* 35/1, 2009, s. 12, Fig. 9, VII Tabaka, a-d.

⁴⁴² Bitter, *Boğazköy die Kleinfunde der Grabungen 1906-1912, I-Funde Hethitischer Zeit*, ss. 22-25; Tafel 15, 3.

⁴⁴³ Blegen vd., *Troy General Introduction the First and Second Settlements*, s. 218; Fig. 369.

⁴⁴⁴ Blegen vd., *Troy the Third, Fourth and Fifth Settlements*, s. 172, 181; Fig. 150, 37-285, 36-389.

⁴⁴⁵ Carl William Blegen, John Langdon Caskey, Marion Rawson, *Troy The Sixth Settlement*, Vol. III, Part I-II, Princeton University Press 1953, s. 315; Fig. 305, 36-358, 37-134, 37-216, 37-366, 36-344; Blegen vd., *Troy the VIIa, VIIb, and VIII Settlement* 1958, s. 18; Fig. 221, 37 289, 37-698.

⁴⁴⁶ Blegen vd., *Troy the VIIa, VIIb, and VIII Settlement*, s. 199; Fig. 226, 37-286.

⁴⁴⁷ Tütüncüler, “Acemhöyük Asur Ticaret Kolonileri Çağı I. Katından Bir “Dokuma Evi”, ss. 245-254; Res. 2.

⁴⁴⁸ Özdoğan vd., “Clay, Bone, Horn and Fine Groundstone Objects”, s. 194; Fig. 172, 187.

⁴⁴⁹ Koşay, “Kuşsaray (Çorum) Sondajı”, ss. 92-96; Res. 15-16.

⁴⁵⁰ Alkım vd., *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları (1976-1980)*, s. 51; Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, s. 97; Lev. LV, 17.

⁴⁵¹ Goldman, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, from the Neolithic Through the Bronze Age*, s. 313, 319, 323.

devam etmiştir⁴⁵². Tez çalışmasındaki Aşağı Tepe/Derbent'te bulunmuştur (Kat. No. 50). Formun benzerleri bölgede İkiztepe Tepe I birinci dönem kazılarında OTÇ (Geçiş Çağı/Er-Hitit)⁴⁵³, Anadolu'da Kınık (ETÇ)⁴⁵⁴, Norşuntepe (ETÇ)⁴⁵⁵, Troya III (ETÇ III)⁴⁵⁶ ve Troya VIIa evresinde (GTÇ)⁴⁵⁷, Çeşme-Bağlararası (OTÇ)⁴⁵⁸, Arslantepe'nin VI-D tabakalarında (MÖ 2500-2000)⁴⁵⁹, Liman Tepe (GTÇ)⁴⁶⁰, Bademgediği Tepesi (GTÇ)⁴⁶¹, Bayraklı/Smyrna (GTÇ sonu EDÇ başı)⁴⁶², Alaca Höyük'ün Yeni Hitit Çağı'na tarihlenen tabakalarda⁴⁶³ ve Büyükkaya II'de (EDÇ)⁴⁶⁴ görülür.

Dokuma üzerindeki bezemeleri detaylı bir şekilde değerlendirildiğinde, 12 adet kirman ağırlığı ve 1 adet tezgâh ağırlığının üzerinde kazıma, baskı, kabartma, oyma tekniğiyle yapılmış farklı bezeme çeşitleri yer alır (Kat. No. 3, 4, 7, 11, 12, 15, 17, 19, 21, 22, 28, 46).

(B-TP A) kazıma tekniğinin alt tipolojisinde (Tablo 7.13) yer alan (B-TP A1) konsantrik yay biçimli yivli bezeme Paşaşeyh, Dündartepe ve Tekkeköy lokalitelerinden bulunan A1g simetrik konik (Kat. No. 3), A1f asimetrik konik (Kat. No. 4), A1c üstü kesik basık simetrik konik (Kat. No. 11) ve A2c iç deliği çevresi çukurlu simetrik çift konik tip (Kat. No. 21) kirman ağırlığı üzerinde yer alır. Bu

⁴⁵² Yılmaz, "Geç Tunç Çağı'nda Batı Anadolu'da Tekstil Üretimi: Çine-Tepecik Höyüğü Tezgâh Ağırlıkları", ss. 97-104.

⁴⁵³ Alkım vd., *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, s. 54.

⁴⁵⁴ Çınaroğlu ve Genç, "Kastamonu Kınık 2002 Yılı Kazısı", s. 358; Çiz. 10.

⁴⁵⁵ Schmidt, *Norşuntepe Kleinfunde II: Artefakte aus Felsgestein, Knochen und Geweih, Ton, Metall und Glas*, s. 32, Taf. 33; 429-431, 433.

⁴⁵⁶ Blegen vd., *Troy the Third, Fourth and Fifth Settlements*, s. 15; Fig. 54, 33-304.

⁴⁵⁷ Blegen vd., *Troy the VIIa, VIIb, and VIII Settlement*, ss. 18-199; Fig. 221, 36-136.

⁴⁵⁸ Tütüncüler, *M.Ö. 2. Bin Ege Bölgesi Dokuma Aletleri*, s. 178; Res. 34, 7.

⁴⁵⁹ Frangipane vd., "Arslantepe, Malatya (Turkey): Textiles, Tools and Imprints of Fabrics from the 4th to the 2nd Millennium BCE6-10", ss. 5-29; Fig. 8 a-i, m-p, q, r, s, t, u, v; 26; 17, a-e, g-i, m-p, r; Fig. 23.

⁴⁶⁰ Hayat Erkanal, "Geç Tunç Çağı'nda Liman Tepe", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü 10. Kuruluş Yılı Etkinlikleri: Batı Anadolu ve Doğu Akdeniz Geç Tunç Çağı Kültürleri Üzerine Yeni Araştırmalar*, Armağan Erkanal Öktü, Sevinç Günel, Ulaş Deniz (eds.), Hacettepe Üniversitesi Yayını, Ankara 2008, s. 98; Sıla Mangaloğlu-Votruba, "Liman Tepe'de Geç Hellas III C Dönemi", *Anadolu* (37), 2011, ss. 43-73; Res. 4, e.

⁴⁶¹ Recep Meriç, "Excavations at Bademgediği Tepe (Puranda) 1999-2002: A Preliminary Report", *Istanbul Mitteilungen* (53), 2003, s. 89; Fig. 11; Recep Meriç ve Ali Kazım Öz, "Bademgediği Tepe (Puranda) Near Metropolis", *Nostoi, Indigenous Culture, Migration and Integration in the Aegean Islands and Western Anatolia during the Late Bronze and Early Iron Age*, Koç University Press, 2015, s. 600; Fig. 9.

⁴⁶² Aylin Ü. Erdem, "Bayraklı/Smyrna Makaraları ve Ege Arkeolojisindeki Yeri", *TÜBA-AR 19*, Ankara 2016, s. 75; Fig. 6.

⁴⁶³ Koşay vd., "1964 Alaca Höyük Kazısı Raporu", s. 168; Res. 25 a.

⁴⁶⁴ Seeher, *Büyükkaya II Bauwerke und Befunde der Grabungskampagnen 1952-1955 und 1993-1998*, s. 159; Abb. 39, 1.

bezemenin benzerleri bölgede İkiztepe I birinci dönem kazılarında, kat I evre 6 yapı katında; OTÇ (Geçiş Çağı/Er-Hitit), Anadolu’da Mersin-Yumuktepe (KÇ)⁴⁶⁵, Çakırbeyli-Küçüktepe Höyük (GKÇ)⁴⁶⁶, Alishar’da A2b simetrik çift konik tip kirman ağırlığı üzerinde (KÇ)⁴⁶⁷, Oymağaç (ETÇ’de)⁴⁶⁸, Maşat Höyük’de A1a asimetrik konik (çan) tip kirman ağırlığı üzerinde (ETÇ)⁴⁶⁹, Alaca Höyük’de A2b simetrik çift konik tip kirman ağırlığı üzerinde (ETÇ⁴⁷⁰ ve Hitit Çağ)⁴⁷¹, Beycesultan (ETÇ)⁴⁷², Yortan Mezarlığı A2b simetrik çift konik tip kirman ağırlığı üzerinde (ETÇ)⁴⁷³, Seyitömer (ETÇ), Kusura A evresi (ETÇ I), Çiledir Höyük’te A2a asimetrik çift konik tip kirman ağırlığı üzerinde (ETÇ II)⁴⁷⁴, Troya’da A2a asimetrik çift konik tip kirman ağırlığı üzerinde (ETÇ II-III)⁴⁷⁵, Gözlükule (ETÇ III)⁴⁷⁶, Gordion’da A2b simetrik çift konik tip kirman ağırlığı üzerinde (ETÇ III, OTÇ ve GTÇ)⁴⁷⁷, Aphrodisias’da A2b simetrik çift konik tip kirman ağırlığı üzerinde (ETÇ IIIa ve OTÇ)⁴⁷⁸ ve Boyalı Höyük (Eski Hitit ve ATKÇ)⁴⁷⁹ kirman ağırlığı üzerinde görülmüştür.

(B-TP A2) yiv bezeme Cingirt (Cıngılı) ve Dombalaktepe’de bulunmuş olup T6 üst yarısı yukarı doğru konik daralan silindir formlu tezgâh ağırlığı üzerinde (Kat. No. 46) ve A4 dış bükey gövdeli disk formlu kemik kirman ağırlığı üzerinde kazıma

⁴⁶⁵ Garstang, *Prehistoric Mersin: Yümük Tepe in Southern Turkey*, s. 178; Fig. 116.

⁴⁶⁶ Serap Yaylalı, Yılmaz Akkan, Özlem Tütüncüler-Bircan, Emre Erdan, “Çakırbeyli-Küçüktepe Höyük 2015-2016 Çalışmaları”, *39. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Bursa 2018, s. 124; Res. 1.

⁴⁶⁷ Osten, *The Alishar Hüyük Season of 1930-32*, s. 198; Fig. 198-203.

⁴⁶⁸ Czichon, “*Archäologische Forschungen am Oymağaç Höyük/Nerik 2011–2015: Kleinfunde*” s. 60, Abb: 25, 17.

⁴⁶⁹ Emre, “The Early Bronze Age at Maşat Höyük Seasons 1980-1984”, ss. 19-22; 68-72; Fig. 73-75.

⁴⁷⁰ Koşay vd., *Alacahöyük Kazısı, 1963-67 Çalışmalar ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, s. 136; Lev. LXVIII Pl. LXVIII, Al. s. 100, 200.

⁴⁷¹ Koşay vd., *Alacahöyük Kazısı, 1963-67 Çalışmalar ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, s. 118; Lev. L. Pl. L. Al. s. 91., Lev. LI. Pl. LI. Al. t. 20.

⁴⁷² Lloyd and Mellaart, *Beycesultan, I: The Chalcolithic and Early Bronze Age Levels*, ss. 269, 275; Fig. F. 5-6.

⁴⁷³ Kâmil, *Yortan Cemetery in the Early Bronze Age of Western Anatolia*, ss. 20-21; Fig. 85-86.

⁴⁷⁴ Türkütüzün vd., “Çiledir Höyük Erken Tunç Çağı II Bulguları”, s. 60; Res. 27/Fig. 27.

⁴⁷⁵ Blegen vd., *Troy the Third, Fourth and Fifth Settlements*, ss. 15-72; Fig. 54., 33-296, 33-200, 34-295.

⁴⁷⁶ Goldman, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, from the Neolithic Through the Bronze Age*, s. 333; Fig. 449: 71.

⁴⁷⁷ Gunter, *The Gordion Excavations Final Reports Volume III the Bronze Age*, s. 23, 45, 74; Pl. 16; 79. Pl. 25; 492.

⁴⁷⁸ Joukowsky, *Prehistoric Aphrodisias: An Account of the Excavations and Artifact Studies*, s. 373; Fig. 312, 1, 3, 4; Fig. 313, 1, 8, 9, 13, 16.

⁴⁷⁹ Sipahi, “Hitit Çağında Boyalı Höyük ve Eski yapar”, s. 6, 9, 13; Res. 13.

teknikleriyle yapılmıştır (Kat. No. 30). Bezemenin benzerleri Anadolu'da Resuloğlu (ETÇ)⁴⁸⁰ tabakasında karşımıza çıkmaktadır.

(B-TP A3) çizi bezeme Dombalaktepe'de bulunan A2a asimetric çift konik tip kirman ağırlığı üzerine kazıma teknikleriyle yapılmıştır (Kat. No. 15). Bu bezeme bölgeye mahsustur.

(B-TP B) baskı tekniğinin alt tipolojisinde yer alan (B-TP B1) nokta bezeme Kaledoruğu'nda bulunan A2a asimetric çift konik tip kirman ağırlığı üzerine yapılmış olup (Kat. No. 17) benzer bezeme Anadolu'da Maşathöyük'te (ETÇ) tek konik formulu kirman ağırlığı üzerinde görülür⁴⁸¹.

(B-TP C) Karma kompozisyon farklı ya da aynı teknikleriyle birden fazla bezeme çeşitlerinin bir arada kullanılmasıyla oluşturularak (B-TP C1) konsantrik yay biçimli yiv bezeme ve nokta bezemeyle, (B-TP C2) yiv ve dairesel bezeme olarak iki ayrılmaktadır (Tablo 7.14).

(B-TP C1) konsantrik yay biçimli yiv bezeme ve nokta bezeme Kaledoruğu'nda bulunan A1e iğ deliği çevresi hafif çukurlu üstü kesik basık asimetric tip kirman ağırlığının üzerine kazıma ve baskı teknikleriyle yapılmıştır (Kat. No. 22) bezemenin benzer örnekleri bölgede İkiztepe (OTÇ)⁴⁸², Anadolu'da Troya (ETÇ II-III)⁴⁸³, Troya II⁴⁸⁴, Troya IId ve IIg evrelerinde ve Beycesultan'da (ETÇ)⁴⁸⁵ rastlanılmaktadır.

(B-TP C2) yiv ve dairesel bezeme Kaledoruğu'nda bulunan A2b simetric çift konik tip kirman ağırlığının üzerine kazıma teknikleriyle yapılmıştır (Kat. No. 19). Benzer bezemeler Anadolu'da Norşuntepe'de (ETÇ)⁴⁸⁶ gözlenmiştir.

⁴⁸⁰ Yıldırım, "Resuloğlu 2011 Yılı Çalışmaları", s. 9; Yıldırım, "Resuloğlu 2012 Yılı Çalışmaları", s. 5.

⁴⁸¹ Emre, "The Early Bronze Age at Maşat Höyük Seasons 1980-1984", ss. 19-22; Fig. 68-72; Fig. 73-75; Kutlu Emre, "Maşathöyük'te Eski Tunç Çağı", *Belleten*, XLIII /169, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1979, s. 9.

⁴⁸² Alkım vd., İkiztepe I. Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975), s. 97; Lev. LV.

⁴⁸³ Blegen vd., *Troy General Introduction the First and Second Settlements*, s. 216; Fig. 366, 35-122, 35-433, 36-273.

⁴⁸⁴ Blegen vd., *Troy the Third, Fourth and Fifth Settlements*, s. 15; Fig. 54, 34-223, 33-172, 34-306, 34-284, 34-278, 33-162, 33-299, 33-298, 33-195; Fig. 57-58.

⁴⁸⁵ Lloyd and Mellaart, *Beycesultan, I: The Chalcolithic and Early Bronze Age Levels*, ss. 269, 275; Fig. F. 6.

⁴⁸⁶ Schmidt, *Norşuntepe Kleinfunde II: Artefakte aus Felsgestein, Knochen und Geweih, Ton, Metall und Glas*, s. 29, Taf. 32; 401-404.

(B-TP D) kabartma tekniğiyle yapılan (B-TP D1) memecik bezeme Uzgur Höyük'te bulunan A3d geniş iğ delikli asimetrik basık küresel tip kirman ağırlığının üzerinde yer alır (Kat. No. 28). Bu bezeme bölgeye özgüdür.

(B-TP E) oyma tekniğiyle yapılan (B-TP E1) oyuk yuvarlak bezeme Düdartepe'de bulunan A1a asimetrik konik (çan) tip (Kat. No. 7) ve A1d üstü kesik basık asimetrik konik tip (Kat. No. 12) kirman ağırlığı üzerinde yer alır. Bezemenin örnekleri bölgede İkiztepe'de (OTÇ)⁴⁸⁷, Anadolu'da Troya'da A2b simetrik çift konik ve A2a asimetrik çift konik tip kirman ağırlıklar üzerinde (ETÇ II-III)⁴⁸⁸ ve Yortan Mezarlığı'nda A2b simetrik çift konik tip kirman ağırlıklar üzerindeki (ETÇ)⁴⁸⁹ örneklerle benzerdir (Tablo 7.15).

⁴⁸⁷ Alkım vd., İkiztepe I. Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975), s. 97; Fig. XL.

⁴⁸⁸ Blegen vd., *Troy General Introduction the First and Second Settlements*, s. 216; Fig. 366, 36-24, 35-280, 35-269, 36-239; Blegen vd., *Troy the Third, Fourth and Fifth Settlements*, ss. 15-72; Fig. 54.

⁴⁸⁹ Kâmil, *Yortan Cemetery in the Early Bronze Age of Western Anatolia*, s. 21; Fig. 86.

8. SONUÇ

Anadolu’da dokumacılık faaliyetleri erken dönemden itibaren görülmeye başlar. Ancak Anadolu’nun iklim ve toprak yapısından dolayı günümüze ulaşmış dokuma kalıntısı oldukça azdır. Dokuma kalıntıları genellikle mezarlardan ele geçerken, dokuma aletleri çoğunlukla yaşam alanlarıyla ilgili kontekstlerde bulunmuştur. Dokumayla ilgili bilgiler yazılı belgelerden, tasvirli sanat eserlerinden, kil üzerinde bıraktıkları izlerden ve dokumada kullanılan aletlerden öğrenilmektedir. Biz bunlardan dokuma aletlerini Samsun Kıyı Kesimi bağlamında ele alarak araştırmaya çalıştık ve bazı sonuçlara vardık.

“Samsun İli Kıyı Kesimi’nden Bir Grup Dokuma Aleti”, adlı tezde çalışılan elli adet dokuma aleti, Samsun Bölgesi’nde yaşayan topluluğun, iplik ve dokuma üretimi yaptıklarını ve bu alanda teknolojilerini geliştirerek sürdürdüklerini ortaya koymuştur. Çalışma kapsamında dokuma aletleri “Kirman Ağırlığı” ve “Tezgâh Ağırlığı” olmak üzere iki ana gruba ayrılabilmiştir. Bunların Samsun Kıyı Kesimi’ndeki gelişimlerini Bafra Ovası’ndaki İkiztepe’nin Erken Tunç Çağı sonu ve Orta Tunç Çağı’na (Geçiş Çağı/Er-Hitit) kadar tarihlenen tabakalarında görmekteyiz. Tez çalışmasındaki buluntularımız İkiztepe’nin bu gelişimine paralel olmakla birlikte, paralellerinin Kalkolitik Çağ’a dek indiklerini Anadolu’daki diğer stratigrafilere bilmekteyiz.

Anadolu’daki pek çok yerleşimin dokuma aleti incelendiğinde, form ve tip açısından benzerlik ve devamlılık gösterdiği anlaşılmıştır. Bu formların çoğu Kalkolitik Çağı’ndan Demir Çağı’n sonuna kadar küçük değişikliklerle devam etmiştir. Bunlar arasında; tek konik formlu kirman ağırlığı (A1), çift konik formlu kirman ağırlığı (A2), küresel formlu kirman ağırlığı (A3), dış bükey gövdeli disk formlu kirman ağırlığı (A4), piramidal formlu tezgâh ağırlığı (T1), oval formlu tezgâh ağırlığı (T2), alt yüzü düz yukarı doğru daralan üçgen formlu tezgâh ağırlığı (T3), alt yüzü düz yukarı doğru daralan geniş gövdeli konik formlu tezgâh ağırlığı (T5) en çok görülen ve tekrarlanan formları oluşturur. Silindirik gövdeli üst ve alt yarısından yukarı ve aşağı doğru konik daralan formlu kirman ağırlığı (A5) ile alt tabanı yuvarlatılmış yarım küre formlu tezgâh ağırlığı (T4) daha istisnai görülmektedir. Bu veriler sayesinde hem bölge içinde hem de bölgelerarası etkileşimin olduğu kanıtlanmış; dokumacılık faaliyetinin en önemli unsuru olan dokuma aletlerinin erken dönemlerden geç dönemlere kadar kullanıldığı belgelenmiştir.

Tez kapsamında ele alınan dokuma aletlerinin ayrıntılı olarak ele alınmasıyla malzeme sınıflandırılmış ve değerlendirilmiş; sonuç olarak Bafra Ovası'nda genel olarak tek konik formlu kirman ağırlığı (A1), çift konik formlu kirman ağırlığı (A2), piramidal formlu tezgâh ağırlığı (T1), oval formlu tezgâh ağırlığı (T2), alt yüzü düz yukarı doğru daralan üçgen formlu tezgâh ağırlığı (T3), alt tabanı yuvarlatılmış yarım küre formlu tezgâh ağırlığı (T4) ile kazıma tekniği (B-TP A) kullanıldığı ortaya konmuştur. Çarşamba Ovası'nda ise tek konik formlu kirman ağırlığı (A1), çift konik formlu kirman ağırlığı (A2), küresel formlu kirman ağırlığı (A3) ile (B-TP A) kazıma tekniğiyle bezenmiş kirman ağırlığı vardır. Samsun merkez ve iç kesimlerde genellikle tek konik formlu kirman ağırlığı (A1), çift konik formlu kirman ağırlığı (A2), küresel formlu kirman ağırlığı (A3), dış bükey gövdeli disk formlu kirman ağırlığı (A4), silindir gövdeli üst ve alt yarısından yukarı ve aşağı doğru konik daralan formlu kirman ağırlığı (A5), piramidal formlu tezgâh ağırlığı (T1), alt yüzü düz yukarı doğru daralan geniş gövdeli konik formlu tezgâh ağırlığı (T5), üst yarısı yukarı doğru konik daralan silindir formlu tezgâh ağırlığı (T6) kullanıldığı tespit edilmiştir. Bezemelerde ise kazıma tekniği (B-TP A), baskı tekniği (B-TP B), karma kompozisyonlar (B-TP C), kabartma tekniği (B-TP D) ile oyma tekniği (B-TP E) uygulanmıştır.

Orta Karadeniz Bölgesi'ndeki yaygın kirman ağırlığı formları tek konik form (A1), çift konik form (A2), küresel form (A3), dış bükey gövdeli disk formu (A4); tezgâh ağırlığı formları piramidal form (T1), oval form (T2), alt yüzü düz yukarı doğru daralan üçgen formu (T3), alt yüzü düz yukarı doğru daralan geniş gövdeli konik form (T5) ve silindir formlu makara şeklinde tasnif edilebilmiştir. Bölgede yer alan bezemeler; kazıma (B-TP A), baskı (B-TP B), karma kompozisyon (B-TP C) ve oyma tekniğiyle (B-TP E) yapılmıştır.

Tez kapsamında çalışılan dokuma aletinin 12 adedi bezemeli, diğerleri bezemesizdir. Bezemeli olan örneklerde görülen konsantrik yay biçimli yiv bezeme hem motif hem de yapım tekniği olarak Anadolu'nun birçok yerleşimindeki kirman ağırlığının üzerinde yer alan bezemelerle benzerlik göstererek, sevilen bir motifin kültürel etkileşim ve devamlılıkta kullanıldığı anlaşılmıştır.

J. Smith'in kirman ağırlığı sınıflandırılmasındaki yöntemini, bu çalışmaya uyguladığımızda elimizde yer alan kirman ağırlığının 12 adedin küçük (Kat. 4, 15-20, 22, 24, 26-27, 30), 20 adedin büyük formlu gruba (Kat. No. 1-3, 5-14, 21, 23, 25, 28-29, 31-32) girdiği görülür. Bu bağlamda büyük formlu kirman ağırlıklarının uçları

ağırlık taşıyan dikey dokuma tezgâhlarında kullanılan ağırlıkların yerine de tercih edildiği düşünülebilir. Buna göre, ayrıca, dokuma aletlerinin farklı form, kalınlık ve çap bilgilerinden kirman ağırlıklarıyla farklı kalınlıkta ip üretimi yapıldığı, tezgâh ağırlıklarının uçları ağırlıklı dikey dokuma tezgâhlarında kullanılmış olduğu kabul edilebilir. Bir diğer dokuma aleti olan makaranın da dikiş makarası ya da dikey ve yatay dokuma tezgâhlarında ip gerginliğini sağlamak için kullanılmış olması muhtemeldir.

Bu tez çalışmasındaki dokuma aleti buluntularının çoğunluğu yüzey malzemesi olduğundan tabakalaşma ve belirli bir dönem vermek güçtür. Tez kapsamında ağırlıklarını ölçtüğümüz Dombalaktepe dokuma aletleri kullanım ve işlevleri hakkında bir çıkarım sunmuştur. Buna göre bulunan kirman ağırlıklarının ince (Kat. No. 14-15, 26, 30) ve (Kat. No. 13) kalın ip üretimi için kullanıldığı, tezgâh ağırlıklarının (Kat. No. 40, 42) kalın kumaş dokunması için üretildiği anlaşılmıştır. Dombalaktepe sakinlerinin değişik ihtiyaçlara göre farklı kalitede ip ve dokuma ürettikleri sonucuna varılabilir.

Samsun İli Kıyı Kesimi tanıklığında bölgedeki lokalitelerde yaşayan topluluğun tekstil üretiminde geleneksel bir yapıda olduğu ve yerel üretimle beraber çevredeki birçok yerleşimde bilinen benzer tip ve bezemeyle etkileştiğini kanıtlamaktadır. Bölgede tek form ya da belirli kalitede dokuma yapıldığı muhakkaktır; farklı ihtiyaca yönelik ip eğrildiği ve tezgâh yardımıyla çeşitli kalitede dokuma üretildiği sonucuna varılmıştır.

KAYNAKLAR

- Alkım, Uluğ Bahadır, “Samsun Bölgesinde 1973 Çalışmaları”, *Belleten*, XXXVIII/151, Ankara 1974a, ss. 553-556.
- _____, “Tilmen Höyük ve Samsun Bölgesi Çalışmaları (1971)”, *Türk Arkeoloji Dergisi*, XX/2, Ankara 1974b, ss. 5-16.
- _____, “Samsun Region 1973”, *Recent Archaeological Research in Turkey*, Anatolian Studies, Vol. 24, Ankara 1974c, ss. 50-53.
- _____, “İkiztepe and Samsun Region 1977”, *Recent Archaeological Research in Turkey*, Anatolian Studies, Vol. 28, Ankara 1978, ss. 23-27.
- Alkım, Uluğ Bahadır, Alkım, Handan ve Bilgi, Önder, *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları (1974-1975)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1988.
- _____, *İkiztepe II, Üçüncü, Dördüncü, Beşinci, Altıncı, Yedinci Dönem kazıları (1976-1980)*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2003.
- Alp, Sedat, *Hitit Çağında Anadolu: Çivi yazılı ve hiyeroglif yazılı kaynaklar*, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları/140, İstanbul 2000.
- Andersson Eva, Mårtensson, Linda, Nosch, B. Marie-Louise, Rahmstorf, Lorenz, “New Research on Bronze Age Textile Production”, *Bulletin of the Institute of Classical Studies* 51, 2008, ss. 171-174.
- Baccelli, Giulia, Bellucci, Benedetta, Vigo, Matteo, “Elements for a Comparative Study of Textile Production and use in Hittite Anatolia and in Neighbouring Areas”, Mary Harlow, Cécile Michel, Marie-Louise Nosch (eds.), *Prehistoric, Ancient Near Eastern and Aegean Textiles and Dress*, Oxford 2014, ss. 97-142.
- Bahn, Paul G., “Palaeolithic Weaving: A Contribution from Chauvet”, *Antiquity*, 75/288, Cambridge University Press 2001, ss. 271-272.
- Ballard, Mary, Burke, Brendan, Simpson, Elizabeth, “Gordion Dokumaları”, Frigler: Midas’ın Ülkesinde, Anıtların Gölgesinde, Taciser Tüfekçi Sivas, Hakan Sivas (eds.), *Yapı Kredi Yayınları*, İstanbul 2012, ss. 360-375.
- Barber, Elizabeth Jane Wayland, *Prehistoric Textiles: The Development of Cloth in the Neolithic and Bronze Ages with Special Reference to the Aegean*, New Jersey: Princeton University 1991.
- Bilgen, Abdurrahman Nejat, *Seyitömer Höyük I*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2015.
- Bilgen, Abdurrahman Nejat ve Bircan, Özlem Tütüncüler, “Seyitömer Höyük Buluntularından İp/Urgan ve Dokuma Kumaş ile Deri Ayakkabı Numuneleri”, *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, 115, İstanbul 2017, ss. 23-34.
- Bilgi, Önder, “İkiztepe Kazılarının 1992 Dönemi Sonuçları”, *15. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara 1993, ss. 235-244.
- _____, “İkiztepe Kazılarının 1993 Dönemi Sonuçları”, *16. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara 1994, ss. 141-160.
- _____, “Samsun-İkiztepe Arkeolojik Kazıları Tepe III Çalışmaları 1993 ve 1994 Dönemi Sonuçları”, *Anadolu Araştırmaları XV*, İstanbul 1999, ss. 137- 165.
- _____, *Protohistorik Çağ’da Orta Karadeniz Bölgesi Madencileri-Hind-Avrupalıların Anavatanı Sorununa Yeni Bir Yaklaşım*, TASK Vakfı, İstanbul 2001.
- Bitter, Kurt, *Boğazköy die Kleinfunde der Grabungen 1906-1912, I-Funde Hethitischer Zeit*, Leipzig J. C. Hinrichs Verlag 1937.

- Blegen, Carl William, Caskey, John Langdon, Rawson, Marion, Sperling, Jerome, *Troy General Introduction the First and Second Settlements*, Vol. I, Part I-II, Princeton University Press 1950.
- Blegen, Carl William, Caskey, John Langdon, Rawson, Marion, *Troy the Third, Fourth and Fifth Settlements*, Vol. II, Part I-II, Princeton University Press 1951.
- _____, *Troy the Sixth Settlement*, Vol. III, Part I-II, Princeton University Press 1953.
- Blegen, Carl William, Caskey, Langdon John, Boulter, G. Cedric, Rawson, Marion, *Troy the VIIa, VIIb, and VIII Settlement*, Vol. IV, Part I, Princeton University Press 1958.
- Burke, Richard Brendan, *From Minos to Midas: The Organization of Textile Production in the Aegean and in Anatolia (Minoan, Mycenaean, Phrygian)*, Michigan: UMI Dissertation Services, 2000.
- _____, *From Minos to Midas: Ancient Cloth Production in the Aegean and in Anatolia*, Owbow Books, 2018.
- Burney, Charles Allen, "Northern Anatolia Before Classical Times", *Anatolian Studies*, Vol VI, Londra 1956, ss. 179-203.
- Bier, Carol, "Textile Arts in Ancient Western Asia", *Civilizations of the Ancient Near East*, V. 3, Jack M. Sasson (ed.), New York 1995, ss. 1567-1588.
- Carroll, Diane Lee, Dating the Foot-Powered Loom: The Coptic Evidence *American Journal of Archeology* Vol. 89, No.1, Centennial Issue, January 1985.
- Crewe, Lindy, *Spindle Whorls, A Study of form, Function and Decoration in Prehistoric Bronze Age Cyprus*, Jonsered 1998.
- Czichon, Rainer Maria, "Oymaağaç-Vezirköprü Yüzey Araştırması 2006", 25. *Araştırma Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara 2008, ss. 187-196.
- _____, "Archäologische Forschungen am Oymaağaç Höyük/Nerik 2011-2015: Kleinfunde", *MDOG 148*, Berlin 2016, ss. 7-16.
- Czichon, Rainer M., ve Yılmaz, Mehmet Ali, "Vezirköprü/Oymaağaç Höyük Nerik (?) Projesi", *Anadolu'nun Zirvesinde Türk Arkeolojisinin 40 Yılı*, Ayırbasım, Ankara 2014, ss. 339-346.
- Çınaroğlu Aykut ve Genç Elif, "Kastamonu Kınık 2002 Yılı Kazısı", 25. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara, ss. 355-366.
- Çilingiroğlu, Altan, Derin, Zafer, Abay, Eşref, Sağlamtimur, Haluk and Kayan, İlhan, *Ulucak Höyük: Excavations Conducted Between 1995 and 2002*, Near Eastern Studies, Supplement 15, Louvain 2004.
- Çilingiroğlu, Çiler, "Of Stamps, Loomweights and Spindle Whorls: Contextual Evidence on the Function(s) of Neolithic Stamps from Ulucak", *Journal of Mediterranean Archaeology* 22/1, İzmir 2009, ss. 3-27.
- Dardeniz, Gonca ve Yıldırım, Tayfun, "Resuloğlu Erken Tunç Çağı Frit (?) ve Maden Buluntuları Üzerinde Arkeometrik Çalışmalar", 33. *Arkeometri Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara 2018, ss. 349-357.
- Dengate, James Andrew, "A Site Survey Along the South Shore of the Black Sea", *The Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology*, Türk Tarih Kurumu, Vol. I, Ankara 1978, ss. 245-258
- Darga, Ayşe Muhibbe, *Anadolu'da Kadın-On Bin Yıldır Eş, Anne, Tüccar, Kraliçe*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2013.

- Derin, Zafer, Abay, Eşref, Özkan, Turan, “Kemalpaşa-Ulucak Höyük Kazıları, 1999-2000”, 23. Kazı Sonuçları Toplantısı, C. 1, Ankara 2002, ss. 341-350.
- , “İzmir’in Prehistorik Yerleşimi-Yeşilova Höyük”, *Ege Üniversitesi Arkeolojik Kazıları*, İzmir 2012, ss. 426-436.
- Divarçı, Filiz, *Hitit Döneminde Maşat Höyük: Arkeolojik Açısından Bir Yeniden Değerlendirme Çalışması*, (Danışman: Ş. Dönmez), (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2019.
- Dönmez, Şevket, *İlk Tunç Çağı II Öncesi Orta Karadeniz Bölgesi’nin Kültürel Gelişimi (İkiztepe Çanak-Çömleği ile Küçük Eserleri Işığında)*, (Danışman: Ö. Bilgi), (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2000.
- , “Yeni Arkeolojik Bulguların Işığında İÖ 2. Binyılda Sinop”, *Belleten*, LXVIII/251, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2004, ss. 1-28.
- , “Akalan Hakkında Yeni Gözlemler”, *Anadolu Araştırmaları*, XVII/1, İstanbul 2004, ss. 67-91.
- , “Orta Karadeniz Bölgesi’nin İlk Tunç Çağı II Öncesi Kültürel Gelişimi Üzerine Yeni Gözlemler”, *Karadeniz Araştırmaları Sempozyum Bildirileri*, Burcu Erciyas ve Elif Koparal (ed.), Ege Yayınları, Ankara 2006, ss. 63-88.
- , “Tunç Çağı’nda Orta Karadeniz Bölgesi ve Kelkit Havzası Yerleşmeleri”, *Belleten*, LXXII/264, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2008, ss. 413-431.
- Dönmez, Şevket ve Naza-Dönmez, E. Emine, “Amasya-Oluz Höyük Kazısı 2007 Dönemi Çalışmaları: İlk Sonuçlar”, *Belleten*, LXXIII/267, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2009, ss. 395-422.
- , “Amasya-Oluz Höyük Kazısı 2008 Dönemi Çalışmaları: Yeni Sonuçlar ve Değerlendirmeler”, *Höyük (2)*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2010, ss. 1-28.
- Dönmez, Şevket ve Yurtsever-Beyazıt, Aslıhan, “Oluz Höyük Kazısı Sekizinci Dönem (2014) Çalışmaları: Sonuçlar ve Değerlendirmeler”, *Colloquium Anatolicum (14)*, 2015, ss. 24-55.
- Dörpfeld, Wilhelm, *Troja und Ilion: Ergebnisse der Ausgrabungen in den Vorhistorischen und Historischen Schichten von Ilion 1870-1894*, Athen: Beck and Barth 1902.
- Durmuş, Fuat ve Aksoy, Aslı, *Etnoarkeolojik Yaklaşımlarla Troya’nın Prehistorik Dönem Doküman Aletleri*, Rüstem Aslan (ed.), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2020.
- Duru, Refik, *Kuruçay Höyük I: 1978-1988 Kazılarının Sonuçları Geç Kalkolitik ve İlk Tunç Çağı Yerleşmeleri*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1994.
- , *Kuruçay Höyük II: 1978-1988 Kazılarının Sonuçları Geç Kalkolitik ve İlk Tunç Çağı Yerleşmeleri*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1996.
- , *MÖ 8000’den MÖ 2000’e Burdur-Antalya Bölgesi’nin Altıbin Yılı*, Suna-İnan Kıracı Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya 2008.
- Eres Zeynep, “Die Hüttenlehmreste von Aşağı Pınar”, *Aşağı Pınar I Einführung, Forschungsgeschichte, Stratigraphie und Architektur*, N. Karul, Z. Eres, M. Özdoğan ve H. Parzinger (eds.), Studien im Thrakien-Marmara-Raum Band 1, Archäologie in Eurasien 15, Verlag Philipp von Zabern, Mainz am Rhein 2003, ss. 126-154.
- Erdem, Aylin Ü., “Bayraklı/Smyrna Makaraları ve Ege Arkeolojisindeki Yeri”, *TÜBA-AR 19*, Ankara 2016, ss. 69-77.

- Ergün, Gürkan, "Weaving in Anatolia in Prehistoric Period", *III. IMCOFE*, Barselona 2017, ss. 118-128.
- Erkanal, Hayat, "Geç Tunç Çağı'nda Liman Tepe", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü 10. Kuruluş Yılı Etkinlikleri: Batı Anadolu ve Doğu Akdeniz Geç Tunç Çağı Kültürleri Üzerine Yeni Araştırmalar*, Armağan Erkanal Öktü, Sevinç Günel, Ulaş Deniz (eds.), Hacettepe Üniversitesi Yayını, Ankara 2008, ss. 91-100.
- Erkanal, Hayat, Şahoğlu, Vasıf, Tuncel, Rıza, Ourania, Kouka, Keskin, Levent, Tuğcu, İrfan, "Liman Tepe 2007 Kazıları", *30. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara 2009, ss. 299-322.
- Esin, Ufuk ve Harmankaya, Savaş, "1984 Değirmen Tepe (Malatya) Kurtarma Kazısı", *7. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara 1985, ss. 53-85.
- Evely, Richard Doniert George, *Minoan Crafts: Tools and Techniques: An Introduction*, Studies in Mediterranean Archaeology XCII/2, Jonsered: Paul Aströms, 2000.
- Emre, Kutlu, "Maşathöyük'te Eski Tunç Çağı", *Belleten*, XLIII /169, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1979, ss. 1-20.
- , "Hanözü: Maşathöyük Çevresinde Bir Hitit Yerleşimi", *Sedat Alp'a Armağan*, Hittite and Other Anatolian and Near Eastern Studies in Honor of Sedar Alp, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1992, ss. 137-146.
- , "The Early Bronze Age at Maşat Höyük Seasons 1980-1984", *Essays on Ancient Anatolia and Syria in the Second and Third Millennium*, Takahito Mikasa (ed.), Wiesbaden: Harrassowitz Verlag 1996.
- Efe Turan ve Mercan Ahmet, "Yassıkaya: Karadeniz Ereğli (Heraclea Pontica) Yakınlarında Bir İlk Tunç Çağı Yerleşmesi", *23. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara, ss. 361-374.
- Forrer, von Emil, "Ergebnisse einer archaologischen Reise in Kleinasien", *MDOG* 65, Berlin 1927, ss. 27-43.
- Fazıloğlu, İsmail, *Eskiçağ'da Dokuma*, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul 1997, ss. 1-15.
- Frangipane, Marcella, Strand, Eva Andersson, Romina, Laurito, Möller-Wiering, Susan, Nosch, Marie-Louise, Rast-Eicher, Antoinette and Lassen, Agriete Wisti, "Arslantepe, Malatya (Turkey): Textiles, Tools and Imprints of Fabrics from the 4th to the 2nd Millennium BCE-10", *Paléorient* 35/1, 2009, ss. 5-29.
- Margarita, Gleba *Textile Production in Pre-Roman Italy*, Oxbow Books, Oxford 2008.
- Gökoğlu Ahmet, *Paphlagonia (Kastamonu, Sinop, Çankırı, Safranbolu, Bartın, Bolu, Gerede, Mudurnu, İskilip, Bafra, Alaçam ve Civarı) Gayri Menkul Eski Eserleri ve Arkeolojisi*, C. I, Doğrusöz Matbaası, Kastamonu 1952.
- Garstang, John, *Prehistoric Mersin: Yümük Tepe in Southern Turkey*, Oxford: At the Clarendon Press 1953.
- Goldman, Hetty, *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, from the Neolithic Through the Bronze Age*, Volume II, Princeton University Press, 1956.
- Gönül, Macide, "Dokumacılığın Tarihçesi ve En Eski Dokuma Aletleri", Ayla Sevim Erol (ed.), *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Antropoloji Dergisi*, 02, Ankara 1964, ss. 80-99.
- Gunter, Ann C., *The Gordion Excavations Final Reports Volume III the Bronze Age*, E. L. Kohler (ed.), University Museum Monograph 73, The University Museum of Archaeology and Anthropology University of Pennsylvania Philadelphia 1991.

- Gürcüm, Banu Hatice, *Tekstil Malzeme Bilgisi*, Grafiker Yayınları, Ankara 2005.
- Haas, Volkert, *Geschichte der Hethitischen Religion*, Leiden, New York, Köln: Brill 1994.
- Harmancıoğlu, Mustafa, *Lif Teknolojisi (Dokuma Maddelerinin Genel Özellikleri)*, Ege Üniversitesi Matbaası, C. 1, İzmir 1973.
- Horejs, Barbara, “Proto-Urbanisation without Urban Centres? A Model of Transformation for the Izmir Region in the 4th Millennium BC”, *Western Anatolia Before Troy Proto-Urbanisation in the 4th Millennium BC?*, *Proceedings of the International Symposium held at the Kunsthistorisches Museum Wien*, Vienna, Austria, 21–24 November, 2012, Barbara Horejs, Mathias Mehofer (eds.), Austrian Academy of Sciences Press, Vienna 2014, ss. 15-42.
- İzmir, Reşat, *Geography of Turkey*, Directorate General of Press and Information, Ankara 1976.
- Joukowsky, Sharp Martha, *Prehistoric Aphrodisias: An Account of the Excavations and Artifact Studies*, Vol. I-II, Tony Hackens and R. Ross Holloway (eds.), Brown University, Center for Old World Archaeology and Art Providence Rhode Island, Usa 1986.
- Kâmil, Turhan, *Yortan Cemetery in the Early Bronze Age of Western Anatolia*, BAR International Series 145, Oxford 1982.
- Kauder, Julia Obladen, “Die Kleinfunde aus Ton, Knochen und Metall”, *Demircihüyük IV die Ergebnisse der Ausgrabungen 1975-1978*, Herausgegeben von Manfred Korfmann, Die Kleinfunde, A die Lithischen Kleinfunde (Ayşe Baykal-Seeher), Die Kleinfunde aus Ton, Knochen und Metal (Julia Obladen-Kauder), Mainz am Rhein 1996, ss. 209-314.
- Keith, Kathryn, “Spindle Whorls, Gender, and Ethnicity at Late Chalcolithic Hacinebi Tepe”, *Journal of Field Archaeology*, 25/4, 1998, ss. 497-515.
- Kızıltan, Zeynep, “Samsun Bölgesi Yüzey Araştırmaları”, *Belleten*, LVI/215, Ankara 1992, ss. 213-241.
- King, Mary Elizabeth, “Analytical Methods and Prehistoric Textiles” *American Antiquity*, 43/1, Cambridge University Press 1978, ss. 89-96.
- Konyar, Erkan, “MÖ 1. Binyılda Kahramanmaraş Gurgum Krallığı”, *Toplumsal Tarih Dergisi*, 180, Ankara 2008, ss. 60-66.
- Korfmann, Manfred, *Tilkitepe: Die ersten Ansätze prähistorischer Forschung in der östlichen Türkei*, Istanbul Mitteilungen Beiheft 26, Verlag Ernst Wasmuth, Tübingen 1982.
- Korfmann, Manfred, Dedeoğlu, Fulya, Erdalkıran Mücella, “Ulucak Höyük Neolitik Dönem Sapan Taneleri”, Gülsün Umurtak, Şevket Dönmez ve Aslıhan Yurtsever (eds.), *Refik Duru'ya Armağan*, Ege Yayınları, İstanbul 2007, ss. 41-50.
- Koşay, Hâmit Zübeyr, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alacahöyük Hafriyatı 1936'daki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Türk Tarih Kurumu Yayınları V, Ankara 1938.
- _____, *Alacahöyük Kazısı 1937-1939'daki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1951.
- _____, “Kuşsaray (Çorum) Sondajı”, *Türk Arkeoloji Dergisi*, 15/1, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1966, ss. 89-97.
- Hamit Koşay ve Mahmut Akok, *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Büyük Güllücek Kazısı 1947 ve 1949'daki Çalışmalar Hakkında İlk Rapor*, Türk Tarih Kurumu Yayınları V/16, Ankara 1957.

- Koşay, Hâmit Zübeyr, Ünal, Ahmet, Çizgen, Abdullah, “1964 Alaca Höyük Kazısı Raporu”, *Türk Arkeoloji Dergisi*, XIV/1-2, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1967, ss. 161-215.
- Koşay, Hâmit Zübeyr, Akok, Mahmut, *Alacahöyük Kazısı, 1963-67 Çalışmalar ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1973.
- Kökten, İsmail, Kılıç ve Özgüç, Tahsin, “Samsun’da Prehistorik Araştırmalar (1)”, *Ülkü*, XVI/89, Ankara 1940, ss. 413-419.
- Kökten, İsmail, Kılıç, “Samsun Vilayeti Tekkeköy Civarında Prehistorik Araştırmalar”, *Ülkü*, XVII/98, Ankara 1941, ss. 121-124.
- Kökten, İsmail, Kılıç, Özgüç, Nimet, Özgüç, Tahsin, “1940 ve 1941 Yılında Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Samsun Bölgesi Kazıları Hakkında İlk Kısa Rapor”, *Belleten*, IX/35, Ankara 1945, ss. 361-400.
- Kulakoğlu, Fikri, “Kültepe Kaniş-Karumu: Anadolu’nun En Eski Uluslararası Ticaret Merkezi”, *Anadolu’nun Önsözü Kültepe Kaniş-Karumu Asurlular İstanbul’da*, Fikri Kulakoğlu, Selmin Kangal (eds.), Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2010.
- Kull, Brigitte, *Demircihüyük V die Ergebnisse der Ausgrabungen 1975-1978: Die MittelBronzezeitliche Siedlung*, Mit Einem Anhang Von H. Kammerer-Grothaus und A.-U. Kossatz zu Antiken Funden aus Demircihüyük, Herausgegeben von Manfred Korfmann, Mainz Rhein, 1988.
- Lamb, Winifred, “Excavations at Kusura Near Afyon Karahisar”, *Archaeologia* 86, Oxford 1936, ss. 1-64.
- _____, “Excavations at Kusura Near Afyon Karahisar: II”, *Archaeologia* 87, Oxford 1937, ss. 217-273.
- Lassen, Agnete Wisti, “Weaving with Crescent Shaped Loom Weights: An Investigation of a Special Kind of Loom Weight”, Cécile Michel and Marie-Louise Nosch (eds.), Oxford: *Ancient Textiles Series, Volume. 21*, 2015, ss. 127-137.
- Lloyd, Seton and Mellaart, James, *Beycesultan, I: The Chalcolithic and Early Bronze Age Levels*, London: The British Institute of Archaeology At Ankara 1962.
- Macridy, Theodor, *Une Citadelle archaïque de Pont*, Mitteilungen der Vorderasiatischen Gesellschaft 12, Berlin 1907.
- Maner, Çiğdem, “Anadolu’da Dokuma Devrimi Neolitik Çağ’dan Demir Çağı’na Yünün Tarihi ve Maddi Değeri”, *Tarihi Dokumak, Bir Kentin Gizemi: Sof*, Koç Üniversitesi Vehbi Koç Ankara Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara 2018, ss. 43-63.
- Mauel, Sascha, *Die Spinnwirtel und Webgewichte der bronze-und eisenzeitlichen Siedlung von Kastanas Zur Textilproduktion Nordgriechenlands im 2. vorchristlichen Jahrtausend Teil 1*, Ulla Lund Hansen (Supervisor), Extended Research Master’s Thesis/Magisterkonferensafhandling, University Of Copenhagen-Faculty Of Humanitie, 2009.
- Mellaart, James and Murray, Ann C., *Beycesultan Vol. III Part II Late Bronze Age and Phrygian Pottery and Middle and Late Bronze Age Small Objects*, London: The British Institute of Archaeology At Ankara 1995.
- Mellaart, James, *Çatalhöyük Anadolu’da Bir Neolitik Kent*, çev. Gökçe Bilge Yazıcıoğlu, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2003.

- Mellink, Machteld Johanna, *A Hittite Cemetery at Gordion*, The University Museum University of Pennsylvania Philadelphia 1956.
- _____, “Excavations at Karataş-Semayük in Lycia 1968”, *AJA*, 73/3, The University of Chicago Press, 1969, ss. 319-331.
- Meriç, Recep, “Excavations at Bademgediği Tepe (Puranda) 1999-2002: A Preliminary Report”, *Istanbuler Mitteilungen* (53), 2003, ss. 79-98.
- Meriç, Recep ve Öz, Ali Kazım “Bademgediği Tepe (Puranda) Near Metropolis”, *Nostoi, Indigenous Culture, Migration and Integration in the Aegean Islands and Western Anatolia during the Late Bronze and Early Iron Age*, Koc University Press, 2015, ss. 589-606.
- Omura, Sachihito, “1993 Yılı Kaman-Kalehöyük Kazıları”, *16. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara 1994, ss. 313-330.
- Oğuz, Remzi, “Anadolu Arkeologya Tarihinde Alishar Hafriyatı”, *Türk Tarih, Arkeologya ve Entografya Dergisi*, I, Devlet Matbaası, İstanbul 1933.
- Ortmann, Winfried, “Die Keramik der Frühen Bronzezeit aus Inneranatolien”, *Verlag Gebr. Mann*, Berlin 1963.
- von der Osten, Hans Henning, *Explorations in Central Anatolia Season of 1926*, Researches in Anatolia Vol. I, The University of Chicago Press Chicago, Illinois 1929.
- _____, *The Alishar Hüyük Season of 1930-32*, Researches in Anatolia, Part I, Vol. VII, The University of Chicago Press Chicago, Illinois 1937.
- Özkaya Vecihi, Coşkun Aytaç, Benz Marion, Erdal Yılmaz S., Atıcı Levent, Şahin Feridun S., “Körtik Tepe 2010 Yılı Kazısı”, *33. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara 2012, ss. 315-338.
- Özsait, Mehmet, “1986 Yılı Amasya-Ladik Çevresi Tarihöncesi Araştırmaları”, *5. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, C.II, Ankara 1988, ss. 239-256.
- _____, “1987 Yılı Amasya-Suluova Tarihöncesi Araştırmaları”, *6. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Ankara 1989, ss. 287-300.
- _____, “Orta Karadeniz Bölgesi Yüzey Araştırmaları”, Oktay Belli (ed.), *Türkiye Arkeolojisi ve İstanbul Üniversitesi (1932-1999)*, Ankara 2000, ss. 335-341.
- Ökse, Ayşe Tuba, *Önasya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1993.
- Özdemir, Abdulkadir ve Bamyacı, Abdulvahap, Onur, “Erken ve Orta Kalkolitik Dönem’de Batı Anadolu’da Tekstil Üretimi: Gülpınar Buluntusu Ağırşaklarının İşlevlendirilmesi”, *Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 28/2, 2018, ss. 1-14.
- Özdoğan, Aslı Erim, “Çayönü”, *Neolithic in Turkey: The Cradle of Civilization New Discoveries*, Mehmet Özdoğan ve Nezih Başgelen (eds.), *Arkeoloji ve Sanat Yayınları*, İstanbul, 1999, ss. 19-35.
- Özdoğan, Eylem, *Trakya’da Yapılan Son Araştırmalar Işığında Balkanlar’da İlk Neolitik Çağ’dan Orta Neolitik Çağ’a Geçiş Sorunu*, C. I-II, (Danışman: M. Özdoğan), Doktora Tezi İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2009.
- _____, “Tarihöncesi Dokuma ve Hasırcılık: Aşağı Pınar Çanak Çömleğinde Dokuma ve Hasır İzli Bir Kap”, *Arkeolojiyle Geçen Yarım Asır: Sevim Gülçür Armağanı*, Bilgin Kültür Sanat Yayınları, Ankara 2019, ss. 189-201.
- Özdoğan, Mehmet, Parzinger, Hermann, Karul, Necmi, “1998 Yılı Kırklareli Höyüğü Kazıları”, *21. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt 1, Ankara 2000, ss. 93-108.

- Özdoğan, Mehmet and Yılmaz, Özgür, "Clay, Bone, Horn and Fine Groundstone Objects", *Die frühBronzezeitliche Siedlung von Kanlıgeçit bei Kırklareli-Ostthrakien während des 3. Jahrtausends v. Chr. im Spannungsfeld von anatolischer und balkanischer Kulturentwicklung*, M. Özdoğan and H. Parzinger (eds.), Deutsches Archaeologisches Institut (Eurasian-Abteilung), Darmstadt: Verlag Philipp von Zabern, 2012, ss. 193-231.
- Özgüç, Tahsin, "Samsun Hafriyatının 1941-1942 Yılı Neticeleri", *III. TTK. Kong-I*, Ankara 1948, ss. 393-419.
- _____, "Acemhöyük Kazıları", *Anadolu X*, Ankara 1968, ss. 1-28.
- _____, *Maşat Höyük Kazıları ve Çevresindeki Araştırmalar-Excavations at Maşat Höyük and Investigations in its Vicinity*, TTK Basımevi, Ankara 1978.
- _____, *Maşat Höyük II, Boğazköy'ün Kuzeydoğusunda Bir Hitit Merkezi-A Hittite Center Northeast of Boğazköy*, TTK Basımevi, Ankara 1982.
- Özgüç, Tahsin ve Akok, Mahmut, *Horoztepe, Eski Tunç Devri Mezarlığı ve İskân Yeri*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1958.
- Özgüç, Nimet, "1982 Acemhöyük Kazıları", *5. Kazı Sonuçları Toplantısı*, İstanbul 1983, ss. 109-110.
- Özgünel, Coşkun, Kaplan, Davut, "2009 Yılı Gülpınar Kazıları (30. Yıl)", *32. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara 2011, ss. 212-229.
- Özkan, Süleyman, "Köşk Höyük Kemik Eserleri", *Anadolu Araştırmaları XVI*, İstanbul, 2002, ss. 509-526.
- Polat, Rahşan, Tamsü ve Akça, Serap, "Eskiçağ'da Dokumacılığın Başlangıcı ve Pişmiş Toprak Dokuma Aletleri", *II. Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Eskişehir 2002, ss. 201-209.
- Rahmstorf, Lorenz, "Clay Spools from Tiryns and Other Contemporary Sites. An Indication of Foreign Influence in LH IIIC?", *2nd International Interdisciplinary Colloquium, The Periphery of the Mycenaean World*, N. Kyparissi-Apostolika, M. Papakonstantinou (eds.), Athens 2003, ss. 397-415.
- Rahmstorf, Lorenz, "An Introduction to the Investigation of Archaeological Textile Tools", *Tools, Textiles and Contexts, Investigating Textile Production in the Aegean and Eastern Mediterranean Bronze Age, Ancient Textiles Series 21*, Eva Andersson Strand, Marie-Louise Nosch, Joanne Cutler (eds.), Oxford: Oxbow Books 2015, ss. 1-23.
- Sağlamtimur, Haluk, "Siirt-Başur Höyük Erken Tunç Çağı I Mezarları: Ön Rapor", *Arkeoloji Dergisi*, XXII, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 2017, ss. 1-18.
- Sipahi, Tunç, "2007 Yılı Boyalı Höyük Kazısı" *30. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 2, Ankara 2009, ss. 117-188.
- _____, "Eskiyapar Kazıları", *1. Çorum Kazı ve Araştırma Sempozyumu*, Çorum 2010, ss. 5-18.
- _____, "Hitit Çağında Boyalı Höyük ve Eskiyapar" *Çorum Kültür Sanat Dergisi*, 14, Çorum 2013, ss. 4-22.
- Schmidt, Klaus, *Norşuntepe Kleinfunde II: Artefakte aus Felsgestein, Knochen und Geweih, Ton, Metall und Glas*, Verlag Philipp von Zabern, Mainz am Rhein 2002.
- Schoop, Ulf-Dietrich, "Çamlıbel Tarlası ve Kuzey-Orta Anadolu'da Geç Kalkolitik Dönem", *1. Çorum Kazı ve Araştırma Sempozyumu*, Çorum 2011, ss. 137-160.
- _____, "Technologie und Innovation im Anatolischen Chalkolithikum", *Innovation versus Beharrung, Macht den Unterschied des hethitischen Reichs im Anatolien des 2.*

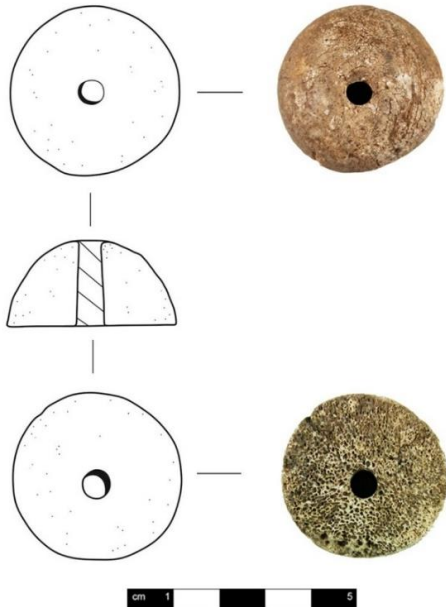
- Jahrtausends: Chr. Byzas 23*, Andreas Schachner (ed.), Veröffentlichungen des Deutschen Archäologischen Instituts, Istanbul 2017, ss. 1-19.
- Seeher, Jürgen, *Büyükkaya II Bauwerke und Befunde der Grabungskampagnen 1952–1955 und 1993–1998*, Edited by Jürgen Seeher, with contributions by Ulf-Dietrich Schoop and Sven Kühn, Boğazköy-Hattuša: Ergebnisse der Ausgrabungen 27, De Gruyter: Deutsches Archäologisches Institut, Berlin 2018.
- Smith, Jill Carington, “Spinning and Weaving Equipment”, *Excavations at Nichoria in Southwest Greece Vol. II the Bronze Age Occupation*, William Andrew McDonald, Nancy Clausen Wilkie (eds.), Minneapolis: The University of Minnesota Press, 1992, ss. 674-711.
- , “The Spinning and Weaving Implements”, *Servia I, Anglo-Hellenic Rescue Excavations 1971-73*, The British School at Athens 2000, ss. 207-263.
- Süel, Aygöl, “Ortaköy-Şapinuwa: Bir Hitit Merkezi”, *TÜBA-AR/1*, Ankara 1998, ss. 37-61.
- Tekin, Halil, “Hakemi Use (Diyarbakır) 2008 Yılı Kazıları”, *31. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 2, Ankara 2009, ss. 35-50
- Temizer, Raci, “Yazır Höyüğü Buluntuları”, *V. Türk Tarih Kongresi*, C. 1, Ankara 1956, ss. 156-164.
- Temür, Akın ve Davut, Yiğitpaşa, “Neoklaudiopolis Antik Kenti ve Territoryumu 2019 Yüzey Araştırması ve Envanter Çalışmaları”, *History Studies*, Vol. 12, No. 6, 2020, ss. 2865-2894.
- Temür, Akın ve Karadeniz, Semanur, “Neoklaudiopolis’ten Bir Grup Roma Seramiği”, *Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, Sonbahar Özel Sayı, 2020, ss. 22-36.
- Türker, Atila, “Devret Höyük 2013 Yılı Kazısı ve İlk Sonuçları”, *36. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. I, Ankara 2014, ss. 363-382.
- , “Samsun Bölgesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2015 Yılı Çalışmaları Sonuç Raporu: Atakum Lokalitesi ve Kültürel Mirasını Koruma Önerileri”, *Atakum’a Akademik Bir Bakış Yeni Atakum*, B. Şişman (ed.), Atakum Belediyesi Kültür Yayınları, Samsun 2016, ss. 27-44.
- , “Samsun Bölgesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2015 Yılı Çalışmaları: İlkadım ve Canik Lokaliteleri”, *34. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara 2017a, ss. 391-416.
- , “Samsun Bölgesi 2016 Yılı Prehistorik ve Protohistorik Dönem Arkeolojik Yüzey Araştırması Sonuç Raporu”, *35. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. 1, Ankara 2017b, ss. 117-146.
- , “Tekkeköy Höyük Kazısı ve Güncel Değerlendirmeler”, *III. Uluslararası Eskiçağda Karadeniz ve Tekkeköy: Karadeniz’in Güney Kıyısında Eski Bir Yerleşme*, Gocha R. Tsetsckhladze, Sümer Atasoy, Davut Yiğitpaşa ve Akın Temür (eds.), Bildiri Özet, Samsun 2017c.
- , “Atakum Arkeoloji Araştırmaları: Kamaz Vadisi ve Çevresinin Tarih Öncesi”, *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 12/3, 2022, ss. 1737-1754.
- Türker, Atila, Şarbak, Ayşegül, Çırak, Mustafa Tolga, Tırıl, Gizem C., “Devret Höyük Ölü Gömme Gelenekleri ve Mezar Uygulamaları”, *TÜBA-AR*, 2018 Özel Sayı, Ankara 2018, ss. 107-138.

- Türker, Atila, Çizikci, Semih Yaşar, Tırlı, Cahide Gizem, “Samsun Bölgesi Post-Neolitik Dönem Arkeolojik Yüzey Araştırması 2017 Yılı Çalışma Raporu”, 36. Kazı Sonuçları Toplantısı, C. 1, Ankara 2019, ss. 213-236.
- Türker Atila, Tırlı-Özbilgin, Cahide Gizem, “Samsun Kıyı Kesimi 2019 Yılı Arkeolojik Yüzey Araştırması Raporu”, 2019-2020 Yılı Yüzey Araştırmaları, C. 1, Ankara 2022, ss. 193-210.
- Türktüzün, Metin, Ünan, Serdar, Ünal, Semih, “Çiledir Höyük Erken Tunç Çağı II Bulguları”, TÜBA-AR 17, Ankara 2014, ss. 49-72.
- Tütüncüler, Özlem, M.Ö. 2. Bin Ege Bölgesi Dokuma Aletleri, (Danışman: H. Erkanal), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı, Ankara 2005.
- _____, “Çorum-Resuloğlu Eski Tunç Çağı Mezarlığı’nda Kumaş Kullanımına İlişkin Yeni Bulgular”, *Anatolia* 30, Ankara 2006, ss. 137-148.
- _____, “Acemhöyük Asur Ticaret Kolonileri Çağı I. Katından Bir “Dokuma Evi”, *Samsat’tan Acemhöyük’e Eski Uygarlıkların İzinde Aliye Öztan’a Armağan*, Süleyman Özkan, Halime Hüryılmaz, Atila Türker, (eds.), Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir 2017, ss. 245-254.
- _____, “MÖ 2. Binde Türkiye Coğrafyasında Tekstil Sektöründe Üretim Süreci”, *Neolitik Çağ’dan Demir Çağı Sonuna Kadar Anadolu’da Dokumacılık*, Derya Yılmaz (ed.), Ege Yayınları, İstanbul 2022, ss. 51-80.
- Tzachili, Iris, “All Important yet Elusive: Looking for Evidence of Cloth-Making at Akrotiri”, *Thera & the Aegean World III Vol. I, Archaeology Proceedings of the third International Congress Santorini, Greece 3-9 September 1989*, D. A. Hardy-D. G. Doumas, J.A. Sakellarakis, P. M. Warren (eds.), 1990, ss. 380-389.
- Ünal, Ahmet, “Çengeltepe (Yozgat) Sondajı Önraporu”, *Türk Arkeoloji Dergisi*, 15/1, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1968, ss. 119-142.
- Votruba, Sıla Mangaloğlu, “Liman Tepe’de Geç Hellas III C Dönemi”, *Anadolu* (37) 2011, ss. 43-73.
- Warner, L. Jayne, *Elmalı-Karataş II the Early Bronze Age Village of Karataş*, Bryn Mawr College Archaeological Monographs Bryn Mawr, Pa 1994.
- Yalçın Ünsal ve İpek Önder, “Derekutuğun Eski Maden İşletmeleri 2009 Dönemi Çalışmaları”, 32. Kazı Sonuçları Toplantısı, C. 2, Ankara 2011, ss. 421-435.
- Yalçın Ünsal ve Yalçın Hatice Gönül, “Derekutuğun Tarihöncesi Madenci Çıraları”, *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 47/2, 2019 ss. 116-129.
- Yakar, Jak, “Presumed Social Identity of the Occupants of Late Third Millennium BC Alacahöyük and Horoztepe “Royal Tombs”, *Journal of Archaeomythology* 7, 2011, ss. 1-8.
- Yaylalı, Serap, Akkan, Yılmaz, Tütüncüler-Bircan, Özlem, Erdan, Emre, “Çakırbeyli-Küçüktepe Höyük 2015-2016 Çalışmaları”, 39. Kazı Sonuçları Toplantısı, C. 1, Bursa 2018, ss. 113-132.
- Yıldırım, Tayfun, “Resuloğlu 2011 Yılı Çalışmaları”, 2. Çorum Kazı ve Araştırmalar Sempozyumu, Çorum 2012a, ss. 5-15.
- _____, “Resuloğlu 2012 Yılı Çalışmaları”, 3. Çorum Kazı ve Araştırmalar Sempozyumu, Çorum 2012b, ss. 5-11.
- Yıldım Tayfun ve Ediz İsmet, “2005 Yılı Resuloğlu Eski Tunç Çağı Mezarlık Kazısı”, 28. Kazı Sonuçları Toplantısı, C. 2, Ankara 2007, ss. 221-223.

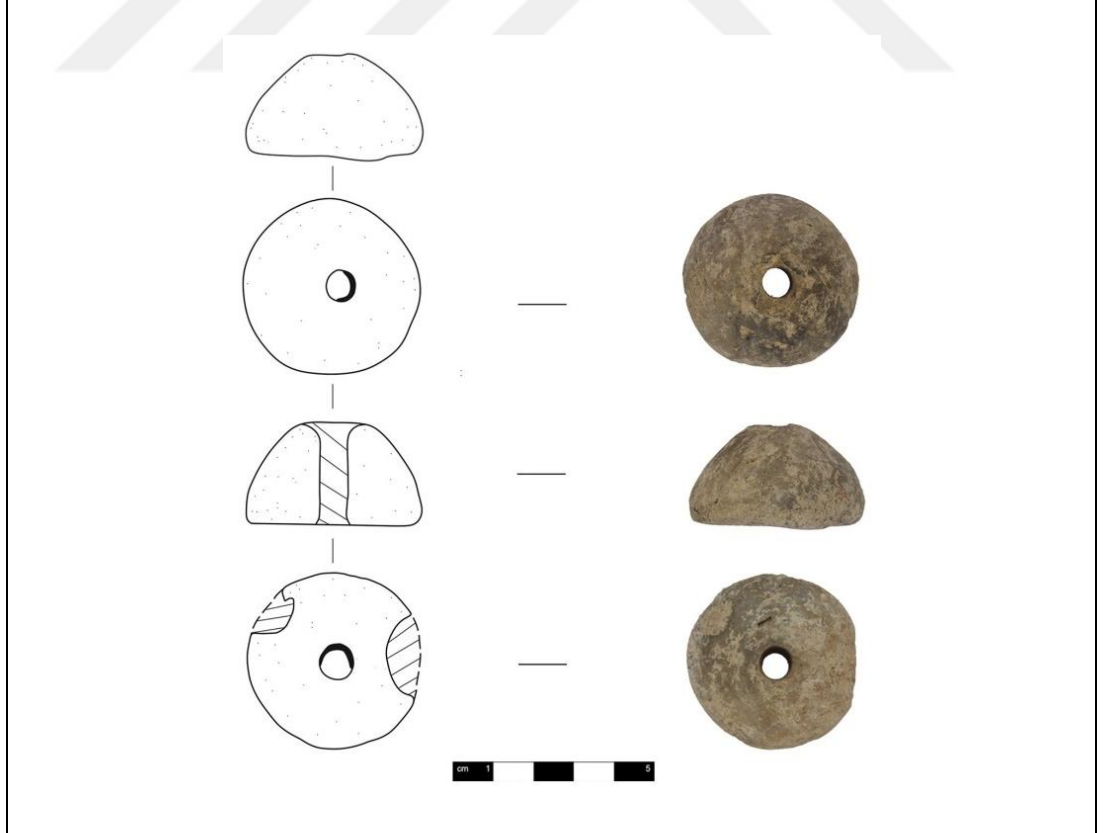
- Yılmaz, Cevdet, *Bafra Ovası'nın Beşerî ve İktisadi Coğrafyası*, Kızılırmak Ofset, Samsun 2007, s. 2.
- Yılmaz, Cevdet ve Zeybek, Halil İbrahim, “Samsun Coğrafyası”, *Canik Belediyesi Kültür Yayınları*, Samsun, 2016, ss. 1-413.
- Yılmaz, Derya, “Late Bronze Age Textile Tools from Maydos Kilisetepe in Gallipoli (Turkey) and Their Aegean Connections”, *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6/12, Edirne 2016a, ss. 47-66.
- , “Geç Tunç Çağı'nda Batı Anadolu'da Tekstil Üretimi: Çine-Tepecik Höyüğü Tezgâh Ağırlıkları”, *TÜBA-AR 19*, Ankara 2016b, ss. 93-111.
- , “Arkeolojik Buluntular Işığında Neolitik Çağ'dan Erken Tunç Çağı Sonuna Kadar Anadolu'da Dokumacılık”, *Neolitik Çağ'dan Demir Çağı Sonuna Kadar Anadolu'da Dokumacılık*, Derya Yılmaz (ed.), Ege Yayınları, İstanbul 2022, ss. 5-50.
- Zeybek, Halil İbrahim, “Sosyoekonomik Kriterlere Göre Samsun İlinin Karadeniz Coğrafi Bölgesi ve Türkiye'deki Yeri”, *Geçmişten Geleceğe Samsun Sempozyumu*, 2006, ss. 503-519.

KATALOG

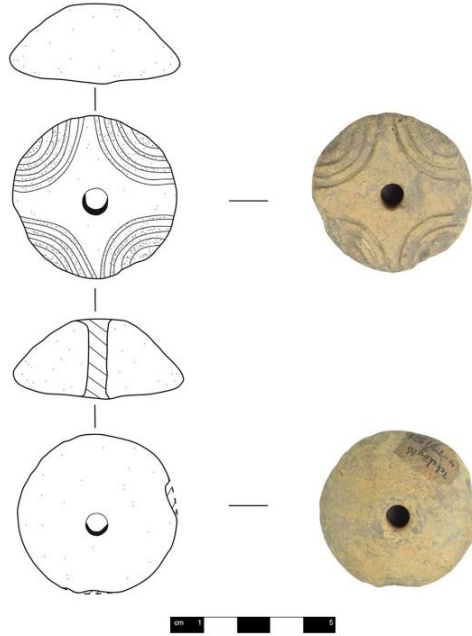
Katalog No:	1
Parça No:	1009.1001
Levha No:	I/3
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Diklimtepe
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırılığı
Yapım Malzemesi:	Kemik Eklem Başı
Form:	Simetrik Konik
Tip:	A1g
Ölçüleri:	Gen: 3,7 cm, yük: 1,8 cm, üst delik ç: 0,5 cm, alt delik ç: 0,6 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp dış yüzeyi açık kırmızı (2.5 YR 6/6), kırılan yüzeyi sarımsı kahve (10 YR 5/4) renginde ve gözenekli, kemik eklem başının üst yarısı tam ortadan delinmiş; simetrik yarım daire üst yarısı, iğ deliği dar, tek konik ve altı düz olup bir kenarında küçük bir kısım kırık ve noksandır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	GKÇ (?)

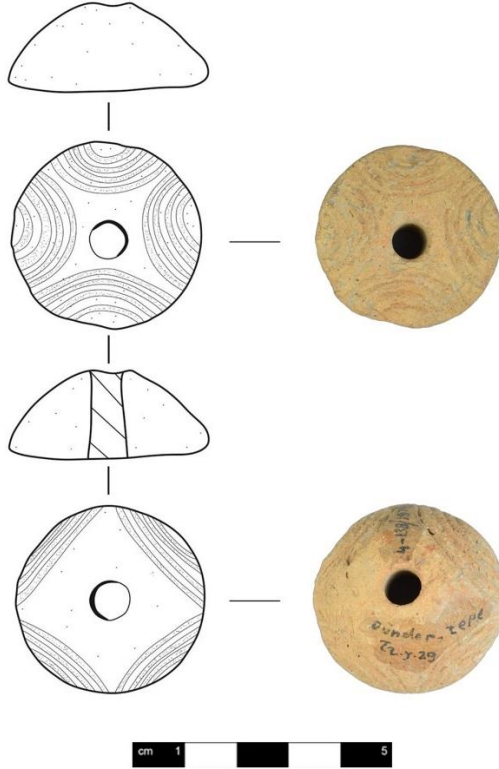
Katalog No:	2
Parça No:	1
Levha No:	II/2
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Doğankaya-Tepecik (Tepe I)
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Simetrik Konik
Tip:	A1g
Ölçüleri:	Gen: 4,5 cm, yük: 2,5 cm, üst delik ç: 0,6 cm, alt delik ç: 0,7 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp hamuru iyi arıtılmış, iyi pişmiş, kireç katkılı, içi açık gri (10 YR 7/2), dışı sıvazlı koyu pembesi gri ve açık kahvems gri (7.5 YR 6/2, 10 YR 6/2) alacalı renginde, iç deliği dar tek konik, alt yüzü tam düz, üst delik çevresinde dar bir alanla alt kenarın küçük bir parçası kırık ve noksandır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

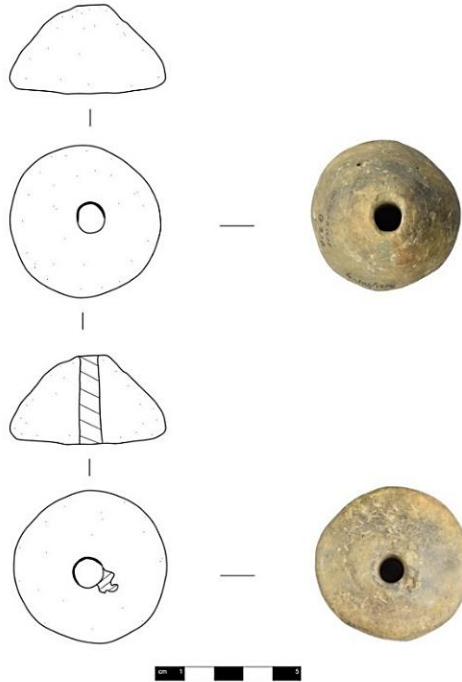
Katalog No:	3
Parça No:	-
Levha No:	III/1
K. Env. No:	4-79/1974
Buluntu Yeri:	Tekkeköy
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Simetrik Konik
Tip:	A1g
Ölçüleri:	Gen: 4,8 cm, yük: 2,1 cm, üst delik ç: 0,7 cm, alt delik ç: 0,8 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp alt yüzeyi açık kahve (7.5 YR 6/3), üst yüzeyi pembe (7.5 YR 7/3) renginde alacalıdır. Hamurunda az miktarda kireç katkılı, alt yüzeyde hafif kırık yer alır, altı düz, iğ deliği dar, alt yüzü kenarlara doğru simetrik, tek konik ve tama yakındır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	Üst yüzeyde iç içe dört ve üç yay grubundan oluşan dört konsantrik yiv bezeme yer alır.
Bezeme Tipi:	(B-TP A1)
Dönem:	-

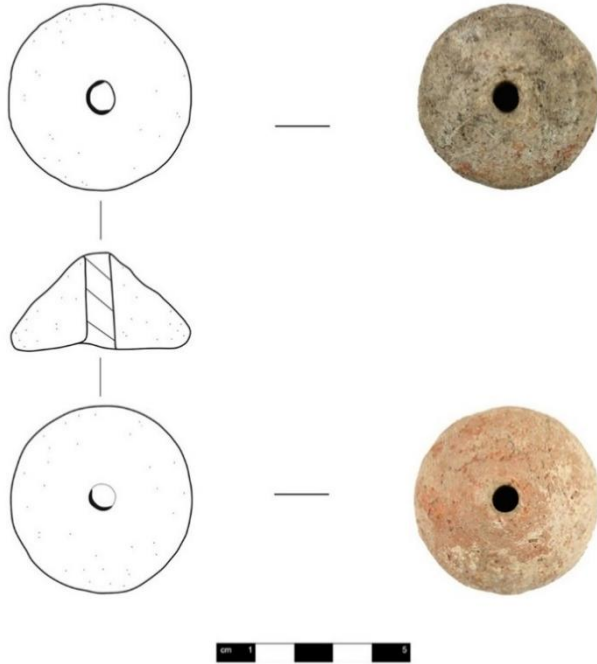
Katalog No:	4
Parça No:	-
Levha No:	IV/6
K. Env. No:	4-138/1974
Buluntu Yeri:	Dündartepe
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Asimetrik Konik
Tip:	A1f
Ölçüleri:	Gen: 3,8 cm, yük: 1,6 cm, üst delik ç: 0,8 cm, alt delik ç: 0,7 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp alt ve üst yüzeyi açık kahve (7.5 YR 6/4) ve kırmızımsı sarı (5 YR 7/6), hamuru arena, kum, mika ve taşçık katkılı pembemsi gri (7.5 YR 7/2) renginde, iyi pişmiş, bir kenarı iyi astarlı ve perdahlı, altı düz kenarlara doğru asimetrik iç deliği dar, tek konik ve tamdır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	Üst ve alt yüzeyinde iç içe dört ve üç yay grubundan oluşan dört konsantrik yiv yer alır.
Bezeme Tipi:	(B-TP A1)
Dönem:	-

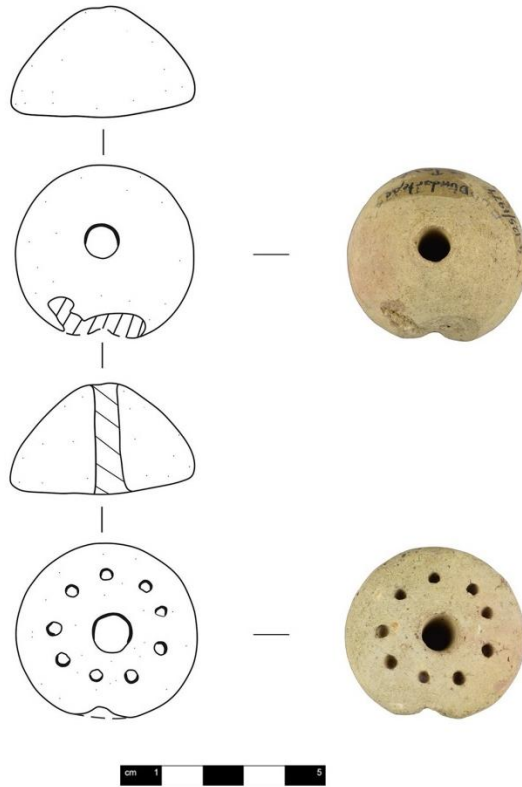
Katalog No:	5
Parça No:	-
Levha No:	IV/2
K. Env. No:	4-102/1974
Buluntu Yeri:	Dündartepe
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Asimetrik Konik (Çan)
Tip:	A1a
Ölçüleri:	Gen: 5,2 cm, yük: 3,0 cm, üst delik ç:1,0 cm, alt delik ç: 1,0 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp alt yüzeyi gri (10 YR 5/1), grimsi kahve (10 YR 5/2), üst yüzeyi gri (10 YR 5/1), açık kahve (7.5 6/3) ve alacalıdır. Hamuru beyaz mika, beyaz taşçıklı, arena ve kum katkılı, gri (5 YR 6/1) rengine, iyi pişmiş iyi sıvazlanmış, iyi perdahlanmış ve tam olup alt yüzeyin iç deliğine yakın yerinde çok hafif kırık yer alır altı düz, iç deliği geniş, üst yüze yukarı doğru asimetri tek konik ve tamdır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

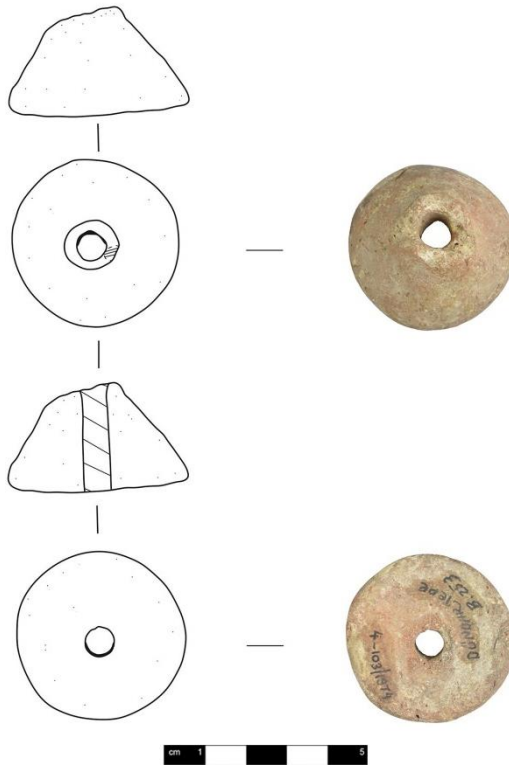
Katalog No:	6
Parça No:	1009.1002
Levha No:	I/1
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Diklimtepe
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Asimetrik Konik (Çan)
Tip:	A1a
Ölçüleri:	Gen: 4,5 cm, yük: 2,3 cm, üst delik ç: 0,6 cm, alt delik ç: 0,7 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp çok iyi pişmiş sarı (2.5 Y 8/6) renginde hamuru taşcık ve arena katkılıdır. Merkeze doğru hamuru renginde bırakılmış konik yükselen dışı yüzeyi pembe (7.5 YR 7/4) renginde sıvazlanmış ve dışı yüzey renginde, üst yüzü hafif iç bükey alt kesimi kenarlara doğru asimetrik, iç deliği dar tek konik, tamdır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	OTÇ (?)

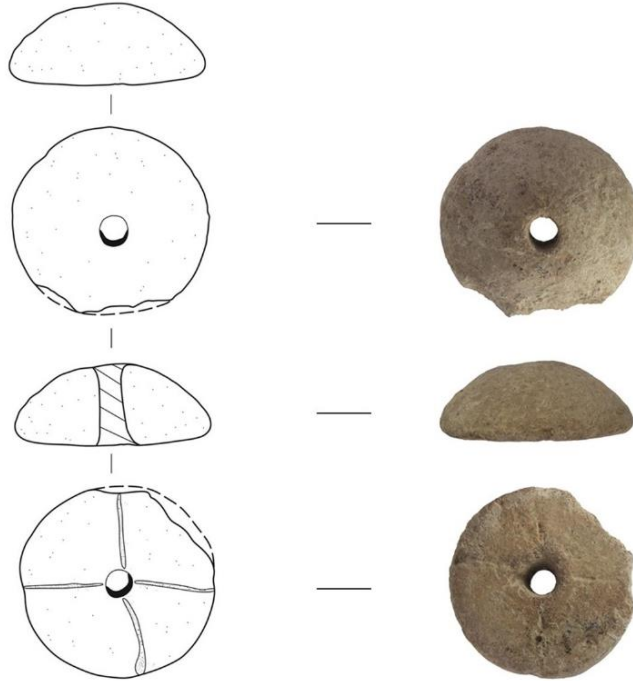
Katalog No:	7
Parça No:	-
Levha No:	IV/1
K. Env. No:	4-125/1974
Buluntu Yeri:	Dündartepe
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Asimetrik Konik (Çan)
Tip:	A1a
Ölçüleri:	Gen: 4,4 cm, yük: 2,6 cm, üst delik ç: 0,7 cm, alt delik ç: 1,0 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp alt ve üst yüzeyi açık gri (2.5 Y 7/2) ve pembe (7.5 YR 7/3) renginde, hamuru arena ve kum katkılı, iyi pişmiş, iyi sıvazlanmış açık gri (2.5 Y 7/2) renginde alt yüzeyinde hafif kırık yer alıp altı düz, iç deliği geniş, tek konik ve tama yakındır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	Üst yüzeyinde iç deliği çevresinde dokuz oyuk yuvarlak bezeme yer alır.
Bezeme Tipi:	(B-TP E1)
Dönem:	-

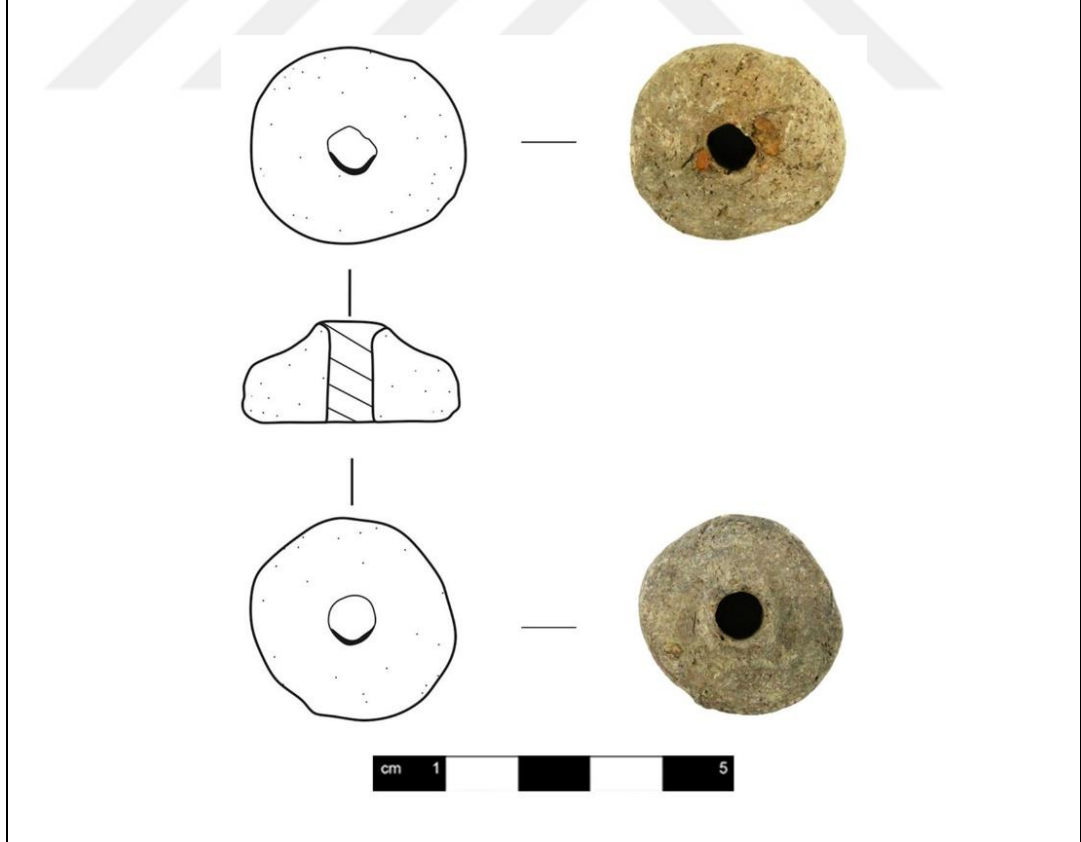
Katalog No:	8
Parça No:	-
Levha No:	IV/3
K. Env. No:	4-103/1974
Buluntu Yeri:	Dündartepe
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Asimetrik Konik (Çan)
Tip:	A1a
Ölçüleri:	Gen: 4,1 cm, yük: 2,5 cm, üst delik ç: 0,7 cm, alt delik ç: 0,7 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp alt yüzeyi alacalı gri (5 YR 6/1) ve açık kırmızı kahverengi (5 YR 6/3), üst yüzeyi açık kırmızı kahverengi (5 YR 6/3), hamuru saman, beyaz mika, kum, arena ve kireç katkılı, gri (5 YR 6/1) rengine, iyi pişmiş, iyi sıvazlanmış, tam ve iğ deliğine yakın yerde hafif kırık, altı düz kenarlara doğru asimetrik, iğ deliği dar, tek konik ve tamdır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

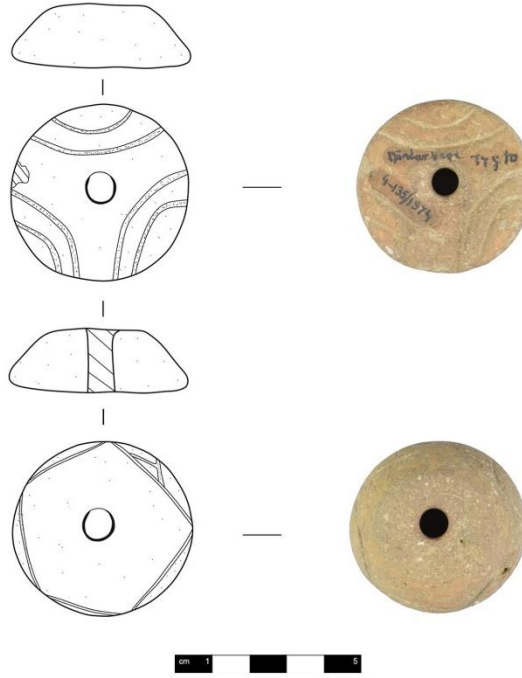
Katalog No:	9
Parça No:	2
Levha No:	II//1
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Doğankaya-Tepecik (Tepe I)
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Asimetrik Basık Konik
Tip:	A1b
Ölçüleri:	Gen: 4,9 cm, yük: 2,0 cm, üst delik ç: 0,7 cm, alt delik ç: 0,8 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp hamuru iyi arıtılmış, iyi pişmiş, arena ile kireç katkılı, dış ve iç yüzeyleri iyi sıvazlanmış ve pembemsi gri (7,5 YR 6/2) rengine, alt yüzeyde deliğe doğru uzanan dört adet ip izi yer alıp, alt yüzü tam düz, iç deliği dar tek konik, alt delik çevresinde küçük bir parçası kırık ve noksandır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

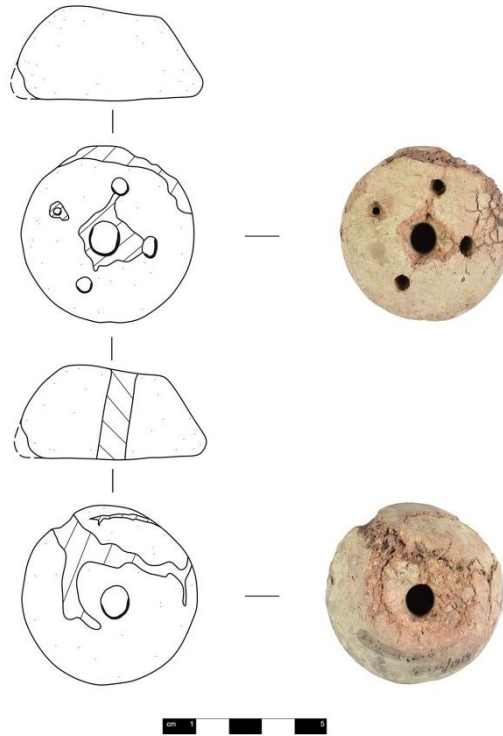
Katalog No:	10
Parça No:	1009.1004
Levha No:	I/2
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Diklimtepe
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Asimetrik Basık Konik
Tip:	A1b
Ölçüleri:	Gen: 3,0 x 2,8 cm, yük/kal: 1,4 cm, üst delik ç: 0,6 cm, alt delik ç: 0,7 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp yüzeyi hamuru renginde açık gri alacalanmış. Orta pişmiş soluk kahve (2.5 Y 8/4) renginde, hamuru az iri taşçık ve arena katkılıdır. Kalın kenarlı gövdeli; üst yarısında delik çeperi yükseltilmiş, asimetrik, iç deliği dar, tek konik ve tamdır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	GKÇ (?)/ETÇ (?)

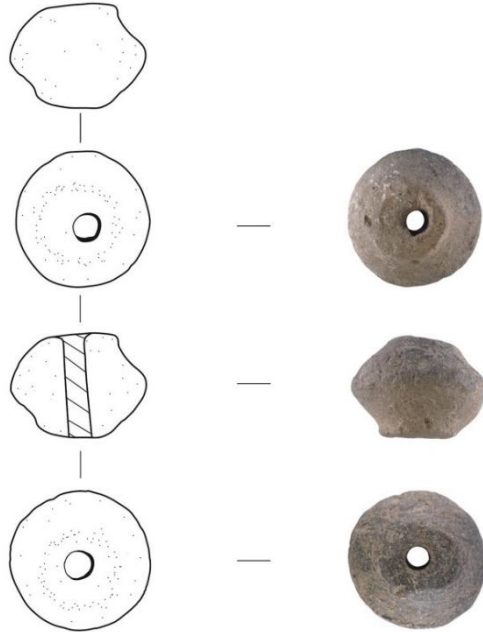
Katalog No:	11
Parça No:	-
Levha No:	IV/4
K. Env. No:	4-135/1974
Buluntu Yeri:	Dündartepe
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Üstü Kesik Basık Simetrik Konik
Tip:	A1c
Ölçüleri:	Gen: 4,9 cm, yük: 1,8 cm, üst delik ç: 0,8 cm, alt delik ç: 0,9 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp alt yüzeyi açık kırmızımsı kahve (5 YR 6/4) ve gri (5 YR 6/1), üst yüzeyi açık kırmızımsı kahve (5 YR 6/4) ve kırmızımsı kahve (5 YR 5/4) renginde alacalanmış. Hamuru mika, kum, beyaz taşçık ve arena katkılı olup, açık gri (10 YR 7/2) renginde, iyi arıtılmış, iyi pişmiştir. Üst kısmında küçük bir aşınma yer alıp yatay kesitli, üstü kesik altı düz basık simetrik, iğ deliği dar, tek konik ve tamdır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	Üst yüzeyinde iğ deliği çevresinde doğru iç içe iki yaydan dört, alt yüzeyinde çevresini saran bir yaydan beş adet konsantrik yiv yer alır.
Bezeme Tipi:	(B-TP A1)
Dönem:	-

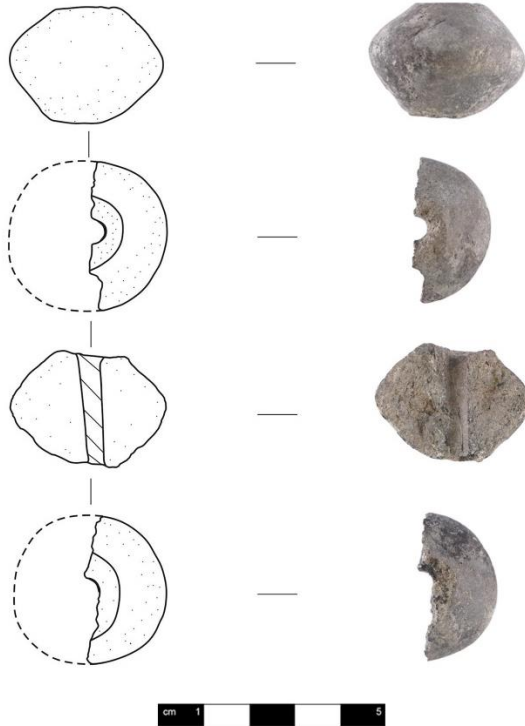
Katalog No:	12
Parça No:	-
Levha No:	IV/5
K. Env. No:	4-124/1974
Buluntu Yeri:	Dündartepe
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Üstü Kesik Basık Asimetrik Konik
Tip:	A1d
Ölçüleri:	Gen: 5,5 cm, yük: 2,7 cm, üst delik ç: 0,9 cm, alt delik ç: 1,0 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp alt ve üst yüzeyi alacalı, açık gri (10 YR 7/2) ve açık sarımsı kahve ve hamuru (2.5 YR 6/4) rengindedir. Yatay kesiti yuvarlak, hamuru arena, saman, kum katkılıdır. Alt yüzeyinin bir kısmı pişirilmeden kaynaklı cüruflaşmıştır altı düz, iç deliği geniş, tek konik, üstü kesik basık asimetrik ve tama yakındır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	Üst yüzeyinde iç deliği çevresinde dört adet oyuk yuvarlak bezeme yer alır.
Bezeme Tipi:	(B-TP E1)
Dönem:	-

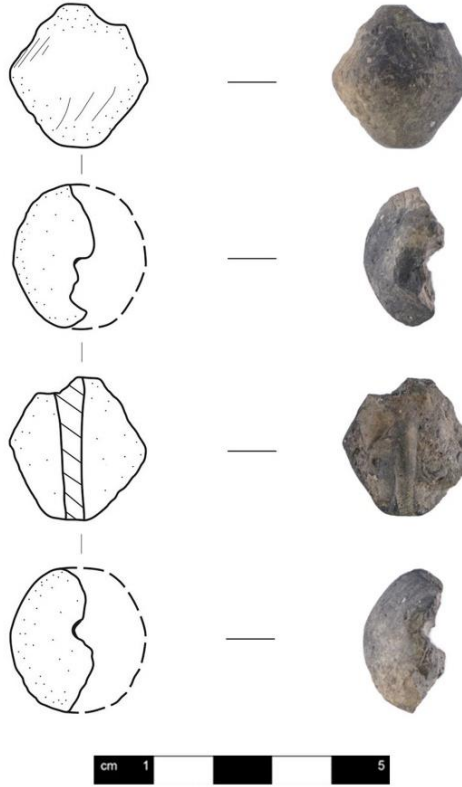
Katalog No:	13
Parça No:	DMB21.E.10
Levha No:	V/1
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Dombalaktepe Höyük
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	L15 Açması D17/Plankaresi, B2 S1, 129,415 m,
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Asimetrik Çift Konik
Tip:	A2a
Ölçüleri:	Gen: 4,0 cm, yük: 2,8 cm, üst delik ç: 0,7 cm, alt delik ç: 0,8 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp alt yüzeyi koyu gri (7.5 YR 4/1), üst yüzeyi gri (10 YR 5/1) ve açık gri (10 YR 5/2) hamuru renginde alacalanmıştır. Hamur arena, beyaz kum ve mika katkılı, iyi pişmiş, iyi arıtılmış delik çeperi yükseltilmiş altı düz, iğ deliği dar asimetrik çift konik ve tamdır.
Ağırlık:	39,15 gr
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

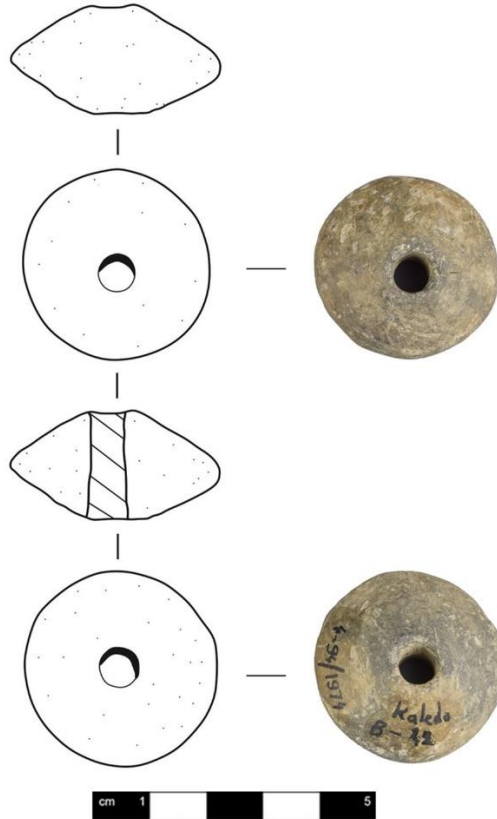
Katalog No:	14
Parça No:	DMB21.E.35
Levha No:	V/2
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Dombalaktepe Höyük
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	L15 Açması D4/Plankaresi, F2 S1, 129,056 m
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Asimetrik Çift Konik
Tip:	A2a
Ölçüleri:	Gen: 3,9 cm, yük: 2,9 cm, üst delik ç: 0,5 cm, alt delik ç: 0,7 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp alt ve üst yüzeyi koyu gri (7.5 YR 4/1), gri (7.5 YR 5/1) ve kahve (7.5 YR 5/2) rengine alacalıdır. Hamuru arena, beyaz kum katkılı iyi pişmiş, iyi arıtılmış açık kahve (7.5 YR 6/3) rengindedir. Hafif şişkin gövdeli, altı düz iç deliği dar, asimetrik çift konik ve bir yarısı kırıktır.
Ağırlık:	15,61 gr
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

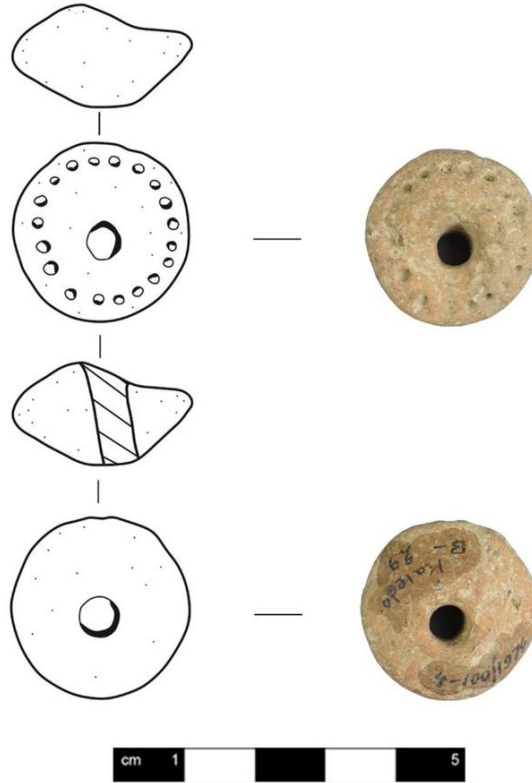
Katalog No:	15
Parça No:	DMB21.E.56
Levha No:	V/3
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Dombalaktepe Höyük
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	M15 Açması B/Plankaresi, Yüzey Toprağı
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Asimetrik Çift Konik
Tip:	A2a
Ölçüleri:	Gen: 2,4 cm, yük: 2,5 cm, üst delik ç: 0,4 cm, alt delik ç: 0,3 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp alt ve üst yüzeyi gri (5 YR 5/1) ve koyu gri (5 YR 4/1) renginde alacalanmıştır. Hamuru beyaz mika, taşçık, kum ve arena katkılı, iyi pişmiş, iyi arıtılmış ve çok soluk kahve (10 YR 7/3) renginde, yukarı doğru daralan iğ deliği dar, asimetrik çift konik ve yarısı kırıktır.
Ağırlık:	4,64 gr
Bezeme Özellikleri:	Üst ve alt yüzeyinde çizi bezeme yer alır.
Bezeme Tipi:	(B-TP A3)
Dönem:	-

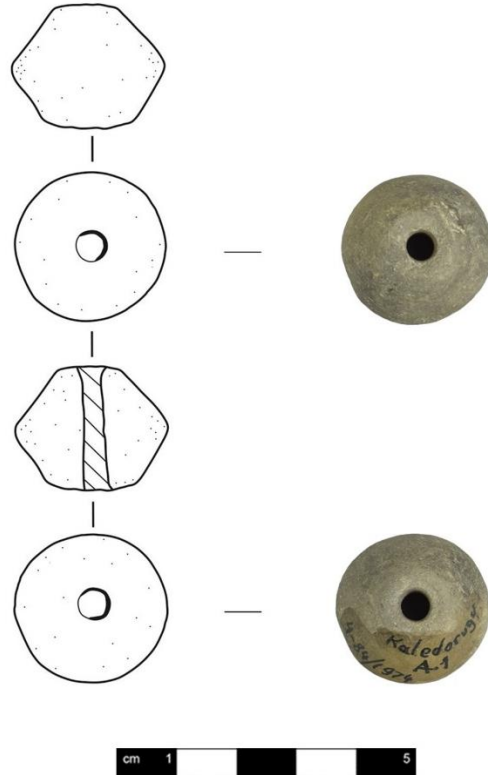
Katalog No:	16
Parça No:	-
Levha No:	VII/2
K. Env. No:	4-94/1974
Buluntu Yeri:	Kaledoruğu
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Asimetrik Çift Konik
Tip:	A2a
Ölçüleri:	Gen: 3,4 cm, yük: 1,8 cm, üst delik ç: 0,7 cm, alt delik ç: 0,8 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp alt yüzeyi açık gri (7.5 YR 7/1), üst yüzeyi gri (2.5 Y 6/1) ve açık gri (7.5 YR 7/1) rengine alacalıdır. Hamuru mika, kum, arena katkılı, iyi arıtılmış, iyi sıvazlanmış, iyi pişmiş, iyi perdahlanmış, iğ deliği dar, kenarları dış bükey, asimetrik çift konik ve tamdır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

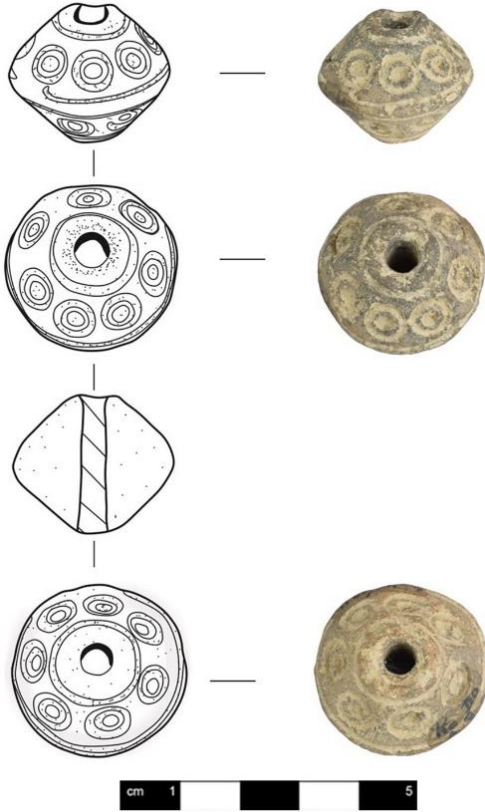
Katalog No:	17
Parça No:	-
Levha No:	VII/3
K. Env. No:	4-100/1974
Buluntu Yeri:	Kaledoruğu
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Asimetrik Çift Konik
Tip:	A2a
Ölçüleri:	Gen: 2,6 cm, yük: 1,6 cm, üst delik ç: 0,5 cm, alt delik ç: 0,6 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp alt yüzeyi pembe (5 YR 7/3), üst yüzeyi pembe (7 YR 7/3) renginde, hamuru arena, kum ve taşçık katkılı, pembemsi gri (7.5 YR 7/2) renginde iyi pişmiş, iğ deliği dar, asimetrik çift konik ve tamdır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	Üst yüzeyinde iğ deliği çevresini sarmış on dokuz adet nokta bezeme yer alır.
Bezeme Tipi:	(B-TP B1)
Dönem:	-

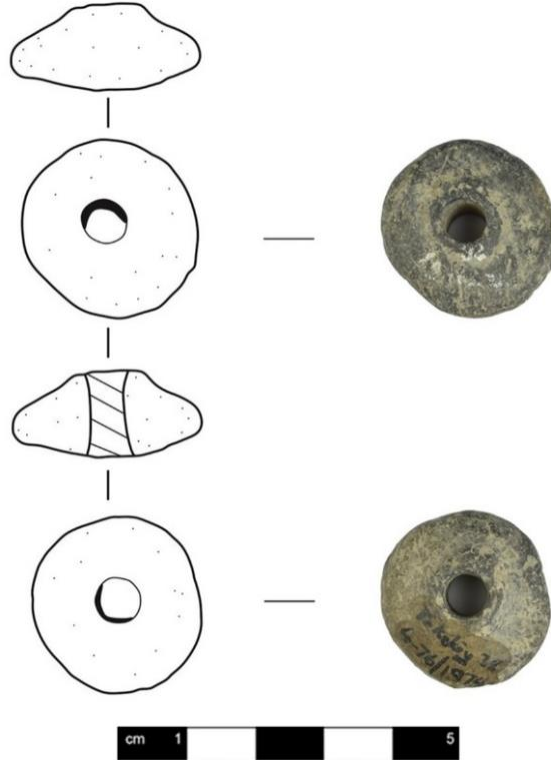
Katalog No:	18
Parça No:	-
Levha No:	VII/4
K. Env. No:	4-84/1974
Buluntu Yeri:	Kaledoruğu
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Simetrik Çift Konik
Tip:	A2b
Ölçüleri:	Gen: 2,5 cm, yük: 2,0 cm, üst delik ç: 0,4 cm, alt delik ç: 0,6 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp alt ve üst yüzeyi grimsi açık kahve (7.5 YR 7/1) ve gri (2.5 YR 6/1) renginde ve alacalıdır. Hamuru kum, kireç, beyaz mika katkılıdır. İyi arıtılmış, iyi pişmiş, iyi sıvazlanmış, iyi perdahlanmış, altı düz iğ deliği dar, simetrik çift konik ve tamdır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

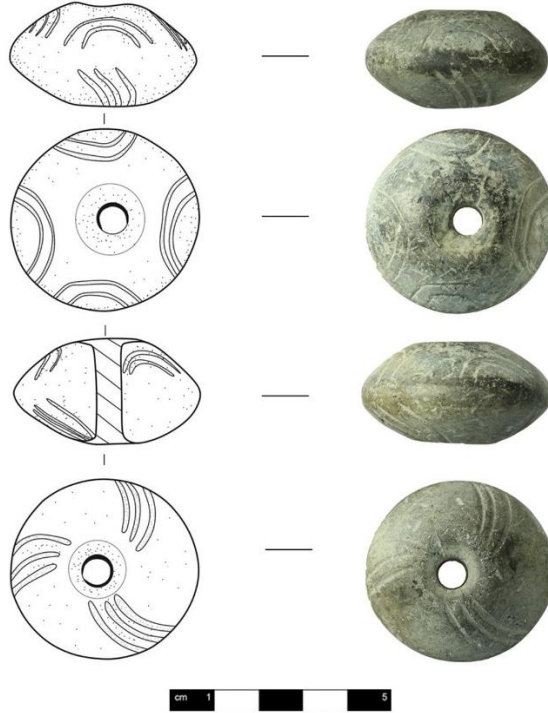
Katalog No:	19
Parça No:	-
Levha No:	VII/5
K. Env. No:	4-101/1974
Buluntu Yeri:	Kaledoruğu
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Simetrik Çift Konik
Tip:	A2b
Ölçüleri:	Gen: 2,9 cm, yük: 2,3 cm, üst delik ç: 0,5 cm, alt delik ç: 0,6 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp alt yüzeyi gri (7.5 YR 5/1), üst yüzeyi pembemsi gri (5 YR 6/2, 6/2) renginde alacalanmıştır. Hamuru sarı ve beyaz mika, arena katkılı, iyi pişmiş, iyi arıtılmış, iyi sıvazlanmış, iç deliği dar, simetrik çift konik ve tamdır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	İç deliği çevresiyle gövde kısmında alt ve üst yüzeyinde yiv ve dairesel bezeme yer alır.
Bezeme Tipi:	(B-TP C2)
Dönem:	-

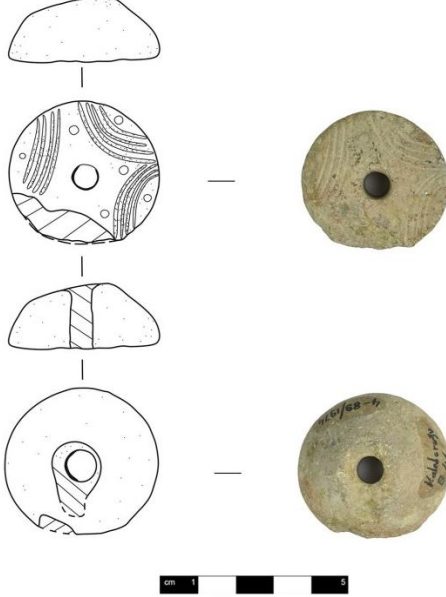
Katalog No:	20
Parça No:	-
Levha No:	III/3
K. Env. No:	4-76/1974
Buluntu Yeri:	Tekkeköy
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Simetrik Basık Çift Konik
Tip:	A2d
Ölçüleri:	Gen: 2,7 cm, yük: 1,2 cm, üst delik ç: 0,7 cm, alt delik ç: 0,8 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp alt yüzeyi gri (2.5 Y 5/1), üst yüzeyi gri (2.5 Y 6/1) ve açık gri (2.5 Y 6/1) rengine alacalıdır. Hamuru mika ve arena katkılı, açık gri (7.5 YR 7/1) rengine, iyi pişmiş, iyi arıtılmış, iç deliğinin çeperi yükseltilmiş ve dar, basık simetrik çift konik ve tamdır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

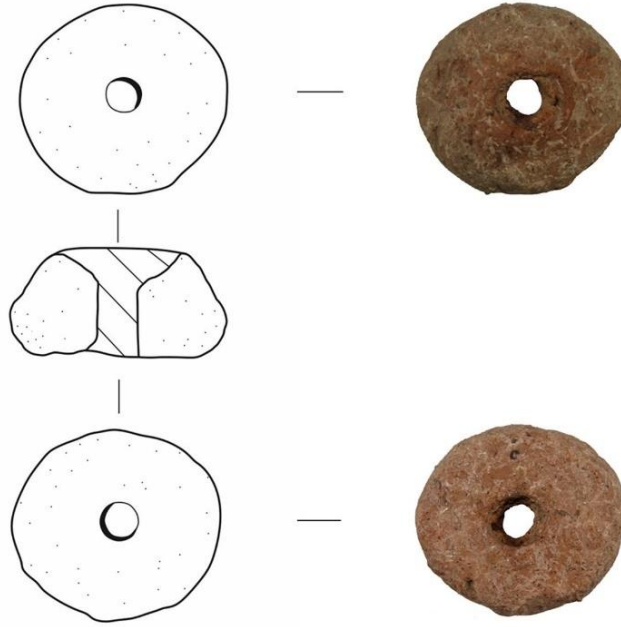
Katalog No:	21
Parça No:	6, SYA.19/06
Levha No:	VIII/1
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Paşaseyh
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	İğ Deliği Çevresi Çukurlu Simetrik Çift Konik
Tip:	A2c
Ölçüleri:	Gen: 4,2 cm, yük: 2,2 cm, delik ç: 0,7 cm,
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp hafif kenar keskinliği ve kenarlara doğru incelik, hamuru iyi pişmiş, iyi arıtılmış, çok iyi sıvazlanmış üst yüzeyi gri (2.5 Y 6/1) ve açık gri (7.5 YR 7/1) renginde alacalanmıştır. Alt kısmı hamuru renginde bırakılmış, iğ deliği çukuru dar çift simetrik konik ve tamdır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	İğ deliği çevresi çukurlu, üst yüzeye iç içe iki yaydan dört, alt yüzeyde yan yana üç yay grubundan oluşan yiv bezeme yer alır.
Bezeme Tipi:	(B-TP A1)
Dönem:	-

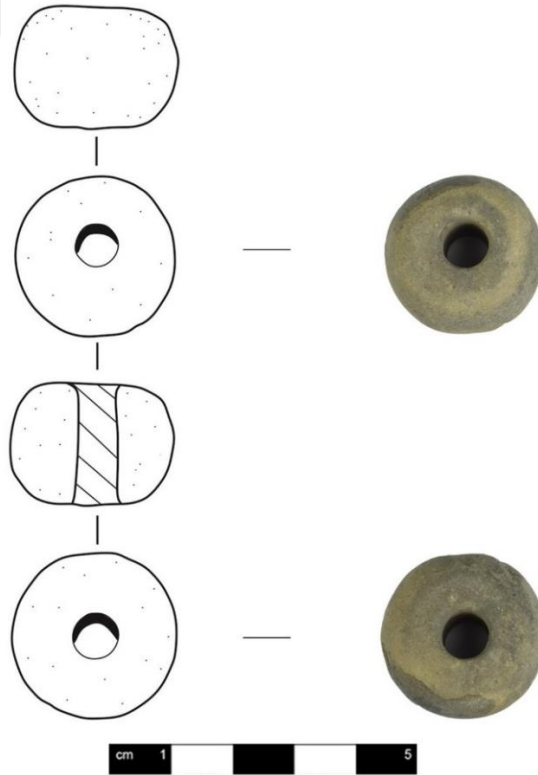
Katalog No:	22
Parça No:	-
Levha No:	VII/1
K. Env. No:	4-89/1974
Buluntu Yeri:	Kaledoruğu
K. Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	İğ Deliği Çevresi Hafif Çukurlu Üstü Kesik Basık Asimetrik Konik
Tip:	A1e
Ölçüleri:	Gen: 4,1 cm, yük: 1,7 cm, üst delik ç: 0,8 cm, alt delik ç: 0,9 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp alt yüzeyi pembemsi gri (7.5 YR 6/2) üst yüzeyi açık kahvems gri (10 YR 6/2) renginde alacalıdır. Hamuru kum ve taşçık katkılı, iyi pişmiş, iyi artırılmış, iyi perdahlanmış gri (7.5 YR 6/1) rengindedir. Yüzeyinde yeşil tonda aşınma yer alır. İğ deliği çevresi hafif çukurlu altı düz, iğ deliği dar, tek konik, alt yüzü kenarlara doğru asimetrik üst yüzeyin bir kısmı kırıktır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	Üst yüzeyinde iç içe dört yay grubundan konsantrik yiv bezeme ve yivlerin çevresini saran nokta bezeme yer alır.
Bezeme Tipi:	(B-TP C1)
Dönem:	-

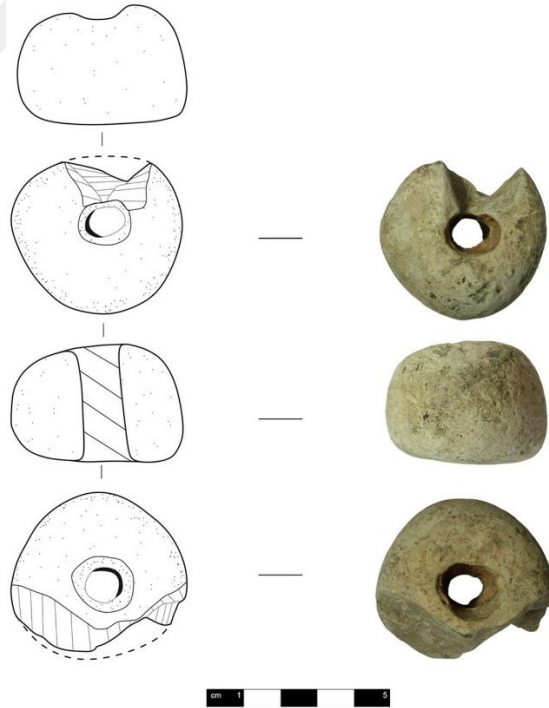
Katalog No:	23
Parça No:	1009.1003
Levha No:	I/5
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Diklimepe
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	İğ Deliği Çevresi Çukurlu Asimetrik Basık Küresel
Tip:	A3c
Ölçüleri:	Gen: 3,7 x 3,1cm, yük: 1,7 cm, üst delik ç: 0,6 cm, alt delik ç: 0,7 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp dışı soluk kırmızı (10 R 6/4) renginde, hamuru arena beyaz kum ve kireç katkılı, pembe (2.5 YR 8/4) renginde, orta pişmiş, iğ deliği çevresi çukurlu dar, alt kesimi düz, alt yüzeyi düzensiz ve noksansızdır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	GKÇ (?)/ETÇ (?)

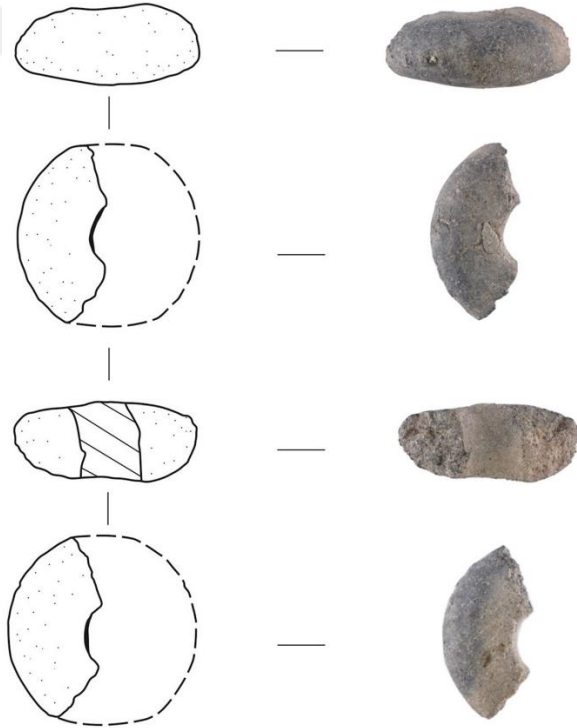
Katalog No:	24
Parça No:	-
Levha No:	III/4
K. Env. No:	4-77/1974
Buluntu Yeri:	Tekkeköy
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Asimetrik Küresel
Tip:	A3a
Ölçüleri:	Gen: 2,7 cm, yük: 1,9 cm, üst delik �: 0,7 cm, alt delik �: 0,8 cm
Teknik �zellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp alt ve üst yüzeyi alacalı hamuru gri (7.5 YR 6/1) ve pembemsi gri (7.5 YR 6/2) rengine alacalıdır. Hamuru kum, arena ve mika katklı, iyi pişmiş, iyi sıvazlanmış, iğ deliğı dar ve tamdır.
Ağırlık:	-
Bezeme �zellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

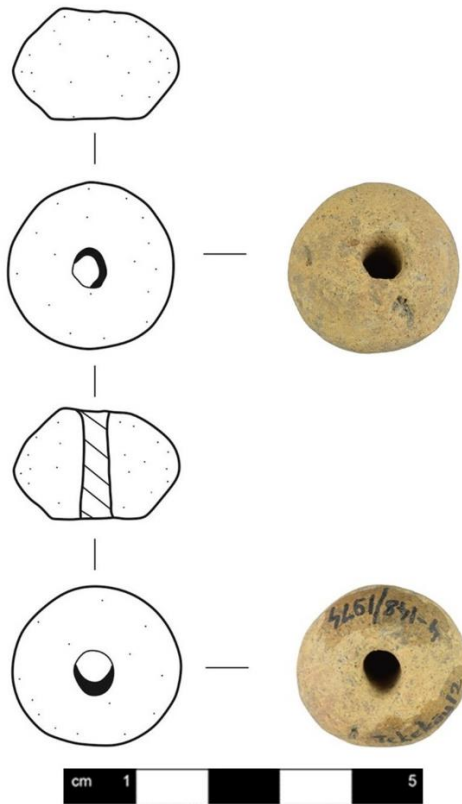
Katalog No:	25
Parça No:	1, SYA.19/09
Levha No:	I/4
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Diklimtepe
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Taş
Form:	Asimetrik Küresel
Tip:	A3a
Ölçüleri:	Gen: 4,6 cm, yük: 3,2 cm, üst delik ç: 1,4 cm, alt delik ç: 1,6 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Dışı yüzeyi açık gri (2.5 Y 7/1) renginde, üst kısmında taşın doğal yuvarlaklığı bırakılmış olup, ortasına açılan delik düzensiz olarak açılmış ve alt kısmı düzleştirilmiş, geniş iç delikli 1/3'ü kırık ve noksandır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

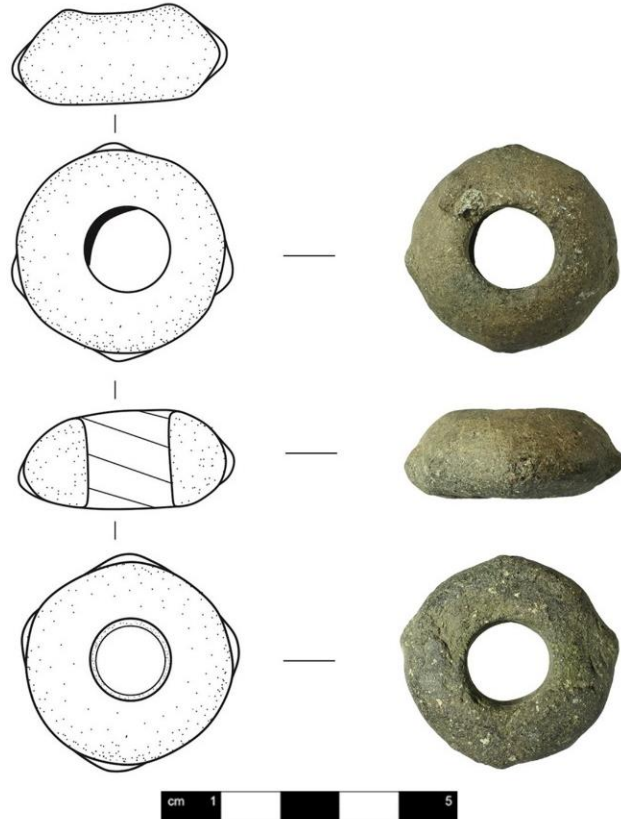
Katalog No:	26
Parça No:	DMB21.E.69
Levha No:	V/4
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Dombalaktepe Höyük
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	L16 Açması D/Plankaresi, S1, 128,705-128,625 m
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Asimetrik Basık Küresel
Tip:	A3b
Ölçüleri:	Gen: 3,4 cm, yük: 1,4 cm, üst delik ç: 1,1 cm, alt delik ç: 1,1 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp alt ve üst yüzeyi açık gri (10 YR 7/2) ve gri (2.5 Y 5/1) renginde alacalanmıştır. Hamuru mika ve arena katkılı, iyi pişmiş, iyi artılmış soluk kahve (10 YR 7/3) renginde, iç deliği geniş tek ve bir yarısı kırıktır.
Ağırlık:	7,22 gr
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

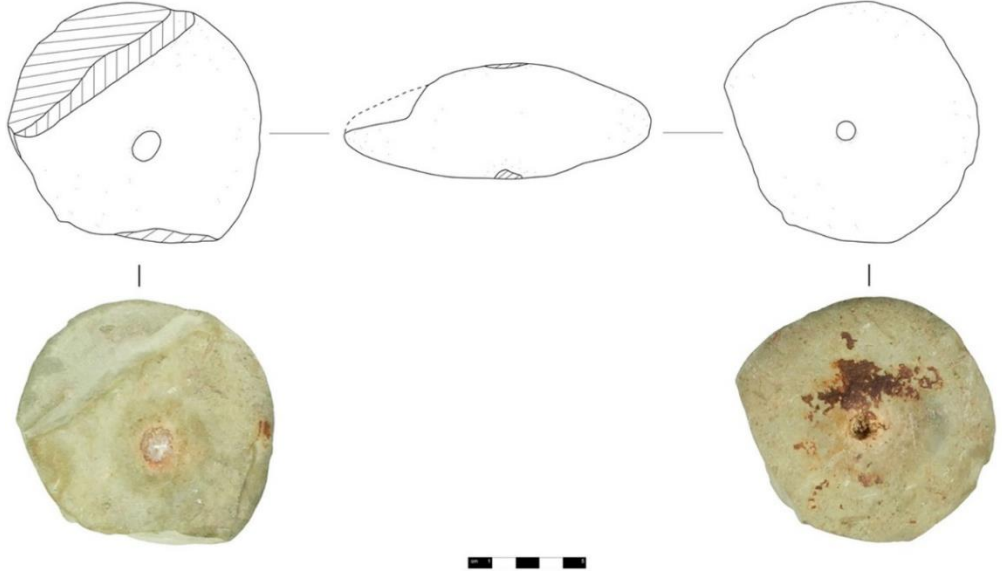
Katalog No:	27
Parça No:	-
Levha No:	III/2
K. Env. No:	4-148/1974
Buluntu Yeri:	Tekkeköy
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Asimetrik Çift Konik
Tip:	A2a
Ölçüleri:	Gen: 2,4 cm, yük: 1,6 cm, üst delik ç: 0,5 cm, alt delik ç: 0,6 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp alt ve üst yüzeyi hamuru renginde pembe (7.5 YR 7/3) tondadır. Hamuru beyaz mika, kum ve arena katkılı, iyi pişmiş, iyi sıvazlanmış, iğ deliğı dar, altı düz ve tamdır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

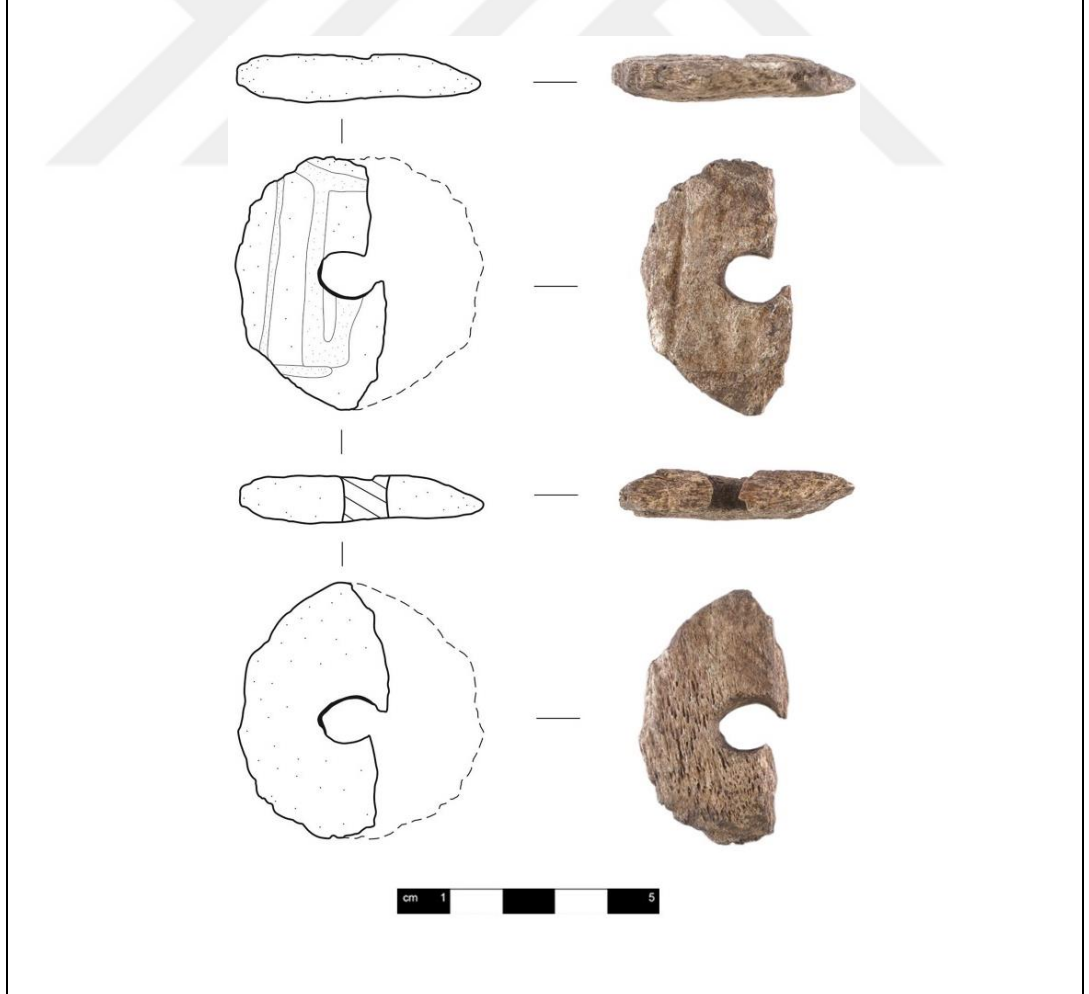
Katalog No:	28
Parça No:	8, SYA.19/08
Levha No:	IX/1
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Uzgun Höyük
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Geniş İğ Delikli Asimetrik Basık Küresel
Tip:	A3d
Ölçüleri:	Gen: 3,6 cm, yük: 1,6 cm, delik ç: 1,5 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak geniş delik yer alıp hamuru beyaz mika, beyaz taşçıklı ve kum katkılı, alt ve üst hamuru renginde kahverengi (7.5 YR 4/4), iyi pişmiş, geniş iğ delikli alt yüzü düz ve tamdır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	Merkezinde geniş delikten itibaren her iki yüzde yanlara doğru incelen kenarlarına eşit aralıklı dört adet küçük memecik kabartma yer alır.
Bezeme Tipi:	(B-TP D1)
Dönem:	-

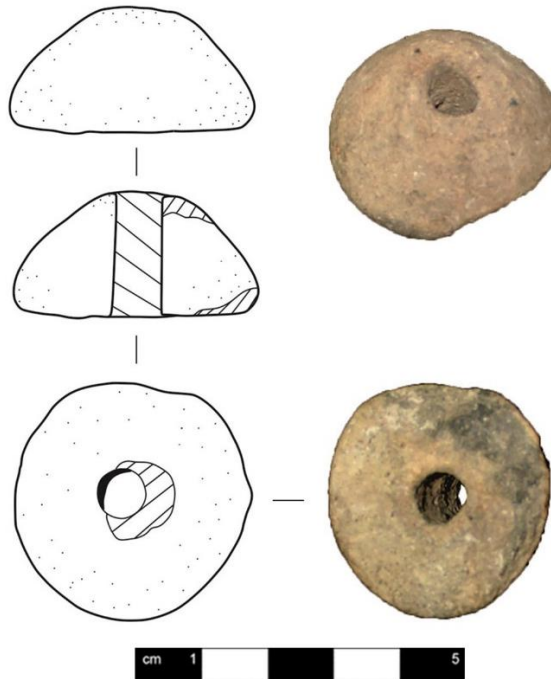
Katalog No:	29
Parça No:	1011.1001
Levha No:	X/1
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Dedeüstü Tepe
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırığı
Yapım Malzemesi:	Taş (Kum Taşı?)
Form:	Dış Bükey Gövdeli Geniş Disk
Tip:	A4a
Ölçüleri:	Gen: 5,7 cm, yük: 2,5 cm, üst delik ç: 0,6 cm, alt delik ç: 0,8 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde her iki yönden karşılıklı delik açma izleri mevcut olup delinmemiş ve her iki yöne eşit oranda kalınlaştırılmış dış bükey gövdelidir. Soluk sarı (5 Y 7/3) tonda taş ağırlıktır. Bir yüzünde 1/4'ü, bir kenarın küçük bir parçası kırık, iç deliği dar, dış bükey gövdeli çift simetrik ve noksandır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

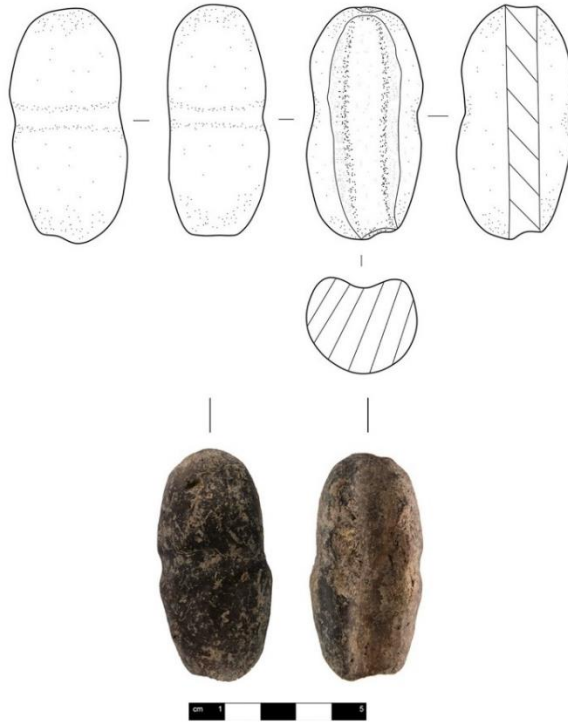
Katalog No:	30
Parça No:	DMB21.E.6
Levha No:	V/5
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Dombalaktepe Höyük
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	L16 Açması C/Plankaresi, S1, 129,414-129,205 m
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Kemik
Form:	Dış Bükey Gövdeli Asimetrik Disk
Tip:	A4b
Ölçüleri:	Gen: 5,0 cm, yük: 1,0 cm, üst delik ç: 1,4 cm, alt delik ç: 1,3 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp alt ve üst yüzeyi çok soluk kahve (10 YR 7/3) rengine, iç deliği geniş, asimetrik disk formunda ve yarısı kırıktır.
Ağırlık:	10,90 gr
Bezeme Özellikleri:	Üst yüzeyinde yiv bezemeler yer alır.
Bezeme Tipi:	(B-TP A2)
Dönem:	-

Katalog No:	31
Parça No:	110
Levha No:	XI/1
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Tatlıgöl Höyük
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Kirman Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Asimetrik Konik
Tip:	A1f
Ölçüleri:	Gövde ç: 3,4 cm, yük/kal: 1,9 cm, dip ç: 3,0 cm, üst delik ç: 0,6 alt delik ç: 0,7 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp yüzeyi hamuru renginde pembe (7.5 YR 8/4), arena ve kireç katkılı, iyi pişmiş, asimetrik, iç deliği dar, tek konik, bir yarısının üst ve alt kısımları hafif kırık ve noksandır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

Katalog No:	32
Parça No:	DMB21.E.43
Levha No:	V/6
K. Env. No:	43
Buluntu Yeri:	Dombalaktepe Höyük
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	K14 Açması D18/Plankaresi, B20 S5, 126,316 m, II/3a
Buluntu Adı:	Kirman Ağırılığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Silindir Gövdeli Üst ve Alt Yarısından Yukarı ve Aşağı Doğru Konik Daralan Formlu
Tip:	A5
Ölçüleri:	Gen: 3,1 cm, yük: 6,6 cm, kal:2,7 cm, delik ç: 0,9 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Merkezde yuvarlak delik yer alıp iç ve dış yüzeyi hamuru renginde koyu kahvedir (7.5 YR 3/2). Hamuru kum, arena ve az miktarda saman katkılı, iyi pişmiş, iyi arıtılmış, dış yüzeyinin üst kesiminden alt kesimine doğru oluk yer alır, silindir gövdesi olup üst ve alt yarısından yukarı ve aşağı doğru konik daralır, tam ve noksansızdır.
Ağırlık:	57,30 gr
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

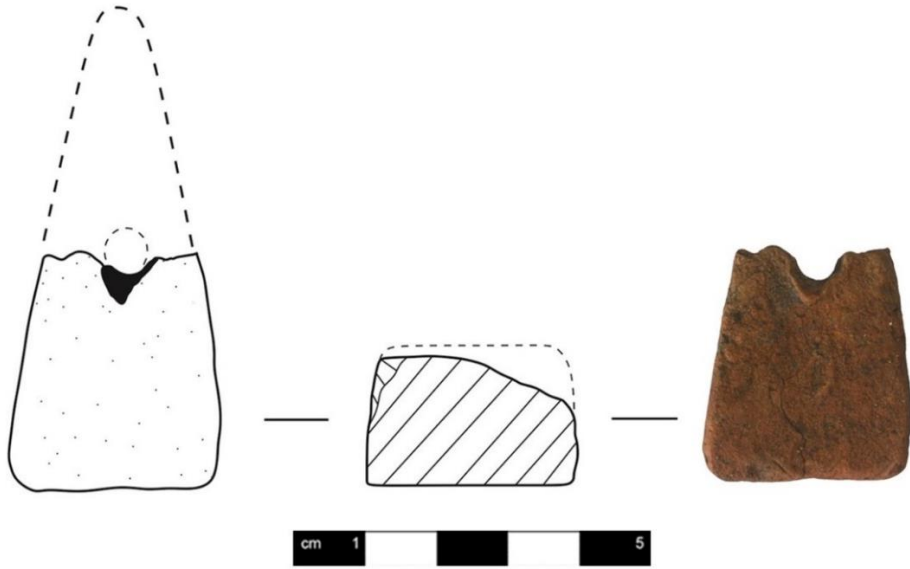

Katalog No:	33
Parça No:	SYA. 16/01
Levha No:	XII/1
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Akalan Kalesi
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Tezgâh Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Alt Köşeleri Yuvarlatılmış İkizkenar Piramidal
Tip:	T1a
Ölçüleri:	Gen: 6,0 cm, uz: 7,9 cm, kal: 6,2 cm., delik ç: 0,8 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Dışı hamuru renginde açık kırmızı (10 R 7/6) renge sahip iyi pişmiş, iyi arıtılmış, hamuru az taşçıklı kum katkılı; altı kısmen, yüzeyin tamamı iyi sıvazlanmış, ip deliği dar, alt köşeleri yuvarlatılmış ikizkenar piramidal formlu, gövde kısmında bir yüzeyin tabanı 1/2'si kırık ve noksandır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	DÇ (?)

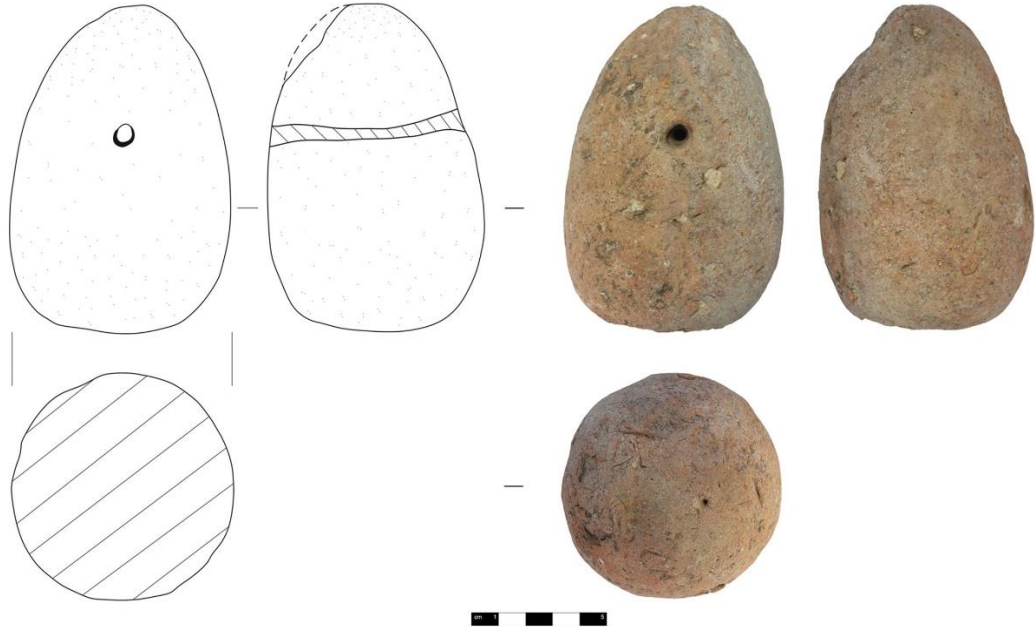
Katalog No:	34
Parça No:	SYA.16/10
Levha No:	XIII/1
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Kuşçular Höyük (Şirlek Tepe)
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Tezgâh Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Alt Yüzü Yuvarlatılmış Piramidal
Tip:	T1b
Ölçüleri:	Gen: 6,1 cm, uz: 5,6 cm, kal: 5,9 cm., delik ç: 0,7 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	İyi arıtılmış, iyi pişmiş az gözenekli dışı açık kırmızı (5 R 6/6) hamuru kırmızımsı gri (5 R 5/1) ve soluk kırmızı (7.5 R 5/2), (5 R 5/4) renginde alacalanmış. Özlü; çok az taşçıklı ve beyaz mikalı kum katkılı ve dışı iyi sıvazlanmış, ip deliği dar, alt yüzü yuvarlatılmış piramidal, ip deliğinden itibaren üst kısmı kırık ve noksandır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	ETÇ (?)/DÇ (?)

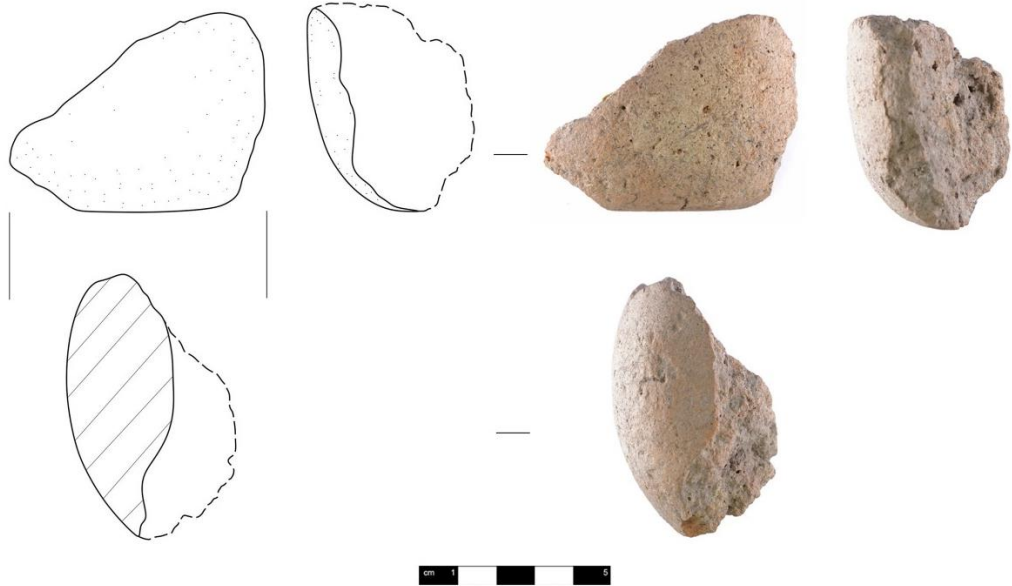
Katalog No:	35
Parça No:	2019-01
Levha No:	XIV/1
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Dingilkalecik
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Tezgâh Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Alt Yüzü Düz Piramidal
Tip:	T1c
Ölçüleri:	Gen: 3,6 cm, uz: 1,6 cm, delik ç: 1,5 cm.
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Hamuru sarımsı kırmızı (5 YR 4/6) rengine, iyi pişmiş, iyi arıtılmış, ön alt kısım iyi korunmuş, ip deliği geniş, alt yüzü düz piramidal, ip deliğinden itibaren üst ve arka kısım kırık ve noksandır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	DÇ (?)

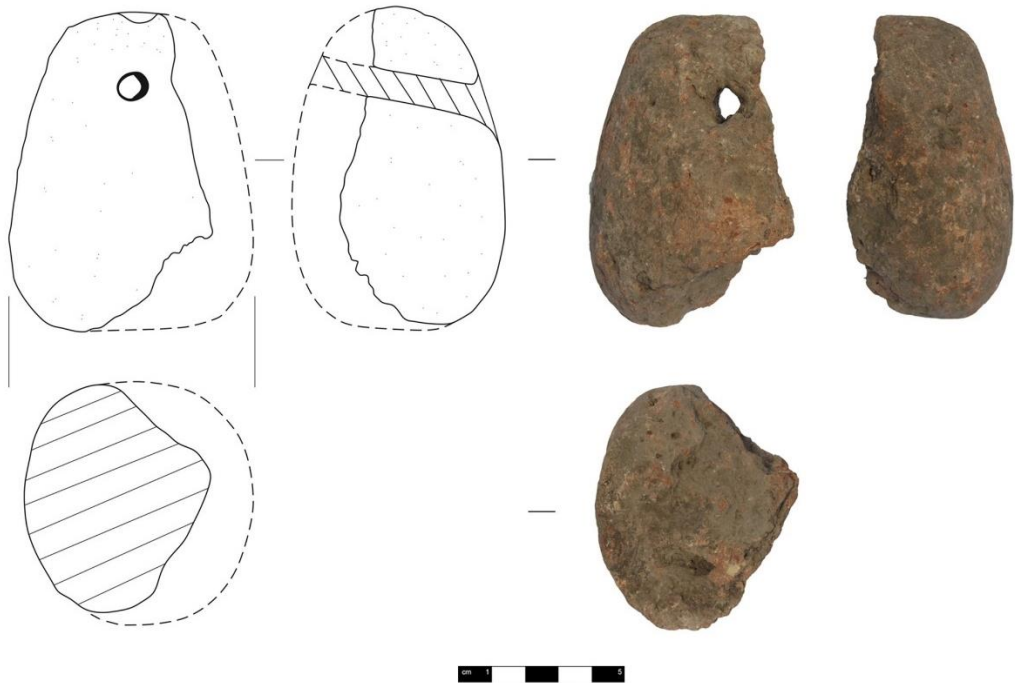
Katalog No:	36
Parça No:	30, SYA.17/39
Levha No:	II/3
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Doğankaya-Tepecik (Tepe-I)
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Tezgâh Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Alt Yüzü Düz Yukarı Daralan Oval
Tip:	T2a
Ölçüleri:	Gen: 8,5 cm, uz: 12,3 cm, dip ç: 5,0 x 5,2 cm, delik ç: 0,8 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	İyi pişmiş kırmızımsı sarı (5 YR 6/6) renginde, hamuru taşçık, şamot ve az talaş katkılı, az gözenekli, dışı hamuru renginde kabaca sıvazlanmış, alt yüzü düz, yuvarlak kesitli, yukarı doğru daralan gövdeli, üst noktası hafif çukurlaştırılmış (0,2 cm), gövde üst yarısına kalın ip deliği yer alıp, ip deliği dar, üst yan kenarının küçük bir parçası kırık ve noksandır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

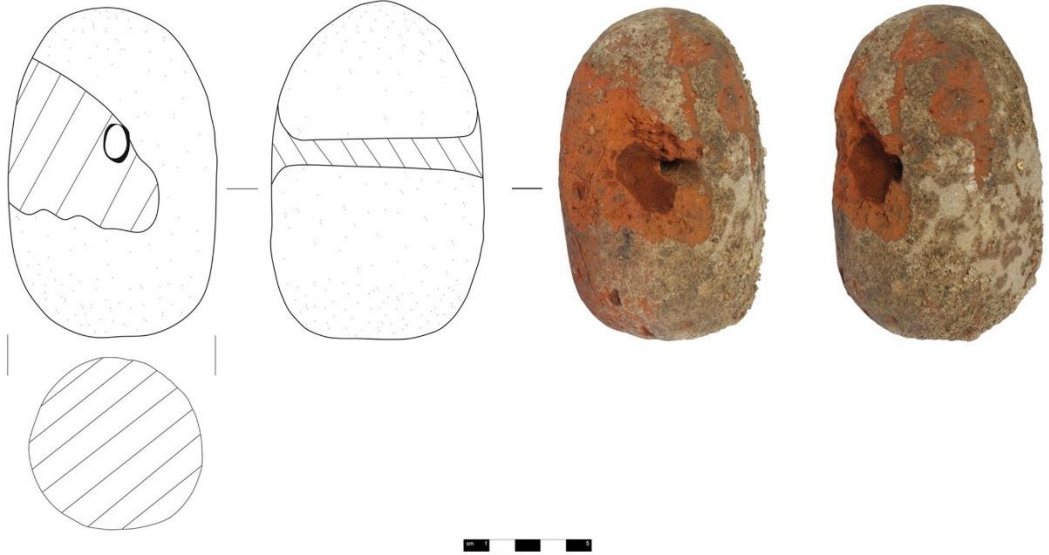
Katalog No:	37
Parça No:	DMB21.E.77
Levha No:	VI/1
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Dombalaktepe Höyük
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	K14 Açması C13-14/Plankaresi, S2 126,895 m, II/c
Buluntu Adı:	Tezgâh Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Alt Yüzü Düz Yukarı Daralan Oval
Tip:	T2a
Ölçüleri:	Gen: 7,4 cm, uz: 4,1 cm, dip ç: 4,5 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Dış yüzeyi pembe (7.5 YR 7/4) ve çok soluk kahve (10 YR 7/3) alacalı renğinde, hamuru hafif gözenekli, kum ve arena katkılı, iyi pişmiş, kırmızımsı sarı (5 YR 6/6) renğinde, alt yüzü düz yukarı doğru daralarak oval gövdeli, büyük bir kısmı kırık ve noksandır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

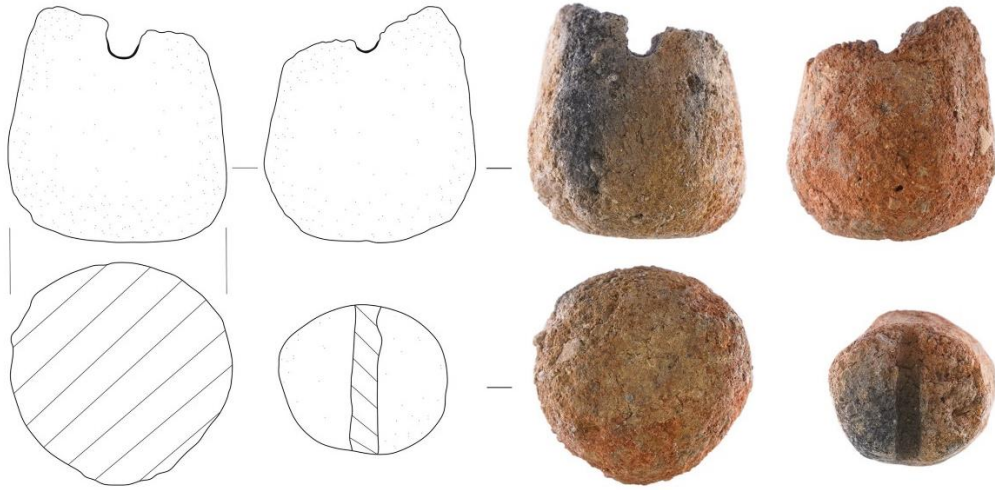
Katalog No:	38
Parça No:	12, SYA.17/21
Levha No:	II/4
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Doğankaya-Tepecik (Tepe-II)
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Tezgâh Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Alt Yüzü Düz, Yukarı Daralan Yarım Oval
Tip:	T2c
Ölçüleri:	Gen: 7,0 x 7,5 cm, uz: 9,6 cm, dip ç: 5,0 cm, ön delik ç: 1,0 cm, arka delik ç: 1,0 x 1,2 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Dışı hamuru renginde kabaca sıvazlanmış, iyi pişmiş açık kırmızı (2.5 YR 6/8) renginde, hamuru taşçık, şamot ve az talaş katkılı, yukarı daralan yarım oval gövdeli, ip deliği üste yakın yapılmış tepe kısmında 0,4 cm derinliğinde çukur bulunup, ip deliği geniş, gövdesinin bir yarısı ile alt kısmın bir kenarı kırık ve noksandır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

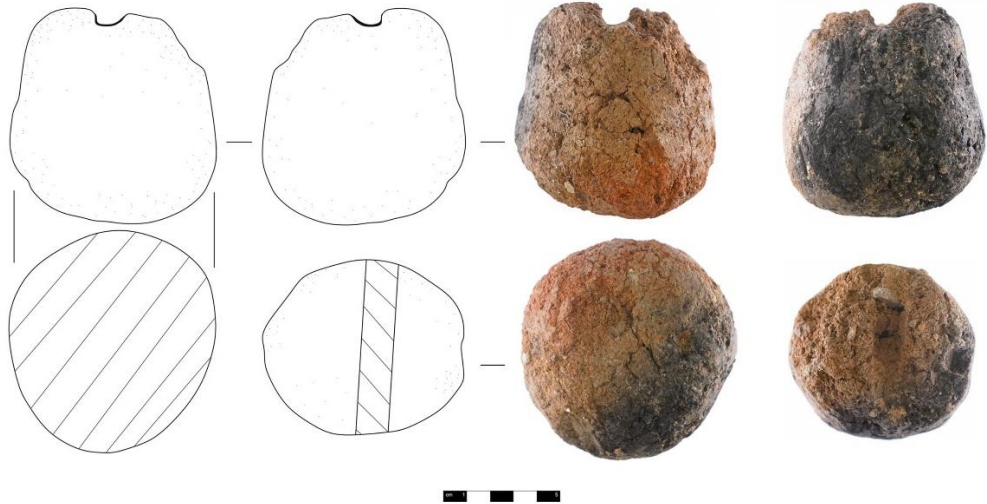
Katalog No:	39
Parça No:	14, SYA.17/23
Levha No:	XV/1
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Azaytepe
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Tezgâh Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Alt Yüzü Düz Gövdesi Yukarı Doğru Hafif Daralan Geniş Oval
Tip:	T2b
Ölçüleri:	Gen: 8,5 cm, uz: 13,2 cm, kal: 5,9 cm, dip ç: 4,5 x 4,8 cm, delik ç: 1,2 x 0,9 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Dışı hamuru renginde kırmızı (10 R 4/8) renginde hamuru iyi pişmiş taşçık ve az talaş katkılı, az gözenekli, kötü sıvazlanmış, altı düz, yuvarlak kesitli gövdesi yukarı doğru hafif daralan geniş oval gövdeli ip deliği gövde üst yarısına yakın yapılmış, ip deliği geniş, üst yan kenarında büyük (0,5 x 3,3 cm) bir parça kırık ve noksandır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

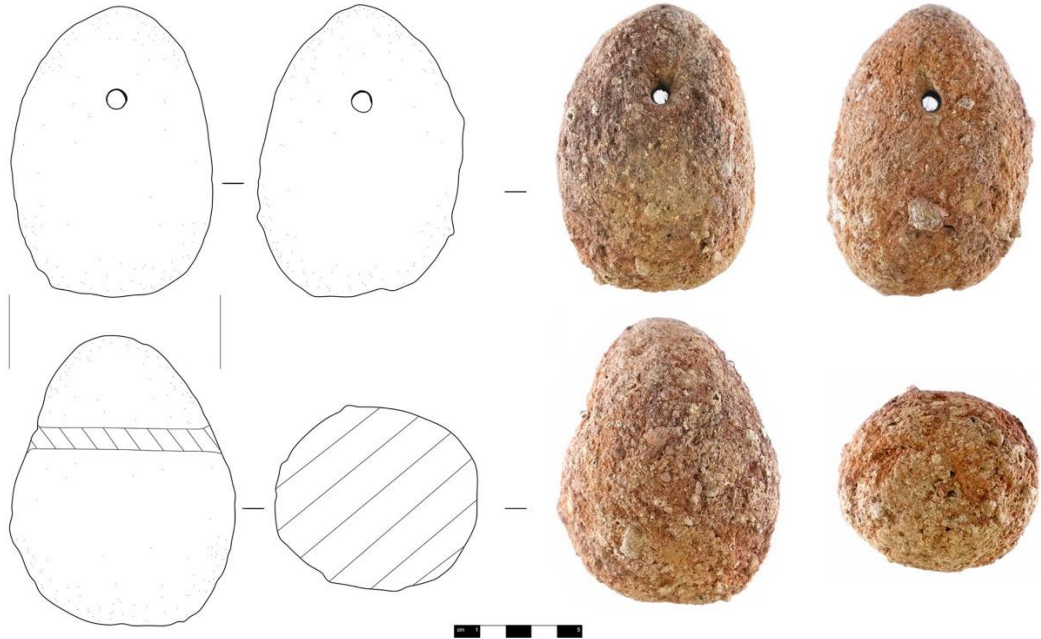
Katalog No:	40
Parça No:	DMB21.E.9
Levha No:	V/2
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Dombalaktepe Höyük
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	K14 Açması D18/Plankaresi, B6, 126,585 m, II/1-2
Buluntu Adı:	Tezgâh Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Alt Yüzü Düz Gövdesi Yukarı Doğru Hafif Daralan Geniş Oval
Tip:	T2b
Ölçüleri:	Gen: 8,6 cm, uz: 9,0 cm, dip ç: 6,0 cm, ön delik ç: 1,2 cm, arka delik ç: 1,1 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Dışı sarımsı kırmızı (5 YR 5/6) ve kırmızımsı kahve (5 YR 5/4) renginde olup, hamuru arena, kum ve kireç katkılı, kırmızımsı sarı (5 YR 6/6) renginde, alt yüzü düz yukarı doğru hafif daralan geniş oval, bir tarafı cüruflaşmış üst kısmı kırık ve noksandır.
Ağırlık:	0,578 gr
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

Katalog No:	41
Parça No:	DMB21.E.26
Levha No:	V/3
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Dombalaktepe Höyük
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	K14 Açması D20/Plankaresi, B17 S6, 126,955 m, II/2b
Buluntu Adı:	Tezgâh Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Alt Yüzü Düz Gövdesi Yukarı Doğru Hafif Daralan Geniş Oval
Tip:	T2b
Ölçüleri:	Gen: 9,1 cm, uz: 9,2 cm, dip ç: 5,5 cm, ön delik ç: 1,1 cm, arka delik ç: 1,1 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Dış yüzeyi hamuru renginde koyu kırmızı (2.5 YR 3/6) ve kırmızımsı kahve (5 YR 4/4) olup aşınmalar ve alacalanmalar yer alır. Hamuru beyaz kum, irili ufaklı taşçık ve saman katkılıdır. Bir tarafı cüruflaşmış, ip deliği geniş, alt yüzü düz yukarı doğru hafif daralan geniş oval formulu, üst kısmı kırık ve noksandır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

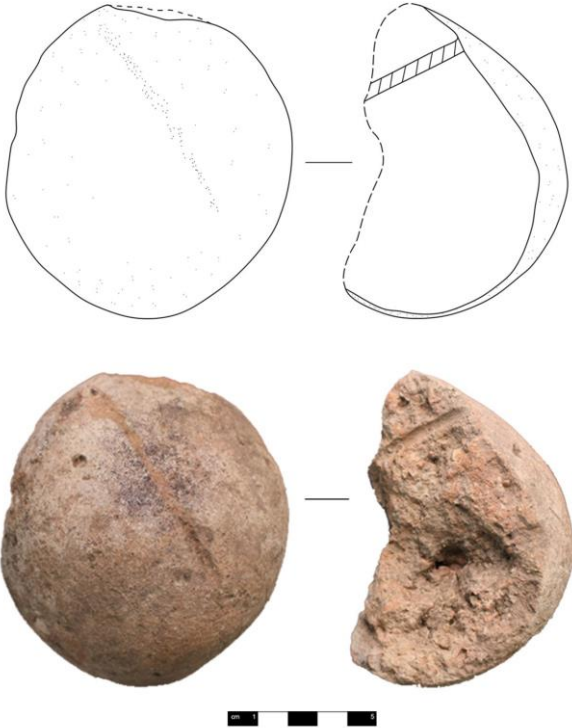
Katalog No:	42
Parça No:	DMB21.E.14
Levha No:	V/4
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Dombalaktepe Höyük
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	K14 Açması D19/Plankaresi, S4, 127,535 m, II/1b (?)
Buluntu Adı:	Tezgâh Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Alt Yüzü Düz Gövdesi Yukarı Doğru Hafif Daralan Geniş Oval
Tip:	T2b
Ölçüleri:	Gen: 7,9 cm, uz: 11,3 cm, dip ç: 5,0 cm, ön delik ç: 0,7 cm, arka delik ç: 0,8 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Dış yüzeyi açık kırmızı (2.5 YR 6/6), kırmızı (2.5 YR 5/6) ve pembe (7.5 YR 7/3) renginde alacalıdır. Hamuru irili ufaklı taşçıklı, kum, kireç katkılı, hafif gözenekli ve aşınmalar yer alıp, kırmızımsı sarı (7.5 YR 6/6) renginde, bir tarafı hafif ısıya maruz kalmış ve cüruflaşmış, ip deliği dar, alt yüzü düz yukarı doğru hafif daralan geniş oval ve tamdır.
Ağırlık:	0,556 gr
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

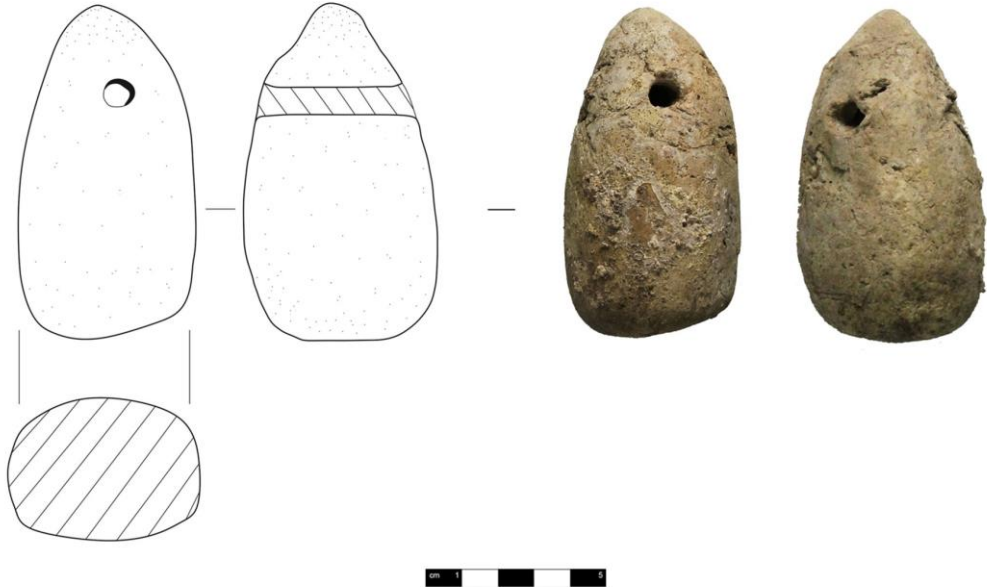
Katalog No:	43
Parça No:	11, SYA.17/20
Levha No:	II/5
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Doğankaya-Tepecik (Tepe-III)
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Tezgâh Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Alt Yüzü Düz Yukarı Doğru Daralan Üçgen
Tip:	T3
Ölçüleri:	Gen: 4,7 x 4,2 cm, uz: 6,9 cm, dip ç: 5,0 cm, ön delik ç: 0,7 cm, arka delik ç: 0,6 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Dışı hamuru renginde sıvazlanmış kahve (10 YR 5/3) renginde, hamuru iyi pişmiş, taşçık ve iri şamot katkılı, ip deliği üste yakın yapılmış, yüksek ateşe maruz kaldığı için bir yarısı kısmen cüruflaşmış, ip deliği dar, yukarı doğru daralan üçgen gövdeli, gövde ve dip kısmında küçük bir kırık yer alıp noksandır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

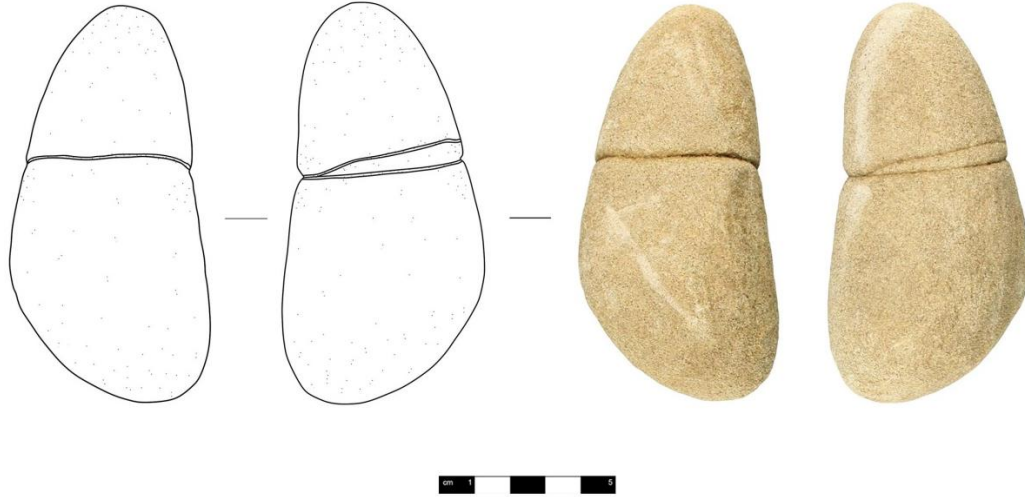
Katalog No:	44
Parça No:	SYA.16/04
Levha No:	XVI/1
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Dedetepe Höyük
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Tezgâh Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Alt Tabanı Yuvarlatılmış Yarım Küre
Tip:	T4
Ölçüleri:	Gen: 11,1 cm, uz: 9,9 cm, kal: 10,4 cm, dip ç: 6,0 cm, ön ve arka delik ç: 0,5 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Hamuru gözenekli ve iri taşçık katkılı, pembe (5 YR 7/3) dışı ve tabanı soluk kırmızı (10 R 7/3) renginde sıvazlanmış, kısmen gövde parçası olup yarım küre formunda, ip deliği dar, yuvarlatılmış alt (taban) ve bir kısım gövde parçasıyla ip deliği izi korunmuş, ip hizasında tabanı altında ip genişliğinde derin aşınmış, yaklaşık 1/5'i kırık ve noksandır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	ETÇ (?)/OTÇ (?)

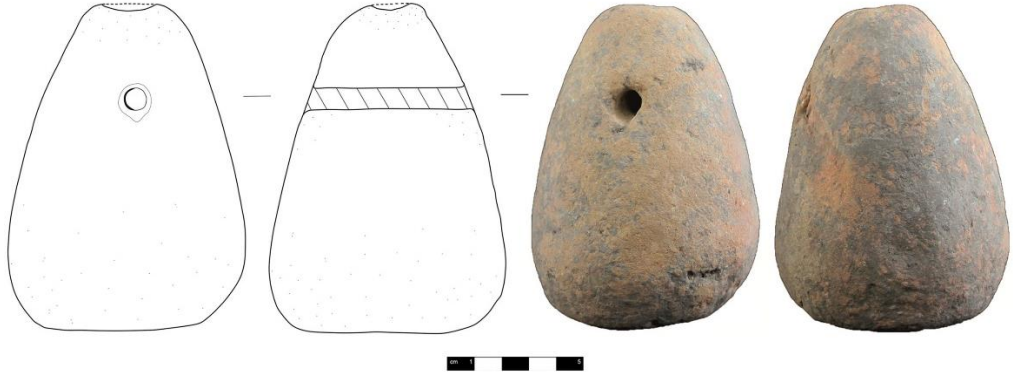
Katalog No:	45
Parça No:	1001.1001
Levha No:	IV/7
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Dündartepe
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Tezgâh Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Alt Yüzü Düz Yukarı Doğru Daralan Geniş Gövdeli Konik
Tip:	T5
Ölçüleri:	Gen: 6,2 x 6,6 cm, uz: 11,4 cm, dip ç: 4,1 x 4,6 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Dış yüzeyi beyaz (7.5 YR 8/1) rengine, kötü pişmiş pembemsi beyaz (2.5 YR 8/2) hamuru seyrek taşçık katkılı, düzensiz ve hafif şişkin gövdesi yukarıya doğru geniş gövdeli konik yükselmektedir. Gövde üst yarısının ortasına karşılıklı simetrik açılmış, ip deliklidir. Altı düz, alt yüzeyinde çatlak ve zedelenmeler var olup tam ve noksansızdır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	GKÇ (?) / ETÇ (?)

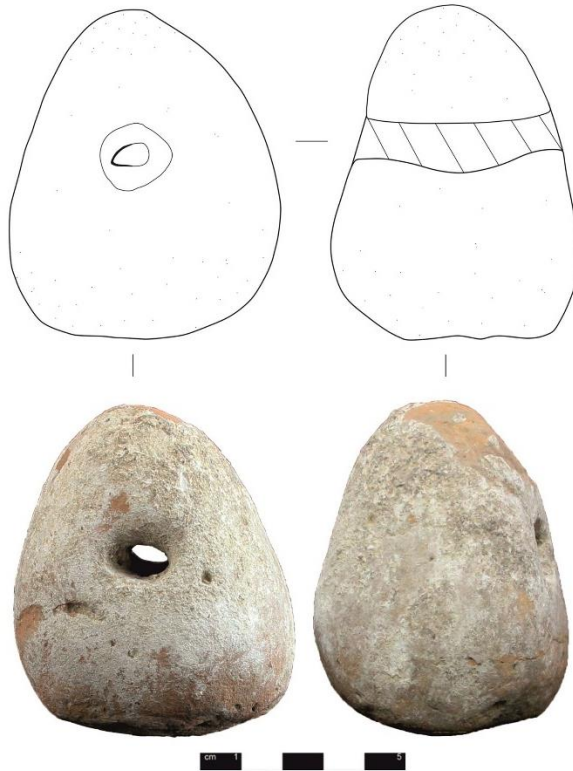
Katalog No:	46
Parça No:	1010.1001
Levha No:	XVII/1
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Cingirt (Cıngıllı)
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Tezgâh Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Taş (Traverten)
Form:	Üst Yarısı Yukarı Doğru Konik Daralan Silindir
Tip:	T6
Ölçüleri:	Gen: 4,1 x 5,3 cm, uz: 4,1 x 5,3 cm, kal: 3,5 x 4,0 cm, dip ç: 4,0 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Dış yüzeyi pembe (5 YR 7/3), üst yarısı yukarı doğru konik daralan, alt yarısı kalınlaşan silindir gövdeli, tam ve noksansızdır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	Üst yarısının orta-alt kesiminde gövdeyi tam tur dolaşan derin yiv, ön yüzde tek, arka yüzeyde çift sıralıdır.
Bezeme Tipi:	(B-TP A2)
Dönem:	-

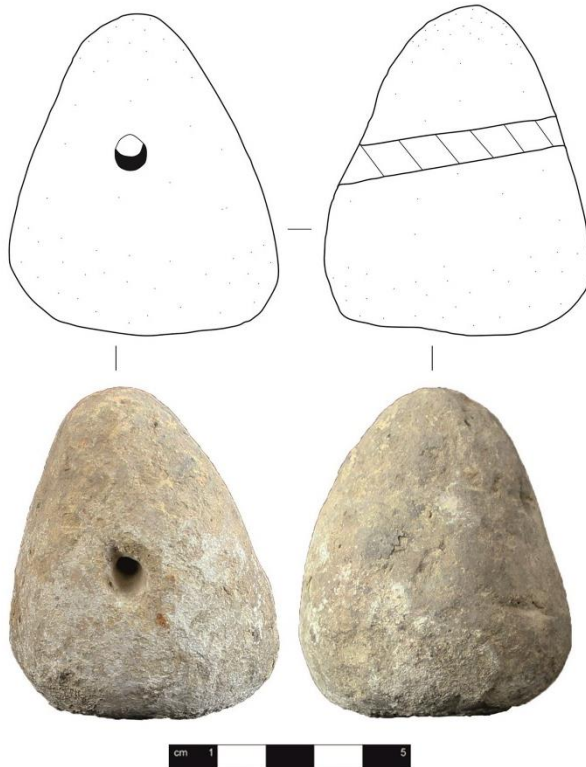
Katalog No:	47
Parça No:	112
Levha No:	XI/2
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Tatlıgöl Höyük
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Tezgâh Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Alt Yüzü Düz Yukarı Daralan Oval
Tip:	T2a
Ölçüleri:	Gen: 8,6 cm, yük/kal: 11,8 cm, delik ç: 0,8 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Yüzeyi hamuru renginde açık kırmızı (2.5 YR 6/8), kireç ve kum katkılı, alt yüzü düz, yuvarlak kesitli, yukarı doğru daralan gövdeli, gövde üst yarısında kalın ip deliği yer alıp dardır. Gövdesi aşınmış ve üst kısmında küçük bir kırık yer alıp noksanıdır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

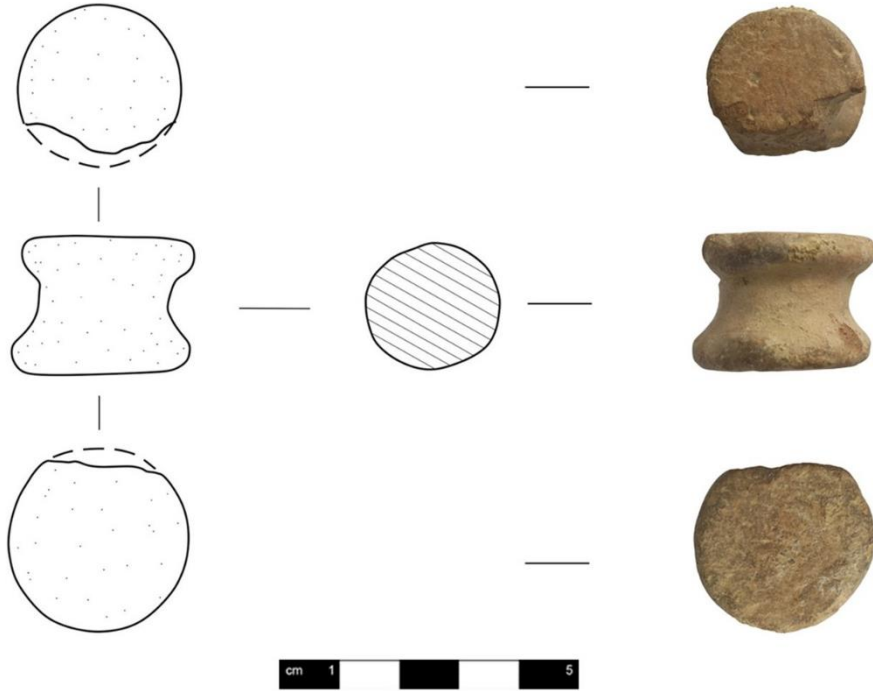
Katalog No:	48
Parça No:	113
Levha No:	XI/3
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Tatlıgöl Höyük
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Tezgâh Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Alt Yüzü Düz Yukarı Daralan Oval
Tip:	T2a
Ölçüleri:	Gen: 8,3 cm, yük/kal: 10,3 cm, arka delik ç: 1,2 cm, ön delik ç: 2,1 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Yüzeyi hamuru renginde kırmızı (2.5 YR 5/8), kireç katkılı, alt yüzü düz, yuvarlak kesitli, yukarı doğru daralan gövdeli, gövdenin ortasında kalın ip deliği olup geniştir, gövdesinde aşınma izleri yer alıp tamdır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

Katalog No:	49
Parça No:	114
Levha No:	XI/4
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Tatlıgöl Höyük
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Tezgâh Ağırlığı
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Alt Yüzü Düz Yukarı Daralan Oval
Tip:	T2a
Ölçüleri:	Gen: 7,3 cm, yük/kal: 8,7 cm, delik ç: 1,0 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Yüzeyi hamuru renginde çok soluk kırmızı (10 YR 8/2), kireç ve kum katkılı, alt yüzü düz, yuvarlak kesitli, yukarı doğru daralan gövdeli, gövdenin ortasında ip deliği olup geniştir, gövdesinde aşınma izleri yer alıp tamdır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

Katalog No:	50
Parça No:	10, SYA.17/19
Levha No:	XVIII/1
K. Env. No:	-
Buluntu Yeri:	Aşağı Tepe/Derbent
Kazı Buluntu Yeri ve Tabakası:	-
Buluntu Adı:	Makara
Yapım Malzemesi:	Pişmiş Toprak
Form:	Silindir
Ölçüleri:	Üst ç: 2,8 cm, yük: 2,2 cm, alt ç: 3 cm, orta ç: 2,2 cm
Teknik Özellikleri: Munsell (2009)	Dışı çok soluk kahve (10 YR 7/3) rengine hamuru açık kahve tonda (7.5 YR 6/3) iyi pişmiş, iyi arıtılmış, arena ve kireç katkılı, yuvarlak kesitli, bir yüzeyi diğerinden küçük ve kendinden astarlıdır. Her iki yüzeyin aynı kenarında küçük kırık mevcut olup tamdır.
Ağırlık:	-
Bezeme Özellikleri:	-
Bezeme Tipi:	-
Dönem:	-

EKLER

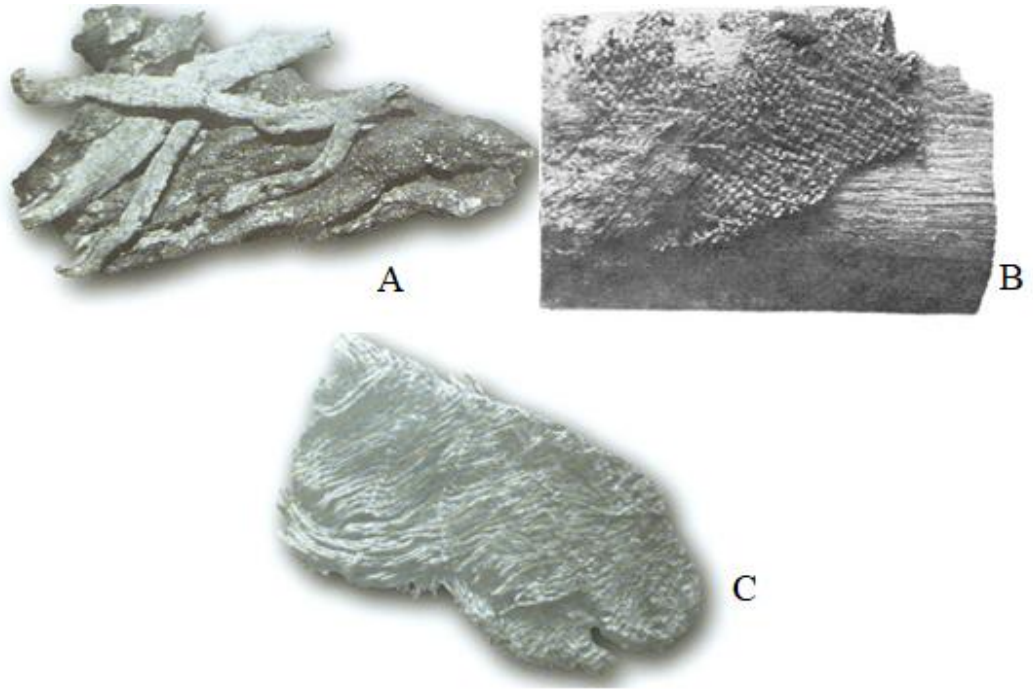
Ek 1. Şekiller

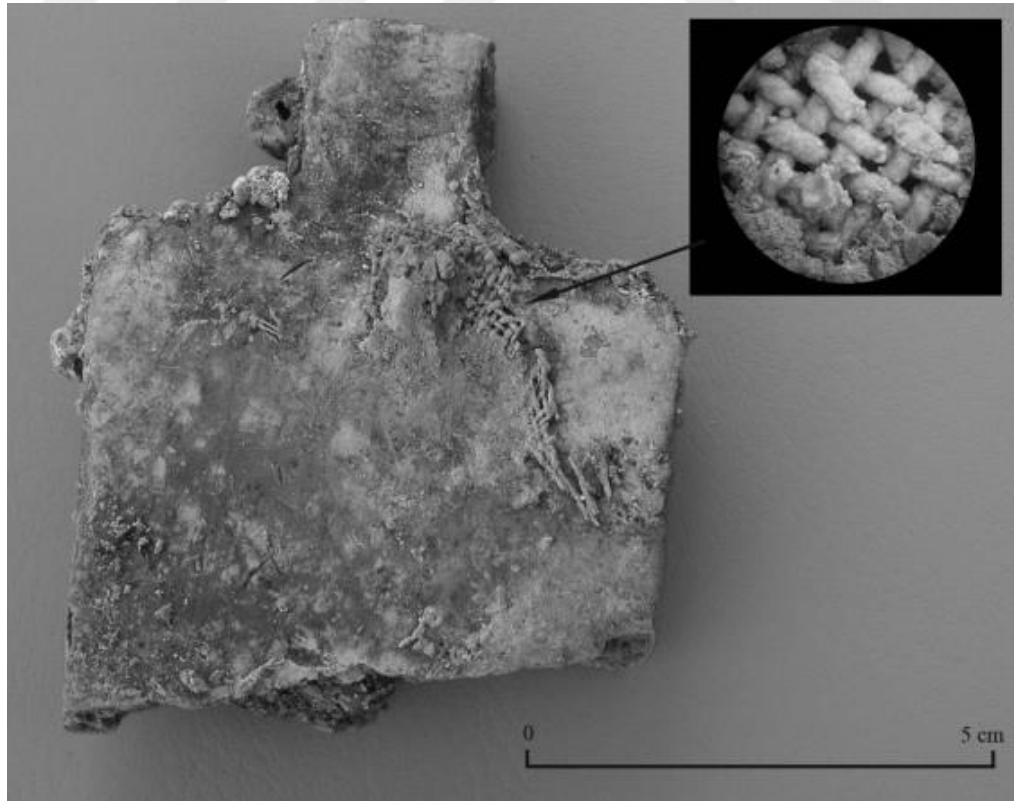
Şekil 2.1. Çayönü, yassı kemik orağın üzerinde koruna gelmiş dokuma parçası (Özdoğan, 1999, Pl. 54)

Şekil 2.2. Çatalhöyük'te sıra dışı mezarda bireyin beyni, kafatasından çıkartılarak yerine tek renkli fitilli kumaş topağı yerleştirilmiştir (Mellaart, 2003, ss. 148-161; Fig. 99)

Şekil 2.3. Çatalhöyük'te Tapınak VI. A.5'te bir mezarda dokuma parçaları bulunmuştur. Kumaşa sarılan kemik yığınlarını bağlamak için kullanılmış kumaş şeritleri (A), gömülerden birinin uzun kemikleri üzerinde fitilli dokunmuş yünlü kumaş (B), şal veya balık ağı dokusu (C) (Mellaart, 2003, s. 156, 112, 125)

Şekil 2.4. Ulucak Höyük, Mekân 33'te bulunan idol üzerinde yer alan tekstil kalıntısı ve mikroskopik görüntüsü (Çilingiroğlu, 2009, 17, Fig. 7)

Şekil 2.5. Aşağı Pınar, kumaş dokuma izleri bulunan dip (Özdoğan, 2019, Fig. 2)

Şekil 2.6. Aşağı Pınar, hasır ve kumaş dokuma izi bulunan dip (Özdoğan, 2019, Fig. 3)

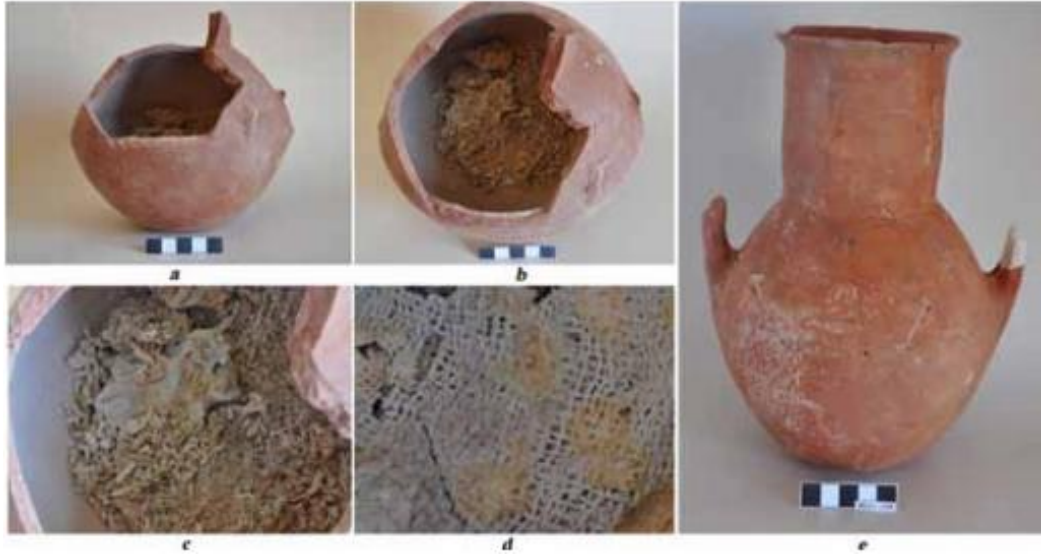
Şekil 2.7. Alışar'ın Kalkolitik Çağı'na tarihlenen mezardaki kumaş kalıntıları (Osten, 1937, ss. 50-51, Fig. 60)

Şekil 2.8. Kuruçay, çömlek mezarda bulunan kumaş parçası (Duru, 1996, Levha 51/1)

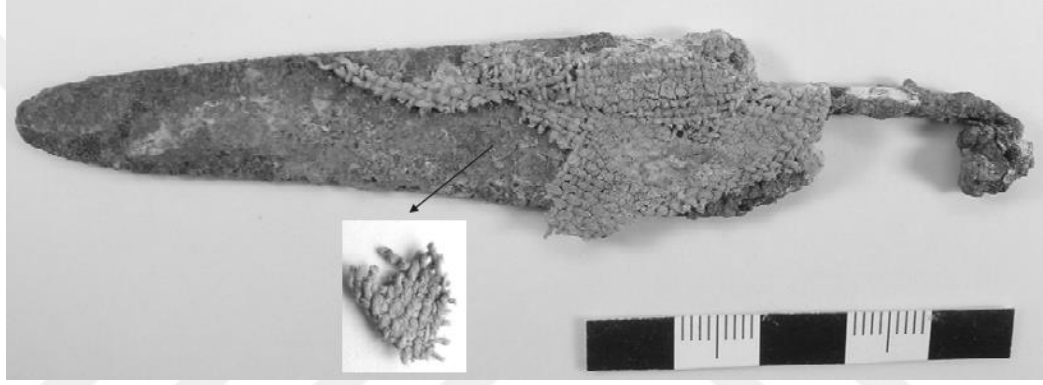
Şekil 2.9. Başur Höyük, metal eserlerin üzerinde yer alan dokuma parçası (Sağlamtimur, 2017, s. 17, Res. 18)

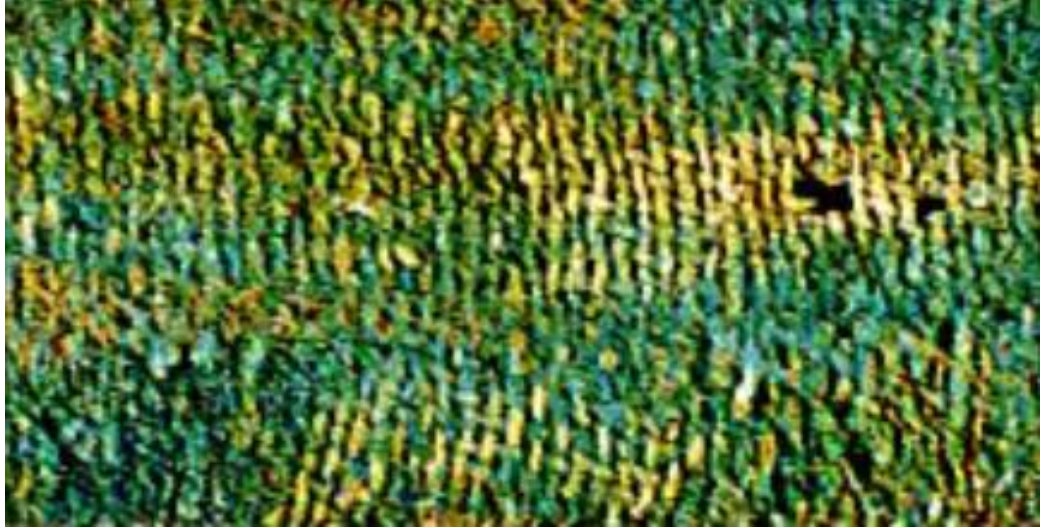
Şekil 2.10. Seyitömer'in ETÇ'de V. Tabakasında bulunan çömleğin içinde yer alan dokuma parçası (Bilgen-Bircan, 2017, s. 26, Res. 4 a-e)

Şekil 2.11. Seyitömer’de bulunan testi ve tıpa amaçlı kullanılan dokuma parçası (Bilgen-Bircan, 2017, s. 27, Res. 7 a-b)

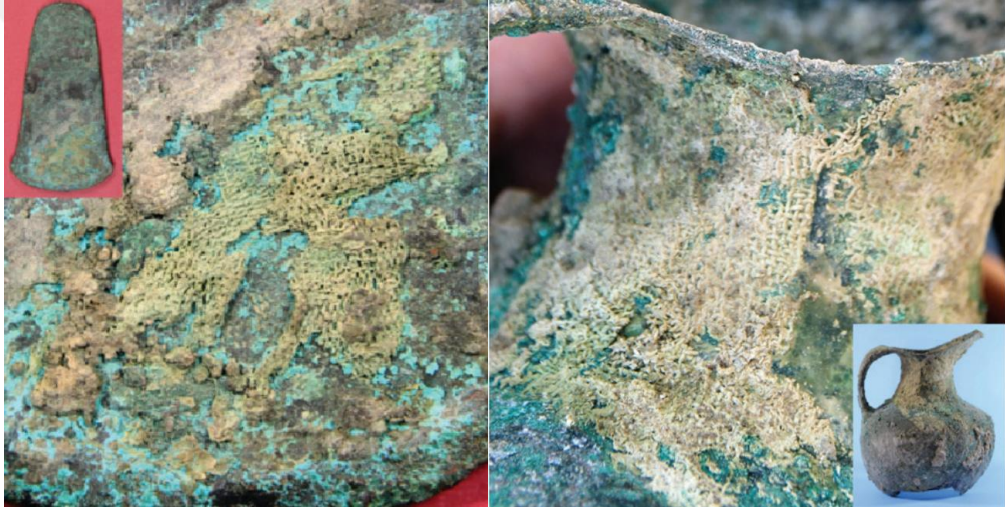
Şekil 2.12. Resuloğlu yerleşiminde M.28 mezarından kumaşa sarılı hançer (Tütüncüler, 2006, s. 147, Res. 3; Yıldırım ve Ediz, 2007, s. 214, Res. 11)

Şekil 2.13. İkiztepe, fosilleşmiş kumaş parçası (Bilgi, 2001, S. 107, Res. 124)

Şekil 2.14. Tekkeköy, bronz kamaların üzerinde yer alan seyrek dokunmuş kumaş parçaları
(Kökten vd., 1945, s. 386, Lev. LXVI; 7,8)

Şekil 2.15. Devret H y k, bronz balta ve gaga ağızlı bronz testi üzerinde koruna gelen
dokuma kalıntıları (Türker vd., 2018, s. 126, Resim 18)

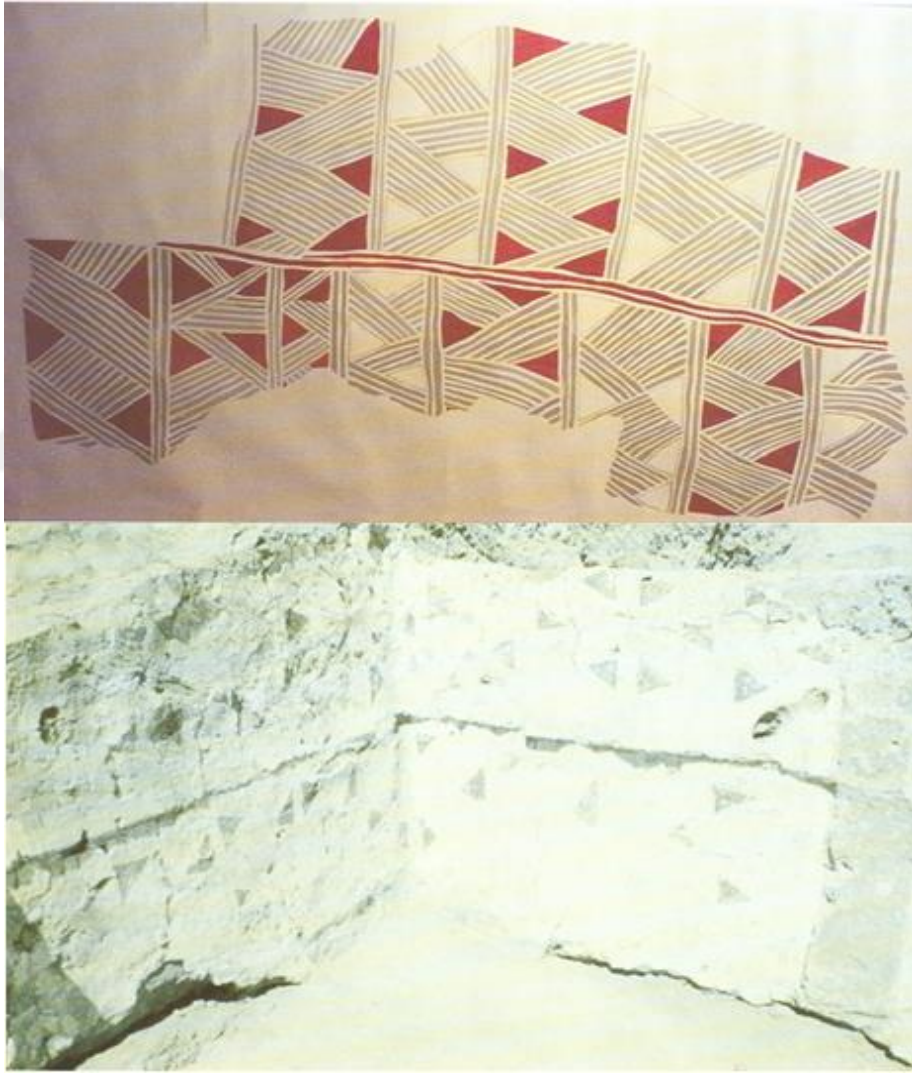
Şekil 2.16. Devret Höyük, bakır iğne üzerinde yer alan dokuma parçası (Türker vd., 2018, s. 126, Resim 18)

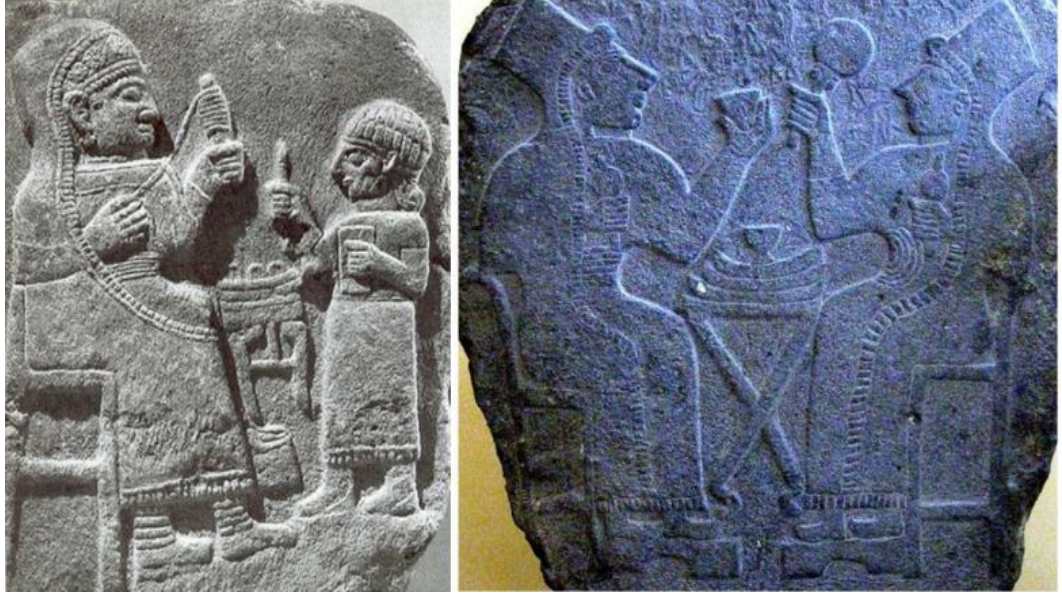
Şekil 2.17. Gordion'da Megaron 3'te sitadelde bulunan dokuma parçaları (Ballard vd., 2012, s. 363, Fig. 2)

Şekil 2.18. Frig MM Tümlüs’ünde bulunan dokuma parçaları (Ballard vd., 2012: 372, Fig. 9-10)

Şekil 2.19. Çatalhöyük, duvar resimlerinde dokumacılıkta kullanılan kilim desenleri (Mellaart, 2003, s. 60, 35, 36)

Şekil 2.20. Gurgun/Maraş Steli, elinde iğ tutan kadın betimlemeleri (Yakar, 2011, ss. 3-4, Fig. 4; Fig. 5)

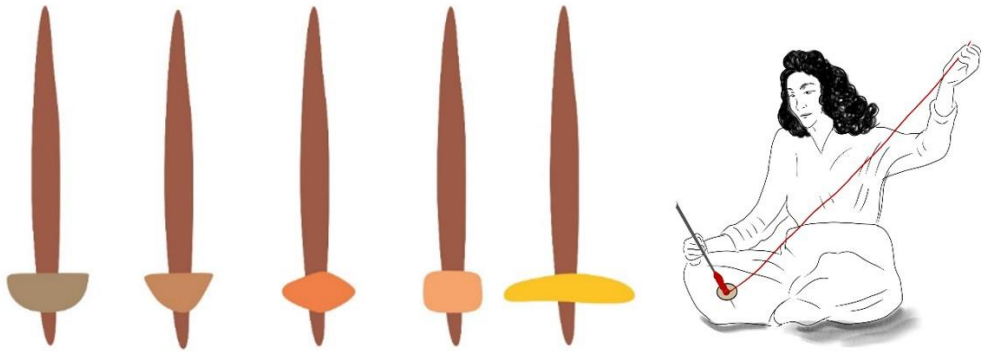
Şekil 2.21. Kral Warpalawas'ın muhtemel Frig dokuması olan gösterişli giysisi ve Frig fibulasıyla tutturulmuş olan şalı, İvriz Kaya Kabartması üzerinde betimlendirilmiştir (Ballard vd., 2012, s. 360, Fig. 1)

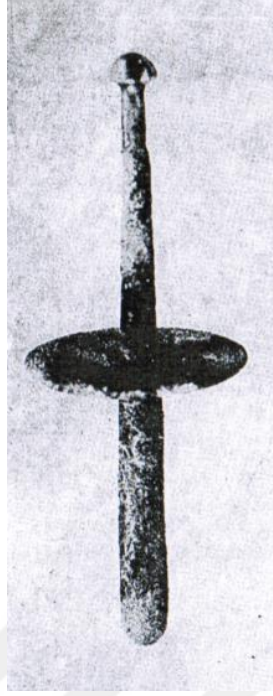
Şekil 2.22. Sümek haline getirilen yün (Tütüncüler, 2005, s. 24, Res. 1F)

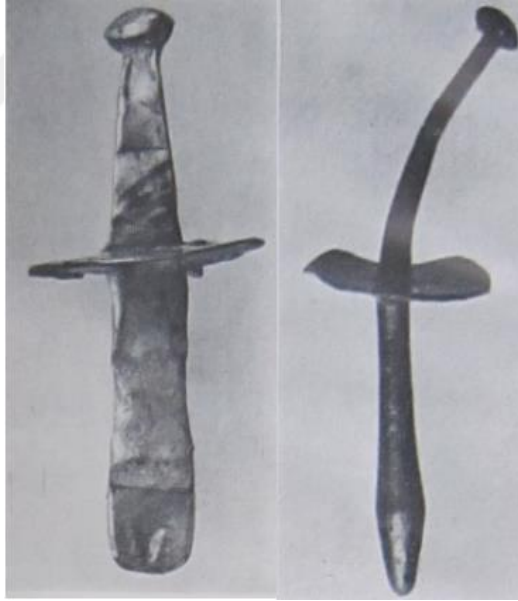
Şekil 2.23. Sümek haline getirilen keten bitkisi (Tütüncüler, 2005, s. 24, Res. 1C)

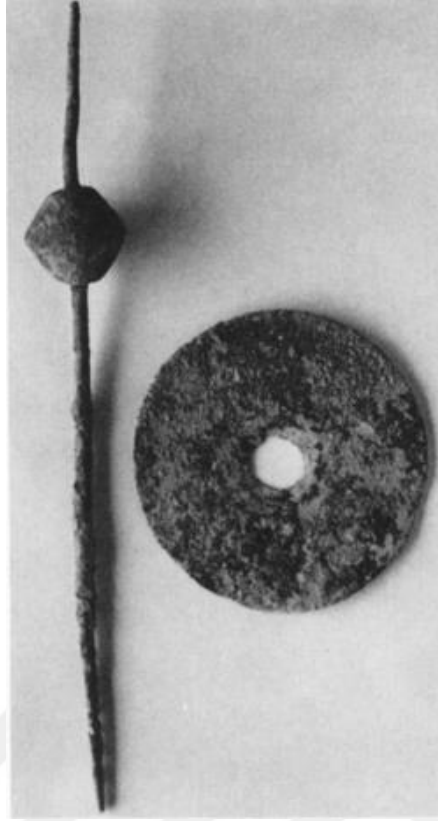
Şekil 2.24. Farklı formdaki kirman ağırlığının ahşap iğle işlevsel kullanımını gösteren çizim (Özdemir ve Bamyacı, 2018, s. 14, Şekil 6), (Yeniden uyarlanan çizim: Merve GÜNAY ZEYTİN)

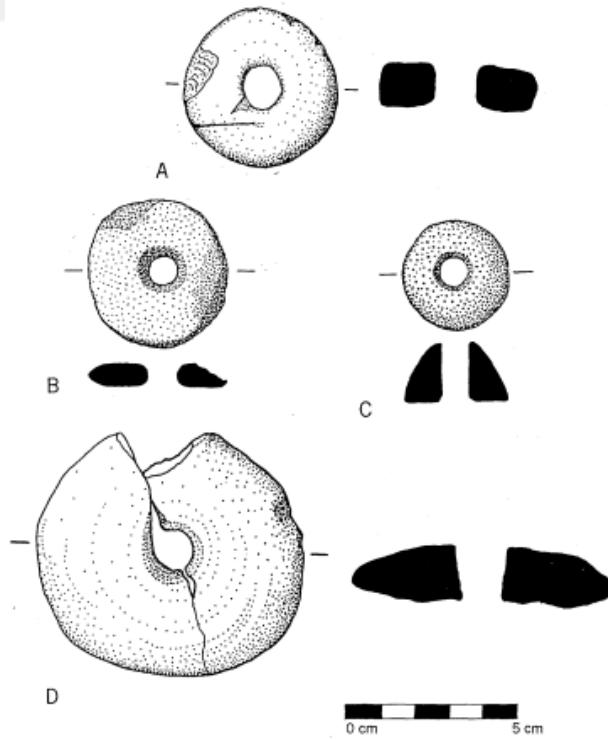
Şekil 2.25. Alaca Höyük, L mezarında bulunan iğ örneği (Koşay, 1951, Lev. CXC VII/Res. 1)

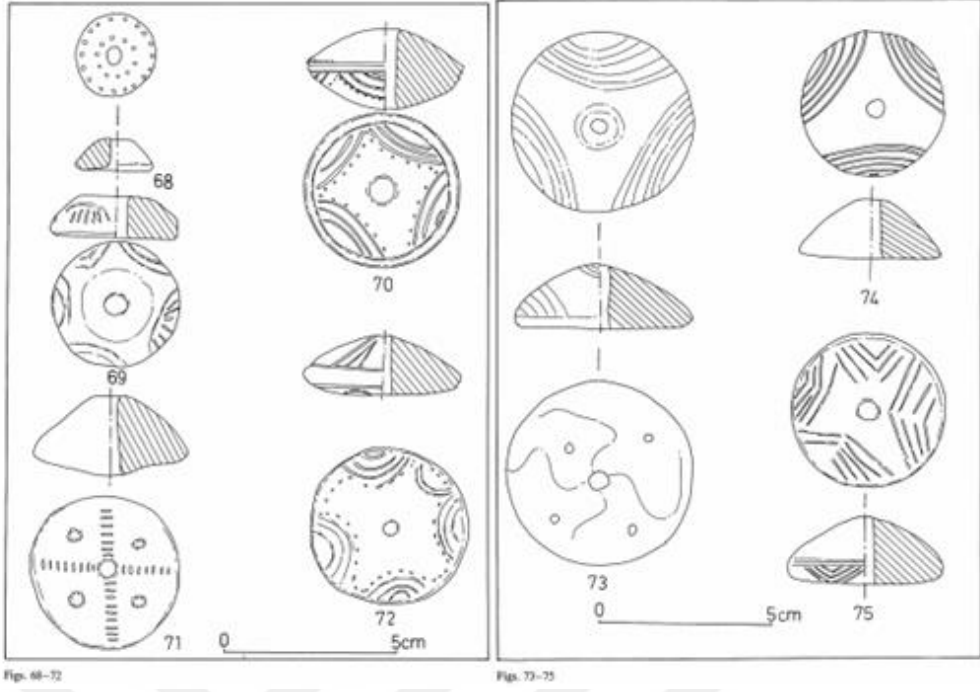
Şekil 2.26. Horoztepe, iğ örnekleri (Özgüç ve Akok 1958, Lev. VIII, 2-3)

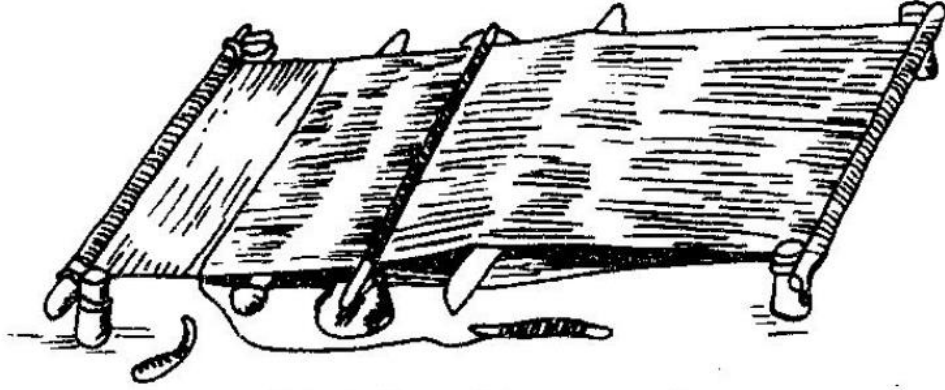
Şekil 2.27. Karataş-Semahöyük, gümüş iğ ve metal bikonik ve disk biçimli kirman ağırlığı (Mellink, 1969, Pl. 74, Fig. 23)

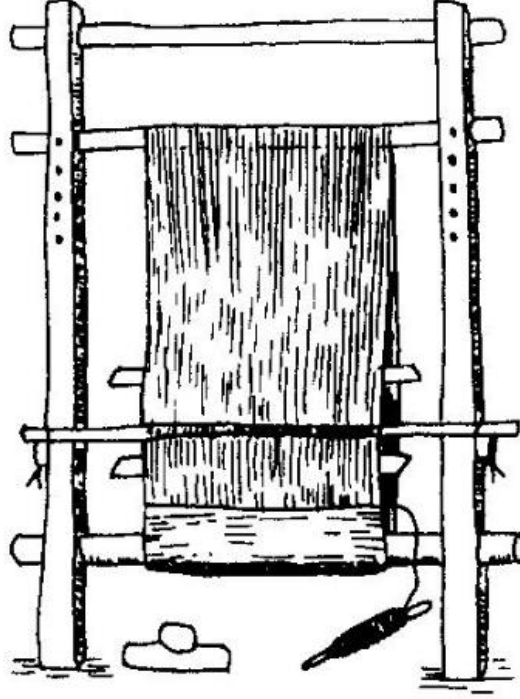
Şekil 2.28. Hacinebi Tepe, kirman ağırlıkları (Keith, 2017, s. 506, Fig. 4)

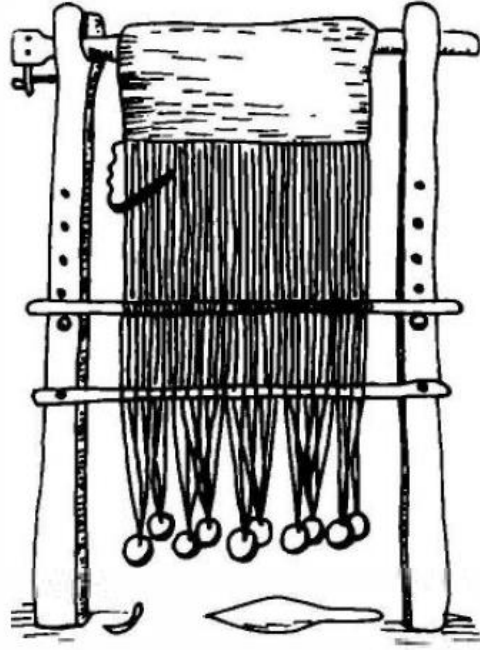
Şekil 2.29. Maşat Höyüğü'nde ele geçen kirman ağırlıkları (Emre, 1996, Fig 68-75)

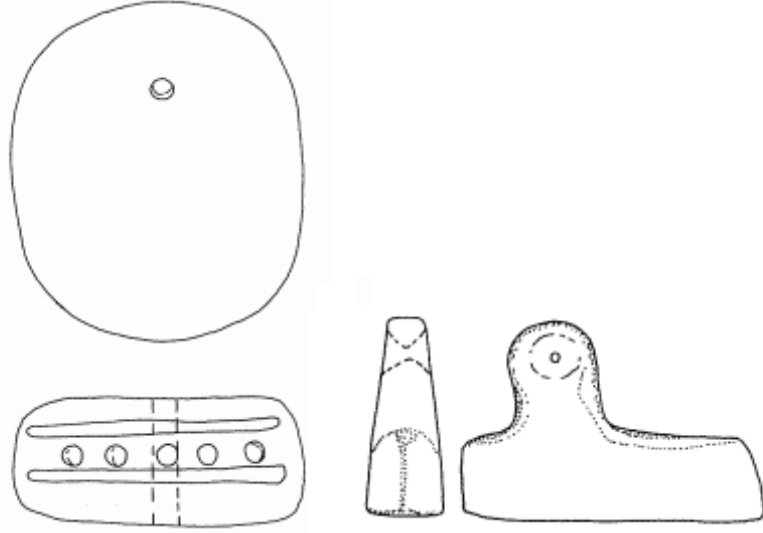
Şekil 2.30. Yatay yer dokuma tezgâhı (Fazıloğlu, 1997, Şekil 1)

Şekil 2.31. Alt ve üst kirişlere sahip dikey dokuma tezgâhı (Fazıloğlu 1997, Şekil 2)

Şekil 2.32. Uçları ağırlıklı dikey dokuma tezgâhı (Fazıloğlu, 1997, Şekil 3)

Şekil 2.33. Maşat Höyüğü'nde ele geçen tezgâh ağırlıkları (Emre, 1996, Fig. 77-78)

Şekil 2.34. Gordion Teras yapında bulunan tezgâh ağırlıkları (Ballard vd., 2012, s. 368, Fig. 7)

Şekil 4.1. İkiztepe Höyüğü (A. Türker Arşivi)

Şekil 4.2. Dündartepe (Türker, 2017, Res. 2)

Şekil 4.3. Akalan Kalesi (Dönmez, 2004, Res. 3)

Şekil 4.4. Kaledoruğu (Türker, 2017, s. 141; Res. 9)

Şekil 4.5. Dombalaktepe Höyük (Türker, 2016, Res. 9/a; A. Türker Arşivi)

Şekil 4.6. Tekkeköy (A. Türker Arşivi)

Şekil 4.7. Oymağaç (Czichon ve Yılmaz, 2014, Res. 1)

Şekil 4.8. Dedetepe Höyük (Türker, 2017, Res. 2)

Şekil 4.9. Kuşçular Höyük (Şirlek Tepe), (Türker, 2017, Res. 3)

Şekil 4.10. Doğankaya-Tepecik Tepe I-II-III (Türker vd., 2019, Res. 8)

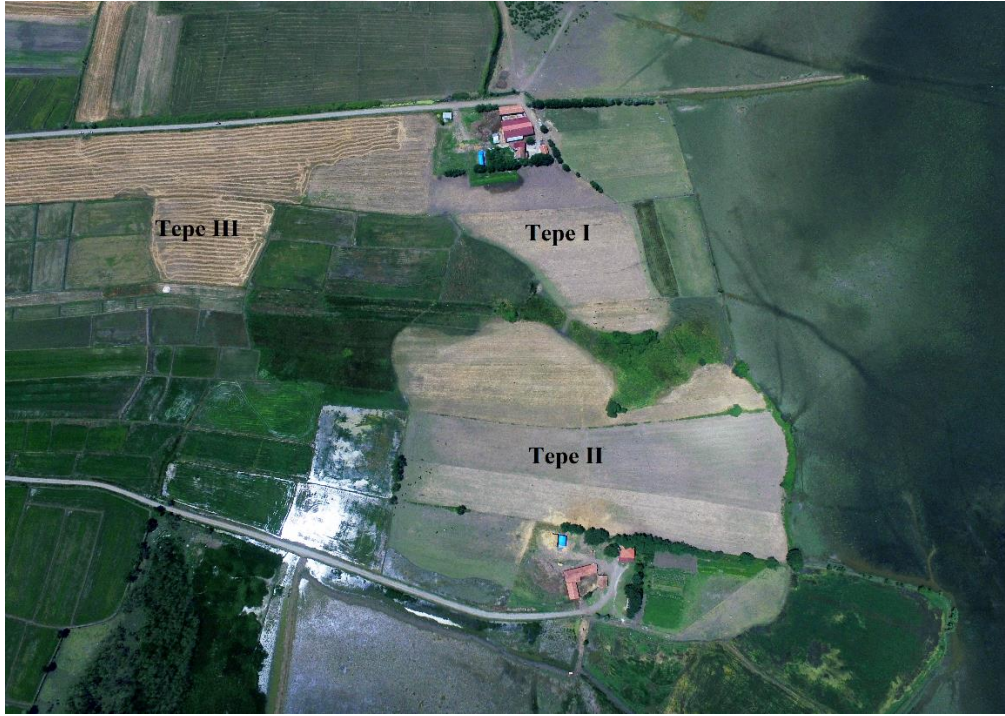
Şekil 4.11. Paşaseyh (Türker ve Tırıl-Özbilgin, 2022, Res. 10)

Şekil 4.12. Azaytepe (A. Türker Arşivi)

Şekil 4.13. Aşağı Tepe/Derbent (Türker, 2019, Res. 9)

Şekil 4.14. Tatlıgöl Höyük, Tepe I-II-III (A. Türker Arşivi)

Şekil 4.15. Diklimtepe (Türker, 2017, Res. 13)

Şekil 4.16. Uzgur Höyük (Türker, 2017, Res. 7)

Şekil 4.17. Cingirt (Cıngılı) (Türker, 2017, Res. 10)

Şekil 4.18. Dingilkalecik (Türker ve Tırıl-Özbilgin, 2022, Res. 10)

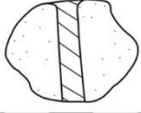
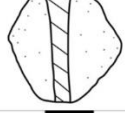
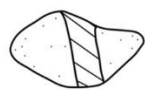
Şekil 4.19. Dedeüstü Tepe (Türker, 2017, Res. 9)

Ek 2. Tablolar

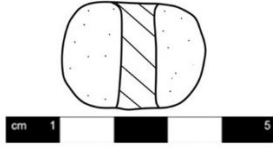
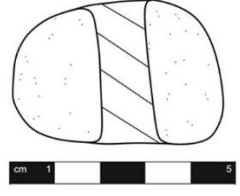
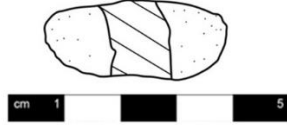
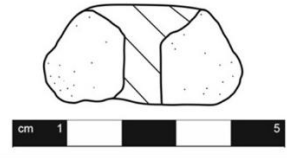
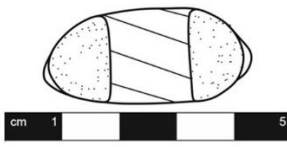
Tablo 5.1. Tek konik formlu kirman ağırlıklarının tiplere göre dağılımı

Tek Konik Formlu Kirman Ağırıkları (A1)				
A1a	Dündartepe	Diklimtepe	Dündartepe	Dündartepe
A1b	Doğankaya-Tepecik (Tepe I)		Diklimtepe	
A1c	Dündartepe			
A1d	Dündartepe			
A1e	Kaledoruğu			
A1f	Dündartepe	Tatlıgöl Höyük		
A1g	Diklimtepe	Doğankaya-Tepecik (Tepe I)	Tekkeköy	

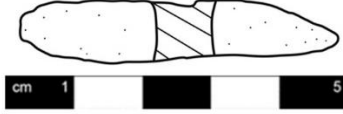
Tablo 5.2. Çift konik formlu kirman ağırlıklarının tiplere göre dağılımı

Çift Konik Formlu Kirman Ağırlıkları (A2)			
A2a	Dombalaktepe Höyük	Dombalaktepe Höyük	Dombalaktepe Höyük
			
A2b	Kaledoruğu	Kaledoruğu	Tekkeköy
			
A2c	Paşaseyh Höyük		
A2d	Tekkeköy		

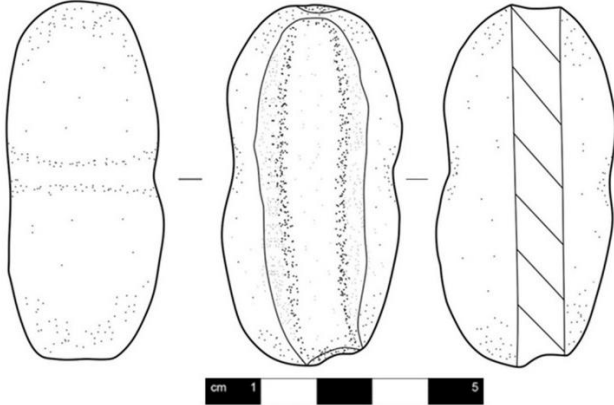
Tablo 5.3. Küresel formlu kirman ağırlıklarının tiplere göre dağılımı

Küresel Formlu Kirman Ağırlıkları (A3)	
A3a	Tekkeköy Diklimtepe
A3b	Dombalaktepe Höyük
A3c	Diklimtepe
A3d	Uzgur Höyük

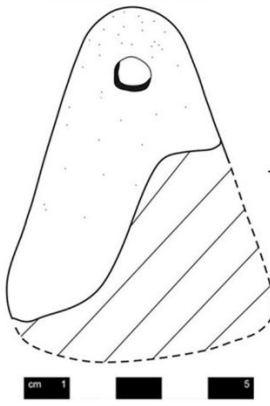
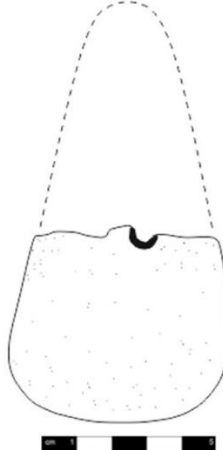
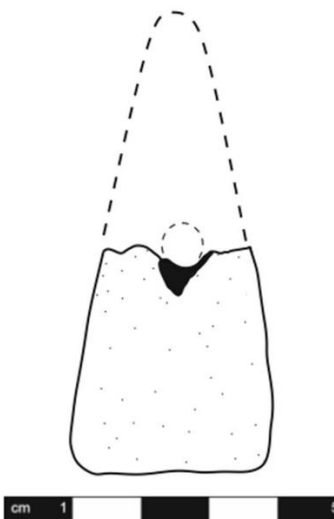
Tablo 5.4. Dış bükey gövdeli disk formlu kirman ağırlıklarının tiplere göre dağılımı

Dış Bükey Gövdeli Disk Formlu Kirman Ağırlıkları (A4)	
A4a	Dedeüstü Tepe
A4b	Dombalaktepe Höyük

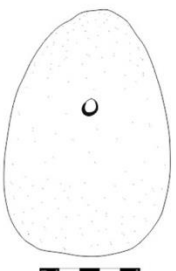
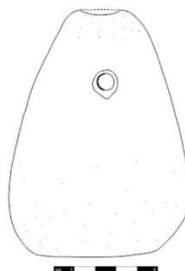
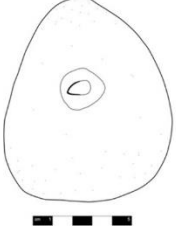
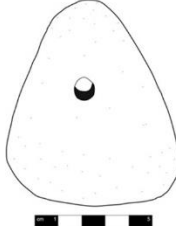
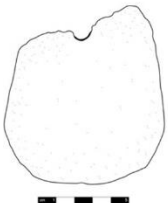
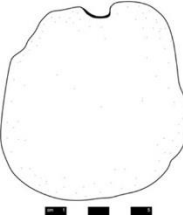
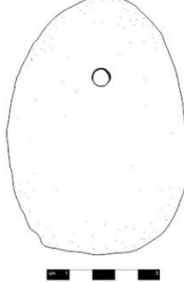
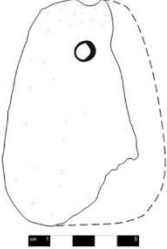
Tablo 5.5. Silindir gövdeli üst ve alt yarısından yukarı ve aşağı doğru konik daralan formlu kirman ağırlığı

Silindir Gövdeli Üst ve Alt Yarısından Yukarı ve Aşağı Doğru Konik Daralan Formlu Kirman Ağırlığı (A5)	
A5	Dombalaktepe

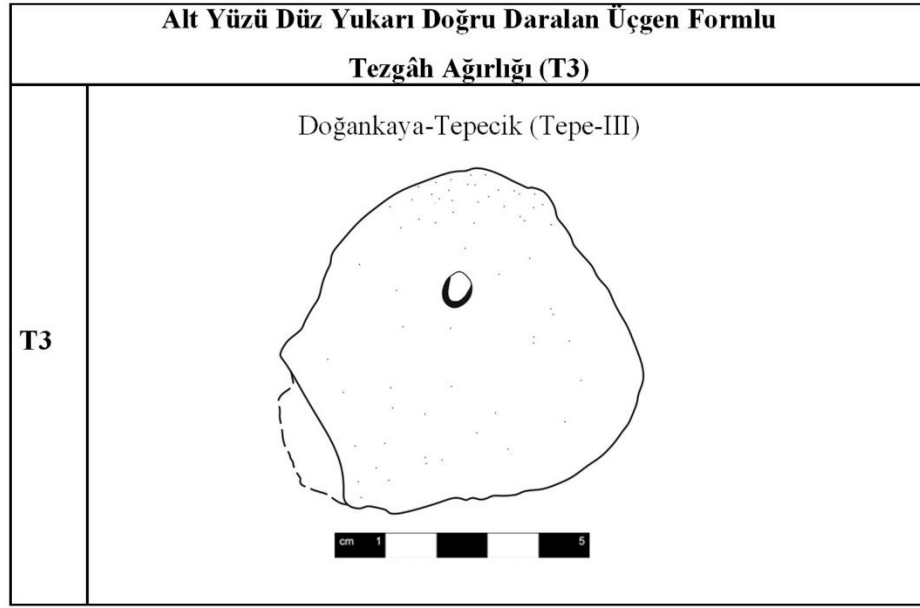
Tablo 5.6. Piramidal formlu tezgâh ağırlıklarının tiplere göre dağılımı

Piramidal Formlu Tezgâh Ağırlıkları (T1)	
T1a	Akalan Kalesi
T1b	Kuşçular Höyük (Şirlek Tepe)
T1c	Dingilkalecik

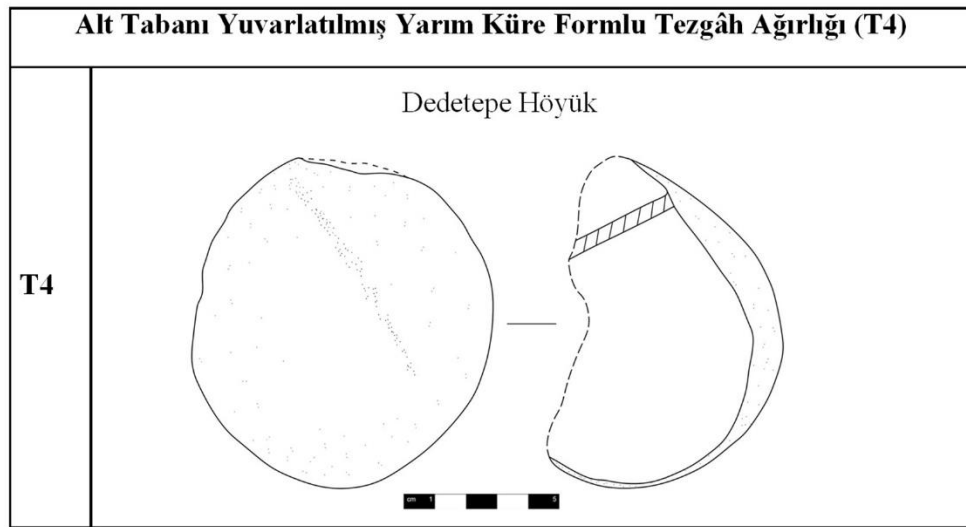
Tablo 5.7. Oval formu tezgâh ağırlıklarının tiplere göre dağılımı

Oval Formlu Tezgâh Ağırlıkları (T2)	
T2a	Doğankaya-Tepecik (Tepe-I) Tatlıgöl Höyük Dombalaktepe Höyük Tatlıgöl Höyük Tatlıgöl Höyük
	Azaytepe Dombalaktepe Höyük Dombalaktepe Höyük
T2c	Doğankaya-Tepecik (Tepe-II)

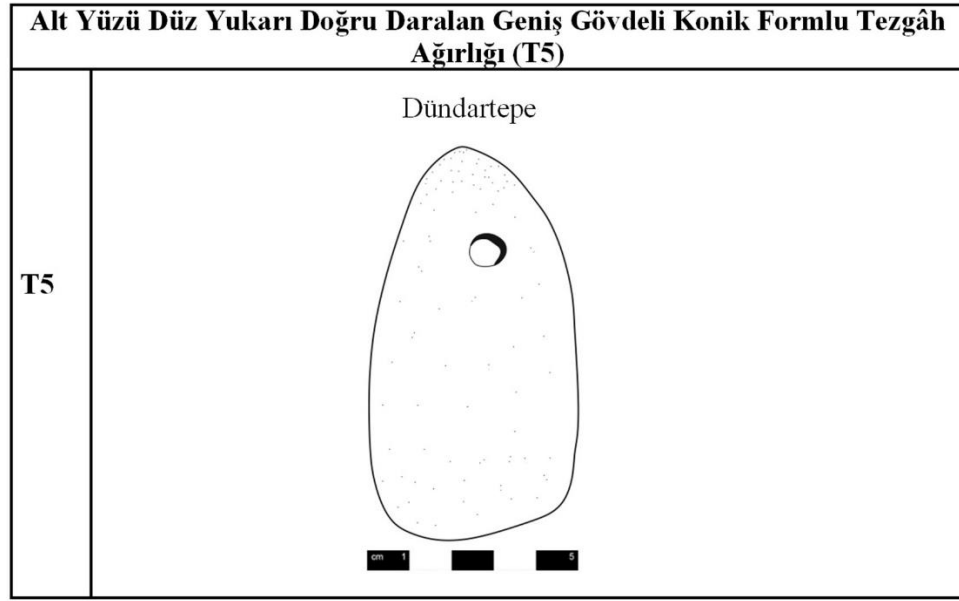
Tablo 5.8. Alt yüzü düz yukarı doğru daralan üçgen formlu tezgâh ağırlığı

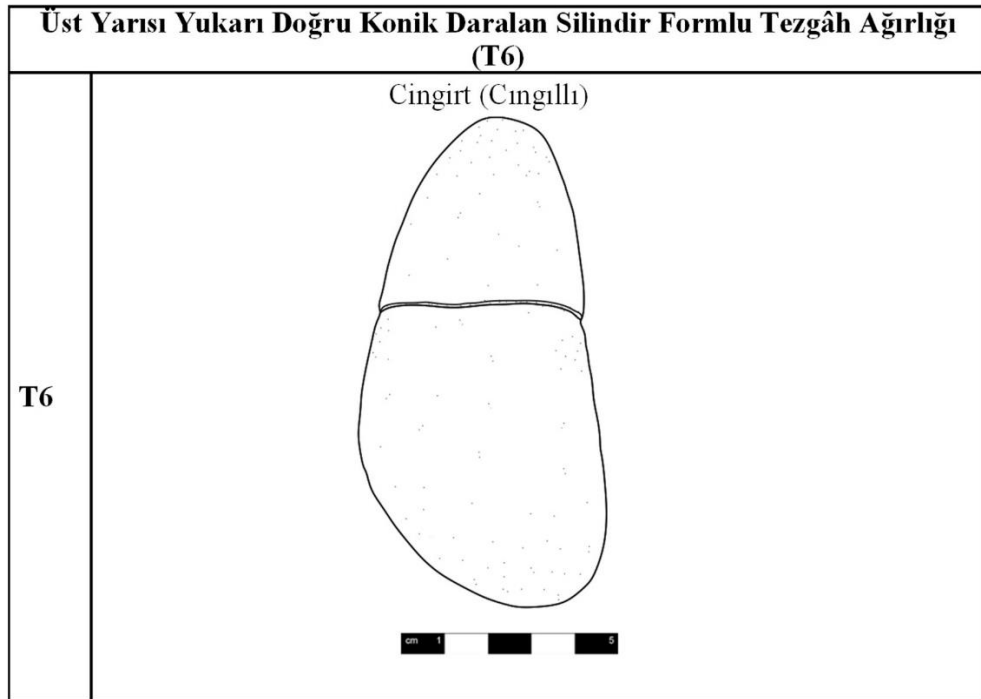
Tablo 5.9. Alt tabanı yuvarlatılmış yarım küre formlu tezgâh ağırlığı

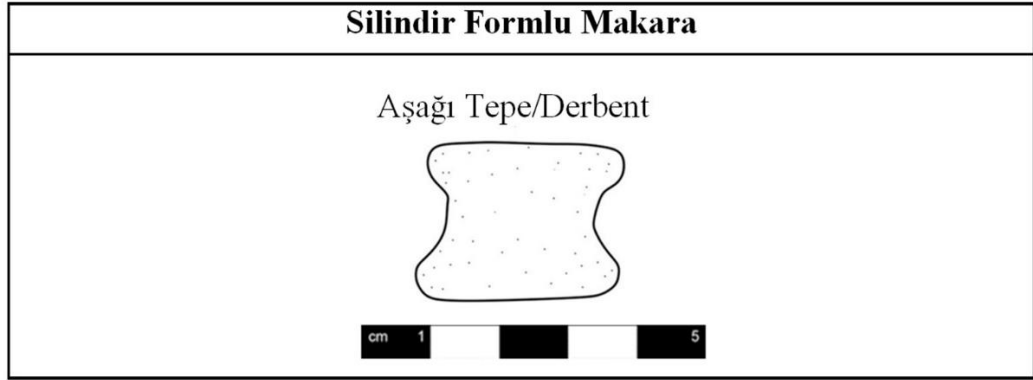
Tablo 5.10. Alt yüzü düz yukarı doğru daralan geniş gövdeli konik formlu tezgâh ağırlığı

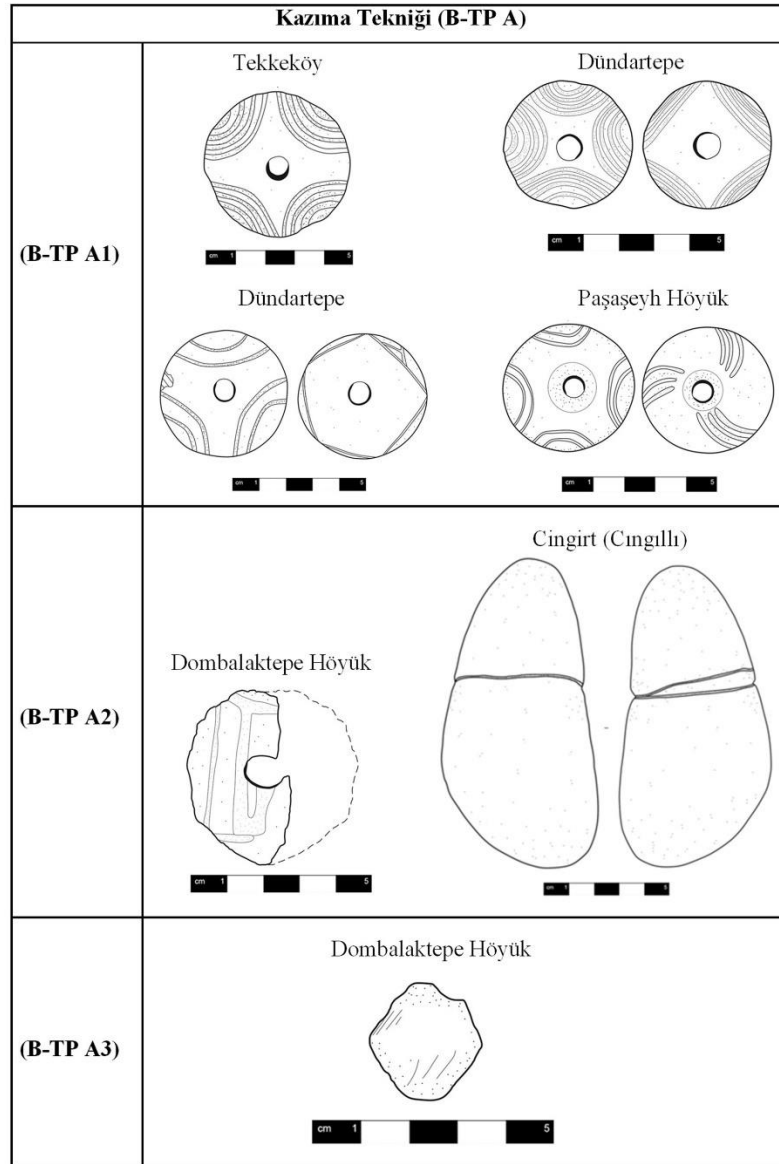
Tablo 5.11. Üst yarısı yukarı doğru konik daralan silindir formlu tezgâh ağırlığı

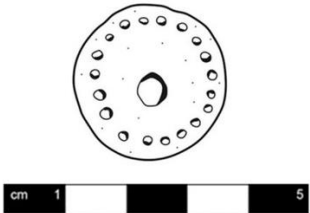
Tablo 5.12. Silindir formlu makara

Tablo 5.13. Kazıma tekniğiyle yapılan bezeme tipleri

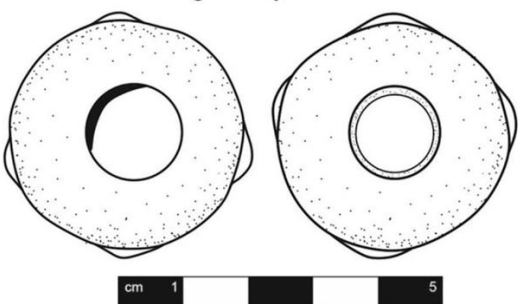
Tablo 5.14. Baskı tekniğiyle yapılan bezeme tipi

Baskı Tekniği (B-TP B)	
(B-TP B1)	Kaledoruğu
	

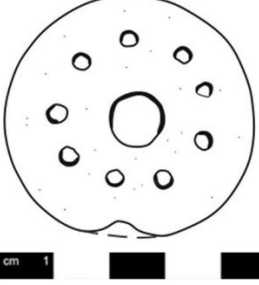
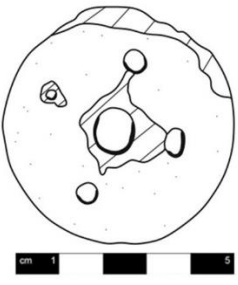
Tablo 5.15. Karma kompozisyonlar sonucunda oluşturulan bezeme tipleri

Karma Kompozisyon (B-TP C)	
(B-TP C1)	Kaledoruğu
	
(B-TP C2)	Kaledoruğu
	

Tablo 5.16. Kabartma tekniğiyle yapılan bezeme tipi

Kabartma Tekniği (B-TP D)	
(B-TP D1)	Uzgur Höyük
	

Tablo 5.17. Oyma tekniğiyle yapılan bezeme tipi

Oyma Tekniği (B-TP E)		
(B-TP E1)	Dündartepe	Dündartepe
		

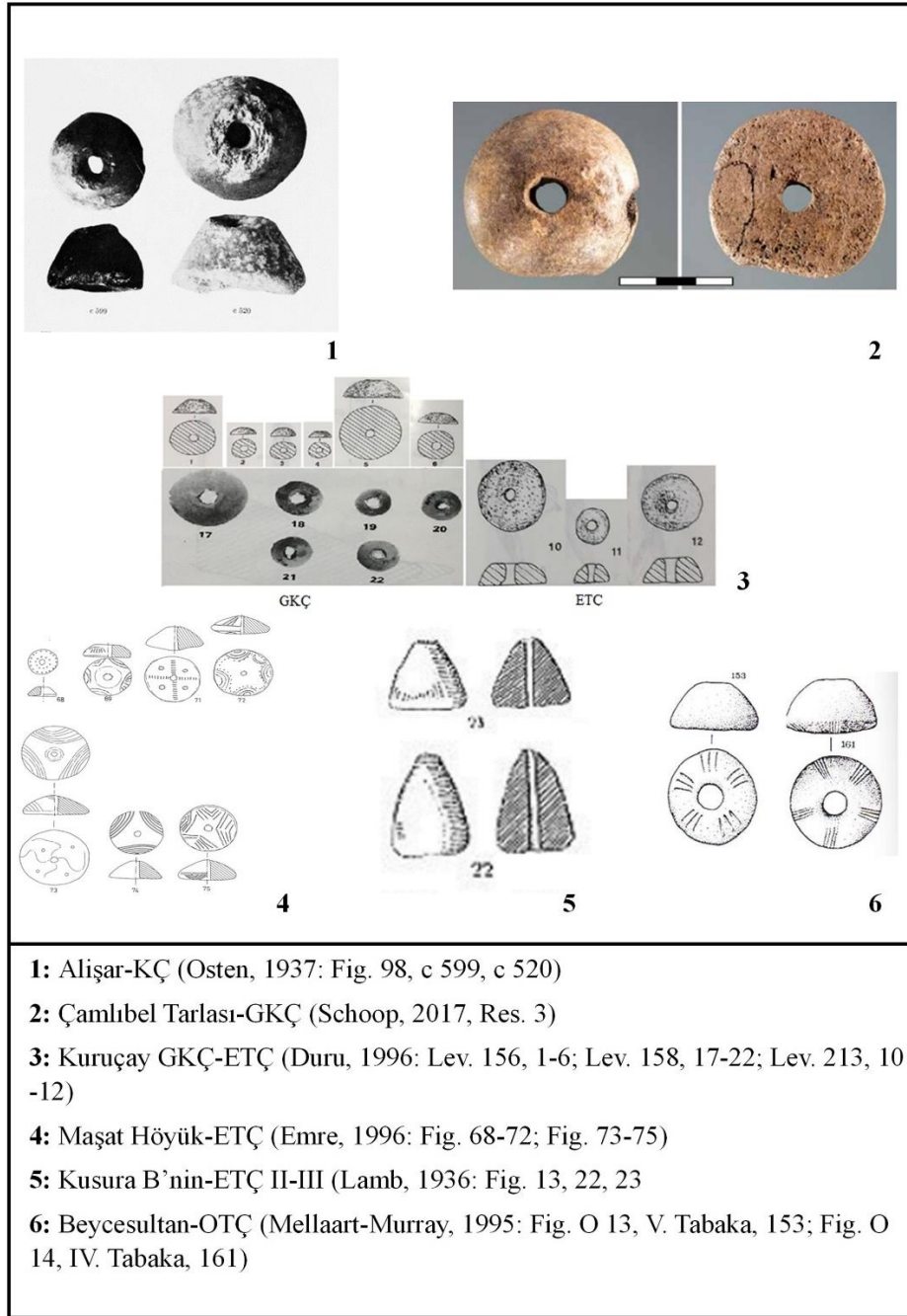
Tablo 5.18. Samsun Bölgesi dokuma aleti buluntularının tipolojik ve teknik özellikleri

Lokalite	Kat No	Mal.	Form	Tip	B - T i p	Ölçü						Renk (Munsell 2009)	
						Yük. (cm)	Gen. (cm)	Ağr. (gr)	Uz. (cm)	Üst/Ön delik ç. (cm)	Alt/Arka delik ç. (cm)	Dış	İç
Diklimtepe	1	Kemik	Konik	A1 g	-	1,8	3,7	-	-	0,5	0,6	2.5 YR 6/6	10 YR 5/4
Doğankaya-Tepecik (Tepe I)	2	P. t.	Konik	A1 g	-	2,5	4,5	-	-	0,6	0,7	7.5 YR 6/2, 10 YR 6/2	10 YR 7/2
Tekkeköy	3	P. t.	Konik	A1 g l	-	2,1	4,8	-	-	0,7	0,8	7.5 YR 6/3	7.5 YR 7/3
Dündartepe	4	P. t.	Konik	A1 f l	-	1,6	3,8	-	-	0,8	0,7	7.5 YR 6/4, 5 YR 7/6	7.5 YR 7/2
Dündartepe	5	P. t.	Konik	A1 a	-	3,0	5,2	-	-	1,0	1,0	10 YR 5/1, 7.5 6/3	5 YR 6/1
Diklimtepe	6	P. t.	Konik	A1 a	-	2,3	4,5	-	-	0,6	0,7	7.5 YR 7/4	2.5 Y 8/6
Dündartepe	7	P. t.	Konik	A1 a l	E l	2,6	4,4	-	-	0,7	1,0	2.5 Y 7/2, 7.5 YR 7/3	2.5 Y 7/2
Dündartepe	8	P. t.	Konik	A1 a	-	2,5	4,1	-	-	0,7	0,7	5 YR 6/1, 5 YR 6/3	5 YR 6/1
Doğankaya-Tepecik (Tepe I)	9	P. t.	Konik	A1 b	-	2,5	4,9	-	-	0,7	0,8	7.5 YR 6/2	7.5 YR 6/2
Diklimtepe	10	P. t.	Konik	A1 b	-	1,4	3,0 x 2,8	-	-	0,6	0,7	2.5 Y 8/4	2.5 Y 8/4
Dündartepe	11	P. t.	Konik	A1 c l	-	1,8	4,9	-	-	0,8	0,9	5 YR 6/4, 5 YR 5/4	10 YR 7/2
Dündartepe	12	P. t.	Konik	A1 d l	E l	2,7	5,5	-	-	0,9	1,0	10 YR 7/2	2.5 YR 6/4
Dombalaktepe	13	P. t.	Konik	A1 a	-	2,8	4,0	-	-	0,7	0,8	7.5 YR 4/1, 10 YR 5/1	10 YR 5/2
Dombalaktepe	14	P. t.	Konik	A2 a	-	2,9	3,9	15,61	-	0,5	0,7	7.5 YR 4/1, 7.5 YR 5/2	7.5 YR 6/3
Dombalaktepe	15	P. t.	Konik	A2 a 3	-	2,5	2,4	4,64	-	0,4	0,3	5 YR 5/1, 5 YR 4/1	10 YR 7/3
Kaledoruğu	16	P. t.	Konik	A2 a	-	1,8	3,4	-	-	0,7	0,8	7.5 YR 7/1	2.5 Y 6/1
Kaledoruğu	17	P. t.	Konik	A2 a l	B l	1,6	2,6	-	-	0,5	0,6	5 YR 7/3, 7 YR 7/3	7.5 YR 7/2
Kaledoruğu	18	P. t.	Konik	A2 b	-	2,0	2,5	-	-	0,4	0,6	7.5 YR 7/1, 2.5 YR 6/1	7.5 YR 7/1, 2.5 YR 6/1
Kaledoruğu	19	P. t.	Konik	A2 b 2	C 2	2,3	2,9	-	-	0,5	0,6	7.5 YR 5/1	5 YR 6/2, 6/2
Tekkeköy	20	P. t.	Konik	A2 d	-	1,2	2,7	-	-	0,7	0,8	2.5 Y 5/1, 2.5 Y 6/1	7.5 YR 7/1
Paşapeyh	21	P. t.	Konik	A2 c l	-	2,2	4,2	-	-	0,7	-	2.5 Y 6/1, 7.5 YR 7/1	2.5 Y 6/1, 7.5 YR 7/1
Kaledoruğu	22	P. t.	Konik	A2 c l	-	1,7	4,1	-	-	0,8	0,9	7.5 YR 6/2, 10 YR 6/2	7.5 YR 6/1
Diklimtepe	23	P. t.	Küresel	A3 c	-	1,7	3,7 x 3,1	-	-	0,6	0,7	10 R 6/4	2.5 YR 8/4
Tekkeköy	24	P. t.	Küresel	A3 a	-	1,9	2,7	-	-	0,7	0,8	7.5 YR 6/1, 7.5 YR 6/2	7.5 YR 6/1, 7.5 YR 6/2
Diklimtepe	25	Taş	Küresel	A3 a	-	3,2	4,6	-	-	1,4	1,6	2.5 Y 7/1	-
Dombalaktepe	26	P. t.	Küresel	A3 b	-	1,4	3,4	7,22	-	1,1	1,1	10 YR 7/2, 2.5 Y 5/1	10 YR 7/3
Tekkeköy	27	P. t.	Konik	A2 a	-	1,6	2,4	-	-	0,5	0,6	7.5 YR 7/3	7.5 YR 7/3
Uzgur Höyük	28	P. t.	Küresel	A3 d l	-	1,6	3,6	-	-	1,5	-	7.5 YR 4/4	7.5 YR 4/4

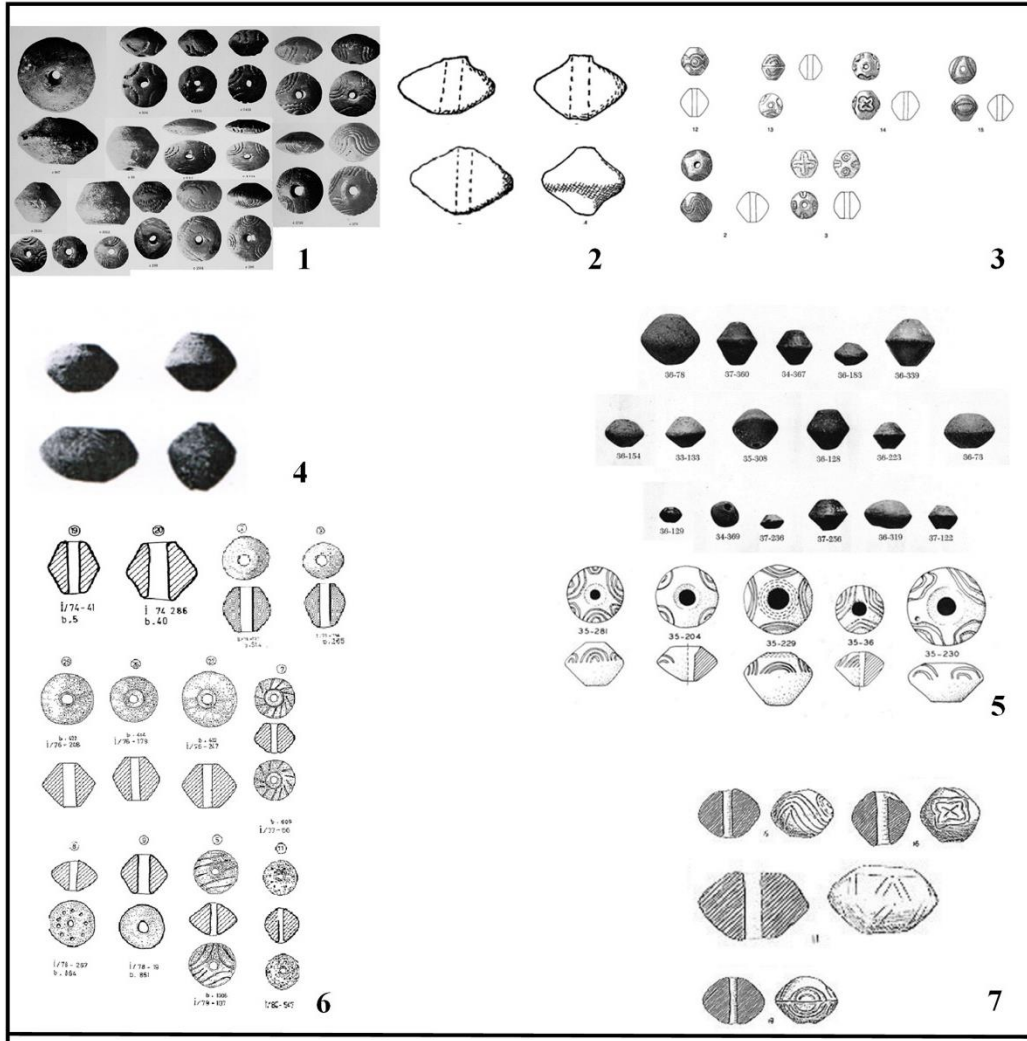
Tablo 5.19. Tablo 5.18. Samsun Bölgesi dokuma aleti buluntularının tipolojik ve teknik özellikleri

Lokale	Kat No	Mal.	Form	Tip	B - T i P	Ölçü						Renk (Munsell 2009)	
						Yük. (cm)	Gen. (cm)	Agr. (gr)	Uz. (cm)	Üst/Ön delik ç. (cm)	Alt/Arka delik ç. (cm)	Dış	İç
Dedestü Tepe	29	Taş	Disk	A4 a	-	2,5	5,7	-	-	0,6	0,8	5 Y 7/3	-
Dombalaktepe	30	Kemik	Disk	A4 b	-	1,0	5,0	10,90	-	1,4	1,3	10 YR 7/3	-
Tatlıgöl Höyük	31	P. t.	Konik	A1 f	-	1,9	3,4	-	-	0,6	0,7	7.5 YR 8/4	7.5 YR 8/4
Dombalaktepe	32	P. t.	Konik	A5	-	6,6	3,1	57,30	-	0,9	0,9	7.5 YR 3/2	7.5 YR 3/2
Akalan Kalesi	33	P. t.	Pirami dal	T1 a	-	-	6,0	-	7,9	0,8	0,8	10 R 7/6	10 R 7/6
Kuşçular Höyük (Şirlek Tepe)	34	P. t.	Pirami dal	T1 b	-	-	6,1	-	5,6	0,7	0,7	5 R 6/6	5 R 5/1, 7.5 R 5/2, 5 R 5/4
Dingilkalecik	35	P. t.	Pirami dal	T1 c	-	-	3,6	-	1,6	1,5	1,5	5 YR 4/6	5 YR 4/6
Doğankaya-Tepecik (Tepe I)	36	P.t	Oval	T2 a	-	-	8,5	-	12,3	0,8	0,8	5 YR 6/6	5 YR 6/6
Dombalaktepe	37	P.t	Oval	T2 a	-	-	7,4	-	4,1	-	-	7.5 YR 7/4, 10 YR 7/3	5 YR 6/6
Doğankaya-Tepecik (Tepe II)	38	P.t	Oval	T2 c	-	-	7,0 x 7,5	-	9,6	1,0	1,0 x 1,2	2.5 YR 6/8	2.5 YR 6/8
Azaytepe	39	P.t	Oval	T2 b	-	-	8,5	-	13,2	1,2 x 0,9	1,2 x 0,9	10 R 4/8	10 R 4/8
Dombalaktepe	40	P.t	Oval	T2 b	-	-	8,6	0,578	9,0	1,2	1,1	5 YR 5/6, 5 YR 5/4	5 YR 6/6
Dombalaktepe	41	P.t	Oval	T2 b	-	-	9,1	-	9,2	1,1	1,1	2.5 YR 3/6, 5 YR 4/4	2.5 YR 3/6, 5 YR 4/4
Dombalaktepe	42	P.t	Oval	T2 b	-	-	7,9	0,556	11,3	0,7	0,8	2.5 YR 6/6, 2.5 YR 5/6, 7.5 YR 7/3	7.5 YR 6/6
Doğankaya-Tepecik (Tepe III)	43	P.t	Üçgen	T3	-	-	4,7 x 4,2	-	6,9	0,7	0,6	10 YR 5/3	10 YR 5/3
Dedetepe Höyük	44	P.t	Yarım Küre	T4	-	-	11,1	-	9,9	0,5	0,5	10 R 7/3	5 YR 7/3
Dündartepe	45	P.t	Konik	T5	-	-	6,2 x 6,6	-	11,4	-	-	7.5 YR 8/1	2.5 YR 8/2
Cingirt (Cıngılı)	46	Taş	Silindir	T6 A 2	-	-	4,1 x 5,3	-	4,1 x 5,3	-	-	5 YR 7/3	-
Tatlıgöl Höyük	47	P.t	Oval	T2a	-	11,8	8,6	-	-	0,8	0,8	2.5 YR 6/8	2.5 YR 6/8
Tatlıgöl Höyük	48	P.t	Oval	T2a	-	10,3	8,3	-	-	1,2	2,1	2.5 YR 5/8	2.5 YR 5/8
Tatlıgöl Höyük	49	P.t	Oval	T2a	-	8,7	7,3	-	-	1,0	1,0	10 YR 8/2	10 YR 8/2
Aşağı Tepe/Derbet	50	P.t	Silindir Makara	-	-	2,2	2,2 x 3	-	-	-	-	10 YR 7/3	7.5 YR 6/3

Tablo 7.1. Anadolu’da görülen tek konik formlu (A1) kirman ağırlıkları

Tablo 7.2. Anadolu’da görülen çift konik formlu (A2) kirman ağırlıkları

1: Alişar-KÇ (Osten, 1937: Fig. 198-203)

2: Mersin-Yumuktepe-KÇ (Garstang, 1953: Fig. 47, 1-2; Fig. 81, 3; Fig. 96, 4)

3: Demircihöyük-KÇ (Baykal vd., 1996: Taf. 90, 12-15; Taf. 91, 2-3; Taf. 93, 1-3, 10-13.)

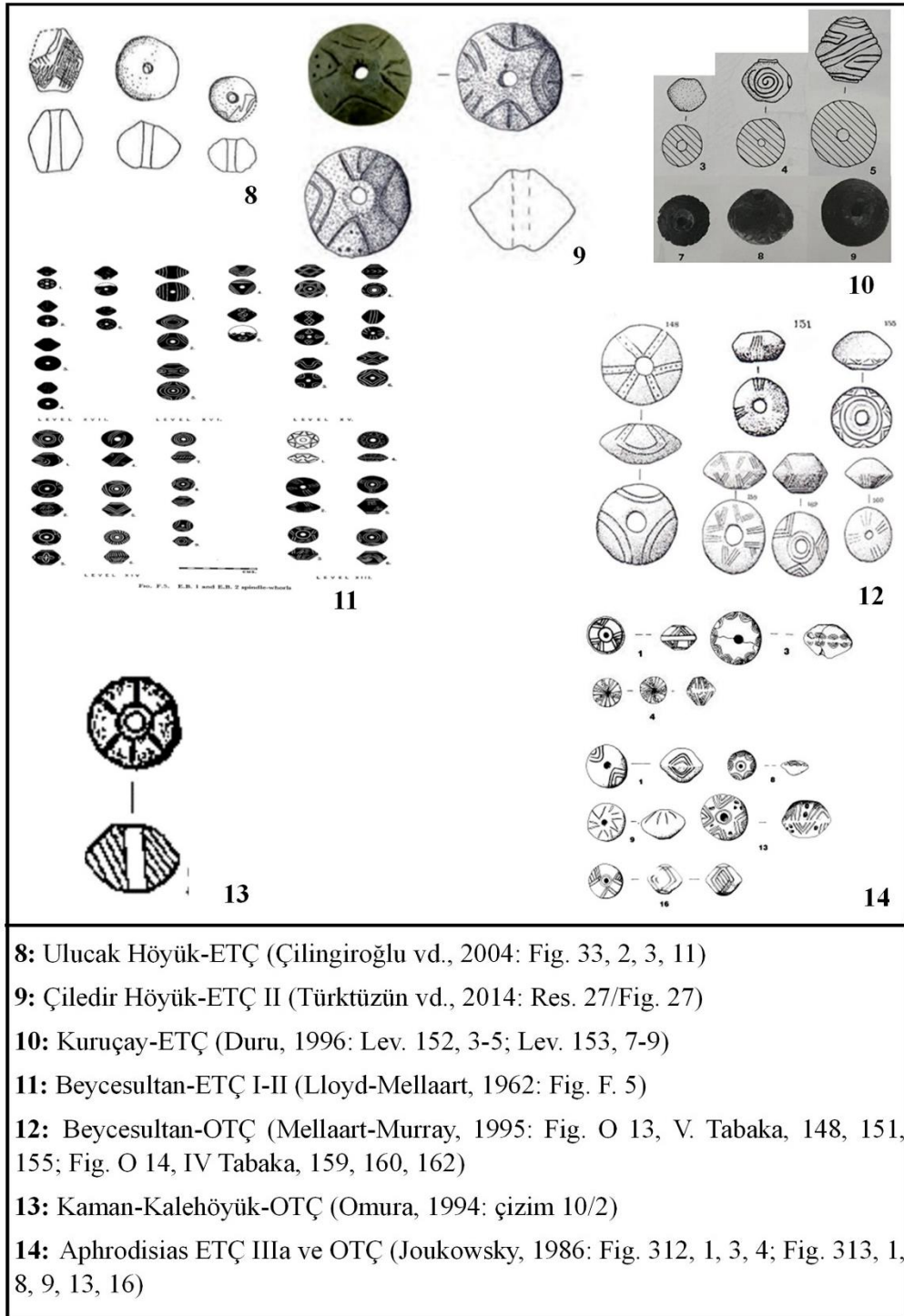
4: Alaca Höyük-KÇ (Koşay, 1951: Levha CXIII, 1 b, 2 b)

5: Troya I-II (ETÇ I-II-III), (Blegen vd., 1950: Fig. 221, Fig. 366, 367)

6: İkiztepe-ETÇ-OTÇ (Alkım vd., 1988: Lev. XL, 19, 20; Lev. LV, 2, 3; 2003: Lev..XV, 25-27; Lev. XXXII, 7; Lev. LVIII, 8-9; Lev. LXXV, 5; LXXXIV, 11)

7: Kusura A Evresinde-ETÇ I (Lamb, 1936: Fig. 13, 15, 11, 19)

Tablo 7.3. Anadolu’da görülen çift konik formlu (A2) kirman ağırlıkları

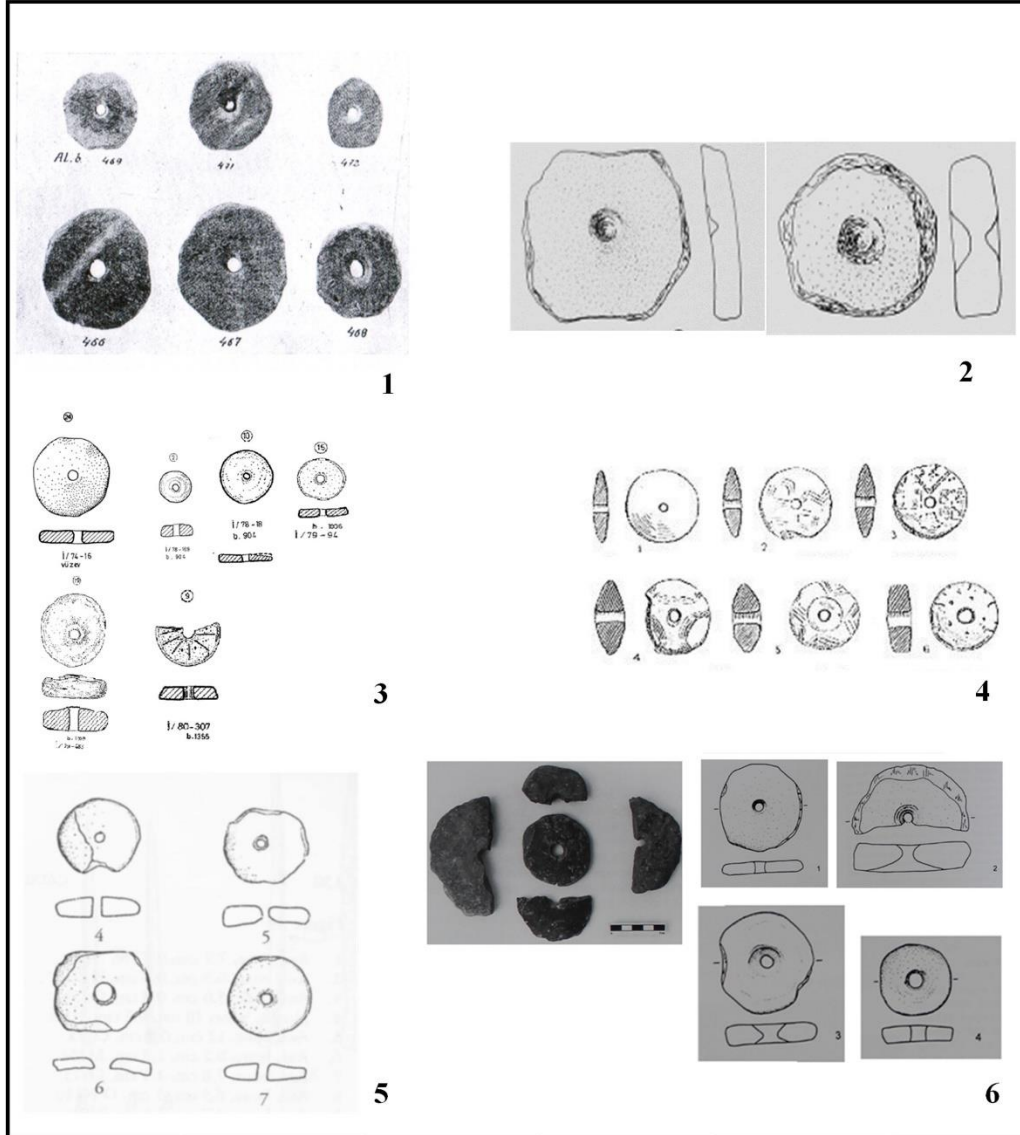

Tablo 7.4. Anadolu’da görülen küresel formlu (A3) kirman ağırlıkları

1	2
3	4
5	6

1: Alişar-KÇ (Osten, 1937: Fig. 98, c 269-270, c 484, c 556)
2: Demircihöyük-KÇ (Baykal vd., 1996: Taf. 90, 1-5)
3: Kuruçay-ETÇ (Duru, 1996: Lev. 152, 6; Lev. 153, 10-13)
4: Elmalı-Karataş I (ETÇ I-II), (Warner, 1994: Fig. 183, 184, 185)
5: Troya I-II (ETÇ I-II), (Blegen vd., 1950: Lev. 366, 36-13, 36-272; Lev. 368, 36-252, 36-272, 36-166, 36-11)
6: İkiztepe-OTÇ/Geçiş Çağı (Alkım vd., 1988: Lev. XL, 21; Lev. 55, 1; 2003: Lev LXXV. 4, 20)

Tablo 7.5. Anadolu’da görülen disk formlu (A4) kirman ağırlıkları

1: Alaca Höyük-KÇ (Koşay, 1951: Res. 2)

2: Demircihöyük-KÇ (Kull, 1988: Taf. 49, 3, 4)

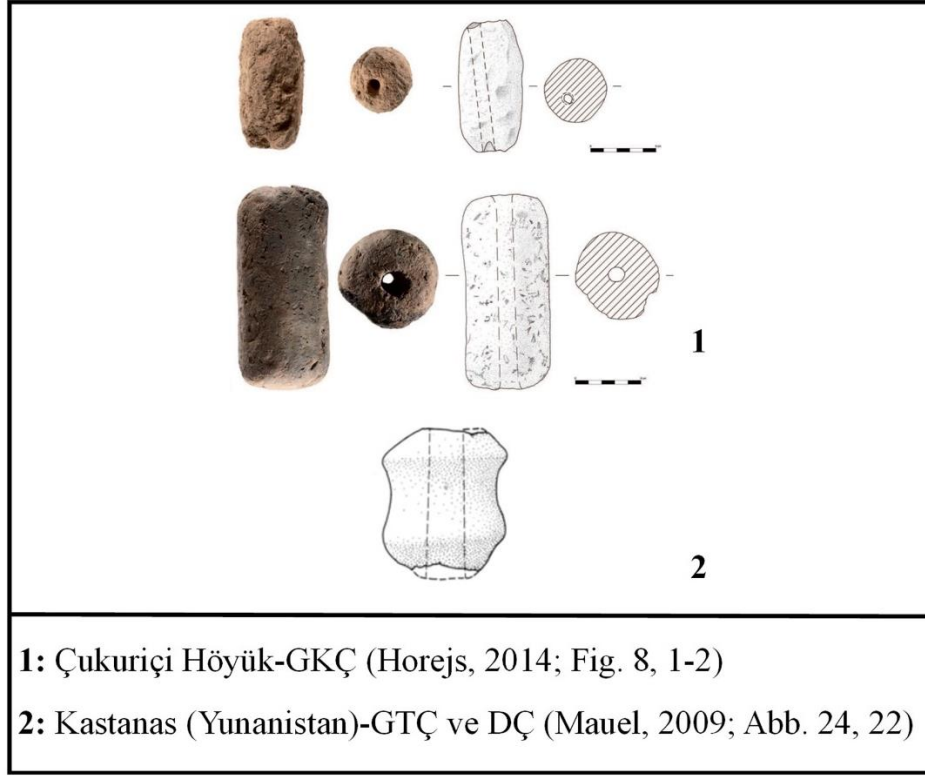
3: İkiztepe-ETÇ (Alkım vd., 1988: Lev. XL, 24; 2003: LXII, 2, 10; Lev. LXXV, 15, 19; Lev. LXXXIV, 9)

4: Kusura B-ETÇ II-III (Lamb, 1936: Fig. 13, 1-7)

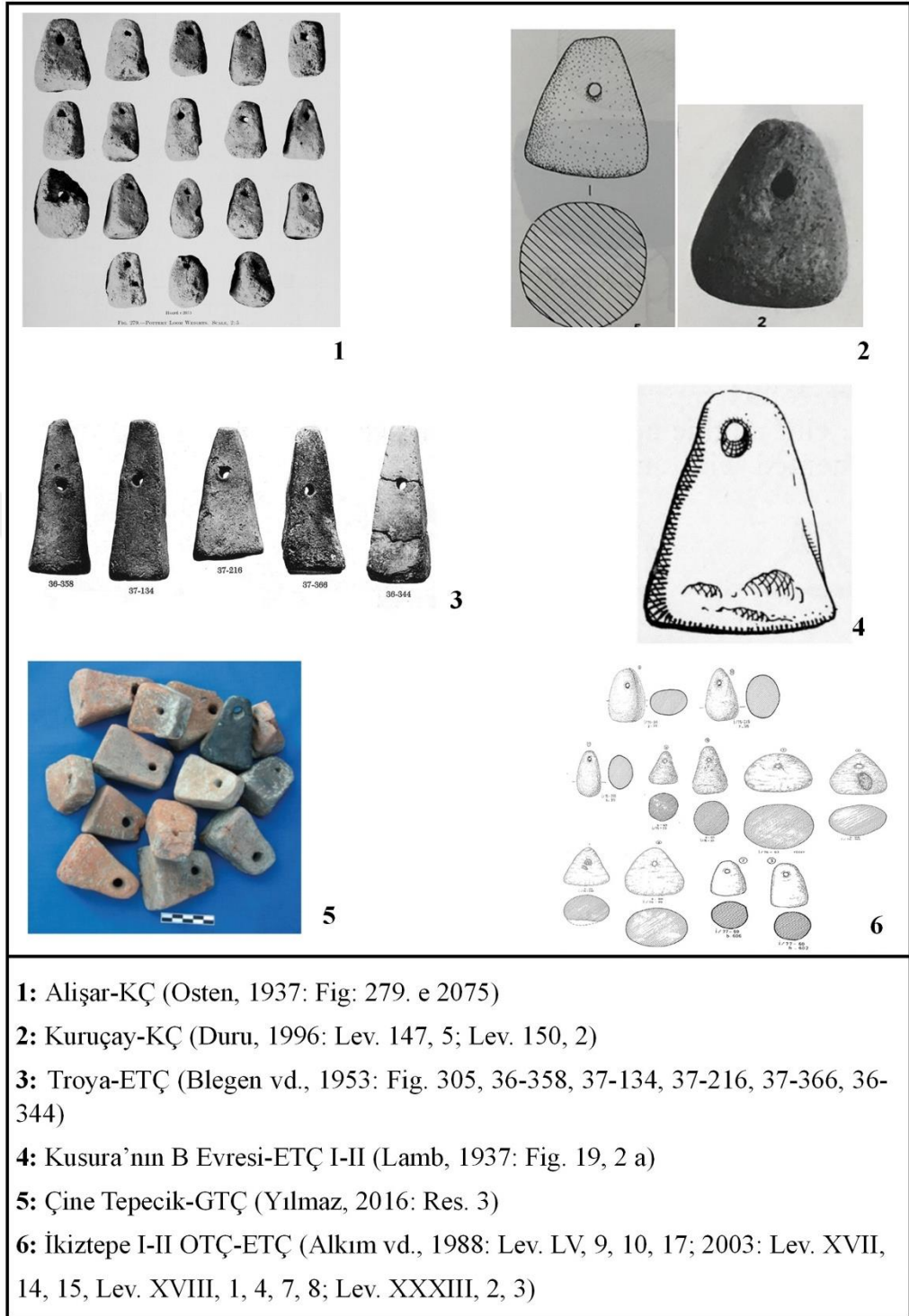
5: Ulucak Höyük-ETÇ II (Çilingiroğlu vd., 2004: Fig. 33, 4-7)

6: Kanlıgeçit-ETÇ III-II (Özdoğan vd., 2012: Fig. 168, Fig. 180, 1-4)

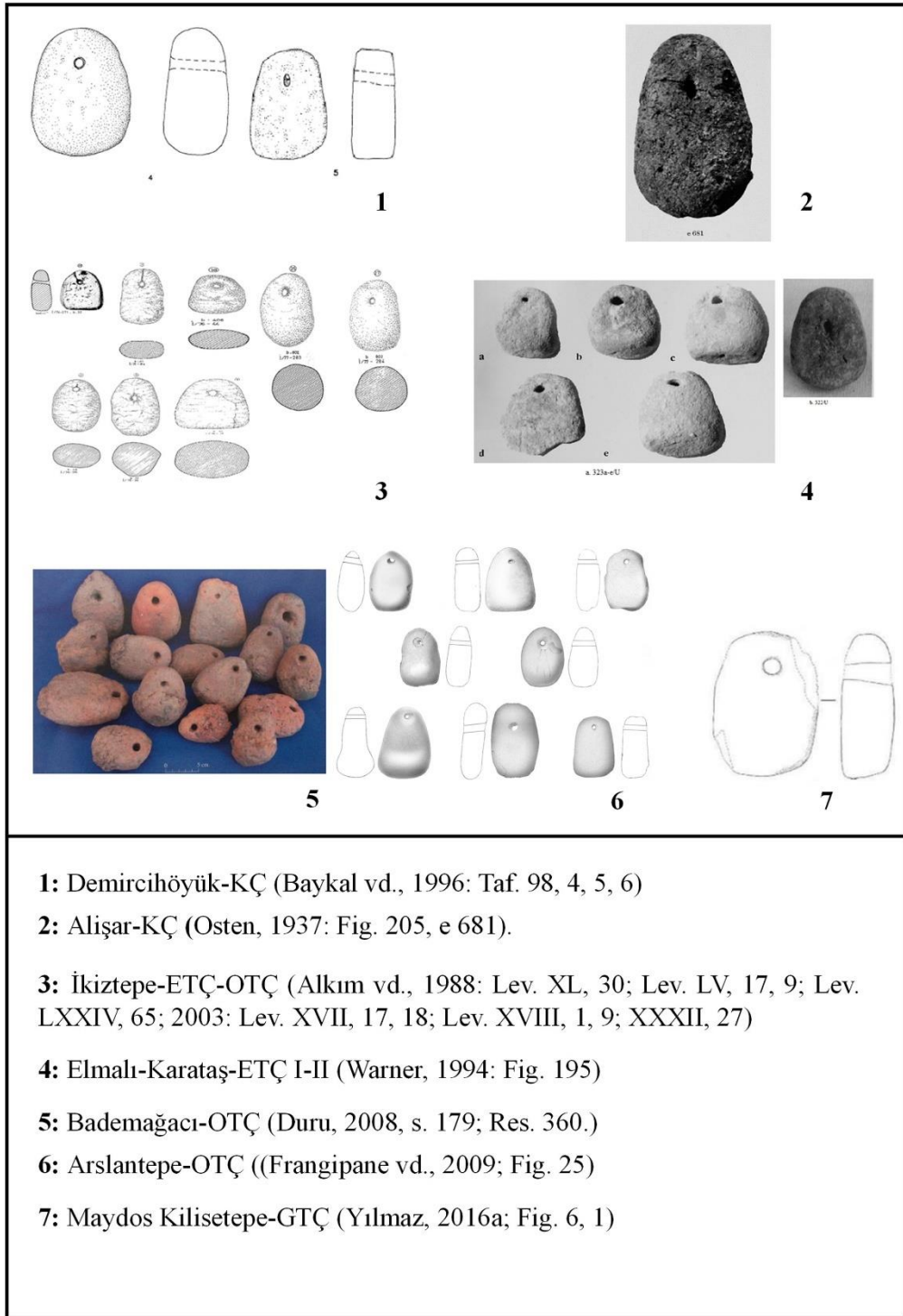
Tablo 7.6. Anadolu ve Anadolu dışında görülen silindir gövdeli üst ve alt yarısından yukarı ve aşağı doğru konik daralan formu (A5) kirman ağırlığı

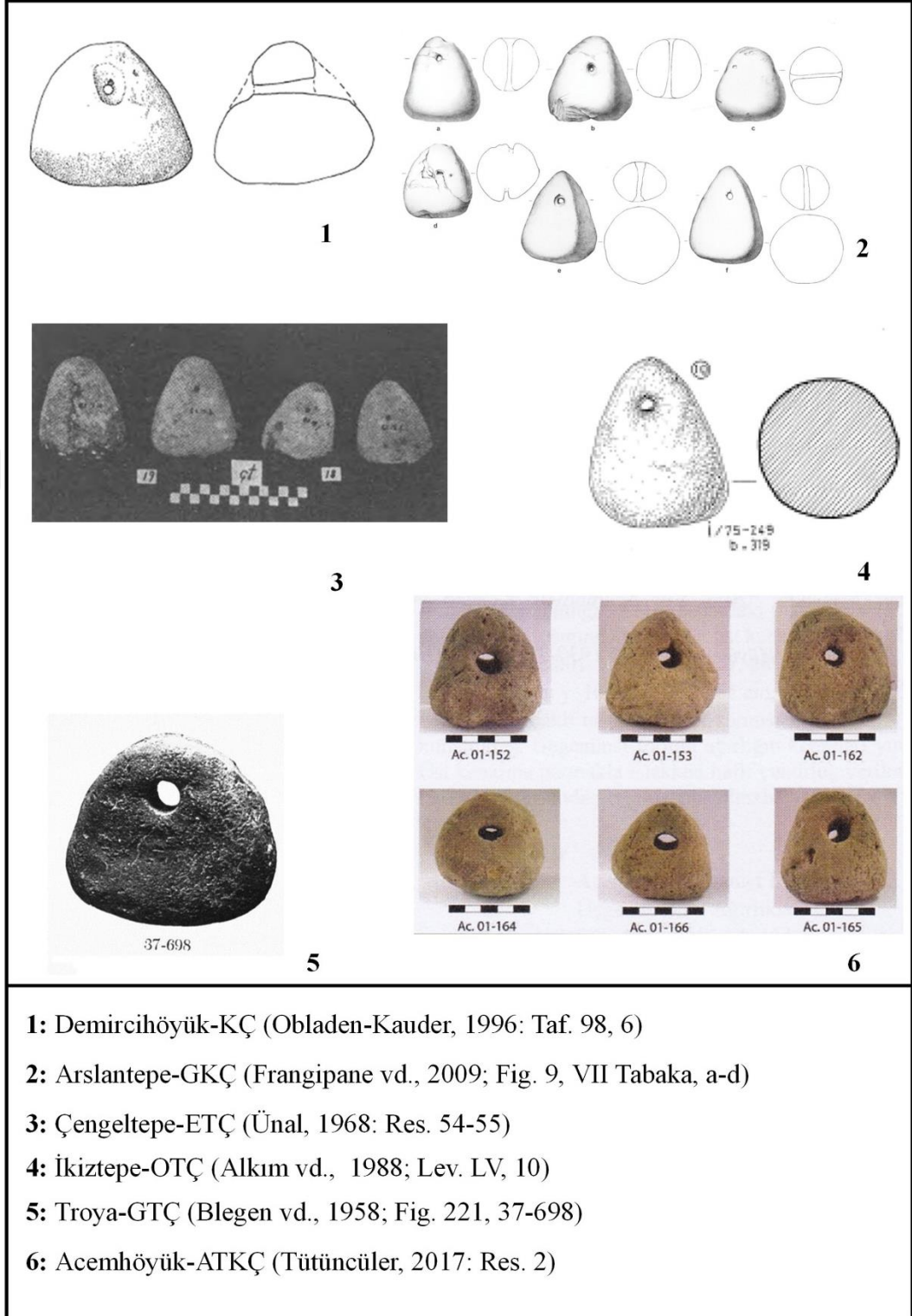
Tablo 7.7. Anadolu’da görülen piramidal formlu (T1) tezgâh ağırlıkları

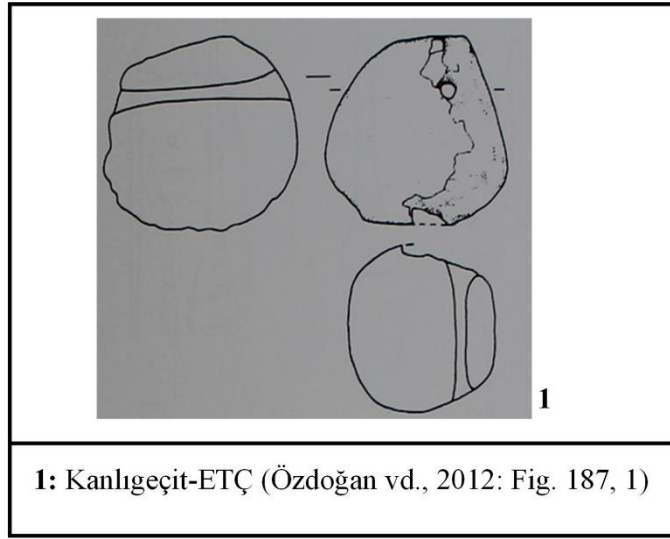
Tablo 7.8. Anadolu’da görülen oval formlu (T2) tezgâh ağırlıkları

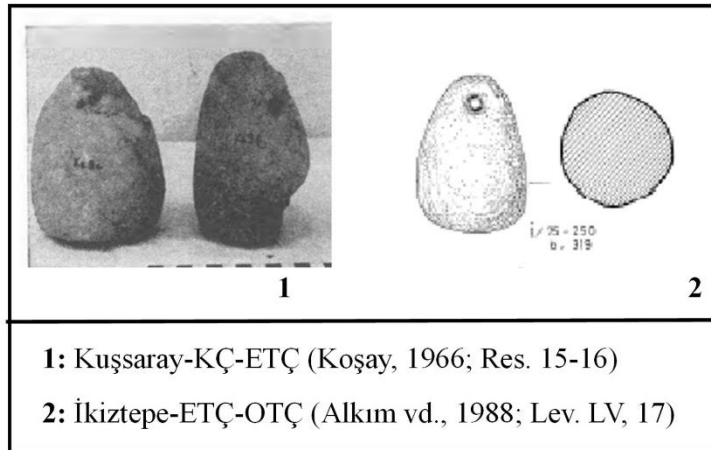
Tablo 7.9. Anadolu'da görülen üçgen formlu (T3) tezgâh ağırlıkları

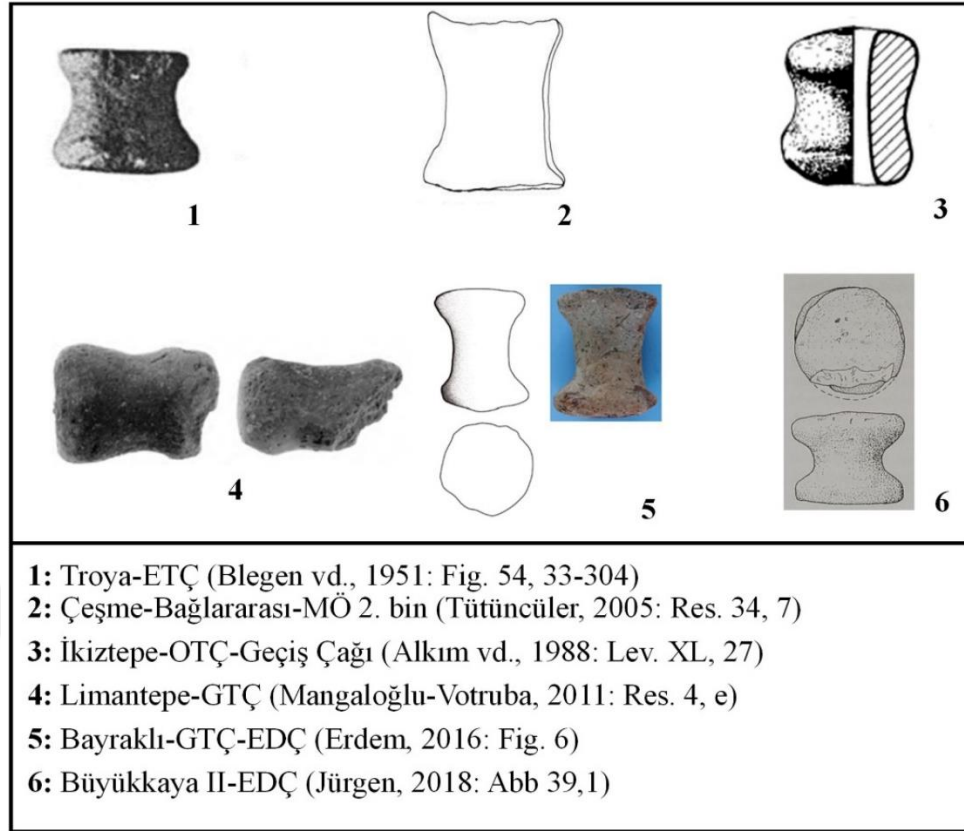
Tablo 7.10. Anadolu’da görülen yarım küre formu (T4) tezgâh ağırlıkları

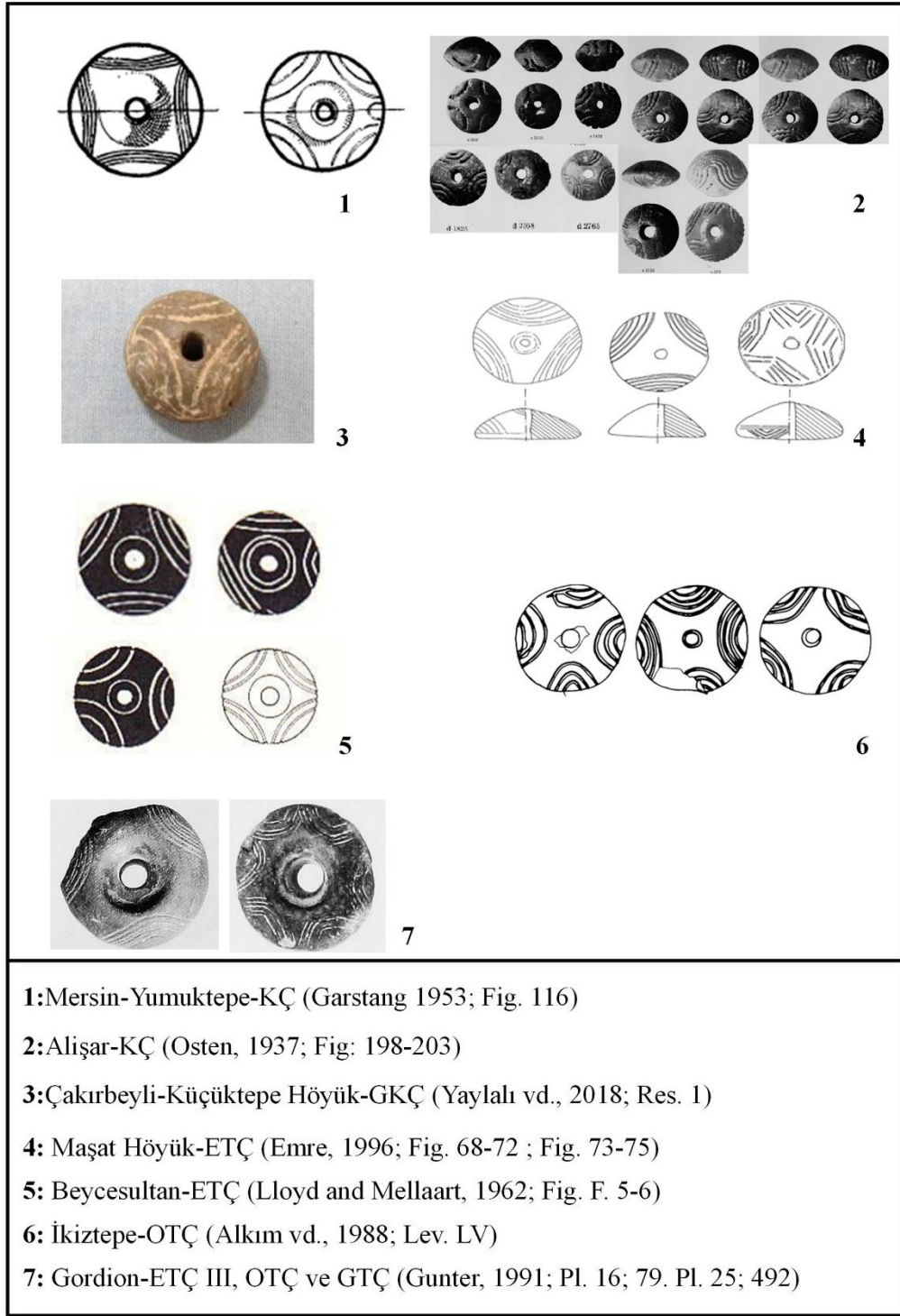
Tablo 7.11. Anadolu’da görülen konik formu (T5) tezgâh ağırlıkları

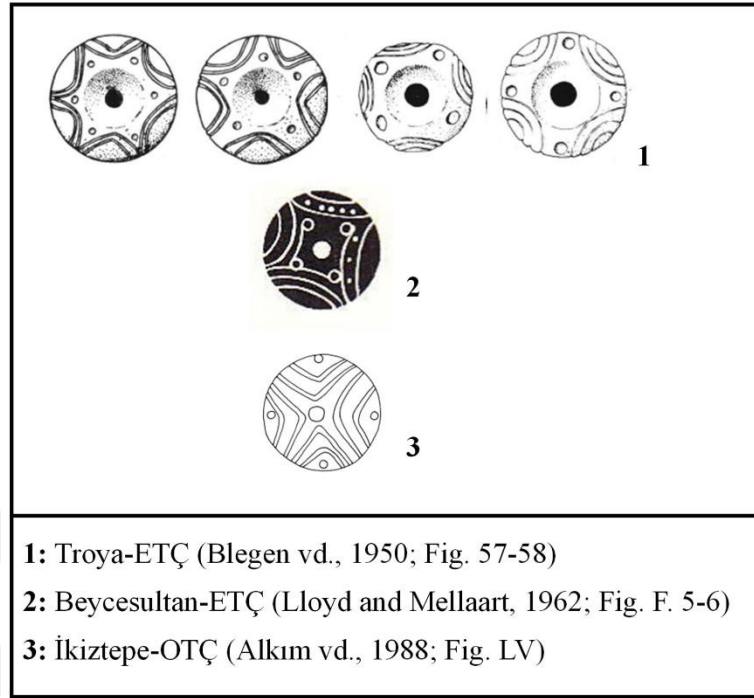
Tablo 7.12. Anadolu’da görülen silimdir formu makaralar

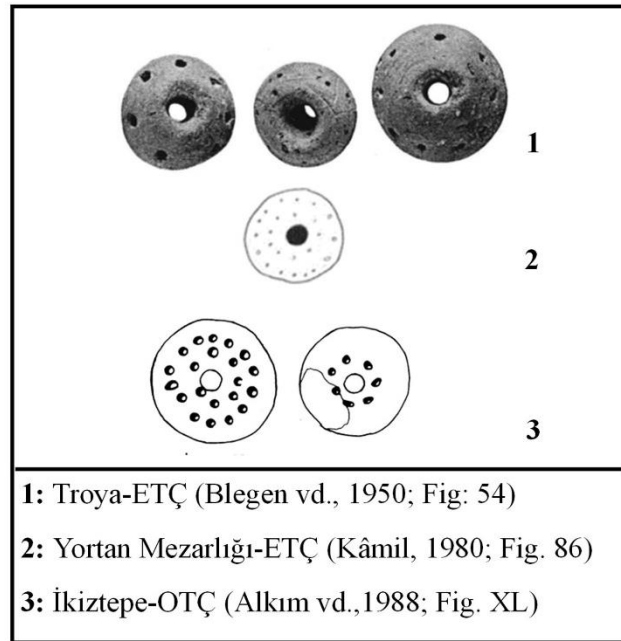
Tablo 7.13. Anadolu’da görülen (B-TP A) kazıma tekniğiyle yapılan kirman ağırlıkları

Tablo 7.14. Anadolu’da görülen (B-TP C) karma kompozisyonlarla oluşturulan kirman ağırlıkları

Tablo 7.15. Anadolu’da görülen (B-TP E) oyma tekniğiyle yapılan kirman ağırlıkları

Ek 3. Haritalar Dizini

Harita 4.1. Samsun Bölgesi dokuma aleti bulunan lokaliteler	203
Harita 7.1. Çalışma kapsamında karşılaştırılan dokuma aletlerinin Anadolu'daki benzerlerinin (tipolojik ve teknik) bulunduğu lokaliteler.....	204

Ek 4. Levhalar Dizini

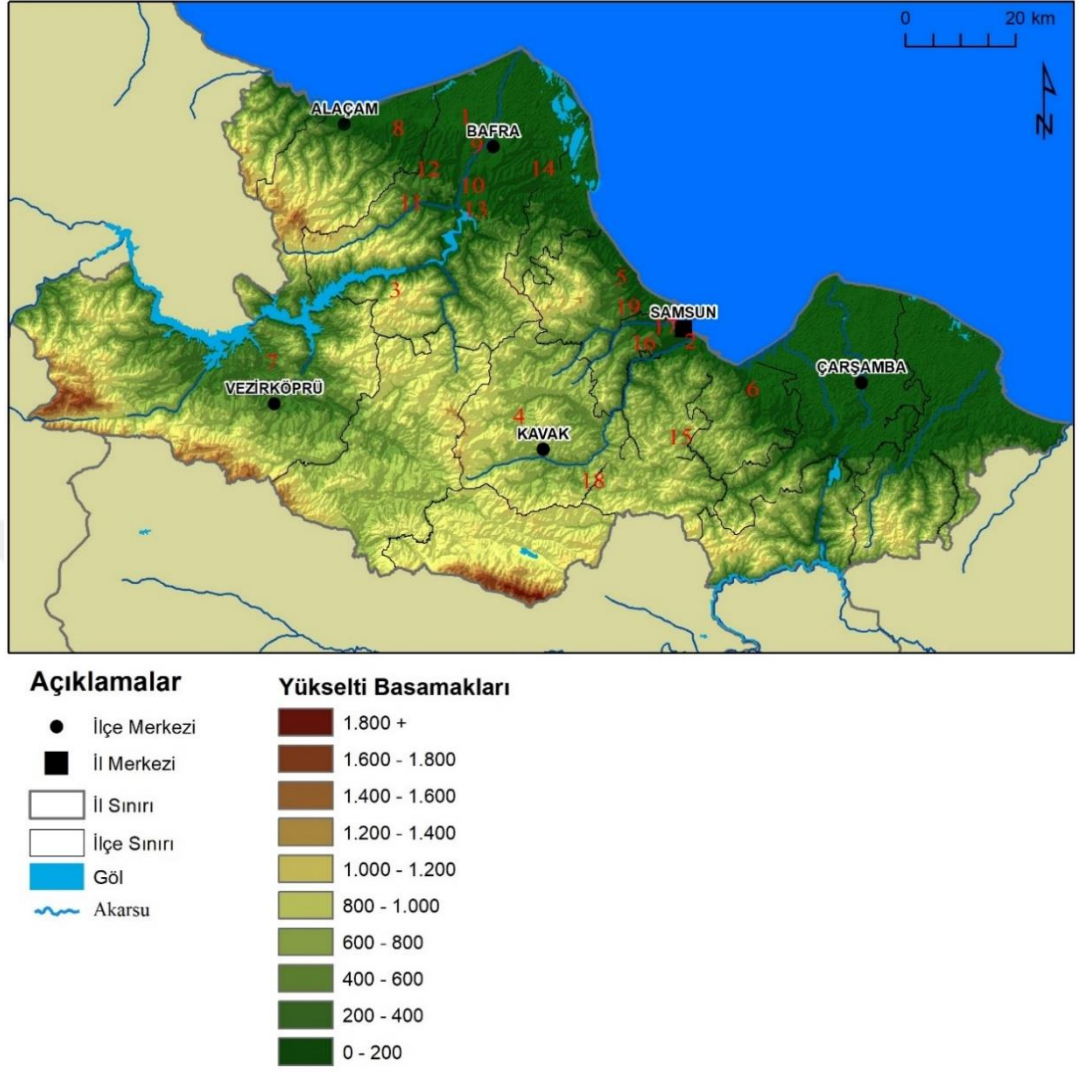
Levha I	206
Levha II.....	207
Levha III	208
Levha IV	209
Levha V.....	210
Levha VI	211
Levha VII.....	212
Levha VIII.....	213
Levha IX	213
Levha X.....	214
Levha XI	215
Levha XII.....	216
Levha XIII.....	216
Levha XIV	216
Levha XV.....	217
Levha XVI	217
Levha XVII	218
Levha XVIII.....	218

Ek 5. Grafikler Dizini

Grafik 1: Samsun Bölgesi dokuma aletlerinin lokalitelerdeki rakamsal dağılımı	219
Grafik 2: Samsun Bölgesi dokuma aletlerinin rakamsal dağılımı	219
Grafik 3: Samsun Bölgesi kirman ağırlığı formlarının rakamsal dağılımı.....	220
Grafik 4: Samsun Bölgesi tezgâh ağırlık formlarının rakamsal dağılımı.....	220
Grafik 5: Samsun Bölgesi dokuma aletlerinin malzeme gruplarına göre rakamsal dağılımı.	221
Grafik 6: Samsun Bölgesi bezemelerin dokuma aletlerine göre rakamsal dağılımı	221

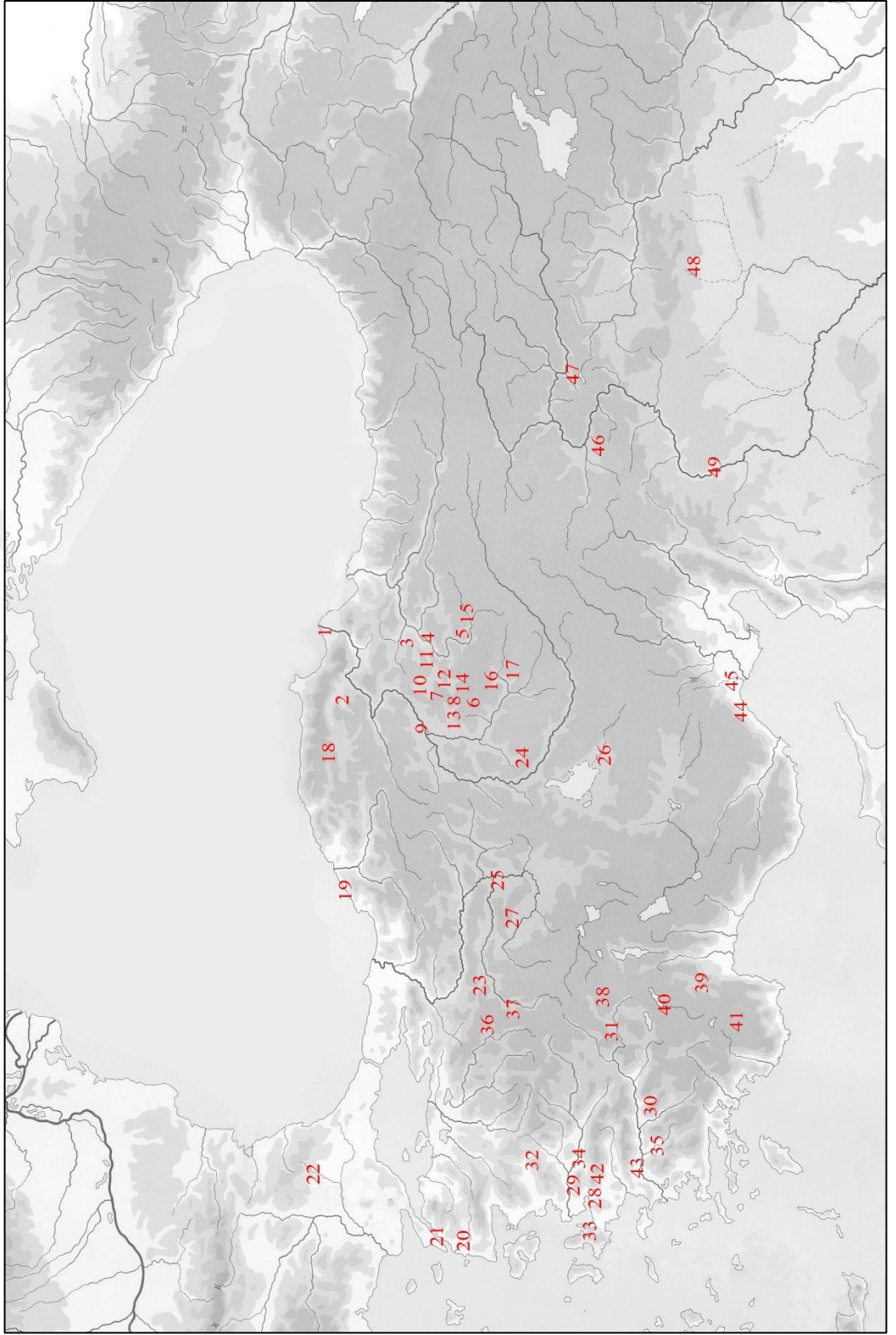

Ek 6. Haritalar

Harita 4.1. Samsun Bölgesi dokuma aleti bulunan lokaliteler

(1) İkiztepe Höyük	(8) Dedetepe Höyük	(15) Diklimtepe
(2) Dündartepe	(9) Kuşçular Höyük (Şirlek Tepe)	(16) Uzgur Höyük
(3) Akalan Kalesi	(10) Doğankaya-Tepecik	(17) Cingirt (Cıngıllı)
(4) Kaledoruğu	(11) Paşaseyh	(18) Dingilkalecik
(5) Dombalaktepe Höyük	(12) Azaytepe	(19) Dedeüstü Tepe
(6) Tekkeköy	(13) Aşağı Tepe/Derbent	
(7) Oymağaç Höyük	(14) Tatlıgöl Höyük	

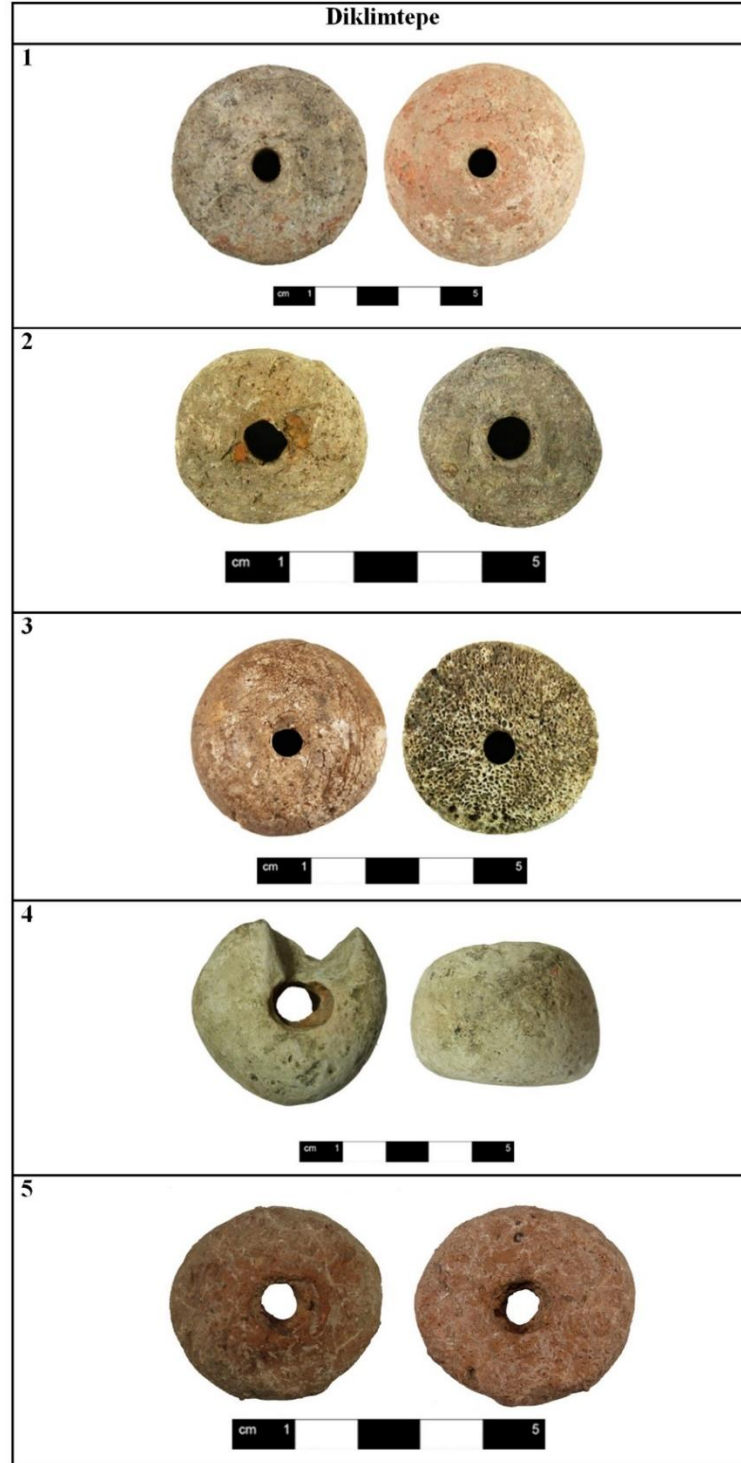

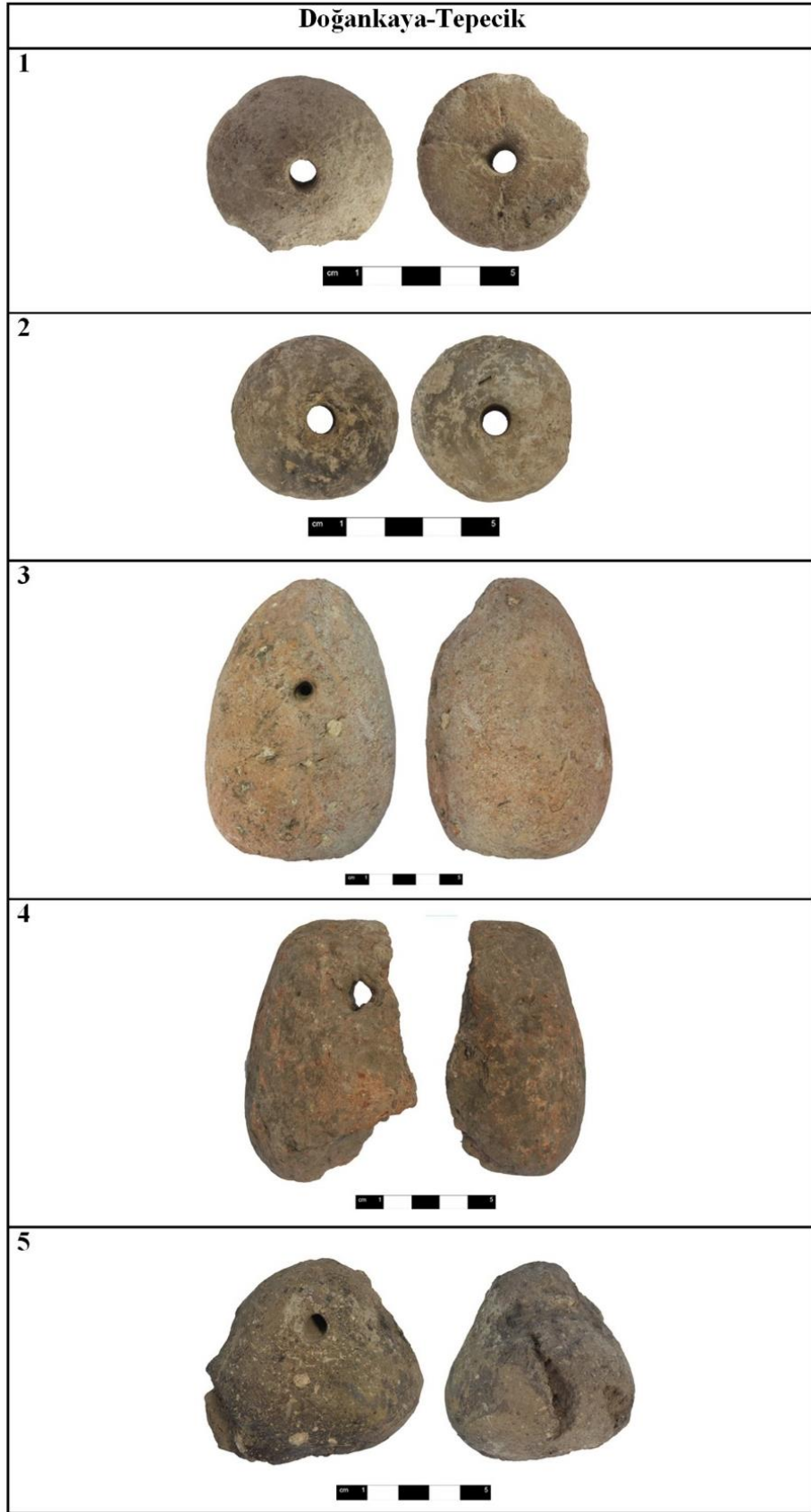
Harita 7.1. Çalışma kapsamında karşılaştırılan dokuma aletlerinin Anadolu'daki benzerlerinin (tipolojik ve teknik) bulunduğu lokaliteler

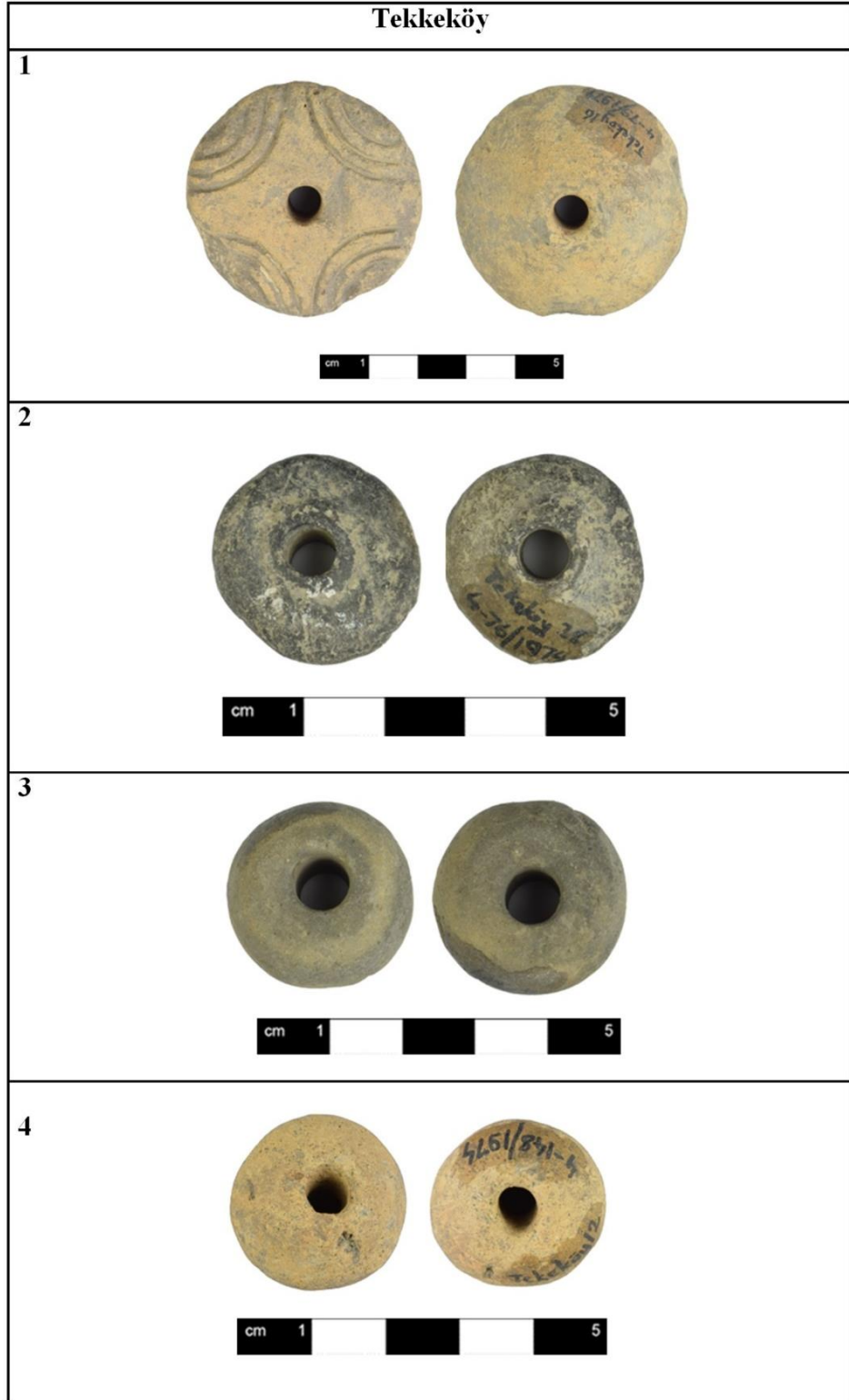
(1) İkiztepe Höyük	(17) Alishar	(33) Liman Tepe
(2) Boyabat-Kovuklukaya	(18) Kınık Höyük	(34) Ulucak Höyük
(3) Devret Höyük	(19) Yassıkaya	(35) Çine-Tepecik
(4) Oluz Höyük	(20) Troya	(36) Seyitömer
(5) Maşat Höyük	(21) Maydos Kilisetepe	(37) Çiledir Höyük
(6) Çamlıbel Tarlası	(22) Kanlıgeçit	(38) Kusura
(7) Alaca Höyük	(23) Demircihöyük	(39) Bademağacı
(8) Boğazköy	(24) Kaman-Kalehöyük	(40) Kuruçay
(9) Resuloğlu	(25) Gordion	(41) Elmalı-Karataş
(10) Derekutuğun-Erikli Mevkii	(26) Acemhöyük	(42) Bademgediği Tepe
(11) Kuşsaray	(27) Yazır Höyük	(43) Çakırbeyli-Küçüktepe Höyük
(12) Büyük Güllücek	(28) Çeşme-Bağlararası	(44) Mersin-Yumuktepe
(13) Boyalı Höyük	(29) Bayraklı/Smyrna	(45) Gözlükule-Tarsus
(14) Eskişehir	(30) Aphrodisias	(46) Arslantepe
(15) Hanözü	(31) Beycesultan	(47) Norşuntepe
(16) Çengeltepe	(32) Yortan Mezarlığı	(48) Tilkitepe
		(49) Hacinebi Tepe

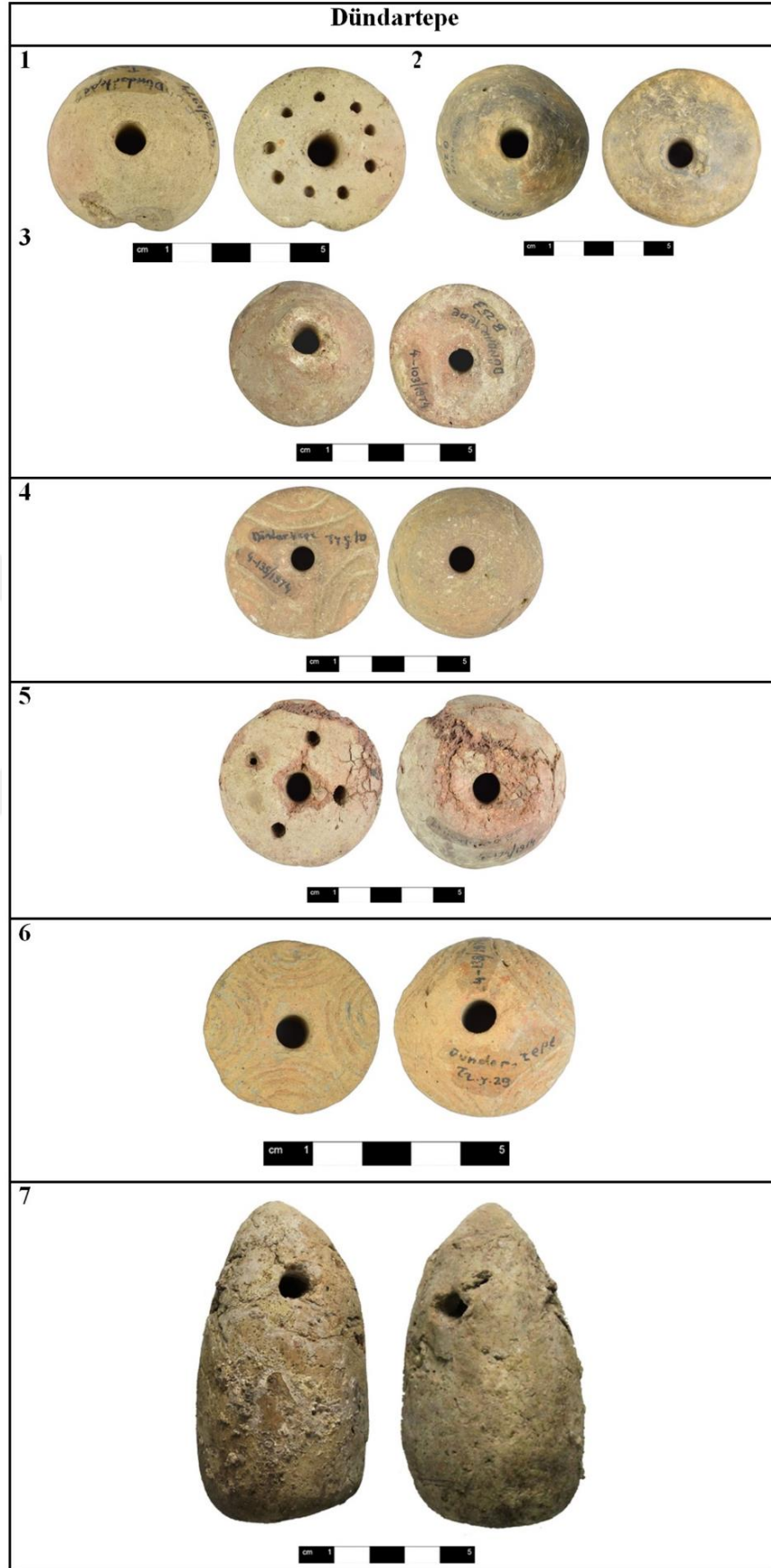
Ek 7. Levhalar

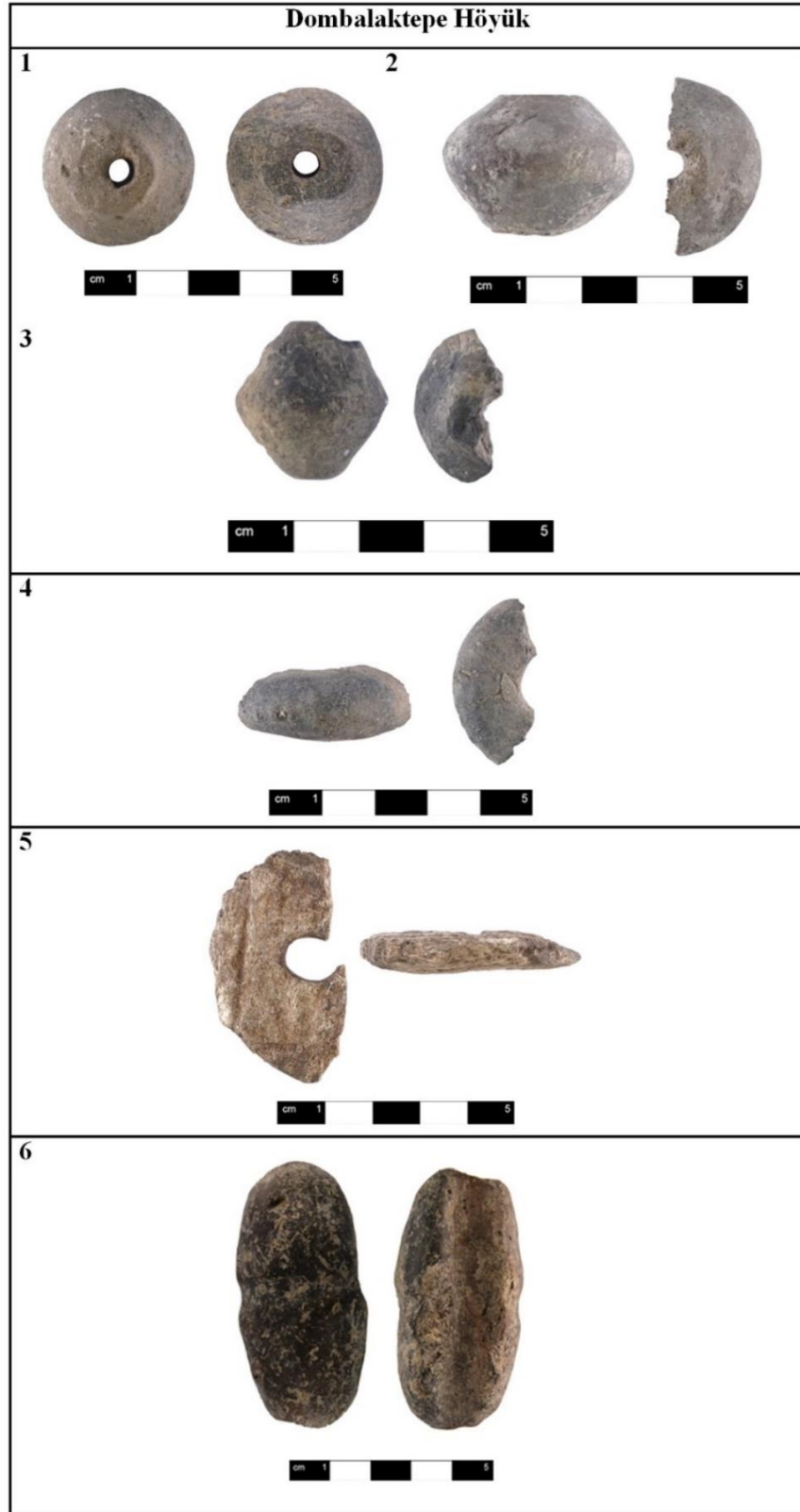
Levha I

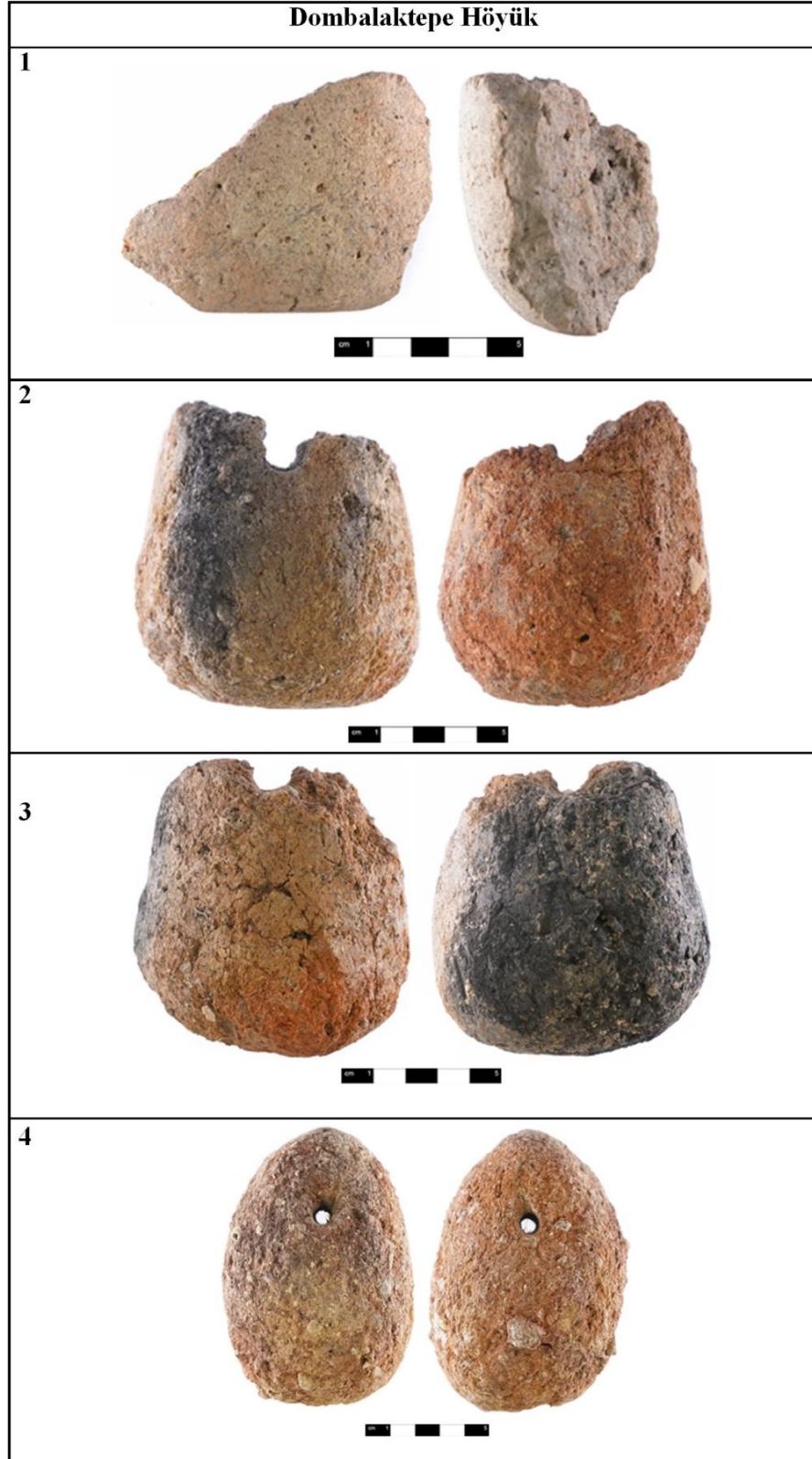

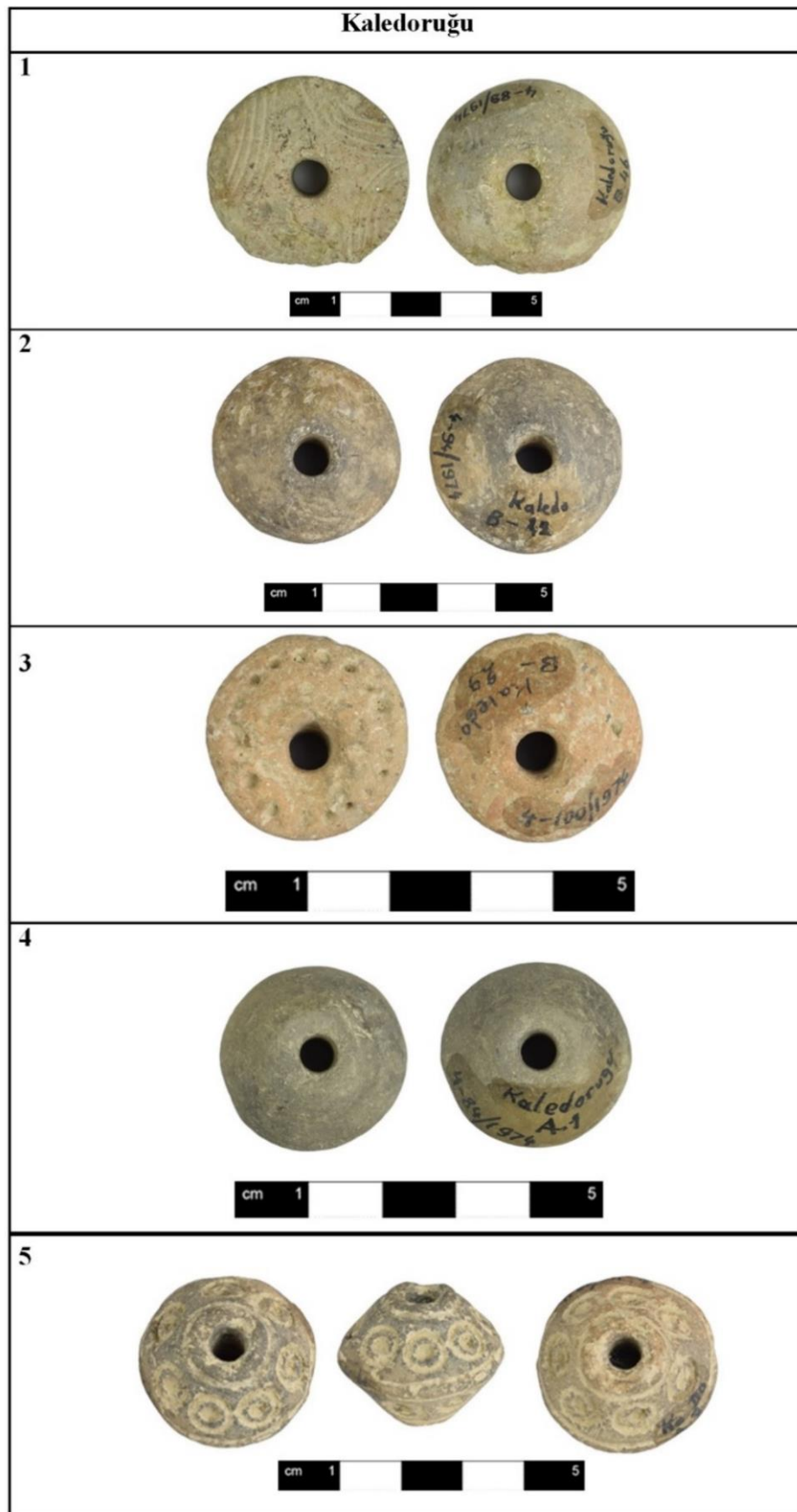

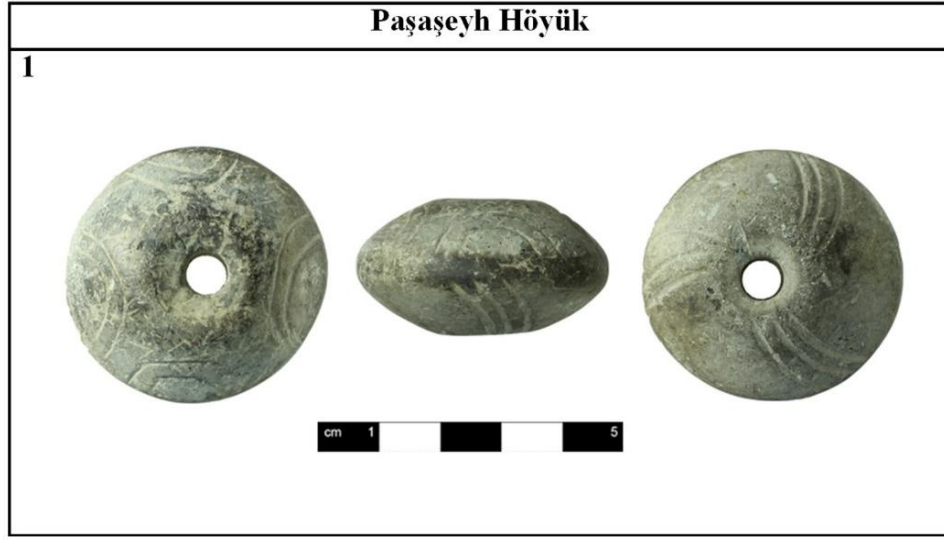

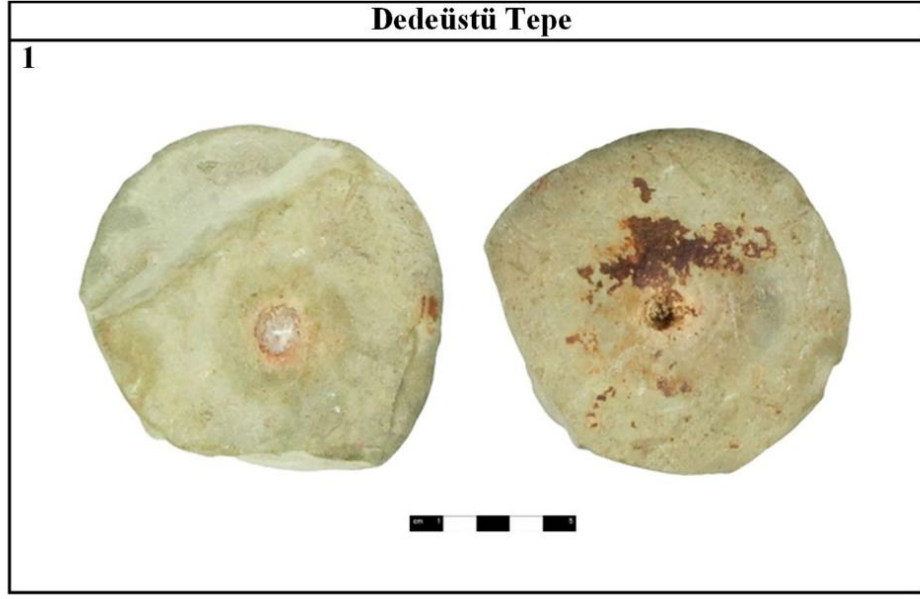

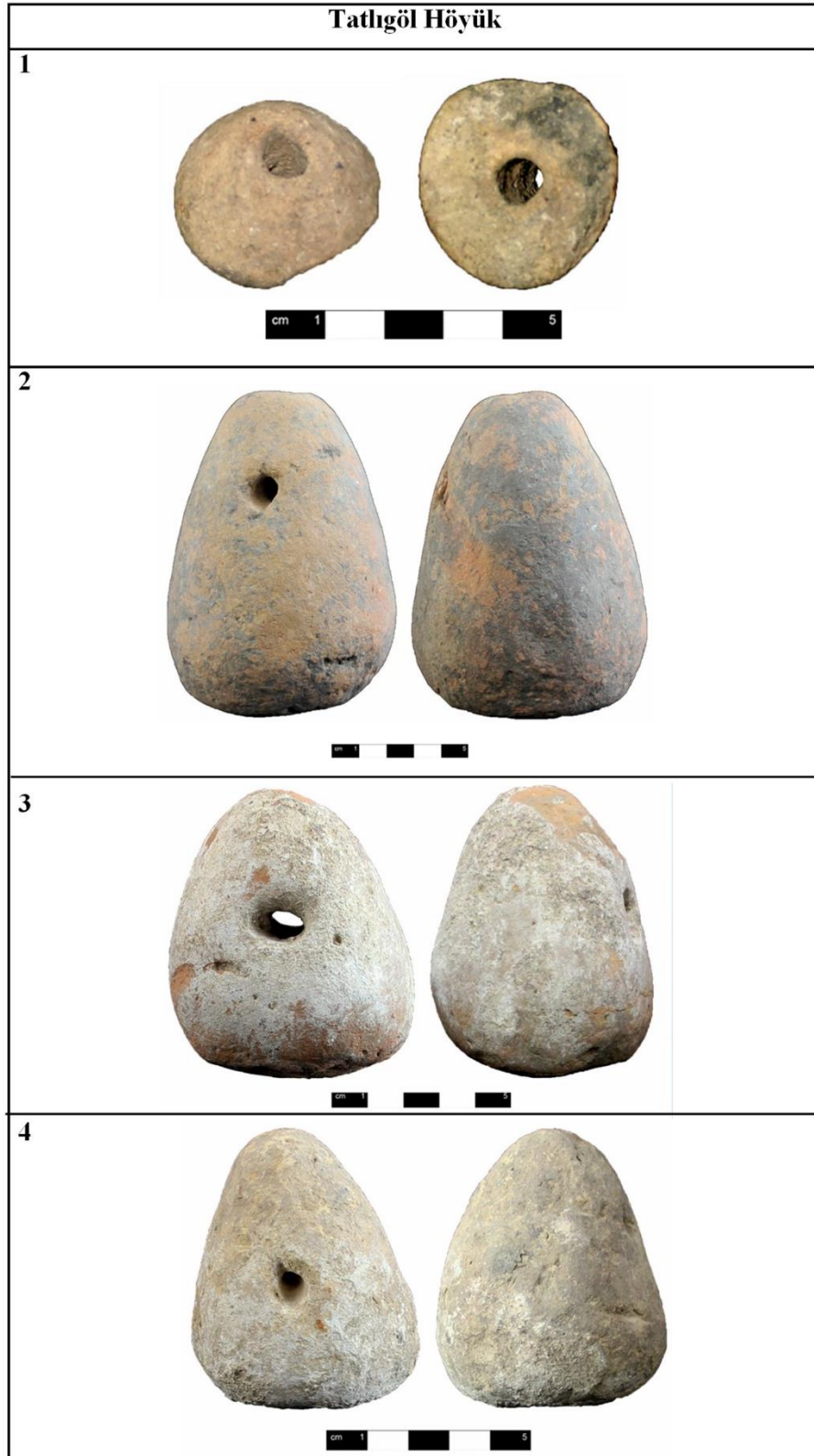
Levha VIII

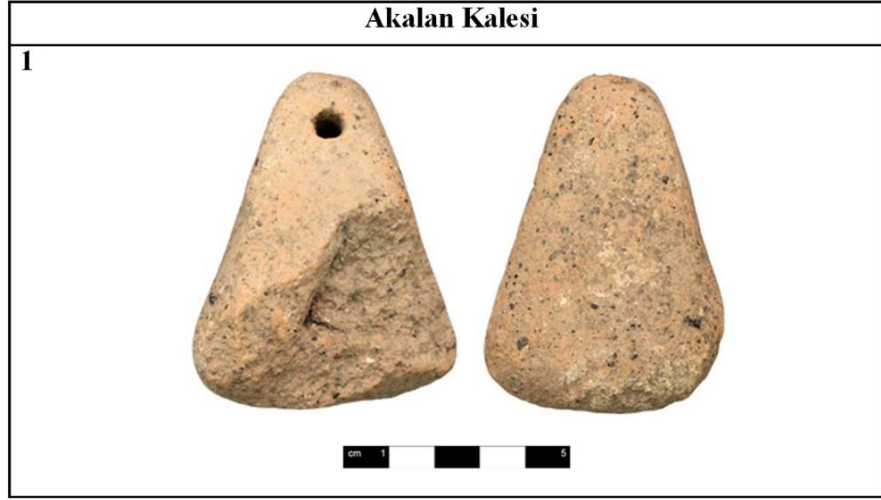
Levha IX

Levha XII

Levha XIII

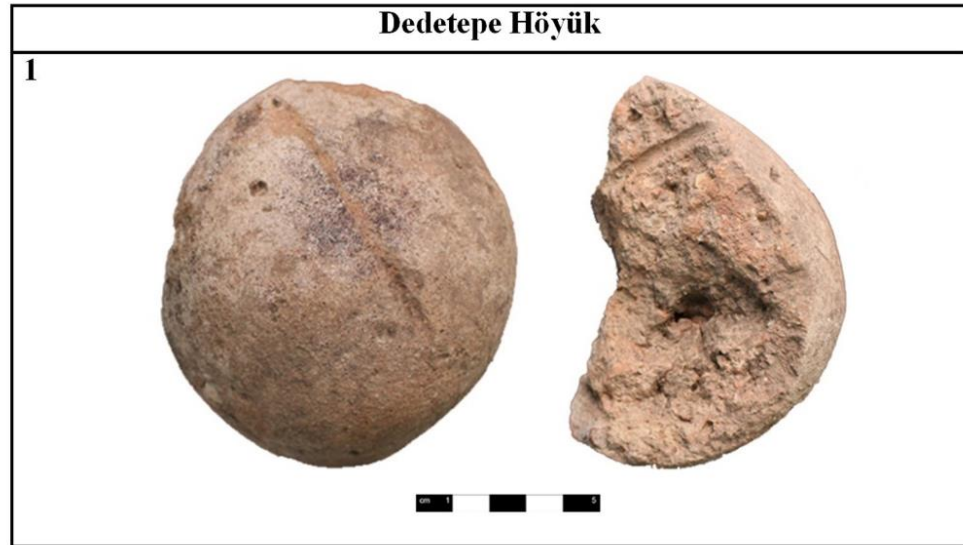
Levha XIV

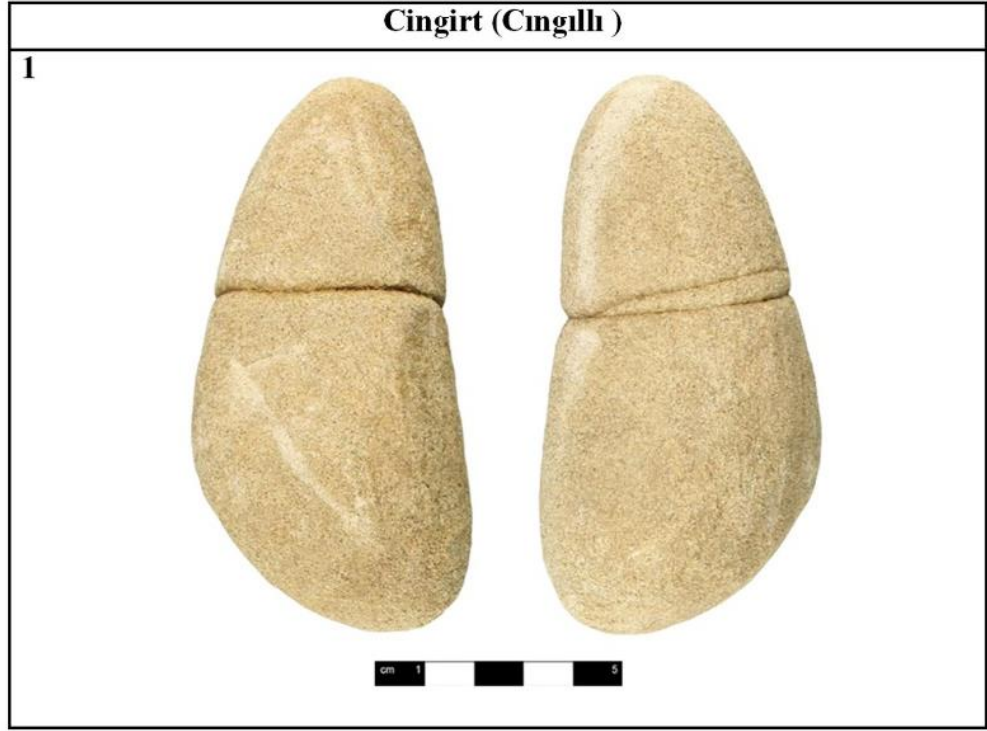
Levha XV

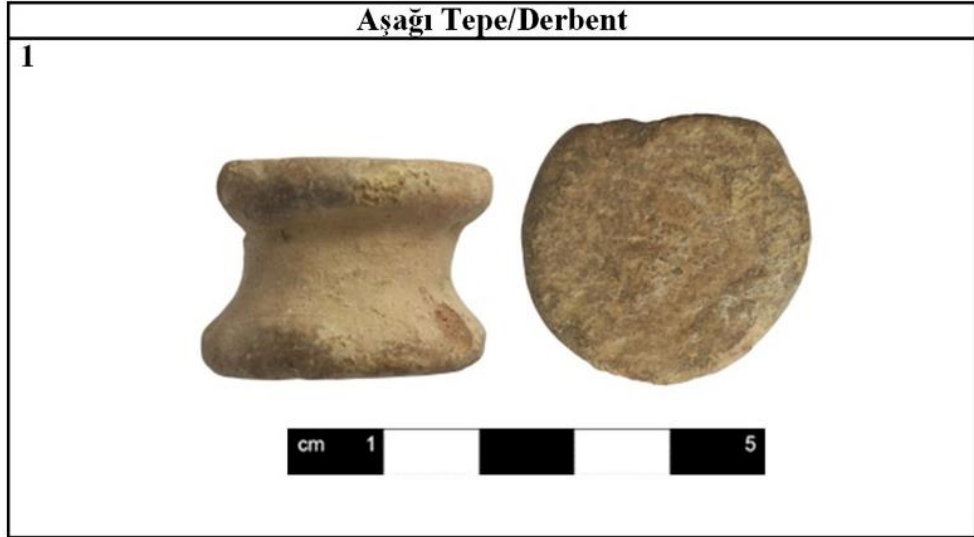
Levha XVI

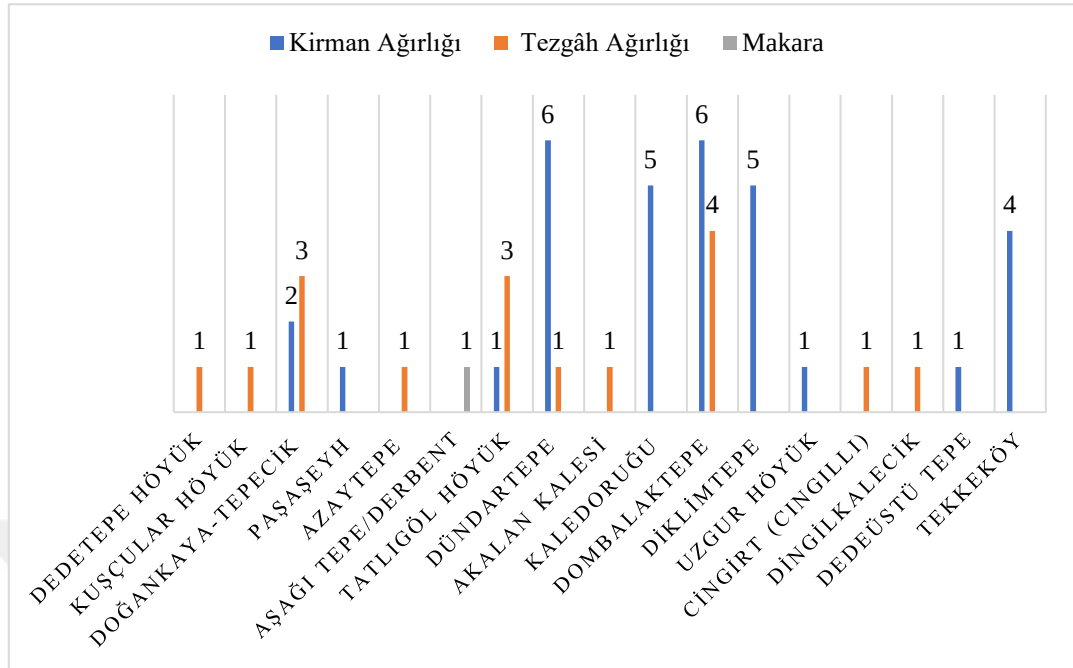
Levha XVII

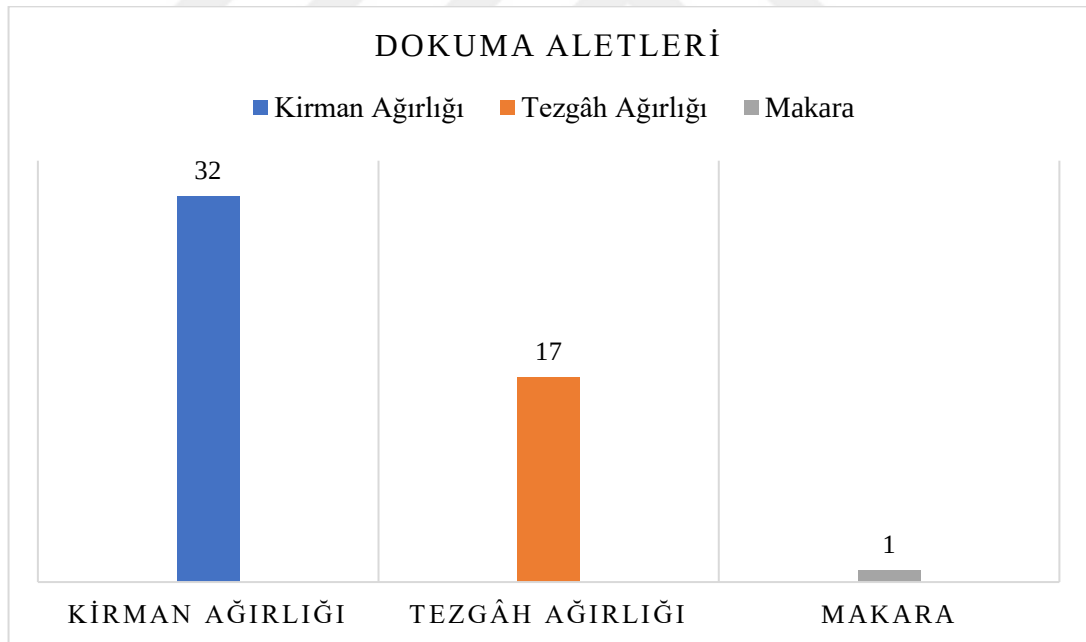
Levha XVIII

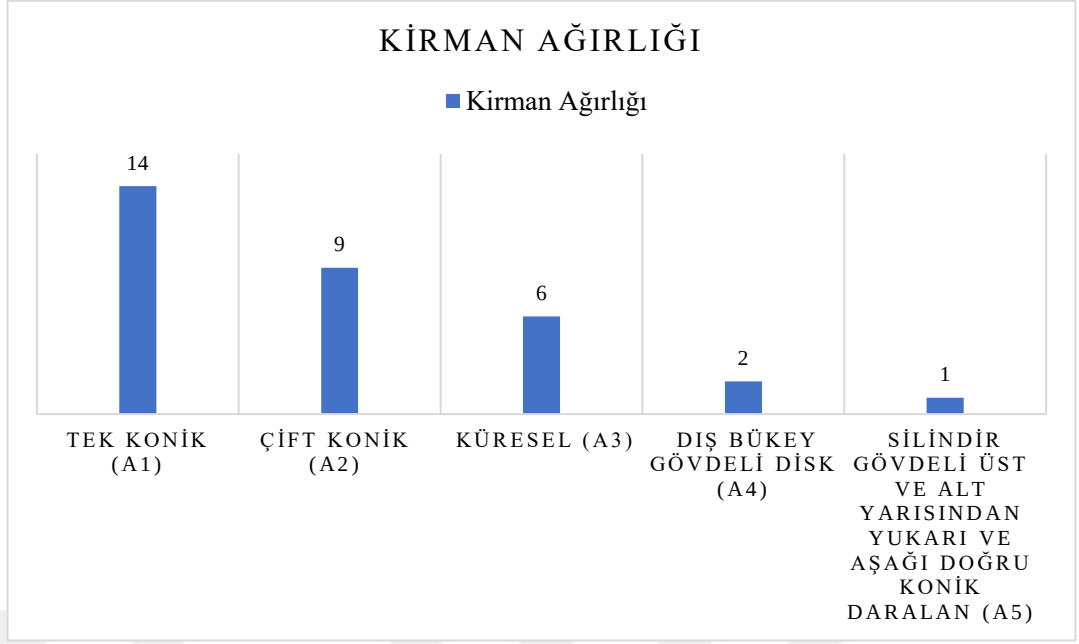
Ek 8. Grafikler

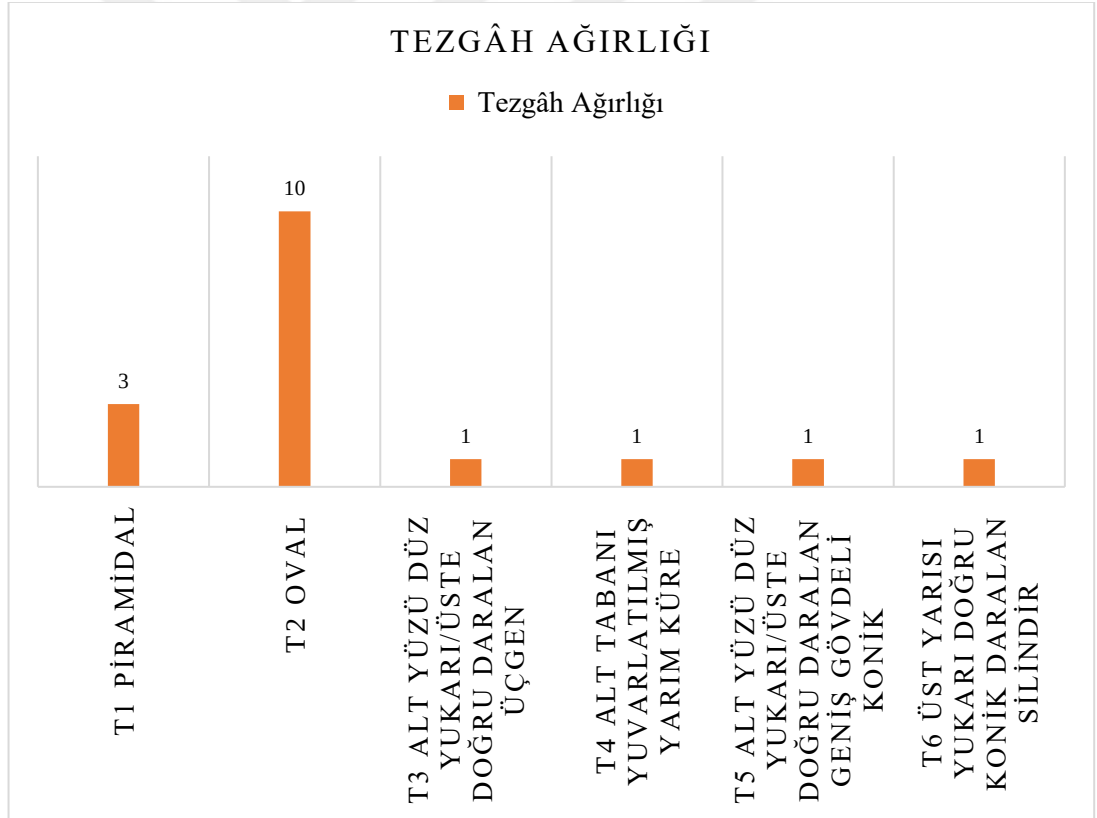
Grafik 1: Samsun Bölgesi dokuma aletlerinin lokalitelerdeki rakamsal dağılımı

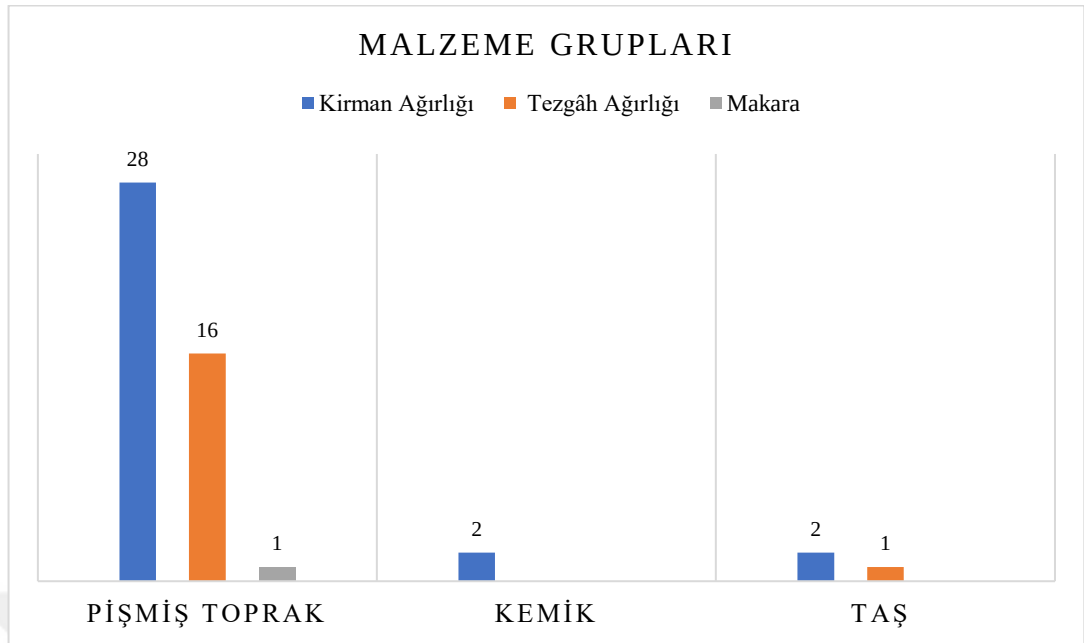
Grafik 2: Samsun Bölgesi dokuma aletlerinin rakamsal dağılımı

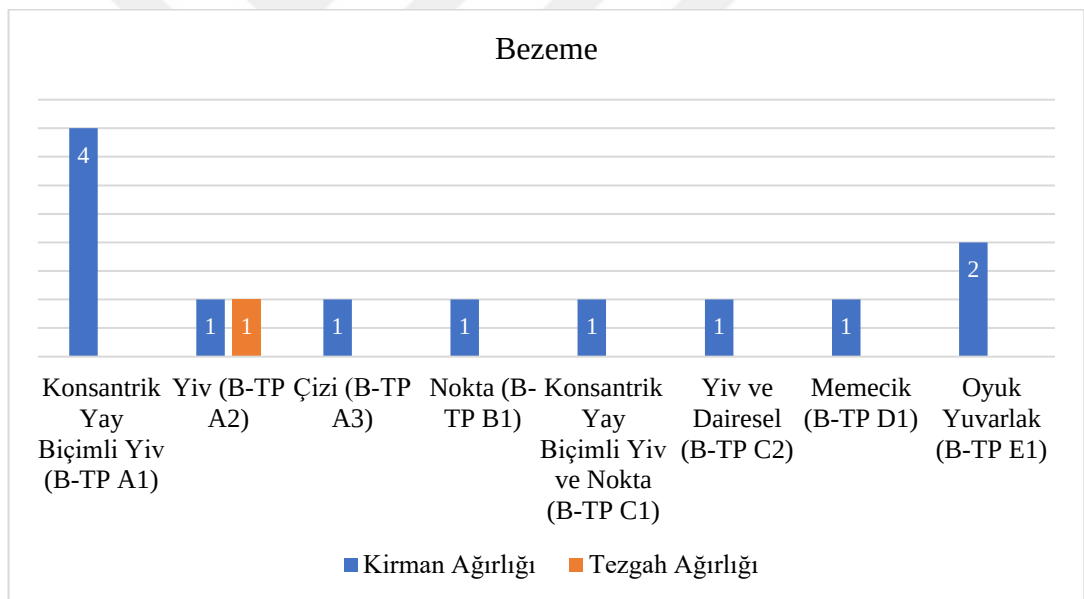
Grafik 3: Samsun Bölgesi kirman ağırlığı formlarının rakamsal dağılımı

Grafik 4: Samsun Bölgesi tezgâh ağırlık formlarının rakamsal dağılımı

Grafik 5: Samsun Bölgesi dokuma aletlerinin malzeme gruplarına göre rakamsal dağılımı

Grafik 6: Samsun Bölgesi bezemelerin dokuma aletlerine göre rakamsal dağılımı

ÖZ GEÇMİŞ

Merve Günay, Şehit Yüzbaşı Özgür Özekin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’ni bitirdikten sonra Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji bölümünden 2018 yılında mezun oldu. 2019 yılında OMÜ LEE Arkeoloji Yüksek Lisans programına girdi. Maydos Kilisetepe, Kahintepe, Çatalhöyük ve Dombalaktepe Höyük kazıları ve “Prehistorik ve Protohistorik Dönem Arkeolojik Yüzey Araştırması” adlı çalışmalara katıldı. Samsun Arkeoloji Müzesi envanterine kayıtlı olan Dündartepe, Kaledoruğu ve Tekkeköy kazısı dokuma aletleri üzerine bilimsel çalışmalarda bulundu.

İletişim Bilgileri

ORCID ID : 0000-0003-3177-2356

Yayınlar:

1. Günay, Merve, Türker, Atila, “Bafra Ovası’nın Dokuma Ağırlıkları”, 5. *Uluslararası Akademik Öğrenci Çalışmaları Kongresi*, Asuman Seda Saracaloğlu vd., (eds.), Bildiri Özet Metin, İstanbul 2021, s. 217.
2. Günay, Merve, Türker, Atila, “Samsun Bölgesi Kıyı Kesimi’nde Bulunan Bir Grup Dokuma Ağırlıkları”, 7. *Uluslararası 19 Mayıs Yenilikçi Bilimsel Yaklaşımlar Kongresi*, Ali Mohammadi, Hakan Gökgöz (eds.), Bildiri Tam Metin, Samsun, 2022, ss. 410-424.